

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2010 ГОДИНА

Списък на използваните съкращения

АББ - Асоциация на банките в България
АБЗ - Асоциация на българските застрахователи
АДВИ - Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите
АДСИЦ - Акционерно дружество със специална инвестиционна цел
АКР - Агенции за кредитен рейтинг
АЛДДЗО - Асоциация на лицензираните дружества за доброволно здравно осигуряване
АПК - Административнопроцесуален кодекс
АУАН - Акт за установяване на административни нарушения
АФР - Агенция за финансово разузнаване
БАВИ - Българска асоциация по връзки с инвеститорите
БАДДПО - Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
БАЛИП - Българска асоциация на лицензираните инвестиционни посредници
БАУД - Българска асоциация на управляващите дружества
БВП - Брутен вътрешен продукт
БНБ - Българска народна банка
БФБ - Българска фондова борса
ГФ - Гаранционен фонд
ДАНС - Държавна агенция „Национална сигурност“
ДДПО - Допълнително доброволно пенсионно осигуряване
ДЗПО - Допълнително задължително пенсионно осигуряване
ДПО - Допълнително пенсионно осигуряване
ДПФ - Доброволен пенсионен фонд
ДПФПС - Доброволен пенсионен фонд по професионални схеми
ДФ - Договорен фонд
ДЦК - Държавни ценни книжа
ЕИП - Европейско икономическо пространство
ЕК - Европейска комисия
ЕО - Европейска общност
ЕП - Европейски парламент
ЗБ - Застрахователен брокер
ЗВО - Звено за вътрешен одит
ЗД - Застрахователно дружество
ЗДСИЦ - Закон за дружествата със специална инвестиционна цел
ЗЗО - Закон за здравето осигуряване
ЗКИ - Закон за кредитните институции
ЗКФН - Закон за Комисията за финансов надзор
ЗМИП - Закон за мерките срещу изпиране на пари
ЗОД - Здравноосигурително дружество
ЗПЗФИ - Закон срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗППЦК - Закон за публичното предлагане на ценни книжа
ЗПФИ - Закон за пазарите на финансови инструменти
ИД - Инвестиционно дружество
ИП - Инвестиционен посредник
КЗ - Кодекс за застраховане
КЗК - Комисия за защита на конкуренцията
КИС - Колективни инвестиционни схеми
КСО - Кодекс за социално осигуряване
КФН - Комисия за финансов надзор
МВР - Министерство на вътрешните работи
МВФ - Международен валутен фонд
НАП - Национална агенция по приходите
НП - Наказателно постановление
ОСА - Общо събрание на акционерите

ПАМ - Принудителна административна мярка
ПД - Публично дружество
ПКИПЦК - Предприятие за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа
ПОД - Пенсионноосигурително дружество
ППФ - Професионален пенсионен фонд
ПТП - пътнотранспортни произшествия
СБ - Световна банка
УД - Управляващо дружество
УПФ - Универсален пенсионен фонд
ФДПО - Фонд за допълнително пенсионно осигуряване
ФКИ - Фонд за компенсиране на инвеститорите
ЦД - Централен депозитар
СЕBS - Комитет на европейските органи за банков надзор
СЕIOPS - Комитет на европейските застрахователни и пенсионноосигурителни надзори
CESR - Комитет на европейските регулаторни органи по ценни книжа
ННI - Херфиндал-Хиршман индекс

Полезни връзки

Българска фондова борса – София АД	www.bse-sofia.bg
Централен депозитар АД	www.cdad.bg
Българска народна банка	www.bnb.bg
Министерство на финансите	www.minfin.bg
Министерски съвет	www.government.bg
Асоциация на българските застрахователи	www.abz.bg
Национален осигурителен институт	www.noi.bg
Национален статистически институт	www.nsi.bg
Агенция за приватизация	www.priv.government.bg
Фонд за компенсиране на инвеститорите	www.sfund-bg.com
Гаранционен фонд	www.guaranteefund.bg
Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите	www.abird.info
Българска асоциация по връзки с инвеститорите	www.birsbg.org
Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване	www.assoc.pension.bg
Българска асоциация на управляващите дружества	www.baud.bg
Национално бюро на българските автомобилни застрахователи	www.nnbaz.bg
Министерство на труда и социалната политика	www.mlsp.government.bg
Агенция за финансово разузнаване	www.fia.minfin.bg
Комисия за защита на конкуренцията	www.cpc.bg
Европейска комисия	http://ec.europa.eu/ internal_market/index.htm
Главна дирекция „Вътрешен пазар”	www.europarl.europa.eu
Европейски парламент	www.consilium.europa.eu
Съвет на Европейския съюз	www.esrb.europa.eu
Европейски съвет за системен риск (ESRB)	www.esma.europa.eu
Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA)	
Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA)	www.eiopa.europa.eu
Европейски банков надзорен орган (EBA)	www.eba.europa.eu
Международна организация на надзорните органи на ценни книжа (IOSCO)	www.iosco.org
Международна асоциация на застрахователните надзорни институции (IAIS)	www.iaisweb.org
Международна организация на пенсионните надзори (IOPS)	www.iopsweb.org
Европейска централна банка	www.ecb.int
Международен валутен фонд	www.imf.org

Съдържание

Обръщение на Председателя.....	7
I. Дейност на КФН през 2010 година.....	9
1. Регулаторна дейност.....	9
1.1. Промени в законовата нормативна уредба.....	9
1.2. Промени в подзаконовата нормативна уредба.....	13
2. Преглед на рисковете на небанковия финансов сектор.....	16
2.1. Рискове на финансовия сектор	16
2.2. Основни тенденции на пазара.....	20
2.3. Управление на рисковете	21
3. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране	25
3.1. Инвестиционната дейност.....	25
3.2. Застраховане и доброволно здравно осигуряване.....	33
3.3. Допълнително пенсионно осигуряване.....	38
3.4. Сертифициране.....	41
4. Надзорна дейност.....	42
4.1. Инвестиционна дейност.....	43
4.1.1. Инвестиционни посредници.....	44
4.1.2. Публични дружества и други емитенти на ценни книжа, акционерни дружества със специална инвестиционна цел, колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества.....	46
4.2. Застраховане и доброволното здравно осигуряване.....	51
4.3. Допълнителното пенсионно осигуряване.....	59
4.4. Жалби срещу решения на заместник-председателите на КФН	63
5. Защита на потребителите на небанкови финансови услуги	65
5.1. Достъп до финансова информация.....	65
5.2. Образователна политика на КФН.....	66
5.3. Жалби и запитвания относно поднадзорните лица и предприети действия от страна на КФН.....	68
6. Европейско измерение в дейността на КФН.....	71
6.1. Нови моменти в политиката на ЕС.....	73
6.2. Комитети на европейско ниво.....	78
7. Международно и вътрешно сътрудничество.....	81
7.1. Международно сътрудничество.....	81

7.2. Международни проекти и инициативи.....	82
7.3. Вътрешно сътрудничество.....	84
8. Политика на човешките ресурси.....	87
9. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора.....	92
10. Отчет за изпълнение на бюджета на КФН за 2009 г.	94
11. Доклад за дейността по вътрешен одит на КФН за 2009 г.	95
12. Отчет на Инспектората.....	97
II. Пазарен анализ на небанковия финансов сектор.....	98
1. Външна среда и икономическа активност.....	98
1.1. Външна среда.....	98
1.2. Обзор на икономическата активност в България.....	104
2. Обзор на небанковия финансов сектор в България.....	112
2.1. Анализ на участниците на капиталовия пазар.....	115
2.1.1. Инвестиционни посредници.....	115
2.1.2. Колективни инвестиционни схеми.....	118
2.1.3. Дружества със специална инвестиционна цел.....	122
2.1.4. Публични дружества и емитенти.....	126
2.1.5. Места за търговия.....	128
2.1.6. Централен депозитар.....	131
2.1.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите.....	132
2.2. Застрахователен и здравноосигурителен пазар.....	133
2.2.1. Общо застраховане.....	136
2.2.2. Животозастраховане.....	145
2.2.3. Презастраховане.....	154
2.2.4. Доброволно здравно осигуряване.....	154
2.2.5. Канали за дистрибуция.....	158
2.2.6. Гаранционен фонд (ГФ)	160
2.2.7. Обезпечителен фонд.....	160
2.3. Осигурителен пазар.....	161
2.3.1. Пенсионноосигурителни дружества.....	161
2.3.2. Фондове за допълнително пенсионно осигуряване.....	165
III. Стратегия за развитие на Комисията за финансов надзор (2010 – 2012 г.)	173
Организационна структура на КФН.....	179

Приложения	180
Приложение I.3.1А. Организиране и управление на нови договорни фондове от управляващи дружества.....	180
Приложение I.3.1Б. Инвестиционни посредници, КИС, публични дружества, емитенти и АДСИЦ, вписани и отписани през 2010 г. от публичния регистър, воден от КФН	180
Приложение I.3.1В. Проспекти за публично предлагане на ценни книжа.....	181
Приложение II.2.2.1А. Брутен премиен приход по общо застраховане.....	183
Приложение II.2.2.1Б. Възникнали претенции и изплатени обезщетения от застрахователите по общо застраховане.....	184
Приложение II.2.2.1В. Технически и финансов резултат на общозастрахователните дружества.....	185
Приложение II.2.2.1Г. Сума на актива и собствен капитал на общозастрахователните дружества.....	186
Приложение II.2.2.2А Брутен премиен приход на животозастрахователите.....	187
Приложение II.2.2.2Б. Изплатени претенции от застрахователите по животозастраховане.....	188
Приложение II.2.2.2В. Технически и финансов резултат на животозастрахователите	189
Приложение II.2.2.2Г. Сума на актива и собствен капитал на животозастрахователите	190
Приложение II.2.2.4А. Брутен премиен приход по доброволно здравно осигуряване.....	191
Приложение II.2.2.4Б. Изплатени претенции от дружествата по доброволно здравно осигуряване.....	192
Приложение II. 2.2.4В. Технически и финансов резултат на дружествата по доброволно здравно осигуряване.....	193
Приложение II.2.2.4Г. Сума на актива и собствен капитал на дружествата по доброволно здравно осигуряване.....	194
Приложение II.2.3.1А. Акционерна структура на пенсионноосигурителните дружества към 31.12.2010 г. (акционери с 10 и над 10 на сто пряко участие в капитала на пенсионноосигурителното дружество)	195
Приложение II.2.3.1Б. Собствен капитал и балансови активи на ПОД. Балансови активи и брой осигурени лица във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване към 31.12.2010 г.	196
Приложение II.2.3.2А. Инвестиции на пенсионните фондове (общо).....	197

Обръщение на Председателя на КФН

Уважаеми народни представители,

За мен е удоволствие да Ви представя Годишния отчет на Комисията за финансов надзор (КФН) за 2010 г., който отразява цялостната дейност на комисията през изминалата година. Това беше една динамична година в национален и международен аспект, която постави пред нас – ръководството на комисията, редица въпроси, нуждаещи се от бърза и адекватна реакция. Искам да отбележа, че ние като нов състав на комисията – председател, трима заместник-председатели и член на комисията, бяхме избрани от Народното събрание в средата на миналата година и бяхме поставени пред предизвикателството да доусъвършенстваме и доразвием надзорната и контролна дейност на небанковия финансов сектор в България, както и да се адаптираме към процеса на промяна в европейските регулаторни структури. Ние положихме всички усилия да отговорим достойно на отговорността, която ни беше гласувана от народните представители, и доказателство за това е именно този отчет.

Трябва да се има предвид, че нашата дейност се развива в контекста на международните и национални тенденции в развитието на икономиката и финансите. През 2010 г. отмина опасението за световната депресия и се повиши доверието в икономиката като реалният сектор започна отново да възстановява изчерпаните си запаси. Същевременно се забеляза и съживяване на финансовите пазари.

В България също се констатираха положителни тенденции по отношение на икономическата активност като доказателство за това е и постигнатата добавената стойност от 0.2% през 2010 г. за икономиката ни (по базисни цени). Тези тенденции се отразиха и на небанковия финансов сектор в България. Поради факта, че глобалната финансова криза и забавянето на икономическата активност оказаха негативно влияние по различно време и в различна степен върху отделните сектори на небанковия финансов пазар у нас, развитието им протича неравномерно. Трайно възстановяване се наблюдава в допълнителното ни пенсионно осигуряване, докато капиталовият пазар се развива с изоставащи темпове в сравнение с борсите в Централна и Източна Европа. Животозастраховането и доброволното здравно осигуряване бележат растеж през 2010 г., докато общото застраховане продължава да отчита спад в премийния приход.

В тази ситуация усилията на КФН бяха насочени към активна регулаторна, лицензионна и контролна дейност, като нов и основен акцент в дейността на комисията е анализът на рисковете в небанковия финансов сектор. За първи път в отделна част на отчета се прави преглед на рисковете на небанковия финансов сектор и се представят рисковете на финансовия сектор, основните тенденции на пазара и управление на рисковете.

Структурно отчетът за дейността на КФН е разделен на две основни части, всяка от които обхваща различни аспекти от дейността на комисията. В първата част е очертана дейността на КФН във функцията ѝ на регулаторен, лицензиращ и надзорен орган на небанковия финансов сектор. В тази част е включено европейското измерение в дейността на комисията, както и информационната осведоменост, която КФН осигурява на пазарните участници и на обществото като цяло. Разгледани са политиката на управление на човешките ресурси, дейностите и процесите в рамките на международното и вътрешното сътрудничество, докладът за дейността по вътрешен одит, отчетът на Инспектората, както и подобренията в сферата на информационните технологии като значим инструмент за повишаване на ефективността на надзорната дейност на комисията. Отчетът за изпълнение на бюджета дава финансовата картина за дейността на КФН през 2010 г.

Във втората част на отчета е представен пазарен анализ за развитието на небанковия финансов сектор у нас, очертавайки състоянието на световната и европейската икономическа среда и

финансовите пазари. Поради взаимовръзката между развитието на финансовото посредничество и икономическата активност е направен подробен динамичен анализ на икономическото състояние у нас. Обзорът на небанковия финансов сектор представя тенденциите в развитието на финансовото посредничество. Включени са подробни анализи за състоянието на капиталовия, застрахователния и здравноосигурителния пазар, както и на пазара на допълнително пенсионно осигуряване.

Стоян Мавродиев

I. Дейност на КФН през 2010 г.

1. Регулаторна дейност

През 2010 г. Комисията за финансов надзор продължава своята работа, насочена към стабилизиране на капиталовия, застрахователния и пенсионноосигурителния пазар и към по-голяма защита на потребителите чрез увеличаване обема на контролните правомощия, подобряване на взаимодействието с европейските органи, засилване на координацията между КФН и другите органи, институции и чужди финансови регулатори. Придържайки се към своите стратегически цели, Комисията за финансов надзор участва в разработването на законопроекти за изменение и допълнение на действащите закони и кодекси, регулиращи дейността по инвестиционната дейност, застраховането и допълнителното пенсионно осигуряване, както и редица подзаконовни нормативни актове, които вече са част от нормативната база.

1.1 Промени в законовата нормативна уредба

Проект на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането¹

Основната цел на направените промени е съобразяване дейността на застрахователите и презастрахователите с актуализираните изисквания на европейското законодателство за минималния размер на гаранционния капитал.

Измененията, отнасящи се до увеличаването на минималните размери на гаранционния капитал на застрахователите, произтичат от разпоредбите на чл. 17а от Директива 73/239/ЕИО на Съвета относно координирането на законите, подзаконовите и административните разпоредби за достъпа до и упражняването на пряка застрахователна дейност, различна от животозастраховането, и на чл. 30 от Директива 2002/83/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно животозастраховането, които предвиждат периодична актуализация на минималните размери на гаранционния капитал на застрахователите в зависимост от изменението на Европейския индекс на потребителските цени (ЕИПЦ) спрямо състоянието му към 20 март 2002 г., което е прието за базово. Актуализацията се извършва, като минималните размери на гаранционния капитал, както са посочени в съответните директиви, се увеличават с процента на увеличение на ЕИПЦ и резултатът се закръглява нагоре до пълни 100 000 евро, при условие че от датата на последната актуализация посоченият индекс се е увеличил с пет или повече на сто. Оценката се извършва към 20 март на всяка календарна година. Тези разпоредби са въведени в българското законодателство с § 4, ал. 1 от допълнителните разпоредби на Кодекса за застраховането. В свой документ за адаптирането в съответствие с инфлацията на определени величини, предвидени в директивите по животозастраховане и по общо застраховане (публикуван в "Официален вестник" 2009/С 41/01 от 19.02.2009 г.), Европейската комисия е определила актуализиран размер на минималния гаранционен капитал 3 500 000 евро, или приблизително 7 000 000 лв. за застрахователите, които извършват животозастраховане или общо застраховане по видовете застраховки по т. 10-15 от раздел II, буква "А" от приложение № 1 към Кодекса за застраховането. Актуализираният размер на минималния гаранционен капитал за застрахователите, които извършват дейност съответно по общо застраховане извън посочените по-горе видове застраховки, трябва да бъде 2 300 000 евро, или приблизително 4 600 000 лв.

¹ Изм., ДВ, бр. 41 от 2010 г.

Увеличаването на минималните размери на гаранционния капитал на презастрахователите произтича от разпоредбата на чл. 41 от Директива 2005/68/ЕО относно презастраховането, която предвижда периодична актуализация на минималните размери на гаранционния капитал на презастрахователите в зависимост от изменението на ЕИПЦ спрямо състоянието му към 10 декември 2005 г., което е прието за базово. Актуализацията се извършва, като минималните размери на гаранционния капитал по чл. 40 от Директива 2005/68/ЕО се увеличават с процента на увеличение на ЕИПЦ и резултатът се закръглява нагоре до пълни 100 000 евро при условие, че от датата на последната актуализация посоченият индекс се е увеличил с пет или повече на сто. Оценката се извършва към декември на всяка календарна година, като се започва от 2007 г. Тази разпоредба е въведена в българското законодателство с § 4, ал. 1 от Допълнителните разпоредби на Кодекса за застраховането. В свой документ за адаптирането в съответствие с инфлацията на определени величини, предвидени в Директивата по презастраховане (публикуван в “Официален вестник” 2009/С 63/03 от 18.03.2009 г.), Европейската комисия е определила актуализиран размер на минималния гаранционен капитал от 3 200 000 евро, или приблизително 6 400 000 лв., за презастрахователите и 1 100 000 евро, или приблизително 2 200 000 лв., за каптивните презастрахователи. С направените изменения минималният гаранционен капитал на презастрахователите е определен в размер на 7 000 000 лв. по подобие на актуализирания минимален размер на гаранционния капитал на застрахователите, които извършват животозастраховане или общо застраховане по видовете застраховки по т. 10-15 от раздел II, буква “А” от приложение № 1 към Кодекса за застраховането. Предложението не противоречи на разпоредбите на Директива 2005/68/ЕО, които съдържат изискване за минимално ниво на гаранционния капитал и оставят на държавите членки преценката да определят по-високи размери. Предложението за изравняване на минималния гаранционен капитал на презастрахователите с този на застрахователите се обосновава с обстоятелството, че презастрахователите са значими финансови институции, в резултат на чиято дейност често се реализират обеми на премиен приход, значително по-големи от тези на застрахователите. Наред с това презастрахователите имат ключово значение за застрахователните пазари, доколкото поемат част от риска на застрахователите, и по този начин са гарант за тяхната стабилност. Всичко това обосновава необходимостта от минимална капиталова гаранция, която да е поне равна на капиталовото изискване, приложимо към застрахователите.

С направените промени се предвижда утвърждаване на бюджета на Гаранционния фонд, като по този начин ще се уеднакви правната уредба на Гаранционния фонд с тази на Фонда за компенсиране на инвеститорите и ще се създаде превантивен механизъм за контрол от страна на държавата върху планирането на разходите на Гаранционния фонд. Целта на промените е да се въведе по-ефективен контрол на Гаранционния фонд, като същевременно чрез подзаконовата уредба се създадат условия за детайлна и прозрачна бюджетна процедура по отношение на Гаранционния фонд, без с това да се засяга независимият статут на фонда и на неговите органи на управление и контрол.

Въвеждат се и конкретни срокове за представяне на шестмесечните и годишните справки и отчети от застрахователните брокери. Според действащата уредба застрахователните брокери представят годишни и периодични справки и отчети на заместник-председателя на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление “Застрахователен надзор”. В Кодекса за застраховането обаче не са определени сроковете, в които посочените поднадзорни лица са длъжни да представят периодичните справки и отчети, вследствие на което съществува вече съдебна практика, според която е налице пропуск на законодателя, който не може да бъде преодолян чрез издаване на заповед на заместник-председателя. Това води до невъзможност да се налагат ефективни санкции при непредставяне или забавено представяне на необходимата информация и затруднява надзорната

дейност, осъществявана от Комисията за финансов надзор. Направените промени в чл. 162 имат за цел преодоляване на посочения пропуск в нормативния акт.

През 2010 г. бяха направени промени в **Закона за Комисията за финансов надзор**², като измененията засягат основно следните сфери – състав и функции на комисията, статут и правомощия на Съвета за финансова стабилност, координация и сътрудничество между регулаторните органи, защита на потребителите на финансови услуги, както и изменения, свързани с европейските регулации.

Първата група изменения касаят структурата и функциите на Комисията за финансов надзор.

Съставът на комисията е намален, като броят на нейните членове е сведен до петима, като правомощията на ресорните заместник-председатели и председателя се запазват. На четвъртия член на комисията се възлагат нови конкретни функции в две изключително важни направления. Предвижда се той да съдейства за ефективна и действена защита на интересите на потребителите на финансови услуги и да подпомага дейността на комисията във връзка с анализа на състоянието, тенденциите и стабилността на финансовите пазари, както и по идентифициране и управление на системните рискове.

Запазва се механизмът на конституиране на комисията посредством избор от Народното събрание, но за да се избегне в бъдеще възможността за предсрочна подмяна или за вакуум в надзора, се предлага изборът на нови членове да се осъществява не по-рано от два месеца и не по-късно от един месец преди изтичането на мандатите на действащите.

Завишават се изискванията към лицата, които могат да бъдат избирани за членове на комисията и с цел независимост и безпристрастност се предлага членовете на комисията, а и нейните служители, да не могат да притежават право на глас в общото събрание или участие в капитала на поднадзорно лице.

На следващо място се въвеждат редица мерки в посока защита потребителите на финансови услуги.

Една от основните цели на Комисията за финансов надзор съгласно действащия чл. 11, т. 2 е осигуряване на „стабилност, прозрачност и доверие на финансовите пазари”. Един от елементите на прозрачността на пазара е прозрачността в собствеността на поднадзорните лица. Защитата на обществен интерес предполага финансовите институции, които управляват обществени средства, да бъдат прозрачни по отношение на собствеността и управлението им. С последните изменения на законите в областта на финансовите пазари се въведоха изискванията на европейското законодателство за оценка на репутацията на лицата, придобиващи значително участие във финансовите институции. Тези изменения обаче касаят само случаи на бъдещи придобивания и не обхващат проверка на заварени поднадзорни лица. Липсата на обществено достъпна информация относно лицата, които стоят зад финансовите институции, създава потенциални рискове и възпрепятства правото на гражданите да изберат институцията, на която да доверят управлението на своите средства.

Предвид гореизложеното в преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за Комисията за финансов надзор е въведено задължение в тримесечен срок от влизане в сила на закона заварените поднадзорни лица да предоставят на комисията информация относно действителните им собственици, а комисията, от своя страна, да направи тази информация публична. Комисията ще има възможност да наложи съществуващите и в момента в съответните нормативни актове принудителни административни мерки спрямо поднадзорните лица, които не предоставят тази информация.

² Изм., ДВ, бр. 43 от 2010 г.

Що се отнася до всички нови лицензионни производства, със съответните изменения на секторните закони (Закона за пазарите на финансови инструменти, Закона за публичното предлагане на ценни книжа, Закона за здравното осигуряване, Кодекса за застраховането и Кодекса за социално осигуряване), се въвежда изискване към лицата, които желаят да получат лиценз, да разкрият **действителните собственици на онези техни акционери, които притежават квалифицирано участие – 10 и над 10 на сто от правата на глас в общото събрание.** С оглед защита на обществения интерес и недопускане на нестабилност на финансовата система се предвижда възможността комисията да откаже издаване на лиценз, ако не могат да бъдат идентифицирани действителните собственици на акционерите, притежаващи квалифицирано участие.

Също така са направени изменения с оглед засилване на координацията и сътрудничеството между регулаторните органи.

За успешното функциониране на надзора на финансовия сектор – банков и небанков, от ключово значение е отличното сътрудничество между КФН и БНБ, както и между КФН и останалите държавни институции с отношение към финансовите пазари, включително на национално и европейско ниво. С предложеното допълнение на чл. 18, ал. 7 се дава възможност за инициране от комисията на съвместни проверки на лица, които са едновременно поднадзорни на комисията и на БНБ.

Аналогично с цел подобряване ефективността на надзора се предвижда засилване на координацията между КФН и другите органи и институции като ДАНС, КЗК, МВР, чужди финансови регулатори и т.н.

Направени са промени и по отношение на статута и функциите на **Консултативния съвет по финансова стабилност.**

Съветът става постоянно действащ орган и се разширяват значително неговите функции и цели. Съветът следва не само да гарантира регулярния обмен на информация между институциите и да съгласува регулаторните практики, но и да координира политиката за осигуряване на устойчиво развитие на икономиката и финансовата система на страната. Постоянни членове на съвета ще бъдат министърът на финансите, управителят на Българската народна банка и председателят на Комисията за финансов надзор. Въз основа на данните и анализите на трите институции съветът следва да извършва регулярна оценка на състоянието на финансовата система и икономиката на страната, да наблюдава системните рискове и тенденциите на регионалните и международните пазари с оглед поддържането на финансова стабилност и устойчиво икономическо развитие и да предлага съответните мерки и политики. Съветът обединява представителите на три независими една от друга институции – Министерството на финансите като част от изпълнителната власт, Българската народна банка и Комисията за финансов надзор като независими от изпълнителната власт финансови регулатори, които действат при ясно разграничени правомощия и отговорности, но имат пряко отношение към финансовата политика и стабилност на страната. Поради това тясното взаимодействие между тях, регулярният обмен на информация и координация на действията са от изключително значение.

Направени са изменения и във връзка с влезлия в сила Регламент (ЕО) № 1060/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16.09.2009 г. относно **агенциите за кредитен рейтинг** и неговото приложение (Регламент № 1060/2009).

1.2. Промени в подзаконовата нормативна уредба

През изминалата 2010 г. водещ приоритет във връзка с осъществяване регулаторните функции на Комисията за финансов надзор бе изготвянето и приемането на подзаконови нормативни актове в областта на пазарите на инвестиционни, застрахователни и осигурителни услуги. Направените промени в подзаконовата нормативна уредба имат за цел актуализиране на действащата правна рамка и повишаване ефективността на административното регулиране и контрол върху дейността на поднадзорните лица.

Инвестиционна дейност

Наредба за изменение и допълнение на НАРЕДБА № 25 от 22.03.2006 г. за изискванията към дейността на инвестиционните дружества и договорните фондове³.

В глава шеста се създава нов раздел III а относно изискванията при сключване на репо сделки за покупка или продажба на ценни книжа с уговорка за обратно изкупуване като техники за ефективно управление на портфейла на инвестиционните дружества и договорните фондове.

Наредба за изменение и допълнение на НАРЕДБА № 35 от 17.10.2006 г. за капиталовата адекватност и ликвидността на инвестиционните посредници⁴.

Промените произтичат от задължението за транспониране в българското законодателство на разпоредбите на следните директиви: Директива 2009/111/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16.09.2009 г. за изменение на директиви 2006/48/ЕО, 2006/49/ЕО и 2007/64/ЕО, Директива 2009/27/ЕО на Комисията от 7.04.2009 г. за изменение на някои приложения към Директива 2006/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, Директива 2009/83/ЕО на Комисията от 27.07.2009 г. за изменение на някои приложения към Директива 2006/48/ЕО.

Направени са изменения в разпоредбите, касаещи уреждането на големите експозиции, както и на някои норми, свързани със собствения капитал. Уредена е допълнително материята, свързана с взаимодействието и обмена на информация между надзорните органи от държавите членки във връзка с дейността на инвестиционните посредници.

Застраховане и доброволно здравно осигуряване

Наредба за изменение и допълнение на НАРЕДБА № 30 от 19.07.2006 г. за изискванията към счетоводството, формата и съдържанието на финансовите отчети, справките, докладите и приложенията на застрахователите, презастрахователите и на здравноосигурителните дружества⁵

С предлаганите промени в Наредба № 30 се цели въвеждане на допълнителни превантивни антикризисни мерки чрез нормативно изискване за изчисляването и отчитането на границата на платежоспособност и собствените средства на тримесечна база и унифицирано отчитане на върнатите премии и отписаните вземания. С приетата наредба ще се постигне по-високо ниво на унификация по определени елементи от отчетите, изготвяни за надзорни цели.

³ Изм., ДВ, бр. 18 от 2010 г.

⁴ Изм., ДВ, бр. 102 от 2010 г.

⁵ Изм., ДВ, бр. 49 от 2010 г.

Наредба за изменение и допълнение на НАРЕДБА № 27 от 29.03.2006 г. за реда и методиката за образуване на техническите резерви от застрахователите и от презастрахователите и на здравноосигурителните резерви⁶

Промените се отнасят до методите за образуване на техническите резерви по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Въвежда се нов, допълнителен резерв по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, чийто размер е обвързан с минимално необходима сума за покритие на риска, свързан с използването на едно МПС, и с очаквания размер на разходите по застраховката. Образуването на този резерв се налага от материализирането на завишен риск по тази застраховка, което е следствие от значителното нарастване на плащанията, особено във връзка с неимуществените вреди. Несигурността по отношение на бъдещите плащания нараства още повече поради увеличаване на броя и стойността на претенциите и голямото закъснение в тяхното предявяване. Въвеждането на допълнителния резерв, базиран на минимална сума за покритие на риска и очакван размер на бъдещите разходи по застраховката, е проактивна мярка, насочена към финансовата стабилност на застрахователите и целия застрахователен сектор, което в много по-висока степен гарантира изплащането на обезщетения на лицата, пострадали при пътнотранспортни произшествия.

С наредбата се въвежда и изискване към планирането на административните и аквизиционните разходи на застрахователите по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“.

Регламентират се и конкретни изисквания по отношение на метода за образуване на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, които през последните години бяха определяни ежегодно със заповеди на зам.-председателя на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор“. По този начин чрез предварително определяне на метода ще се постигне по-голяма яснота, стабилност и предвидимост при заделяне на резервите.

По всички видове застраховки, извършвани от дружествата по общо застраховане, се въвежда задължително тестване на достатъчността на образувания резерв за предявени, но неизплатени претенции, като при установен недостиг на заделения резерв неговият размер се увеличава пропорционално на установения недостиг. Тази мярка също така е насочена към финансовата стабилност на застрахователния сектор и защитава правата на потребителите на застрахователни услуги да получат адекватно обезщетение.

НАРЕДБА № 42 за изграждането и поддържането на информационна система за оценка, управление и контрол на риска, в т.ч. за издаване на полици по задължителните застраховки по чл. 249, т. 1 от Кодекса за застраховането⁷

С наредбата се уреждат изискванията към информационните системи на застрахователите и тяхната оперативна съвместимост с информационните системи, регистри и бази данни, създавани и поддържани от Информационния център към Гаранционния фонд. Информационната система трябва да гарантира коректно и точно въвеждане на данните от договорите по задължителните застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и гранична застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, както и от сертификатите „Зелена карта“. За разлика от първоначалния проект отпада изискването за електронен оптичен четец, чрез който да се снимат данните за автомобилите от регистрационния талон. Наредбата предвижда сключените договори да се отчитат в информационния център и в Комисията за финансов надзор до 24 часа от тяхното сключване, а корекциите на допуснати грешки при отчитането на договор да се извършват в срок до 48 часа от сключването на договора. В

⁶ Изм., ДВ, бр. 89 от 2010 г.

⁷ Обн., ДВ, бр. 90 от 2010 г.

Комисията за финансов надзор вече са осигурени технически възможности за ежедневно отчитане на полиците, като електронният портал за получаване на информацията е отворен по 24 часа всеки ден от седмицата.

Наредбата има за цел да спомогне за изграждането на актуална и надеждна база данни за сключените застраховки и да гарантира, че всички полици ще бъдат отчитани и то в деня на тяхното сключване. Наредбата определя и сроковете за техническо обезпечаване на информационната система, като в срок от шест месеца от влизането в сила застрахователите трябва да представят в комисията техническите си задания за адаптиране на информационните си системи.

Наредба за изменение и допълнение на НАРЕДБА № Из-41 от 12.01.2009 г. за документите и реда за съставянето им при пътнотранспортни произшествия и реда за информиране между Министерството на вътрешните работи, Комисията за финансов надзор и Информационния център към Гаранционния фонд⁸

Измененията са продиктувани от направените промени в Кодекса за застраховането (ДВ, бр. 24 от 2009 г.) и по-конкретно от новите разпоредби на чл. 294, ал. 6 и 7, съгласно които всеки застраховател, който предлага задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и/или застраховка по т. 3 от раздел II, буква „А“ на приложение № 1 в Република България посредством установяване или при условията на свободата на предоставяне на услуги, представя на Информационния център към Гаранционния фонд ежедневно справка за изплатени обезщетения по застраховки по т. 3 и 10 от раздел II, буква „А“ на приложение № 1. Справката съдържа информацията и се подава във формат, определен в наредбата по чл. 125а, ал. 2 от Закона за движението по пътищата, във връзка с изискванията на системата за автоматизирана обработка на информацията, като се гарантират автентичността и сигурността на подадените данни. Новосъздадените разпоредби целят изграждането на база данни за изплатените обезщетения за тотални щети с оглед противодействието на престъпления, предмет на които са моторни превозни средства, претърпели пътнотранспортни произшествия, определени като тотални щети.

Определя се съдържанието на справката, която застрахователите, които извършват дейност по застраховка „Каско“ на МПС и задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, трябва да подават към Информационния център при Гаранционния фонд. Определя се също така, че справката трябва да се подава в електронен вид, подписана с електронен подпис във формат и образец, приет от УС на Гаранционния фонд и утвърден от заместник-председателя на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“. Предвижда се справката да съдържа данни за обезщетенията, изплатени за тотални щети през предходния работен ден, като в случаите, когато такива обезщетения не са били изплащани, се подава празна справка.

⁸ Изм., ДВ, бр. 94 от 2010 г.

2. Преглед на рисковете на небанковия финансов сектор

Комисията за финансов надзор осъществява надзор върху финансовата система на небанковия финансов сектор – това е система, чиито участници са поднадзорните лица, предлагащи финансови продукти и услуги, потребителите на тези продукти и услуги, пазарът, на който се предлагат, дейностите, свързани с инфраструктурата на пазара, консултантската дейност, свързана с небанковия сектор, върху който КФН осъществява надзор, публичните дружества и други емитенти на ценни книжа. Тази система е част от икономиката на страната, от сложната финансова система на ЕС, от европейската и световната икономика. При анализа и управлението на риска на небанковия финансов сектор КФН следва да вземе под внимание влиянието, което оказват всички участници в системата, да направи оценка на влиянието на околната среда и на икономическата политика на Република България, в това число и на общата икономическа политика на ЕС.

Рискът е вероятно събитие, в резултат на настъпването на което могат да настъпят отрицателни последици. При управлението на риска КФН следва да установи рисковете за системата, произтичащи от всички фактори, които ѝ влияят, да направи оценка на вероятността от настъпването на неблагоприятни събития, както и на размера на последиците, като се предвиждат максимално възможните загуби.

Следващата стъпка в управлението на риска е изборът на методи и инструменти за управление на риска, т.е. предприемане на такива мерки, които позволяват да се намали вероятността от настъпването на неблагоприятни събития, да се намалят последиците, в случай че предвиденият риск се реализира, както и разработване на риск стратегии с цел намаляване на вероятността от реализиране на риска и минимизиране на негативните последици в случай на настъпване. Рисковете следва да бъдат откривани възможно най-рано, преди те да се реализират. В тези случаи последиците са значително по-ограничени и изискват много по-малко финансови ресурси за справяне с тях.

Целта на КФН при управлението на риска е повишаване ефективността на надзора на небанковия финансов сектор чрез защита от негативни влияния.

Като част от процеса по управлението е периодичният преглед и оценка на предприетите мерки за ограничаване на неблагоприятните събития и съответно коригиране на стратегиите за управление на риска. Необходима е и съответната периодична оценка на нормативната уредба, която дава на КФН необходимите правомощия да прилага избраните инструменти за намаляване на риска. Дейността на КФН по управление на риска е неделима част от организационната ѝ структура и стратегия.

2.1. Рискове във финансовия сектор

Системен подход при определянето на рисковете във финансовия сектор

Както бе посочено по-горе, КФН осъществява надзор върху финансовата система на небанковия финансов сектор и по-специално върху участниците в системата – регулирания пазар, Централния депозитар, инвестиционните посредници, инвестиционните дружества, управляващите дружества, физическите лица, които непосредствено извършват сделки с ценни книжа и инвестиционни консултации, публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, застрахователите, презастрахователите, застрахователните брокери и агенти, здравноосигурителните дружества, дружествата за допълнително пенсионно осигуряване и управляваните от тях фондове, агенциите за кредитен рейтинг.

Системният подход при определянето на рисковете във финансовия сектор се развива в две направления. Първото направление включва оценка на съвкупността от рисковете, на които са

изложени участниците от даден сектор. Вторият подход представлява хоризонтална оценка за развитието и влиянието на даден риск върху целия небанков финансов сектор. Комбинацията от двете направления на оценка на риска позволява да се оцени и системният риск, който се засилва при ниска конкуренция на даден пазарен сегмент или при предлагането на определен вид финансови услуги. Един от аспектите в правилната оценка на системния риск е определянето на участници от системно значение в даден сектор на финансовата система, чиито евентуални финансови затруднения биха довели до значителни икономически щети. Друг аспект е оценката на взаимосвъзраността между участниците на финансовите пазари, тъй като евентуалното изпадане в несъстоятелност на участник с несистемно значение за пазара, на който оперира, може да предизвика лавинообразно негативно развитие на свързаните с него други участници във финансовия спектър. В тази насока през втората половина на 2010 г. Комисията за финансов надзор пое инициатива за разкриване на реалните собственици на поднадзорните лица, което осигурява по-голяма прозрачност на пазара на небанкови финансови услуги.

Основни рискове за небанковия финансов сектор

Независимо че средата, в която извършват дейността си участниците в системата, е регулирана законодателно, за нея са постоянно присъщи няколко основни риска. Предвид високата степен на интеграция на финансовите пазари, някои от рисковете могат да бъдат предизвикани от външни източници, а върху други по-силно влияние да оказват вътрешни фактори. Средата може да създаде нови рискове, които могат да генерират както еднократни, така и дългосрочни ефекти.

Рисковете, произтичащи от макроикономическата среда, са свързани със степента на икономическа стабилност и перспективите за растеж на националната икономика, които оказват пряко или косвено влияние върху формирането и изменението на пазарните условия, както и на инвестиционния климат. На фона на неравномерния глобален икономически растеж икономическата активност у нас се възстановява бавно през 2010 г. В резултат на влошеното състояние на пазара на труда и на намаляване на покупателните възможности на населението растежът на вътрешното потребление е силно ограничен. Това оказва пряк негативен ефект върху търсенето на финансови и инвестиционни услуги в небанковия финансов сектор. В условията на несигурност относно перспективите за развитие на икономиката домакинствата проявяват по-голяма склонност към предпазни спестявания за покриване на непредвидени разходи. Поради бавното и неравномерно възстановяване на икономическата активност у нас застрахователният пазар като цяло продължава да се свива през 2010 г., като се наблюдава ръст в животозастраховането и презастраховането. Свитите приходи се отразяват на отрицателната печалба на дружествата.

Ликвидният риск произтича от несигурността, че дружествата ще могат да обслужват задълженията си към клиенти, потребители на техните услуги и продукти, поради липса на свободен капитал или липса на възможност за освобождаване на капитал, който е вложен в неликвидни или нисколиквидни инструменти. Например, за колективните инвестиционни схеми изпадането в невъзможност да изпълняват задълженията си по обратното изкупуване на емитираните дялове е съществен проблем. Ликвидността е показател от съществена важност за пенсионните фондове, за застрахователите, за здравноосигурителните дружества, за инвестиционните посредници. Тези лица в повечето случаи са инвестирали набраните парични средства в ценни книжа, търгувани на регулиран пазар. Осигуряването на парични средства за покриване на текущите им задължения чрез закриване на позиции в ценни книжа се отразява особено негативно на капиталовия пазар, и по-специално влияе на спадането на цените на ценните книжа, търгувани на регулираните пазари. Необходими са активно наблюдавани и динамични буфери от кешови или еквивалентни инструменти за системно важните

поднадзорни лица, за да бъде избегната ликвидна спирала. За тази цел е важно и идентифицирането на системно важните за българския пазар участници, както и методология за тяхното наблюдение.

Кредитният риск е свързан с вероятността насрещната страна по сделката да не може да обслужва задълженията си. През 2010 г. някои държави от еврозоната изпаднаха в дългова криза, която понижи доверието в кредитоспособността им. С цел да се ограничи разпространението на кризата и сред други държави и да бъдат успокоени финансовите пазари, се разработиха механизми и пакети за спасяването на изпадналите в затруднение страни. Този външен фактор за нарастване на кредитния риск у нас е значително ограничен предвид нормативните изисквания за инвестициите на поднадзорните ни лица в ценни книжа, както и политиката им на диверсификация на инвестиционните им портфейли.

В резултат на бавно възстановяващият се реален сектор у нас се наблюдава необслужване на някои облигационни емисии, търгувани на регулиран пазар, както по отношение на лихвени плащания, така и на плащания на главници на датата на падеж, като много от емитентите предприеха действия за разсрочване на плащанията по тях. Потенциално засегнати от реализацията на този риск са всички поднадзорни лица, които инвестират средствата, набрани от инвеститорите, потребителите на финансови продукти и услуги, в ценни книжа, допуснати до търговия на регулиран пазар – пенсионните фондове, колективните схеми за инвестиране и застрахователите. Реализацията на кредитния риск е сигнал за финансови проблеми на дружествата в резултат на икономическата криза. Този риск създава проблеми с доверието на инвеститорите в капиталовите пазари.

От друга страна, динамиката на необслужваните кредити в банковата система има ефект върху застрахователния сектор посредством финансовите застраховки. Нарастването на необслужваните кредити у нас през 2010 г. рефлектира върху брутния коефициент на щетимост по застраховките за кредити, гаранции и разни финансови загуби. Въпреки това делът им в общата структура на премийния приход остава малък, както и делът им в общата стойност на изплатените обезщетения, което ограничава отрицателния ефект. Намаляването на застрахователната сума по тези застраховки с 8.5% през изминалата година също може да се приеме като индикация за положителните очаквания на кредитополучателите за стабилизиране на бъдещите им доходи.

Изпадането в несъстоятелност на системно важни или многобройни поднадзорни лица би могло да се превърне и в проблем за съдебната система, която трябва да поеме големи по обем и сложност казуси. Вероятната продължителност, необходима за решаването на подобен вид казуси, предизвиква допълнителен финансов стрес за съответните участници на пазара и продължава или допринася за екстремна кризисна ситуация.

Пазарният риск е риск от загуби в резултат на спада в цените на ценните книжа, търгувани на регулиран пазар, както и от спада на цените на недвижимите имоти. Предвид продължаващия спад на цените на недвижимите имоти, макар и със забавящи се темпове, и резките борсови спадове през 2010 г. като следствие от икономическата криза, инвеститорите и потребителите на финансови продукти и услуги и през 2010 година бяха насочили финансовите си средства в по-нискорискови вложения. Доходността от инвестиции на капиталовия пазар спадна рязко в резултат на спадовете в цените на финансовите инструменти, търгувани на регулиран пазар, като инвеститорите се бяха насочили отново към депозитите в кредитни институции, където се забеляза силен ръст на депозитите на гражданите и домакинствата. Тази нагласа на потребителите създаде затруднения и рискове за нормалното функциониране на небанковия финансов пазар, рефлектира върху ниската ликвидност на регулирания пазар, върху влошаването на финансовите резултати на повече финансови посредници – някои от тях свиха дейността си, като териториалния си обхват и персонала, или изцяло се оттеглиха от пазара. Увеличава се вероятността за окрупняване или сливане на пазарните участници, което има директна

връзка с ликвидността и възможността за възникване на картелни отношения, когато броят на участниците на пазара стигне критично ниско ниво. Увеличава се и рискът от манипулации на пазара.

Промяната в *склонността на инвеститорите за поемане на риск* е също един от рисковете на финансовите пазари. В резултат на глобалната финансова криза рисковият апетит на инвеститорите беше силно ограничен от сътресенията на капиталовите пазари и инвестициите бяха насочени към нискорискови, но по-сигурни финансови инструменти. Поради високата степен на либерализация на финансовите потоци като директен ефект у нас се наблюдава изтегляне на краткосрочните чуждестранни инвестиции, по-голямата част от които се инвестират на капиталовия пазар. Нагласата на инвеститорите за поемането на определен риск се определя от доверието, което инвеститорите имат към даден финансов пазар, от прозрачността на пазара и перспективите за икономическо развитие. През 2010 г. се наблюдава известно възстановяване на рисковия апетит в глобален мащаб, което се очаква да рефлектира положително и върху небанковия финансов пазар у нас.

Специфични рискове за небанковия финансов сектор

Политическият риск отразява влиянието на политическите процеси в страната върху пазарните и инвестиционните условия, при които дружествата осъществяват своята дейност. Политическият риск се измерва с вероятността за промени с негативно отражение върху водената от правителството дългосрочна икономическа политика, което води до влошаване на икономическия климат, финансовите резултати на икономическите субекти и съответно на реализираната доходност. Този риск може да бъде еднократен с краткосрочен или дългосрочен ефект.

Такъв риск можеше да бъде идентифициран през 2010 г. по отношение на професионалните пенсионни фондове, когато бе взето решение за прехвърляне на част от средствата, събрани по индивидуалните партии на осигурените лица в професионалните пенсионни фондове, към фонд „Пенсии” на държавното обществено осигуряване. Дискусията около съдбата на професионалните пенсионни фондове създаде несигурност на пенсионноосигурителния пазар, което можеше да доведе до допълнителен срив в цените на ценните книжа, търгувани на регулиран пазар, в случай на превръщане на ценните книжа, в които бяха инвестирани фондовете, в пари в брой, и можеше да доведе до възникването на системен риск на финансовия пазар.

Риск, свързан със спазването на законовите разпоредби от поднадзорните лица – риск от неспазване на законовите разпоредби, които могат да доведат до системен риск и нарушаване на финансовата стабилност. Повишаването на този риск може да се дължи както на системно нарушаване на съществуващите законови разпоредби, така и на нарушаване поради промяна в разпоредбите и недостатъчна информираност или подготвеност на поднадзорните лица за нейното съблюдаване. Правилната идентификация на причините, които генерират този риск, ще подпомогне по-доброто му управление. От особена важност за осигуряване на финансовата стабилност е спазването от поднадзорните лица на изискванията за капиталова адекватност и граница на платежоспособност. Необходимо е да се поощри създаването на вътрешни за поднадзорните лица структури по съответствието, които да намаляват риска от неспазване на закона както за самите поднадзорни лица, така и за подпомагане на КФН.

За потребителите на небанкови финансови услуги и продукти възникват *рискове, произтичащи от поведението и дейността на дружествата*, поднадзорни на КФН. Във връзка с влошаване на финансовото състояние на някои от участниците на небанковия финансов пазар през 2010 г., както и с намаления обем дейности, част от поднадзорните лица ограничиха броя на служителите си. Това обстоятелство може да повиши риска за качеството на предлаганите услуги и продукти, както и на полагането на необходимите грижи за неподвеждане на потребителите при предлагането на финансови

услуги и продукти на потребителите. От страна на поднадзорните предприятия тези обстоятелства характеризират операционния риск, който е риск от загуба, свързан с неправилното и неподходящото функциониране на вътрешните системи на поднадзорните лица. В надзорната дейност КФН обръща внимание на управлението на операционния риск от поднадзорните лица с цел ефективна защита на потребителите.

В Закона за КФН комисията има регламентирани сериозни законови правомощия. Въпреки тези правомощия в началото на 2010 г. след извършен анализ на дейността бе констатирано, че финансовият надзор е недостатъчен, неадекватен и неефективен и не могат да бъдат приложени законовите правомощия за ползотворно решаване на проблемни ситуации. Дейността на КФН съгласно направените анализи е показала частично и незадоволително изпълнение на целите, заложи при създаването на регулаторния орган. По този начин е възникнал риск от непостигане на целите, поставени пред регулатора в условията на финансова криза.

Началото на решаването на констатираните проблеми бе дадено с измененията на Закона за Комисията за финансов надзор през 2010 г. и те са стратегически цели на КФН и би следвало да бъдат решени в средносрочен план.

2.2. Основни тенденции на пазара

Поднадзорните на КФН лица, предлагащи финансови услуги и продукти, както и потребителите на тези услуги и продукти през 2010 г. извършваха дейността си в нестабилна макроикономическа среда. Световната икономика започна своето възстановяване през 2010 г. след най-голямата следвоенна криза, но растежът е неравномерен. Икономиката на страната за същия период се възстановява бавно, като отчита реален растеж от 0.2% на годишна база. Поради факта, че реалната икономика и финансовият сектор са част от една система, те взаимно си влияят, негативните трендове в реалната икономика се усилват във финансовия сектор. Върху дейността на икономическите субекти от небанковия финансов сектор се отразяват също пазарните условия и регулаторната среда. Натискът върху небанковия финансов сектор може да бъде сериозен, ако не се промени тенденцията на пазара и той не се активизира.

През 2010 г. като цяло дружествата от небанковия финансов сектор завършиха с по-лоши финансови резултати. Наблюдаваше се спад в реализираната печалба във всички сектори – капиталов пазар, застраховане, здравно осигуряване, пенсионно осигуряване. Освен това поради ликвидни проблеми в глобален мащаб липсва приток на нови капитали към регулирания пазар и взаимните фондове, което за нашия пазар има съществено значение за възстановяване на активността на търговията и ликвидността на ценните книжа, търгувани на регулиран пазар.

През 2010 г. се наблюдаваше спад на борсовите индекси на българския регулиран пазар – БФБ - СОФИЯ АД. Индексът BG 40 спадна с 2,1 % на годишна база, индексът SOFIX с 15,19 %, а BG REIT с 9,71 %. Капитализацията на борсата за 2010 г. се сви с 8,83 % спрямо предходната година. При новите емисии, допуснати до търговия на регулиран пазар, се наблюдаваше също спад. През 2010 г. те са 36 в сравнение с 50 през 2009 г., включително дялове на договорни фондове – 7, увеличение на капитала с права – 11, и варианти – 2. Ниската ликвидност на българския регулиран пазар в момента не подпомага повишаването на цените на акциите, а слабото представяне на пазара не води до приток на нови капитали към Българска фондова борса. Оборътът на борсата се сви с 21,3 %. Влошеното финансово състояние кара инвеститорите да разпродават акции, за да покриват текущите си разходи.

Стойността на активите, управлявани от управляващите дружества през 2010 г., се е променила спрямо предходната, като се наблюдава положителна тенденция. Стойността на активите на колективните инвестиционни схеми е нараснала с 26,4% спрямо предходния период. При дружествата със специална инвестиционна цел, извършващи секюритизация на недвижими имоти, се наблюдава също ръст на активите, макар и минимален по размер от 0,4 % независимо от продължаващия спад на цените на пазара за недвижими имоти.

Бавното и неравномерно възстановяване на икономическата активност се отразява и на ситуацията в застрахователния сектор, но не толкова съществено. През 2010 г. е спаднал премийният приход по общо застраховане с 5,6 % спрямо 2009 г. Но в животозастраховането се наблюдава ръст. През 2010 г. се наблюдава и ръст на премийния приход в презастраховането. Наблюдава се спад на реализираната нетна печалба на застрахователния сектор. При здравното осигуряване през 2010 г. се наблюдаваше ръст на brutния премиен приход на годишна база с 10,5 %, но, от друга страна, дружествата отчитат отрицателен финансов резултат, като загубите им се увеличават спрямо предходната година.

През 2010 г. бе отчетен ръст на активите на всички пенсионни фондове – при универсалните пенсионни фондове с 33,1 %, при професионалните пенсионни фондове с 14,6 %, а при доброволните пенсионни фондове с 6,0 %.

Падането на цените на ценните книжа, допуснати до търговия на регулиран пазар, се отразява негативно на стойността на портфейлите на инвестиционните дружества, договорните и пенсионните фондове, на застрахователите, на инвестиционните посредници. Спадът в цените на ценните книжа има най-съществено отражение върху нетната стойност на активите на колективните схеми за инвестиране и върху стойността на един дял от пенсионноосигурителен фонд.

2.3. Управление на рисковете

Ролята на КФН в управлението на рисковете на пазара като регулатор на пазара на небанкови финансови услуги

Съгласно ЗКФН комисията осъществява надзор върху изброените в чл. 1, ал. 2 от закона лица, предоставящи продукти и услуги в небанковия финансов сектор. Целта на КФН при осъществяване на надзора по отношение управлението на риска и защитата на интересите на потребителите е да упражнява адекватен и пропорционален надзор на пазара, придържайки се към основния принцип, че отговорността за управлението на риска, свързан с дейността на поднадзорните лица във връзка с предлаганите от тях финансови продукти и услуги, е на управителните им органи, както и отговорността за инвестирането и за покупката на предлаганите продукти и услуги се носи от инвеститорите и потребителите.

КФН извършва дейността си по управление на рисковете при наложените регулаторни ограничения от законите, регулиращи дейността ѝ – ЗКФН, ЗППЦК, ЗПФИ, ЗДСИЦ, ЗСПЗФИ, ЗЗО, КЗ, КСО. Следва да се вземе предвид и обстоятелството, че комисията не може да елиминира всички рискове и реализирани загуби в небанковия финансов сектор. Основен акцент в дейността по управление на риска е осигуряването на финансовата стабилност на системата, нормалното функциониране на пазара, идентифицирането и оценката на системните рискове, както и защитата на интересите на потребителите от гледна точка на запазването на доверието им в пазара. При управлението на риска КФН концентрира вниманието на текущите, извънредните и потенциалните рискове.

В рамките на управлението на рисковете с цел намаляване вероятността от настъпването на неблагоприятни събития и минимизиране на негативните последици в случай на настъпване на такива събития са предприети следните мерки:

Направено е изменение и допълнение в Закона за Комисията за финансов надзор, обнародвано в ДВ, бр. 43 от 2010 г., с което бе изменена структурата на Комисията за финансов надзор. С тази промяна бе предвиден избор на пети член на комисията с определени в чл. 3, т. 5 ЗКФН функции, а именно да подпомага Комисията за финансов надзор в политиката ѝ по анализ и оценка на рисковете на финансовите пазари, усъвършенстване на надзорната практика и защита интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица. Управлението на пазарните рискове от регулаторната институция е сложен и комплексен процес, който следва да се извършва съвместно от цялата комисия. Ресорните заместник-председатели получават първите сигнали за състоянието на секторите, върху които осъществяват пряк надзор. Те имат и съответните законови правомощия за налагане на принудителни мерки, административни санкции и глоби. Но с избора на член на комисията със специални функции по подпомагане политиката на КФН по анализ и оценка на рисковете на финансовите пазари, усъвършенстване на надзорната практика и защита интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица се засилват възможностите на комисията за по-ефективно управление на рисковете.

Със същото изменение от 2010 г. е предвидено въвеждането на изисквания, целящи постигането на максимална прозрачност на участниците на финансовите пазари, поднадзорни на КФН, както и повишаване на контрола от страна на институцията. През изтеклата 2010 г. са предприети и действия с цел развитие на функционалната интеграция на надзора на небанковия финансов сектор.

Действия, предприети с цел пряка защита на потребителите

Съществено значение за защита интересите на потребителите на финансови услуги и продукти е те да получават достатъчно информация за взимането на информирани решения. Публичното оповестяване на информацията за финансовото състояние на лицата, предлагащи финансови продукти и услуги, както и информация за предлаганите от тях продукти и услуги на интернет страницата на комисията им дава тази възможност. С цел осигуряването на актуална информация за поднадзорните лица по лесен начин и в пълен обем на едно място се разработва нова интернет страница, за което е създадена работна група, съставена от служители от всички звена на комисията.

Надзор на пазарното поведение на лицата, предлагащи финансови продукти и услуги. В отговор на констатирания проблем, че от КФН не се разглеждат жалбите и сигналите на засегнати лица, както и не се предприемат мерки във връзка с предотвратяване на нарушения и на последиците от некоректно поведение на поднадзорните лица, с измененията в Закона за Комисията за финансов надзор, обнародвани в ДВ, бр. 43 от 2010 г., бе изменена структурата на комисията, като с промяната е предвидено да се обърне специално внимание на политиката на КФН по анализ и оценка на рисковете на финансовите пазари, усъвършенстване на надзорната практика и защита интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица. За тази цел е предвидено един от членовете на комисията да я подпомага в политиката ѝ в горесцитираната област. Обработването на жалбите по отношение на действия на поднадзорните лица е спомага за получаване на обратна информация от пазара и възможност за подобряване на нормативната база и надзорните практики. Въз основа на тази информация се извършва анализ на рисковете, произтичащи от поведението на поднадзорните лица за потребителите. Предприетите мерки в резултат на получените сигнали от потребителите въздействат върху възстановяването на доверието на потребителите, едно необходимо условие за запазване на финансовата стабилност.

Стратегия за автоматизираното събиране, съхраняване и предоставяне на данни за дейността на поднадзорните лица

За решаването на проблема с изготвянето на качествени анализи на пазара на небанковия финансов сектор, за създаването и осигуряването на функционирането на система за ранно предупреждение за настъпване на неблагоприятни за пазара събития, за оценка на рисковете и защита на потребителите са започнати действия от страна на КФН. Първата стъпка е изготвяне на стратегия за автоматизираното събиране, съхраняване и предоставяне на данни за дейността на поднадзорните лица. За повишаване ефективността на упражнявания надзор на финансовия пазар, включително и този по управлението на рисковете на пазара, следва процесът по обработката на постъпващата в КФН информация да бъде оптимизиран. Необходима е съответна база данни, в която данните да са систематизирани в сравними периоди, базата да се попълва в определени срокове. За тази цел отново е създадена работна група, съставена от служители от всички звена на комисията, която изготви стратегия за автоматизираното събиране, съхраняване и предоставяне на данни за дейността на поднадзорните лица. Стратегията предвижда създаване на единен електронен портал за получаване на финансова и друга информация от поднадзорните лица, която да обхване всички входящи информационни потоци към комисията, създаване на електронно досие на всяко поднадзорно лице, в което да се съхранява в хронологичен ред цялата информацията (публична и непублична), постъпила от него в КФН, създаване на възможност за експортиране на информацията, постъпила през единния електронен портал, в стандартизирана форма в единно хранилище данни, разработване на единен електронен регистър за всички поднадзорни лица. Внедряването на единната информационна система на КФН ще спомогне и за ускоряване на интеграционните процеси в комисията.

Подобряване взаимодействието, конструктивния диалог с БНБ

Във връзка с констатираните проблеми с комуникацията между институциите бяха предприети мерки и през втората половина на 2010 г. се подобри взаимодействието на работно ниво с БНБ като надзорна институция на банковия сектор. Провеждат се регулярни срещи за обмен на информация във връзка с функционирането на Европейския съвет за системен риск. Проведени са срещи и във връзка с подобряването на обмена на информация между институциите, необходима за целите на финансовата стабилност.

Преодоляване на проблемите, произтичащи от надзора по сектори

През втората половина на годината бяха предприети мерки за ускоряване на интеграционните процеси в комисията. За решаването на проблеми от интерес за дейността на комисията като цяло са организирани работни групи с широко участие на служители от цялата специализирана администрация – като тези за разработване на указания за декларациите на действителните собственици, за разработване на тарифата за таксите, събирани от КФН, за разработването на нова интернет страница на КФН, за разработване на стратегия за събиране, съхраняване и предоставяне на данни за дейността на поднадзорните лица.

Стратегия за развитие на дейността по анализ и оценка на рисковете

Част от процеса по управление на рисковете е разработването на риск стратегии с цел намаляване на вероятността от реализиране на риска и минимизиране на негативните последици в случай на настъпване. Във връзка с това бе разработана стратегия за развитие на дейността по анализ и оценка на рисковете на финансовите пазари, усъвършенстване на надзорната практика и защита интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица.

В комисията са предприети също мерки по създаването на система за ранно предупреждение, които са на ранен етап на разработване. На първия етап от работата е разработена аналитична рамка за наблюдение и оценка на риска от възникване на системна криза в небанковия финансов сектор въз основа на методология за системна оценка на въздействието на финансовата криза, разработена от Европейската централна банка.

3. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране

3.1. Инвестиционната дейност

Лицензионна и разрешителна дейност

Лицензионната дейност представлява издаване на лиценз, което е предпоставка за осъществяване на определени видове дейности, изрично предвидени в законите, регулиращи дейността на участниците на българския капиталов пазар. Лицензът (пълен или частичен⁹) е акт на административен орган (КФН), въз основа на който заявителят, желаещ осъществяване на дейността под лицензионен режим, има право да я осъществява.

През 2010 г. лицензионната активност при инвестиционните посредници остана слаба, вследствие на което продължи спадът в общия им брой, като в края на годината у нас действат 80 български инвестиционни посредника. За разлика от това, лицензионната дейност в сегмента на колективните инвестиционни схеми е по-динамична. Запази се интересът към организирането на договорни фондове, като през изминалата година бяха издадени разрешения за организиране и управление на 8 нови фонда. Интересът на инвестиционната общност към предлаганите услуги на колективните инвестиционни схеми отбеляза известно нарастване, но все пак в резултат на финансовата криза, обхванала и българския капиталов пазар, предкризисните нива на растеж в сектора не могат да бъдат достигнати. Активността при издаването на разрешения за извършване на дейност при акционерните дружества със специална инвестиционна цел се повиши и при тях се отчете ръст в броя на лицата, извършващи съответната дейност до 71 към края на периода. При публичните дружества и емитентите се наблюдаваше динамика, но под влиянието на икономическата криза и при тях се отчете спад, като общият им брой достигна 367 в края на годината.

Таблица 1. Лицензионна дейност по отношение на инвестиционната общност

Поднадзорни лица	Брой към 31.12. 2009г.	Промяна през периода	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Отказ за издаване на лиценз	Брой към 31.12. 2010г.
Инвестиционни посредници, в т.ч.	87	-7	+2	-9		80
Банки	26	+1	+1			27
Небанкови институции, в т.ч.	61 ¹⁰	-8	+1	-9		53

⁹ При пълен лиценз инвестиционният посредник може да извършва сделки за собствена сметка, както и всички инвестиционни услуги и дейности, изброени в чл. 5, ал. 2 ЗПФИ. Изискуемият капитал в тези случаи е 1 500 000 лв. Инвестиционен посредник с частичен лиценз не може да извършва сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансови инструменти за собствена сметка. Изискуемият капитал е 250 000 лв.

¹⁰ ИП КЕЙ БИ СИ СЕКЮРИТИС, КЛОН БЪЛГАРИЯ, ИП ПАЙЪНИЪР АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ, А.С. и АЛФА БАНКА – КЛОН БЪЛГАРИЯ, КЧТ извършват дейност в България чрез клон при условията на свобода на установяване, а DIF BROKER – SOCIEDADE CORRETORA, S.A., Португалия, извършва дейност чрез използването на обвързан агент, приравнен на клон. Тези ИП не са включени в бройката на инвестиционните посредници.

частичен лиценз*	38	-8	+1	-9		30 ¹¹
пълнен лиценз*	23					23
Колективни инвестиционни схеми	102	+2	+8	-6		104
Инвестиционни дружества, в т.ч.	10					10
ИД от отворен тип	8					8
ИД от затворен тип	2					2
Договорни фондове	92	+2	+8 ¹²	-6		94
Управляващи дружества	40	-6				34
АДСИЦ, в т.ч.	68	+3	+3		1	71
АДСИЦ, секюритизиращи вземания	7	+1	+1			8
АДСИЦ, секюритизиращи недвижими имоти, в т.ч.	61	+2	+2			63
АДСИЦ, (земеделска земя)	8					8
Публични дружества и емитенти	385	-18	+12	-30		367

Инвестиционни посредници

Във връзка с административните процедури при лицензионната дейност по отношение на инвестиционните посредници (ИП) през 2010 г. се работи по едно незавършено производство за издаване на лиценз, останало от 2009 г. През годината се откриха производства по издаване на лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник на две дружества, които към края на отчетния период не са приключили. Освен това, не са приключили откритите производства по отнемане на издадения лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник на пет дружества. През отчетния период е отнет издаденият лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник на девет дружества с частичен лиценз, като три от тези производства са открити през предходния отчетен период. При два ИП издадените лицензи са отнети по инициатива на КФН, а при останалите 7 – въз основа на подадено от съответното дружество искане. На две дружества с пълен лиценз са отнети издадените лицензи на 22.12.2009 г., но тези решения на КФН са влезли в сила през 2010 г. През отчетната година е открито и прекратено едно производство по доброволен отказ от издаден лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник. Също така през изминалата година бе открито едно производство за промяна в предмета на дейност на инвестиционен посредник, което към 31.12.2010 г. не е приключило.

Таблица 2. Административни процедури при лицензионната дейност на ИП

	Незавършени производства през 2009 г.	Новооткрити производства през 2010 г.	Приключили производства през 2010 г.	Незавършени производства през 2010 г.
Инвестиционни посредници	6	15	13	8

¹¹ Един от тези 30 ИП е с изискуем капитал 100 000 лв. и съответно лиценз за извършване на инвестиционни услуги и дейности само по чл. 5, ал. 2, т. 1 и 5 ЗПФИ, като няма право да държи финансови инструменти и пари на клиенти.

¹² Издадено е разрешение на 7 УД да организират и управляват 8 ДФ.

Индивидуални административни актове

През 2010 г. във връзка с прилагането на лицензионните режими върху дейността на пазарните участници и регулирания пазар на ЦК комисията издаде:

- **13 решения за одобрения за избор на членове на управителен орган** на инвестиционни посредници;
- **2 отказа за одобрение за избор на членове на управителен орган** на инвестиционен посредник;
- **2 одобрения** за изменение на **Правилника на БФБ – София АД**;
- **одобрения** за избор на Асен Василев Ягодин, Любомир Николаев Бояджиев, Иван Ангелов Такев, Васил Димитров Големански и Георги Иванов Български за членове на **съвета на директорите на БФБ – София АД**.

Постъпили уведомления

През отчетния период в комисията са разгледани уведомления за **придобиване на квалифицирани участия от капитала** или от гласовете в общото събрание на ИП, съответно за увеличаване на такова участие на:

- БОСТЪН МЪРЧАНТ ФАЙНЕНШЪЛ ЕООД (пряко) и Павел Богуславович Белогоур (непряко) за придобиване на квалифицирано участие в инвестиционен посредник КМ ИНВЕСТ АД;
- ФИНАНС КОНСУЛТИНГ АД за придобиване на пряко квалифицирано участие в инвестиционен посредник АВС ФИНАНС АД;
- МАРИНЕР ООД за придобиване на непряко квалифицирано участие в инвестиционен посредник БАЛКАНСКА ИНВЕСТИЦИОННА КОМПАНИЯ АД;
- АЛТА МАР ООД (пряко) и Георги Костадинов Георгиев (пряко) за придобиване на квалифицирано участие в инвестиционен посредник БГ ПРОИНВЕСТ АД.

Към края на отчетния период в комисията са открити и не са завършени производства за **придобиване на квалифицирани участия от капитала** или от гласовете в общото събрание на:

- ТИ БИ АЙ ЕЙЧ ФАЙНЕНШЪЛ СЪРВИСИЗ ГРУП, Н.В., Холандия, за придобиване на квалифицирано участие в инвестиционен посредник ТИ БИ АЙ ИНВЕСТ ЕАД;
- МАРИНЕР ООД за придобиване на непряко квалифицирано участие в инвестиционен посредник БАЛКАНСКА ИНВЕСТИЦИОННА КОМПАНИЯ АД.

През 2010 г. са разгледани уведомления за **прехвърляне на квалифицирани участия** от гласовете в общото събрание на ИП, съответно за намаляване на такова участие, от:

- МИРАЖ БАНСКО АД относно прехвърляне на пряко квалифицирано участие в инвестиционен посредник КМ ИНВЕСТ АД;
- Таня Иванова Христова за прехвърляне на пряко квалифицирано участие в инвестиционен посредник АВС ФИНАНС АД;
- Маргарита Николова Динева, Живко Иванов Горанов и Димитър Въчев Димитров относно прехвърляне на квалифицираните им преки участия в ЕВРОДИЛИНГ АД;
- Николай Ялъмов за прехвърляне на пряко квалифицирано участие в КАПМАН АД;
- ТИ БИ АЙ ФАЙНЕНШЪНЪЛ СЪРВИСИЗ БЪЛГАРИЯ ЕАД за прехвърляне на квалифицирано участие в инвестиционен посредник ТИ БИ АЙ ИНВЕСТ ЕАД;
- Славка Георгиева Тодорова относно намаляване на квалифицирано участие в инвестиционен посредник МАРИНЕР ООД;

- PHL GROUP AG относно прехвърляне на непряко квалифицирано участие в инвестиционен посредник АВС ФИНАНС АД.

През отчетния период са разгледани промени в **общите условия**, приложими към договорите с клиенти, на 15 инвестиционни посредника.

Нотификации

Уведомленията от инвестиционни посредници от държави членки, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги или чрез създаване на клон при условията на свобода на установяване, към края на 2009 г. са били общо 931 броя нотификации от 799 инвестиционни посредника. В рамките на отчетния период в КФН са постъпили нотификации от 243 ИП. Общият брой получени уведомления е 336, като в него се включват и допълнения към нотификациите. 329 от тях са при условията на свободно предоставяне на услуги, две нотификации са за извършване на дейност чрез създаване на клон при условията на свобода на установяване, а 5 нотификации са при условията на свободно предоставяне на услуги чрез използване на обвързан агент.

В същото време КФН получи **уведомления от инвестиционни посредници от Република България**, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Европейския съюз. До края на 2009 г. изпратените нотификации като цяло от страна на комисията са били 43 на брой. През отчетния период КФН изпрати общо 31 броя нотификации към държави членки от 6 инвестиционни посредника за извършване на дейност при условията на свободно предоставяне на услуги, по които процедурата по нотификация е приключила:

- ГЛОБАЛ МАРКЕТС ООД – на територията на Полша;
- ФК ЕВЪР АД – на територията на Полша;
- АДАМАНТ КЕПИТЪЛ ПАРТНЪРС АД – на територията на Румъния;
- БУЛБРОКЪРС ЕАД – на територията на Румъния;
- ФАКТОРИ АД – на територията на всички държави - членки на ЕС;
- ИНТЕРКАПИТАЛ МАРКЕТС АД – на територията на Полша.

Освен това е приключила процедурата по нотификация по уведомлението от инвестиционен посредник ГЛОБАЛ МАРКЕТС ООД, възнамеряващ да извършва дейност на територията на Унгария чрез създаване на клон при условията на свобода на установяване:

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

Във връзка с административните процедури при лицензионната дейност на колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества през 2010 г. се е работило по 6 незавършени производства по отношение на договорните фондове (ДФ), като през отчетния период са открити нови 9 процедури за лицензиране и прекратяване на управлението на договорни фондове. С лицензирането на новите договорни фондове са потвърдени и проспектите им за публично предлагане на дялове, които са вписани във водения от комисията регистър по чл. 30 ЗКФН.¹³ По отношение на управляващите дружества (УД) през изминалата година са открити и приключени 8 нови процедури, като по-голямата част от тях са за отнемане на лиценз. Тенденцията продължава да бъде едно УД да

¹³ Подробна информация за организирането и управлението на новите договорни фондове може да намерите в приложение I.2.1А

организира и управлява по няколко договорни фонда, като целта в повечето случаи е да се създаде поне по един от трите основни ДФ (консервативен, балансиран и агресивен), които да предложат пълната гама от инвестиционни продукти. При инвестиционните дружества за поредна година не се отбеляза интерес от инвестиционната общност за лицензиране на ново дружество.

Таблица 3. Административни процедури при лицензионната дейност на ИД, ДФ и УД

	Незавършени производства през 2009 г.	Новооткрити производства през 2010 г.	Приключили производства през 2010 г.	Незавършени производства през 2010 г.
Инвестиционни дружества	-	-	-	-
Договорни фондове	6	9	15	-
Управляващи дружества	-	8	8	-

Индивидуални административни актове

С цел защита интересите на инвеститорите, съхраняване на доверието им в КИС и установяване спазването на нормативните изисквания законът е регламентирал издаването на предварително разрешение, потвърждение или одобрение от КФН за извършване на определени действия от поднадзорните лица. Във връзка с това през отчетния период са издадени:

- **6 одобрения за изменения в уставите на 6 инвестиционни дружества;**
- **едно одобрение за промяна в правилата за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на активите на инвестиционно дружество;**
- **3 одобрения за промени в правилата за оценка и управление на риска на 3 ИД;**
- **одобрение за замяна на банка – депозитар на едно ИД;**
- **18 одобрения за промени в правилата за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на активите на 17 ДФ;**
- **43 одобрения за промени в правилата на 34 ДФ;**
- **28 одобрения на правилата за оценка и управление на риска на 28 ДФ;**
- **13 одобрения на 4 управляващи дружества за промени в договора за депозитарни услуги с банката депозитар и 11 одобрения на 4 УД за замяна на банката депозитар.**

Постъпили уведомления

През 2010 г. са разгледани общо 8 **уведомления за придобиване** на квалифицирано участие в УД на основание чл. 210, ал. 5 във връзка с чл. 26, ал. 1 ЗПФИ в капитала или в гласовете в общото събрание на:

- СОМОНИ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД (производството е образувано през 2009 г.);
- ПФБК АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД;
- СТАТУС КАПИТАЛ АД – 2 броя;
- СЪГЛАСИЕ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД;
- ТИ БИ АЙ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ ЕАД (производството не е приключено към края на 2010 г.);
- АВРОРА КЕПИТЪЛ АД (производството не е приключено към края на 2010 г.);
- КД ИНВЕСТМЪНТС ЕАД (производството не е приключено към края на 2010 г.).

През отчетния период в комисията са разгледани уведомления за **прехвърляне на квалифицирани участия** или от гласовете в общото събрание на УД, съответно за намаляване на такова участие, в следните управляващи дружества:

- ПФБК АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД – 3 броя;
- СОМОНИ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД;
- СТАТУС КАПИТАЛ АД;
- СЪГЛАСИЕ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД – 3 броя;
- УЛТИМА КАПИТАЛ МЕНИДЖМЪНТ ЕАД.

В комисията са разгледани и промени в общите условия, приложими към договорите с клиенти, на УД СЪГЛАСИЕ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД.

Общият брой на **разгледаните в КФН рекламни материали** през отчетния период е 16. От разгледаните рекламни материали за ДФ, внесени в КФН от управляващите ги УД, са наложени **9 временни забрани** за публикуването и разпространяването им от 8 управляващи дружества.

Нотификации

Уведомленията за публично предлагане в България на КИС от държави членки към края на 2009 г. са общо 12 на брой. През отчетния период в КФН са **постъпили уведомления** от две **УД от държави членки**, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги:

- SOCIETE GENERALE GESTION (Франция);
- AMUNDI (Франция).

През 2010 г. в КФН не са постъпили **уведомление от местни управляващи дружества**, възнамеряващи да извършват дейност на територията на държави членки, както и на КИС, които възнамеряват публично да предлагат дяловете си в ЕС. По този начин броят на нотификациите, изпратени от комисията, се запази на два.

През отчетния период в комисията са разгледани и **6** уведомления за предлагане на територията на Република България на дялове на подфондове, управлявани от:

- ЮРОБАНК И ЕФ ДЖИ ФОНД МЕНИДЖМЪНТ КАМПЪНИ (ЛЮКС) С.А. – 3 уведомления;
- BAYERNINVEST LUXEMBOURG S.A.;
- ФОНДОВЕ ПАЙЪНИЪР;
- ПАЙЪНИЪР П.Ф.

Разгледано бе и едно уведомление за прекратяване на предлагането в Република България на дяловете на фонд, управляван от ФОНДОВЕ ПАЙЪНИЪР.

Публични дружества, акционерни дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

Във връзка с административните процедури при лицензионната дейност на акционерните дружества със специална инвестиционна цел през 2010 г. се работи по едно незавършено производство за издаване на лиценз, останало от 2009 г. През годината се откриха още три производства за издаване на лиценз за извършване на дейност като АДСИЦ, като на две от

дружествата бе издаден лиценз, а на третото дружество – отказан. Към края на отчетния период не останаха незавършени производства. През разглеждания период не бяха откривани производства по отнемане на лиценз на дружества със специална инвестиционна цел.¹⁴

Таблица 4. Административни процедури при лицензионната дейност на АДСИЦ

	Незавършени производства през 2009 г.	Новооткрити производства през 2010 г.	Приключили производства през 2010 г.	Незавършени производства през 2010 г.
Дружества със специална инвестиционна цел	1	3	4	-

Проспекти за публично предлагане на ценни книжа

През отчетния период КФН потвърди проспекти за **първично публично предлагане на акции** на **16** новопоявили се, както и на вече търгуващи се на БФБ дружества. Потвърдени са и един проспект за публично предлагане на емисия варианти и **4** проспекта за **допускане до търговия** на регулиран пазар на емисия акции. Потвърдени от комисията са и **8** проспекта за **допускане до търговия** на регулиран пазар на емисии **корпоративни облигации**. **Отказ за потвърждаване** е издаден по внесен проспект за публично предлагане на ценни книжа на **един емитент**¹⁵.

През отчетния период комисията взе решения за издаване на:

- **24 одобрения за изменения в устава на 22 АДСИЦ;**
- **един отказ за одобрение на промени в устава на АДСИЦ;**
- **одобрение на 4 АДСИЦ за замяна на банка депозитар;**
- **одобрение на едно АДСИЦ за замяна на обслужващо дружество с ново обслужващо дружество;**
- **отказ за одобрение на едно АДСИЦ за замяна на обслужващо дружество с ново обслужващо дружество;**
- **одобрение на едно АДСИЦ за замяна на обслужващото дружество с ново обслужващо дружество относно дейността по счетоводно обслужване;**
- **3 одобрения на допълнение към потвърдени от КФН проспекти на публични дружества;**
- **едно решение за коригиране на допуснатата очевидна фактическа грешка;**
- **2 одобрения за включване на независими проверители в списъка по чл. 123, ал. 3 ЗППЦК;**
- **две одобрения за преобразуване чрез вливане на СОФАРМА ЛОГИСТИКА АД в СОФАРМА ТРЕЙДИНГ АД, както и на ВИНОПОЛИ АД в ТОДОРОВ АД съгласно договор за вливане, подписан между двете дружества;**
- **одобрение за преобразуване на КТИ СЪЕДИНЕНИЕ АД чрез отделяне и учредяване на еднолично акционерно дружество АТЛАС ФИНАНС ЕАД.**

Търгови предложения за закупуване на акции

¹⁴ Подробна информация за вписаните и отписаните дружества може да намерите в приложение I.2.1Б.

¹⁵ Подробна информация за потвърдените проспекти може да бъде намерена в приложение I.2.1В.

За отчетния период са разгледани 18 търгови предложения и 2 предложения за изкупуване на акции, като КФН **постанови издаване на 16 временни забрани** за публикуване на търгови предложения/предложения за изкупуване. След разглеждане на постъпилите документи и на регистрираните търгови предложения, респективно коригираните търгови предложения, комисията взе решение да **не издава окончателна забрана за публикуване на 17 търгови предложения** и на практика се позволи да бъдат публикувани **търговите предложения** на:

- АДВЕНТ УОТЪР (ЛЮКСЕМБУРГ) С.А.Р.Л. за закупуване чрез ИП ЕЛАНА ТРЕЙДИНГ АД на акции на ДЕВИН АД от останалите акционери на дружеството (2 решения за неналагане на окончателна забрана);
- АЛБЕНА ИНВЕСТ-ХОЛДИНГ АД за закупуване на акции от останалите акционери на БЪЛГАРИЯ-29 АД чрез ИП БУЛБРОКЪРС ЕАД;
- РЕКОРД КАР ХОЛДИНГ АД за закупуване чрез ИП СОФИЯ ИНТЕРНЕСЪНЪЛ СЕКЮРИТИЗ АД на акции на БАЛКАНКАР – РЕКОРД АД, от останалите акционери на дружеството;
- НАПРЕДЪК ХОЛДИНГ АД за закупуване чрез инвестиционен посредник ДИЛИНГОВА ФИНАНСОВА КОМПАНИЯ ООД на акции на БАЛКАН АД от останалите акционери на дружеството;
- ДИ ЕН ДЖИ АСЕТС ЕООД за закупуване чрез ИП СТАТУС ИНВЕСТ АД на акции на НЕДВИЖИМИ ИМОТИ СОФИЯ АДСИЦ от останалите акционери на дружеството;
- РАДИТА ООД за закупуване чрез ИП АВАЛ ИН АД на акции на ПОЛЯНИЦА АД от останалите акционери на дружеството (2 решения за неналагане на окончателна забрана);
- АРОМА АД за закупуване чрез ИП БУЛБРОКЪРС ЕАД на акции на АСТЕРА КОЗМЕТИКС АД от останалите акционери на дружеството;
- АЛФА ДИВЕЛОПМЪНТС ЕАД за закупуване чрез ИП БУЛБРОКЪРС ЕАД на акции на ПИРИНХАРТ АД от останалите акционери на дружеството;
- АЛФА АСЕТС ЕООД за закупуване чрез ИП ДИЛИНГОВА ФИНАНСОВА КОМПАНИЯ АД на акции на ИНТРАНСМАШ ИНЖЕНЕРИНГ АД;
- БАЛКАНТУРИСТ ЕЛИТ ЕАД за закупуване чрез ИП ПЪРВА ФИНАНСОВА БРОКЕРСКА КЪЩА АД на акции на ГРАНД ХОТЕЛ ВАРНА АД;
- СЕПТОНА (Гърция) за закупуване чрез ИП КАПМАН АД на акции на СЕПТОНА БЪЛГАРИЯ АД;
- ТИМ КЛУБ ООД за закупуване чрез ИП ЦЕНТРАЛНА КООПЕРАТИВНА БАНКА АД на акции на КЕПИТЪЛ МЕНИДЖМЪНТ АДСИЦ;
- СИНТЕТИКА АД за закупуване чрез ИП ЕВРО-ФИНАНС АД на акции на ЕТРОПАЛ АД;
- ПЛАСТХИМ-Т АД за закупуване чрез ИП ЕВРО-ФИНАНС АД на акции на ФОРМОПЛАСТ АД;
- УАЙТБИЙМ ХОЛДИНГС ЛИМИТЕД, ТАЙДАЛ УЕЙВ ТРЕЙДИНГ ЛИМИТЕД и ПОЛИКОЛОР АД за закупуване чрез ИП ПЪРВА ФИНАНСОВА БРОКЕРСКА КЪЩА ООД на акции на ОРГАХИМ АД.

Комисията издаде **две окончателни забрани** за публикуване на търгово предложение на:

- ЛЕВ КОРПОРАЦИЯ АД за закупуване чрез ИП ФАКТОРИ АД на акции от останалите акционери на ЛЕВ ИНВЕСТ АДСИЦ, както и на,
- УАЙТБИЙМ ХОЛДИНГС ЛИМИТЕД, ТАЙДАЛ УЕЙВ ТРЕЙДИНГ ЛИМИТЕД и ПОЛИКОЛОР АД за закупуване чрез ИП ПЪРВА ФИНАНСОВА БРОКЕРСКА КЪЩА ООД на акции на ОРГАХИМ АД.

През 2010 г. КФН взе решение и **за прекратяване** на търгово предложение на БОР ИН АД за закупуване чрез ИП КАПМАН АД на акции на ПОЛИГРАФИЯ АД.

Вписани и отписани емисии ценни книжа от регистъра, воден от КФН

През 2010 г. в регистъра, воден от КФН, са вписани **26 последващи емисии акции** (вкл. 17 емисии, издадени в резултат на увеличение на капитала при първично публично предлагане, 4 емисии, издадени в резултат на увеличение на капитала със собствени средства, и 5 емисии, допуснати до търговия на регулиран пазар, на ценни книжа), **4 емисии акции в резултат на преобразуване, 2 емисии варианти в процес на емитиране, 8 емисии корпоративни облигации и 8 емисии дялове.** От публичния регистър на комисията за същия период са **отписани 37 емисии ценни книжа.**

Нотификации

До края на 2009 г. в КФН са постъпили 11 броя нотификации на проспекти по чл. 18 от Директивата за проспектите, а уведомленията през отчетния период са от:

- Deutsche Telekom (Люксембург) – нотификация на проспект;
- Societe Generale (Люксембург) – нотификация на проспект;
- Hewlett-Packard Company (Люксембург) – нотификация на проспект;
- VMware, Inc (Германия) – нотификация на проспект;
- Societe Generale (Люксембург) – 9 допълнения към проспект;
- BNP Paribas Arbitrage Issuance B.V. (Холандия) – 3 допълнения към проспект.

През отчетния период едно публично дружество от Република България е допуснато до търговия на територията на ЕС, а именно ИНТЕРКАПИТАЛ ПРОПЪРТИ ДИВЕЛОПМЪНТ АДСИЦ.

През 2010 г. в комисията са постъпили **2** заявления, подадени чрез Комитета на европейските регулатори на ценни книжа, за регистрация на **2 агенции за кредитен рейтинг**, като към края на отчетния период производствата не са приключили:

- БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ЗА КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ АД;
- АГЕНЦИЯ ЗА КРЕДИТНИ РЕЙТИНГИ И АНАЛИЗИ АД.

3.2. Застраховане и доброволно здравно осигуряване

Лицензионна и разрешителна дейност

Лицензионната дейност представлява издаване на лиценз за извършване на застрахователна, презастрахователна и здравноосигурителна дейност. Лицензът на застраховател се издава за застраховане и за отделни видове застраховки. Обхватът на лиценза на застраховател може да се разширява с допълнителен лиценз за вид застраховка, а на презастраховател може да се разшири с допълнителен лиценз за нови дейности. Лицензът се издава в писмен вид и определя изчерпателно:

- за застрахователя – видовете застраховки по смисъла на приложение 1 от Кодекса за застраховането (КЗ), по които има право да извършва застраховане;
- за презастрахователя – дейностите по чл. 29, ал. 2 от Кодекса за застраховането, по които той може да извършва презастраховане.

По предложение на заместник-председателя комисията преценява дали са спазени изискванията за издаване на искания лиценз и се произнася най-късно в 4-месечен срок от постъпването на заявлението.

Здравноосигурителните дружества са акционерни дружества, които са лицензирани по Закона за здравното осигуряване и се учредяват, извършват дейността си и се прекратяват по реда на Търговския закон, доколкото в този закон не е предвидено друго.

За издаване на лицензия се подава заявление в Комисията за финансов надзор и в двумесечен срок от подаване на заявлението заместник-председателят на комисията, ръководещ управление „Застрахователен надзор”, изготвя предложение за издаване или отказ за издаване на лицензия и го внася за разглеждане в КФН. При липса на нередовности комисията се произнася по заявлението в едномесечен срок от внасяне на предложението.

Таблица 5. Лицензионна дейност по отношение на застраховането и доброволното здравно осигуряване

Поднадзорни лица	Брой към 31.12. 2009г.	Промяна през периода	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Отказ за издаване на лиценз	Брой към 31.12. 2010 г.
Застрахователи, в т.ч	37	-2				35
Общо застраховане	20	-1				19
Животозастраховане	15	-1		-1		14
Взаимозастрахователни кооперации	2					2
<i>Клон на чуждестранен застраховател</i>	9					9
Презастрахователи по общо застраховане	1					1
Застрахователни агенти*, в т.ч.	53 622	-9 646				43 976**
Юридически лица	5 920	+1 896				7 816
Еднолични търговци	3 681	+447				4 128
Физически лица	44 021	-11 989				32 032
Здравноосигурителни дружества	21	-1		-1		20

* Включително 816 агенти, извършващи посредническа дейност в полза на клонове на застрахователи от държави членки. Застрахователните агенти не се лицензират, а подлежат единствено на вписване в регистър за застрахователни агенти.

** Разпределението в таблицата е представено по брой агенти по застрахователи. Общият брой на регистрираните агенти в електронния регистър към края на 2010 г. е 35 398, в т.ч. 6468 юридически лица, 3381 еднолични търговци и 25 549 физически лица. Разликата в посочения брой се обяснява с това, че застрахователните агенти могат да посредничат за повече от един застраховател съгласно посочените в КЗ ограничения.

През отчетния период се наблюдава минимален спад в броя на лицензираните застрахователни и презастрахователни дружества, като към края на годината техният брой възлиза съответно на 35 застрахователни дружества и един презастраховател. Причината за намаляване на дружествата по общо застраховане е вливането на едно от дружествата в друго. От поднадзорните лица в областта на застраховането през 2010 г. спад се регистрира и сред застрахователните агенти в резултат на отлив на физическите лица. В сегмента на здравноосигурителните дружества лицензионната дейност не е особено динамична и броят им намалява на 20 поднадзорни лица в резултат на една отнета лицензия през 2010 г.

Индивидуални административни актове

През 2010 г. във връзка с административните процедури по отношение на застрахователните дружества (ЗД), здравноосигурителните дружества (ЗОД) и застрахователните брокери (ЗБ) се работи по 15 незавършени производства, останали от 2009 г., и 218 новооткрити производства. Броят на приключилите производства (213) е несъществено по-малък от новооткритите, което е в резултат на значителното увеличение на новооткритите производства през изминалата година до 218, в сравнение със 166 от 2009 г. Така към края на 2010 г. броят на незавършените производства се увеличава минимално до 20, които се прехвърлят за разрешаване за бъдещи периоди.

Таблица 6. Административни процедури по ЗД, ЗОД и ЗБ

	Незавършени производства през 2009 г.	Новооткрити производства през 2010 г.	Приключили производства през 2010 г.	Незавършени производства през 2010 г.
Застрахователни дружества	1	104	102	3
Здравноосигурителни дружества	2	48	50	-
Застрахователни Брокери	7	59	52	14
Други производства	5	7	9	3
ОБЩО:	15	218	213	20

* В таблицата с информация за производствата от 2010 г. са включени 96 производства за одобрение на изпълнителни директори, прокуристи, на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и здравноосигурителни дружества, които в таблицата с информация за производствата от 2009 г. са били включени в Други производства.

През 2010 г. са издадени следните решения при прилагане на разрешителни и одобрителни режими по Кодекса за застраховането, Закона за здравето осигуряване и подзаконовите нормативни актове по прилагане им:

- **2 решения за допълнителен лиценз** на ЗАД АРМЕЕЦ АД за извършване на дейност по застраховка „Релсови превозни средства - всяка щета или загуба, нанесена на релсови превозни средства”, и на ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД за извършване на дейност по застраховка „Живот, свързана с инвестиционен фонд”, както и **едно решение** за прекратяване на образуваното производство за издаване на допълнителен лиценз за нов вид застраховка;
- решение за отнемане на лицензия за извършване на дейност по застраховане на ЖЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД;
- решение за отнемане на лицензия за доброволно здравно осигуряване на УНИКА ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ ЕАД;
- **8 решения**, с които се одобрява **придобиване на акционерно участие в капитала на застрахователни дружества**;
- **2 решения** за одобряване на промени във вече одобрени **8 здравноосигурителни пакета** от страна на 2 здравноосигурителни дружества;
- решения за **вписването** в регистъра на КФН на **49 нови застрахователни брокера**;
- решения за **отнемане** на регистрацията на **2 застрахователни брокера**;

- решение за признаване на правоспособност на застрахователен брокер, придобита в държава членка;
- **79** решения за одобрение на **изпълнителни директори, прокуристи, членове на управителни и контролни органи** и на **ръководители на служби за вътрешен контрол** на застрахователи и здравноосигурителни дружества (50 одобрения за членове на управителни и контролни органи на застрахователи, 29 одобрения за изпълнителни директори и членове на управителни и контролни органи на здравноосигурителни дружества и 2 одобрения за ръководители на служби за вътрешен контрол);
- **5** решения за отказ за одобрение за членове на управителни и контролни органи на здравноосигурителни дружества;
- решения за прекратяване на **10** производства за одобрение на членове на управителни и контролни органи;
- **4** решения за признаване на пълна правоспособност на **отговорни актюери** и едно решение за признаване на частична правоспособност на отговорен актюер;
- решения за **вписване на 3 одитори** и едно решение за прекратяване на образуваното производство за включване на одитор в списъка на регистрираните одитори по КЗ.

През годината в комисията са разгледани следните производства за промяна на акционерно участие и промяна в размера на капитала на застрахователни и здравноосигурителни дружества:

- **5** производства за увеличение на акционерното участие в капитала на застрахователи;
- **25** производства за увеличение на капитала на застрахователи;
- **2** производства за придобиване на акционерно участие в здравноосигурителни дружества;
- **9** производства относно увеличение на капитала на здравноосигурителните дружества.

През разглеждания период в регистъра на комисията са вписани **3 нови одитори**, като на един одитор се отказа включването в списъка.

Нотификации

През отчетния период продължи активното нотифициране от страна на застрахователите и застрахователните посредници от държави - членки на ЕС. През 2010 г. в комисията са **получени 51** нотификации за **застрахователи от държави членки** за намерението им да извършват дейност на територията на Република България при условията на свобода на предоставяне на услуги, с което общият им брой достигна **333**. Към момента **9** от тях са **заявили отказ** от това свое намерение.

Намерение за извършване на дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги през изминалата година изразиха и **212 застрахователни посредници от държави членки**, с което общият им брой нарасна на **1439**, от които **74 са заявили отказ** от това свое намерение.

През годината от комисията са изпратени **3 нотификации за застрахователи със седалище в Република България** по отношение на разширяване на териториалния обхват във връзка с правото на свободно предоставяне на услуги на територията на други държави членки. Към края на 2010 г. изпратените нотификации са общо 9, а именно: ЗД ЕВРО ИНС АД (за всички държави членки), ДЗИ – ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ АД, ЗАД ДЗИ и ЗК УНИКА ЖИВОТ АД (за Румъния), ЗАД БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП (за Румъния и Гърция), ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЗАЕД (за Белгия, Холандия, Гърция и Румъния), ЗАД АРМЕЕЦ (за Белгия, Франция, Германия, Италия, Холандия, Дания, Великобритания, Гърция, Португалия, Унгария, Чехия, Австрия, Финландия, Швеция, Кипър, Полша и Румъния), ЗК ЛЕВ ИНС АД (за Франция и Италия) и БЪЛГАРСКА

АГЕНЦИЯ ЗА ЕКСПОРТНО ЗАСТРАХОВАНЕ (БАЕЗ) ЕАД (за Германия, Франция, Великобритания, Италия, Испания, Полша, Румъния, Нидерландия, Гърция, Португалия, Белгия, Чехия, Унгария, Швеция, Австрия, Дания, Словакия, Финландия, Ирландия, Литва, Латвия, Словения, Естония, Кипър, Люксембург, Малта, Норвегия, Исландия и Лихтенщайн).

По отношение на българските застрахователни брокери през 2010 г. комисията е изпратила **9 нотификации** за осъществяване на застрахователно посредничество при условията на свободата на предоставяне на услуги на територията на държави членки, като с това общият им брой става **13**, а именно:

- АЙ ПИ ЕС СЪРВИСИС ООД (за Великобритания и Румъния);
- МАРИНС ИНТЕРНЕТЪНЪЛ ЕООД (за всички държави - членки на ЕС);
- ИНСТРЕЙД ЕООД (за Франция, Гърция, Литва, Австрия и Румъния);
- КАПМАН БРОКЕР ООД (за Великобритания, Испания, Малта, Холандия, Германия, Австрия, Гърция, Белгия, Чехия и Ирландия). Застрахователният брокер е заличен от регистъра на КФН през месец декември 2010 г.;
- МОБИКС БГ ООД (за Холандия);
- АРИСТА БРОКЕРИ ООД (за Испания, Румъния, Гърция, Австрия, Италия, Франция, Чешката Република, Унгария, Полша, Белгия, Дания, Нидерландия, Португалия, Малта и Кипър);
- ИЗИ ИНС – ПЪРВИ ИНТЕРНЕТ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН БРОКЕР ЕООД (за всички държави - членки на ЕС, Норвегия, Исландия и Лихтенщайн);
- ДЖИ ЕМ ДЖИ БРОКЕРС ООД (за Англия, Италия, Германия, Франция, Австрия, Румъния, Гърция, Полша, Холандия, Белгия, Дания, Чехия, Словакия);
- ДЖЕНЕРАЛ БРОКЕРС АД (за Англия, Италия, Германия, Франция, Австрия, Румъния, Гърция, Полша, Холандия, Белгия, Дания, Чехия, Словакия);
- СИГМА ЕНД ПАРТНЪРС ИНШУРАНС БРОКЕРС ООД (за Румъния и Гърция);
- КОМПЛЕКС РИСК СОЛЮШЪНС ЕООД (за Румъния, Великобритания, Франция и Гърция);
- ТОТАЛ ИНС – ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН БРОКЕР ЕООД (за всички държави - членки на ЕС);
- АЙ ЕНД ДЖИ ИНШУРЪНС БРОКЕРС ООД (за всички държави - членки на ЕС).

Във връзка с осъществяването на застрахователно посредничество от **български застрахователни брокери при условията на право на установяване** са изпратени **2 нотификации**, а именно:

- АРИСТА БРОКЕРИ ООД (за Германия);
- СИВОВ – ГРУП ЕООД (за Чехия).

От правото на установяване се възползва **един застраховател от държава членка** чрез свой клон на територията на Република България, а друг застраховател е заявил отказ от намерението му да извършва дейност по застраховане на територията на Република България, с което общият им брой възлиза на **9**, а именно:

- КАРДИФ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ, КЛОН БЪЛГАРИЯ;
- КАРДИФ - ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ, КЛОН БЪЛГАРИЯ;
- ЗАД АЙ ЕН ДЖИ - КЛОН СОФИЯ;
- КЮ БИ И ИНШУРЪНС (ЮРЪП) ЛИМИТИД - КЛОН СОФИЯ;
- ЧАРТИС ЮРЪП С.А.;
- КОФАС АВСТРИЯ КРЕДИТФЕРЗИХЕРУНГ (COFACE AUSTRIA KREDITVERSICHERUNG AG, Austria);

- АКСЕРИА ИАРД (AXERIA IARD, France);
- ЗК ОЛИМПИК – КЛОН БЪЛГАРИЯ;
- ГРАЦЕР БГ ИНТЕРНАЦИОНАЛ КРЕДИТ И КАУЦИОНСМАКЛЕР ООД И СИЕ КД.

Във връзка с изпълнение на задължението по чл. 44, ал. 2 от Трета директива по общо застраховане 92/49/ЕИО и чл. 49 от Директива 2002/83/ЕО относно животозастраховането управление „Застрахователен надзор” предостави информация на надзорните институции на другите държави членки за дейността на българските застрахователи през 2009 г., възползвали се от свободата на предоставяне на услуги.

3.3. Допълнително пенсионно осигуряване

Лицензионна и разрешителна дейност

Процедурите по лицензиране на пенсионноосигурителните дружества и издаване на разрешение за управление на пенсионен фонд са уредени в Кодекса за социално осигуряване (КСО). Пенсионната лицензия се издава, съответно – отнема, от Комисията за финансов надзор като колективен орган. Тя дава право за извършване на дейност по допълнително пенсионно осигуряване след получаване на разрешение за управление на фонд за допълнително пенсионно осигуряване. Разрешението се издава поотделно за всеки фонд от заместник-председателя на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление “Осигурителен надзор”.

Дружеството, което кандидатства за лицензия, трябва да отговаря на определените в КСО изисквания относно неговия вид, капитал, учредители, акционери и членове на управителни и контролни органи. За издаване на разрешение за управление на пенсионен фонд дружеството представя предвидените от закона документи, с които определя правилата за работа на фонда и удостоверява наличието на условията за упражняване на тази дейност.

Таблица 7. Лицензионна и разрешителна дейност по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

Поднадзорни лица	Брой към 31.12. 2009г.	Промяна през периода	Издадени лицензии/ разрешения за извършване на дейност	Отнети лицензии/ разрешения за извършване на дейност	Отказ за издаване на лицензия/ разрешение за извършване на дейност	Брой към 31.12. 2010г.
Пенсионноосигурителни дружества	10	-1		-1		9
Общо фондове за допълнително пенсионно осигуряване, в т.ч.:	32	-3		-3		29
Фондове за допълнително задължително пенсионно осигуряване, в т. ч. :	20	-2		-2		18
- универсални пенсионни фондове (УПФ)	10	-1		-1		9

- професионални пенсионни фондове (ППФ)	10	-1		-1		9
Фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, в т. ч.	12	-1		-1		11
- фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване (ДПФ)	10	-1		-1		9
- фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми	2					2

През 2010 г. не са постъпвали заявления за издаване на пенсионни лицензии и за управление на пенсионни фондове. Това се дължи преди всичко на обстоятелството, че пазарът на този вид финансови услуги е достигнал сравнително висока степен на насищане.

Въз основа на издадено през втората половина на 2009 г. от КФН разрешение за преобразуване чрез вливане на ПОД „ЛУКОЙЛ ГАРАНТ – БЪЛГАРИЯ” АД в ПОАД „ЦКБ – СИЛА” АД и след вписване на преобразуването в търговския регистър, съгласно изискванията на КСО се премина към процедура по служебно отнемане на пенсионната лицензия на прекратеното пенсионноосигурително дружество, която приключи през месец февруари 2010 г. Служебно са отнети и разрешенията за управление на трите пенсионни фонда, учредени от ПОД „ЛУКОЙЛ ГАРАНТ - БЪЛГАРИЯ” АД. В резултат на това общият брой на осъществяващите дейност пенсионноосигурителни дружества към края на годината е 9, а броят на управляваните фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) (универсален, професионален, доброволен и доброволен пенсионен фонд по професионални схеми) е 29.

Индивидуални административни актове

През отчетния период бяха разгледани искания по процедури, касаещи редица аспекти от дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях пенсионни фондове. В тези производства се проверяват всички представени документи и се преценява тяхната законосъобразност. При констатирани нередовности или несъответствия в документите или информацията, представени в надзорния орган, от дружеството се изисква тяхното отстраняване в определен срок. След окончателна преценка на всички документи, данни и обстоятелства по съответната преписка в тяхната съвкупност, заместник-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор”, издава индивидуален административен акт, когато решаването на въпроса е от неговата компетентност, съответно – отправя предложение до комисията като колективен орган, когато тя е оправомощена да се произнесе по случая.

Новооткритите административни процедури през 2010 г., приключили с издаване на индивидуален административен акт, са 29 на брой, а тези, приключили с разпореждания за вписване във водените от КФН регистри – над 200. Значителна част от дейността в управление „Осигурителен надзор” е насочена към разглеждане и изразяване на становища по постъпили запитвания, изготвяне на проекти на нормативни актове, подготовка и участие в редица вътрешни и международни срещи, семинари, работни групи, комитети и комисии на европейско ниво и т.н., изготвяне на отговори на въпроси, на указания, въпросници, анкети, брошури, проучвания на обществените нагласи и други. В началото на 2010 г. са приключени седем производства, започнати през 2009 г., които засягат процедурите по признаване на правоспособност на отговорен актюер или

за допускане до изпит за признаване на такава правоспособност. Спазвайки законоустановените срокове, едно започнато през 2010 г. производство остава за разрешаване през 2011 г.

Таблица 8. Административни процедури по отношение на ПОД и ФДПО

	Незавършени производства през 2009 г.	Новооткрити производства през 2010 г.	Приключили производства през 2010 г.	Незавършени производства през 2010 г.
ПД и ФДПО	7	29	35	1

В рамките на своите компетенции Комисията за финансов надзор, съответно–заместник председателят на КФН, ръководещ управление “Осигурителен надзор”, през отчетния период постановиха:

- едно решение за **отнемане на пенсионна лицензия** за извършване на дейност по допълнително пенсионно осигуряване;
- 2 решения за **промяна в непрякото акционерно участие**¹⁶ на пенсионноосигурително дружество;
- **8 решения за определяне на минимална доходност**¹⁷ от управлението на активите на универсалните и професионалните пенсионни фондове;
- **13 решения за одобрение на изменения и допълнения на правилници за организацията и дейността**¹⁸ на фондове за допълнително пенсионно осигуряване;
- едно решение за изменение на **изискванията към рекламните и писмените информационни материали** на пенсионните фондове и на пенсионноосигурителните дружества. Изменението произтича от извършени промени в КСО;
- едно решение за утвърждаване на образци на **заявления за получаване на разрешение за придобиване или увеличаване на акционерно участие** в пенсионноосигурително дружество. Утвърждаването на новите образци и на приложените към тях декларации се наложи поради необходимостта съдържанието им да бъде приведено в съответствие с промените в КСО, изискващи разкриването на действителните собственици на съответния заявител;

¹⁶ В КСО са въведени определени изисквания към акционерите на пенсионноосигурителни дружества, които притежават значителна част от капитала им - 10 и над 10 на сто. Във връзка с това е предвидена процедура за получаване на предварително разрешение от заместник-председателя на комисията в случаите на пряко или косвено придобиване или увеличаване на крупно акционерно участие. В хода на производството се извършва проверка и анализ на всички обстоятелства, засягащи изпълнението на нормативните изисквания, изискват се допълнителни данни и документи от заинтересованите лица, сезират се, при необходимост, други компетентни органи. В заключение се преценява наличието на основание за издаване на разрешение или за отказ за издаване на разрешение.

¹⁷ До края на всеки месец, следващ отчетното тримесечие, заместник-председателят на комисията, ръководещ управление „Осигурителен надзор“, обявява поотделно за универсалните и за професионалните пенсионни фондове минималната доходност от управлението на активите им за предходния 24-месечен период на годишна база.

¹⁸ Пенсионноосигурителните дружества осъществяват дейността по допълнително пенсионно осигуряване съгласно разпоредбите на КСО и в съответствие с уставите си и правилниците за организацията и дейността на управляваните фондове (правилниците). Законът е определил минималното съдържание на правилниците, като е предвидил и специална процедура за одобрение на измененията и допълненията в тях от заместник-председателя, ръководещ управление „Осигурителен надзор“. В хода на процедурата се осъществява правно-икономически анализ, като се преценява съответствието на текстовете с действащите правни разпоредби, както и наличието на гаранции, че променените текстове няма да застрашат интересите на осигурените лица и пенсионерите. При необходимост се изискват допълнителни данни и документи от дружеството и/или се дават бележки за отстраняване на несъответствия, в случай че такива са констатирани в хода на проверката. След преценка на всички данни и обстоятелства в тяхната съвкупност, заместник-председателят издава решение за одобрение или за отказ за одобрение на измененията и допълненията на съответния правилник.

- едно решение за **утвърждаване на технически лихвен процент и биометрични таблици за смъртност**, които да се прилагат от пенсионноосигурителните дружества при изчисляване на пенсионните им резерви към 31.12.2010 г.;
- 9 решения за признаване на правоспособност на **отговорен актюер** по документи, както и за допускане до изпит за признаване на такава правоспособност;
- 200 разпоредения за **вписване във водените от КФН регистри** (регистър на дружествата за допълнително социално осигуряване и управляваните от тях фондове, регистър на осигурителните посредници, регистър на професионалните схеми и регистър на лицата с призната правоспособност на отговорен актюер).

Нотификации

През годината в КФН не са постъпили нотификации за извършване на дейност на територията на Република България от пенсионноосигурителни институции, регистрирани в друга държава - членка на ЕС, както и не е постъпило уведомление за намерение на лицензирано от комисията пенсионноосигурително дружество да управлява професионална схема на предприятие осигурител от друга държава - членка на ЕС.

3.4. Сертифициране

През август и септември 2010 г. КФН проведе изпити за придобиване на право за извършване на дейност като **брокер** и като **инвестиционен консултант**. До изпита за придобиване на право за извършване на дейност като брокер през август бяха допуснати 37 лица, а до изпита за придобиване на право за извършване на дейност като инвестиционен консултант през септември КФН допусна 27 лица. Резултатите от проведените изпити са, както следва:

- **13** кандидати успешно са положили изпита за придобиване на право за извършване на дейност като брокер;
- **8** кандидати успешно са положили изпита за придобиване на право за извършване на дейност като инвестиционен консултант.

През отчетния период в комисията постъпиха заявления за признаване на придобитата квалификация като инвестиционен консултант. След разглеждане на заявленията с решения на КФН бе призната придобитата квалификация за **отговаряща на изискванията, включени в тематичния обхват на изпита** за придобиване на право за извършване на дейност като инвестиционен консултант, **удостоверена с издаден от компетентен чуждестранен орган документ, на 18 лица.**

Таблица 9. Динамика на сертифицираните поднадзорни лица

Поднадзорни лица	2006	2007	2008	2009	2010
Инвестиционни консултанти*	68 (56)	87 (78)	36 (25)	23 (10)	18(8)
Брокери на ЦК *	4 (26)	58 (59)	29 (25)	17 (15)	(13)
Застрахователни брокери	39	52 (8)	49 (7)	47 (11)	25(24)
Актюери		(8)	(9)	2	2(6)

*В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили въпросната правоспособност след издържан изпит при КФН.

В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

Към 31 декември 2010 г. в регистъра на физическите лица, които по договор непосредствено извършват сделки с ценни книжа и инвестиционни консултации относно ценни книжа, воден от комисията, са вписани **375 брокери и 348 инвестиционни консултанти**.

През отчетния период бе проведен един **изпит за застрахователни брокери**, на който се явиха **30** кандидати за придобиване на професионална квалификация и 24 от тях издържаха изпита. Общо издадените лицензии на застрахователни брокери през изминалата година са 49, а отнетите разрешителни за дейност – 2, в резултат на което общият им брой към края на годината нарасна на 363. През изминалата година бе проведен и един изпит за признаване на правоспособност на отговорен актюер, на който се явиха 15 кандидати, от които 6 издържаха изпита. Освен това бе призната правоспособност на отговорен актюер по документи на други двама души, с което общият им брой към края на 2010 г. нарасна на **55**.

4. Надзорна дейност

Във функцията си на надзорен орган Комисията за финансов надзор извършва дистанционен контрол и проверки на място на поднадзорните лица в рамките на небанковия финансов сектор.

Дистанционният контрол се изразява в проверка на представяните от поднадзорните лица в комисията нормативно изискуеми документи. Ако установи непълноти или несъответствия в представените документи, КФН изисква от поднадзорните лица да ги отстранят или коригират. Комисията извършва контрол и посредством **проверки на място**, които могат да бъдат планови или тематични, както и по сигнали и жалби, получени по отношение дейността на поднадзорните лица.

4.1. Инвестиционна дейност

Надзорът над инвестиционната дейност в КФН се изразява в извършване на специализиран надзор по отношение прилагането и спазването на изискванията на законите, регламентиращи инвестиционната дейност, и подзаконовите актове по прилагането им от страна на регулираните пазари на ценни книжа, Централен депозитар, инвестиционните посредници, брокерите и инвестиционните консултанти, публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, акционерните дружества със специална инвестиционна цел, договорните фондове, инвестиционните и управляващите дружества.

Таблица 9. Динамика на надзорната дейност на КФН върху инвестиционната общност

	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Брой поднадзорни лица	577	629	682	683	661
- ИП, БФБ и ЦД	87	85	90	88	82
- КИС, УД, АДСИЦ, ПД и емитенти	490	544	592	595	579
Общо проверки	6 326	14 240	19 431	20 106	18 843
- ИП, БФБ и ЦД	1 255	1 694	50	46	38
- КИС, УД, АДСИЦ, ПД и емитенти	5 071	12 546	19 381	20 060	18 805
Проверки на място	38	64	74	64	65
- ИП, БФБ и ЦД	19	35	28	30	8
- КИС, УД, АДСИЦ, ПД и емитенти	19	29	46	34	57
Издадени АУАН	186	302	281	281	405
- ИП, БФБ и ЦД	77	120	69	54	63
- КИС, УД, АДСИЦ, ПД и емитенти	109	182	212	227	342
Издадени НП	97	199	136	158	275
- ИП, БФБ и ЦД	50	123	59	37	46

- КИС, УД, АДСИЦ, ПД и емитенти	47	76	77	116	229
Стойност на издадени НП (в лв.)	328 400	1 020 300	470 900	540 800	977 650
Стойност на влезли в сила НП * (в лв.)	247 800	396 950	424 800	593 350	564 750
Решение за прилагане на ПАМ **	100	0 ***	121	80	99

* Данните са към 31.12.2010 г. ** До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че поднадзорните лица не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. *** През 2007 г. поднадзорните лица са се съобразили с всички изисквания, посочени в откритите производства по прилагане на принудителни административни мерки, и в следствие не се е стигнало до решение за прилагане на ПАМ.

През 2010 г. надзорната дейност на КФН по отношение на инвестиционната общност намаля, имайки предвид малкия спад, който реализира броят на проверките (от 20 106 проверки през 2009 г. до 18 843 през 2010 г.). Тази тенденция логично следва спада в броя на поднадзорните лица, който достигна 661 в края на 2010 г. Постоянен ръст през последните години отбеляза издадените актове за установяване на административни нарушения (АУАН) и наказателните постановления (НП), свързани с КИС, УД, АДСИЦ, ПД и други емитенти. Това увеличение на засечените нарушения говори за по-ефективния надзор, осъществяван от страна на КФН през годините, който следва да продължава да се засилва с цел коригиране на поведението на поднадзорните лица към по-голямо съблюдаване на законодателната рамка.

Стойността на влезлите в сила НП отбеляза слаб спад, като през 2010 г. тяхната стойност достигна 564 750 лв¹⁹. Тъй като процентът на влезлите в сила НП остана почти постоянен през годините (около 80 % от издадените постановления), ръстът в стойността им в периода 2006-2009 г. в по-голямата си част бе повлиян от нарастването на размера на паричните глоби и имуществените санкции. Причините за това бяха както по-високите минимални глоби (в сравнение със ЗППЦК), посочени във влезлия в сила през 2007 г. Закон за пазарите на финансови инструменти, така и фактът, че съществуващата нормативна рамка се прилага от известен период от време. С други думи, след като поднадзорните лица са вече добре запознати с новата нормативна рамка, се прилагат по-строги имуществени санкции и парични глоби при извършване на нарушения.

4.1.1. Инвестиционни посредници

Надзорът над инвестиционните посредници се извършва чрез проверка и анализ на отчетите за капиталовата адекватност и ликвидността, счетоводните баланси и отчетите за приходите и разходите на ИП, постъпващи ежемесечно в КФН. Към тези отчети във връзка с финансовата криза комисията продължава да изисква 5 допълнителни справки от посредниците: „Структура на задълженията”, „Структура на вземанията”, „Структура на инвестиционен портфейл”, „Структура на търговски портфейл” и „Клиенти по договори за управление на портфейли”. Всички тези отчети позволяват да се следи текущото финансово състояние на инвестиционните посредници. При констатиране на непълноти и несъответствия между записите по счетоводния баланс, отчета за приходите и разходите и отчета за капиталовата адекватност и ликвидността с писма се изисква от съответните ИП да отстранят грешките, като внесат коригирани документи. При установяване на нарушения на нормативните изисквания за капиталова адекватност и ликвидност се извършват допълнителни проверки на място на дейността на съответните инвестиционни посредници. Проверките се извършват

¹⁹ Разликата в стойността на издадените и влезлите в сила НП се дължи на факта, че след като те бъдат издадени от КФН, могат да бъдат обжалвани в съда.

за установяване спазването на Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ), Наредба № 38 за изискванията към дейността на инвестиционните посредници, Наредба № 35 за капиталовата адекватност и ликвидността на инвестиционните посредници и приключват със съставяне на констативни протоколи и в случаите на нарушение на нормативните актове – със съставяне на актове за установяване на административно нарушение (АУАН) или с препоръка за предприемане на конкретни мерки.

През 2010 г. КФН извърши общо **38 проверки**, от които **на място** в офисите на съответните инвестиционни посредници бяха **8 планови** проверки, осъществени съгласно предварително изготвен график. Допълнително бяха извършени **13 тематични** проверки във връзка с конкретни сигнали. В сградата на КФН бяха извършени **дистанционно 17 документални** проверки на поднадзорни лица. В общия брой на проверките е включена и **една** проверка **на лице**, което **няма лиценз за извършване на сделки с ценни книжа**. Освен това трябва да се отбележи фактът, че една от проверките бе извършена съвместно с ДАНС.

В резултат на направените от комисията проверки през годината бяха съставени **63 АУАН**, които бяха последвани от **46** издадени наказателни постановления на стойност **88 600 лв.** Най-често срещаните **нарушения** в сферата на инвестиционното посредничество бяха следните:

Таблица 10. Най-чести нарушения в сферата на ИП

Вид и основание за нарушението	Съставени АУАН		Издадени НП*	
	2009 г.	2010 г.	2009 г.	2010 г.
Нарушение на изискването ИП да отчита сумата на големите си експозиции с цел ограничаване на риска от прекомерната им концентрация и да уведомява КФН за всяка нововъзникнала голяма експозиция или за всяко нарастване над 20 % на голяма експозиция (чл. 77, ал. 1, ал. 2 и ал.3 от Наредба № 35)	7	17	4	16
Експозицията на ИП към отделно лице или към група свързани лица надвишава 25 % от собствения му капитал или ИП не е уведомил КФН за експозиция, надвишила максимално допустимия праг (чл. 78, ал. 1, ал. 2 и ал. 4 от Наредба № 35)	16	12	15	8
Неспазен праг на паричните средства по разплащателни или депозитни сметки, чийто минимален размер е 70 % от всички парични средства на ИП (чл. 20, ал. 2 от Наредба № 35)	6	8	0	11
Нарушение на изискването ИП да изпълнява точно клиентските нареждания (чл. 36, ал. 1, т. 1, предл. 1 от Наредба № 38)	0	5	0	1
Нарушение на изискването ИП да представя ежемесечно в КФН и във Фонда за компенсиране на инвеститорите справка за клиентските активи (чл. 77н, ал. 11 ЗППЦК)	0	4	0	1
ИП не уведомява КФН в определения срок за настъпили обстоятелства (чл. 85 от Наредба № 38)	4	3	4	0
Неуведомяване на КФН от страна на брокерите и инвестиционните консултанти относно прекратяване на договорите им с ИП, УД или ИД (чл. 14, ал. 5 от Наредба № 7)	3	3	1	2
Нарушение на изискванията ИП да уведоми клиентите си за отнетия лиценз, да прехвърли клиентските активи на друг ИП в законоустановения срок и да уведоми КФН за прехвърлените активи в определения срок (чл. 22, ал. 1, ал. 2 и ал. 4 ЗПФИ)	0	3	0	0
Непредставяне в законоустановения срок на списък на лицата, които притежават пряко или непряко квалифицирано участие,	5	2	1	1

както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на ИП (чл. 40, ал. 2 ЗПФИ)				
--	--	--	--	--

* Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

През 2010 г. в комисията постъпиха и бяха окомплектовани **24 жалби** срещу наказателни постановления, издадени от КФН.

С цел предотвратяване и преустановяване на административни нарушения КФН извършва превантивен контрол, като открива производства по прилагане на **принудителни административни мерки (ПАМ)**, прекратява или прилага ПАМ. През разглеждания период бяха **открити 8** процедури по прилагане на ПАМ, **приложени бяха 5** ПАМ, а **прекратени – 3**. Към края на годината нямаше неприключили производства.

4.1.2. Публични дружества и други емитенти на ценни книжа, акционерни дружества със специална инвестиционна цел, инвестиционни дружества, колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

През 2010 г. експерти от комисията осъществиха специализиран надзор чрез провеждане на дистанционен контрол и проверки на място по отношение дейността на общо 587 поднадзорни лица - 367 публични дружества и емитенти, 72 АДСИЦ (включително едно дружество, което е с отнет лиценз, но все още не е отписано от регистъра), 34 управляващи дружества, 11 инвестиционни дружества (включително едно дружество, което е с отнет лиценз, но все още не е отписано от регистъра), 95 договорни фонда (включително един фонд, за който е отнето разрешението на УД да го управлява, но все още не е отписан от регистъра) и 8 чуждестранни КИС.

Дистанционен контрол

Дистанционният контрол, който КФН осъществява, се изразява в проверка на постъпващите в комисията документи от дружествата и в текущ мониторинг на публично разкриваната от поднадзорните лица информация. Процесът на вписване на обстоятелствата и на промените в тях в регистрите, водени от КФН, е свързан с преглед и анализ на внесените документи. Осъществяваният надзор от експертите от отдела се изразява в преглед на всички постъпващи в КФН документи, преценка от страна на експертите относно пълнотата на документите и предприемане на последващи действия по вписване на съответните обстоятелства във водените от КФН регистри.

На предварителна проверка подлежат постъпващите в комисията отчети, заявления за вписване на промени в обстоятелствата за дружествата, уведомления за важната информация, влияеща върху цената на ценните книжа, уведомления за промени в дяловото участие, уведомления за дивидент, както и много други документи. През 2010 г. бяха внесени на хартиен носител в КФН около **4479** документа, които са прегледани и обработени от експертите и въз основа на тях бяха направени **3222** вписвания в съответни разпореждания с цел даване на публичност на съответните обстоятелства. Прегледани и обработени бяха още **9152** документа, изпратени до КФН чрез системата E-Register. Въз основа на гореспоменатите документи през отчетния период бяха вписани в регистрите на КФН и съответно бе осъществена проверка на **6274** годишни и тримесечни отчети, консолидирани такива, месечни отчети, допълнения към тях, както и уведомления за текущия етап на производството по

несъстоятелност и ликвидация на дружествата, отчети на довереника на облигационерите по емисии облигации през 2010 г.

Допълнително бяха направени общо **2850 проверки** на представените в КФН отчети и допълнения към тях от поднадзорните лица относно пълнота съгласно законовите изисквания и непротиворечивост на представената информация. Бяха осъществени проверки на още около **19 826** форми за емисионна стойност и цена на обратно изкупуване на договорните фондове и инвестиционните дружества от отворен тип и коректно подадените бяха вписани в регистъра.

Освен горепосочените обстоятелства бяха осъществени действия по публикуването на интернет страницата на КФН на **56** актуализирани проспекти и финансови отчети на чуждестранни КИС, получили нотификация за извършване на дейност на територията на Република България.

Всички постъпили в КФН материали във връзка със свикването и провеждането на общите събрания на акционерите (ОСА) на публичните дружества (покани за свикване на ОСА, обявяването им в Търговския регистър, материали, мотивирани доклади, протоколи от ОСА, вземане на законосъобразни решения от ОСА) се проверяват от експертите на комисията. За отчетния период бяха извършени **1435** такива тематични документални проверки. След приключването им, информацията по документите подлежи на вписване в регистъра на публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, воден от КФН

През 2010 г. бяха извършени общо **36** документални проверки във връзка с подадени от управляващи дружества и инвестиционни дружества заявления за одобряване на програма с мерки за приважване на активите на управляваните от тях КИС в съответствие с изискванията на закона. Това се изисква в случаите, когато УД или ИД са констатирани нарушения на инвестиционните ограничения по отношение на портфейлите на управляваните от тях ДФ и ИД и тези нарушения са по причини извън контрола им. В резултат на тези документални проверки КФН издаде:

- **63** индивидуални административни акта, с които одобри съответната програма с мерки за приважване на активите в съответствие с нарушеното законово изискване;
- **2** индивидуални административни акта, с които прекрати откритото административно производство за одобрение на програма с мерки за приважване на активите в съответствие с нарушено законово изискване.

Във връзка с осъществяване на надзорните функции по разкриването на важната информация, влияеща върху цената на ценните книжа, в КФН е установен процес на **текущ мониторинг** на публично разкриваната от поднадзорните лица информация („ad hoc” информация). Този процес включва ежедневен преглед на публикуваната в средствата за масово осведомяване, в т. ч. и електронни медии, информация от и за публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа. Извършва се документална проверка на база наличните в КФН документи относно разкриването на вече оповестената информация съобразно изискванията на ЗППЦК и Наредба № 2. При наличие на данни за възможни закононарушения до съответните лица се изпращат писма, с които се изискват допълнителна информация и документи и се извършва документална тематична проверка. Ежемесечно се изготвя докладна записка до зам.-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, за извършените действия във връзка с установения процес на текущ мониторинг на публично разкриваната от дружествата информация. През отчетния период бяха извършени **167** такива проверки на наличните в КФН данни.

По отношение на изискванията на чл. 145 ЗППЦК относно **разкриването на дялово участие** в капитала на публично дружество, друг емитент на ценни книжа или АДСИЦ комисията извършва проверка на постъпващата от „Централен депозитар” АД информация и представените уведомления по гореспоменатия член от закона и при необходимост предприема действия. При наличие на данни за

възможни закононарушения до съответните лица се изпращат писма- покани за съставяне на АУАН. В резултат на извършените през отчетния период **70 тематични проверки** на наличната в КФН информация и установените нарушения на изискванията по чл. 145 ЗППЦК, бяха съставени 20 АУАН.

През 2010 г. бяха извършени **71 тематични документални проверки** на УД за спазване от тяхна страна на разпоредбите на чл. 40 ЗПФИ да уведомяват комисията за всяко придобиване или прехвърляне на квалифицирано участие в срок един ден от узнаването и да предоставят на КФН два пъти годишно (към 30 юни и 31 декември) в 10-дневен срок от посочените дати списък на лицата, които притежават пряко или непряко квалифицирано участие, както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание. Освен това бяха направени **312 тематични документални проверки** на **КИС** относно задължението им да представят в КФН и да публикуват актуализирани пълни и кратки проспекти.

За периода отделът към КФН, който се занимава с разследване на пазарните злоупотреби, извърши **42 проверки** (5 от които бяха започнати през 2009 г.) за спазване разпоредбите на **Закона срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти** (ЗПЗФИ) във връзка със забраните за недобросъвестна търговия с ценни книжа, манипулиране на пазара, вътрешна информация и вътрешни лица. Към края на 2010 г. в процес на приключване бяха още 9 проверки.

Трябва да се обърне внимание на факта, че за годината КФН осъществи **6** извънредни тематични документални проверки на ПД, които, поради всеобхватната си специфика изискваха значително по-голям времеви и експертен ресурс от обичайните проверки.

През годината бяха осъществени и **185 други документални проверки**, които по своята същност бяха тематични и бяха извършени на място в КФН. **16** от тях бяха инициирани от постъпили жалби и сигнали, а **6** бяха във връзка със запитвания на граждани и институции. Допълнително КФН се самосезира при съмнения за закононарушения и извърши **108** обстойни проверки, по които бяха изискани допълнително документи във връзка с чл. 114 ЗППЦК, с провеждане на ОСА, с данни в отчетите, с назначаване на ДВИ и т.н. Освен това бяха направени **55** проверки и обработка на заявления за допускане до E-Register.

Обикновено при извършваните тематични документални проверки се изискват допълнително документи, пояснения или обяснения от съответното поднадзорно лице, правят се допълнителни справки в Централния депозитар, Агенцията по приходите, МВР и други държавни органи с цел изясняване на фактичестката обстановка. Повечето проверки завършват с докладни записки до зам.-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, с които той се информира за констатациите по извършените проверки и предприемането на съответни действия – ангажиране на административнонаказателна отговорност, предприемане на конкретни действия с цел защита интересите на акционерите. Проверките, при които няма констатирани нарушения, приключват единствено със събирането на доказателствен материал. За резултатите от проверките по сигнал или жалба съответните лица се уведомяват с писма.

Проверки на място

През отчетния период бяха открити и приключени общо **51** проверки на място по седалище на дружествата, като от тях:

- **17** планови проверки на 6 АДСИЦ и 11 обслужващи ги дружества;
- **2** тематични проверки на едно АДСИЦ и едно обслужващо го дружество;
- **5** планови проверки на УД и **19** на управляваните от тях ДФ и ИД;
- **2** извънредни тематични проверки на УД и **6** на управляваните от тях ДФ и ИД.

За приключилите проверки бяха съставени констативни протоколи и/или бяха изготвени докладни записки.

Принудителни административни мерки, актове за установяване на административно нарушение и наказателни постановления

При констатирани нарушения на ЗКФН, ЗППЦК, ЗДСИЦ, ЗПФИ, ЗПЗФИ и подзаконовите нормативни актове по прилагането им поднадзорните лица се поканват с писмо в КФН за изясняване на фактическата обстановка и ангажиране на административнонаказателна отговорност. В случай на неявяване на същите се съставят актове за установяване на административно нарушение (АУАН) при условията на чл. 40 от Закона за административните нарушения и наказания в отсъствие на нарушителя. Тези актове се изпращат за връчване с писмо до съответната община.

През 2010 г. бяха съставени общо **16 АУАН** за извършени нарушения в сферата на **колективните инвестиционни схеми и управляващите дружества**. Като резултат бяха издадени **12 наказателни постановления** на стойност **84 000 лв.** В повечето случаи нарушенията се отнасяха до:

Таблица 11. Най-чести нарушения в сферата на КИС и УД

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН		Издадени НП*	
	2009 г.	2010 г.	2009 г.	2010 г.
Нарушение на инвестиционните ограничения от страна на УД, неуведомяване на КФН за преминато инвестиционно ограничение и неприлагане на програма с мерки за привеждане на активите в съответствие с изискванията на закона (чл. 196 ЗППЦК)	3	8	0	5
Извършване на дейност от страна на УД извън неговия лиценз (чл. 202, ал. 7 ЗППЦК)	1	4	1	3
Непредставяне от страна на УД на годишен и тримесечни финансови отчети в КФН в законоустановения срок (чл. 38 от Наредба № 26)	1	1	0	1
Непредставяне в законоустановения срок на списък на лицата, които притежават пряко или непряко квалифицирано участие, както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на УД (чл. 40, ал. 2 ЗПФИ)	17	0	1	1
Непредставяне от страна на ИД и ДФ на тримесечни финансови отчети пред КФН и пред обществеността в законоустановения срок (чл. 73в, т. 2 от Наредба № 25)	6	0	0	0

* Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Съставените актове за установяване на административно нарушение при **публичните дружества (ПД), АДСИЦ и другите емитенти** на ценни книжа бяха **222** на брой. През разглеждания период бяха издадени общо **127 наказателни постановления** на стойност **507 500 лв.** за установените с актове нарушения, като най-срещани бяха:

Таблица 12. Най-чести нарушения в сферата на ПД, АДСИЦ и други емитенти

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН		Издадени НП*	
	2009 г.	2010 г.	2009 г.	2010 г.
Непредставяне или представяне със закъснение на годишен и/или тримесечни финансови отчети за дейността на ПД и емитенти (чл. 31 от Наредба № 2)	58	64	33	42
Непредставяне на всички изискуеми материали за ОСА и неоповестяване на поканата за ОСА на обществеността по законоустановения ред (чл. 115 ЗППЦК)	21	20	12	11
Неразкриване на дялово участие в капитала на публично дружество, друг емитент на ценни книжа и АДСИЦ в законоустановения срок (чл. 145 и чл. 148 ЗППЦК)	13	20	9	9
Непредставяне в протокола от заседанието на ОСА на пълната, изискуема от закона, информация относно резултатите от гласуването и непредставяне на протокола пред КФН и пред обществеността по законоустановения ред и срок (чл. 117, ал. 1, 2 и 3 ЗППЦК)	11	18	9	9
Несъобразяване с приложена ПАМ по чл. 212 ЗППЦК (чл. 221, ал. 6 ЗППЦК)	9	16	9	8
Неуведомяване за настъпили промените в устава, в управителните и контролните органи на дадено ПД или емитент, за взето решение за преобразуване на дружеството, за настъпили други обстоятелства в законоустановения срок (чл. 100ш, ал. 1 и 2 ЗППЦК)	5	16	5	7
Предаване на неаудитиран годишен финансов отчет за дейността на ПД и други емитенти на ценни книжа (чл. 32, ал. 1 от Наредба № 2)	0	16	0	8
Сключване на сделки от мениджмънта на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, надвишаващи законоустановените прагове, без изрично упълномощаване от страна на ОСА (чл. 114, ал. 1 и 2 ЗППЦК)	11	9	3	4
Непредставяне или представяне със закъснение на годишен и тримесечни финансови отчети за дейността на АДСИЦ (чл. 40 от Наредба № 2)	6	9	3	5

* Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Освен посочените проверки в рамките на разглеждания период КФН извърши и редица проверки за спазване разпоредбите на Закона срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти във връзка със забраните за **недобросъвестна търговия с ценни книжа, манипулиране на пазара, вътрешна информация и вътрешни лица**. В резултат на проверките бяха съставени **102 АУАН** и бяха издадени **90 НП** на стойност **297 550** лв., като най-често срещаните са показани в таблицата по-долу:

Таблица 13. Най-чести нарушения, свързани с недобросъвестната търговия с ценни книжа, манипулирането на пазара, вътрешната информация и вътрешните лица

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН		Издадени НП*	
	2009 г.	2010 г.	2009 г.	2010 г.
Нарушение на задължението от страна на лицата, които изпълняват ръководни функции в емитент, и лицата, тясно свързани с тях, да уведомят писмено КФН в законоустановения срок за сключените за тяхна сметка сделки на стойност над 5000 лв. в рамките на една календарна година с акции, издадени от емитента (чл. 16 ЗПЗФИ)	18	89	10	79
Манипулиране на пазара на финансови инструменти чрез извършването на сделки или подаването на нареждания, създаващи невярна или подвеждаща представа относно търсенето, предлагането или цената на финансови инструменти или определяне на цената на дадени финансови инструменти на необичайно или изкуствено ниво (чл. 11 във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 1 ЗПЗФИ)	6	9	5	9
Неразкриване от страна на емитент на вътрешна информация, пряко отнасяща се до него, по законоустановения ред и срок (чл. 12 ЗПЗФИ)	1	3	0	1

* Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

За разглеждания период постъпиха **54 жалби** срещу наказателни постановления на зам.-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, засягащи публични дружества, емитенти на ценни книжа, АДСИЦ, ИД, КИС и УД.

Същевременно през годината с цел предотвратяване и преустановяване на административни нарушения КФН приложи **94 принудителни административни мерки (ПАМ)** в резултат на открито производство по прилагане на ПАМ спрямо поднадзорни лица. Приложените ПАМ бяха свързани със задължаване на дружеството да представи финансов отчет, да отстрани непълнотите в представения финансов отчет за дейността, да не подлага на гласуване точка от дневния ред на свиканото ОСА, да предприеме конкретни действия и др.

4.2. Застраховане и доброволно здравно осигуряване

Надзорната дейност, която КФН осъществява в тази сфера, се изразява в контрол върху дейността на застрахователите, презастрахователите, здравноосигурителните дружества, застрахователните и презастрахователните посредници и Гаранционния фонд за спазване изискванията на Кодекса за застраховането и Закона за здравното осигуряване, както и на подзаконовите нормативни актове по тяхното прилагане.

Таблица 14. Динамика на надзорната дейност на КФН в застраховането и доброволното здравно осигуряване

	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Поднадзорни лица*, в т.ч.					
Застрахователи дружества	36	37	37	37	35
Презастрахователни дружества	-	-	1	1	1
Здравноосигурителни дружества	13	15	20	21	20
Застрахователни брокери	215	235	275	316	363
Застрахователни агенти	над 31 000	49 802	69 093	53 622	43 976
Общо проверки, в т.ч.	1 434	1 568	2 010	2 309	2 535
- проверки на място	32	101	43	68	72
- проверки по документи**	1 402	1 467	1 967	2 241	2 463
Издадени АУАН	71	208	390	335	887
Издадени НП	40	93	302	153	267
Стойност на влезли в сила НП (лв.)	121 700	266 400	1 675 880	529 360	2 442 500
Открити производства по ПАМ	19	26	16	25	148
Решение за прилагане на ПАМ***	5	8	12	16	4
Заведени съдебни дела	20	49	177	176	125

*В броя поднадзорни лица не е включен Гаранционният фонд. ** В броя извършени проверки по документи са включени единствено извършените проверки на периодичните отчети и справки на поднадзорните лица и жалбите. *** До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че поднадзорните лица не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ.

Дистанционен контрол

Дистанционният надзор се базира на годишни и периодични отчети на застрахователите, презастрахователите, здравноосигурителните дружества, застрахователните и презастрахователните брокери и Гаранционния фонд, както и на изисквана допълнителна информация за определени сфери от тяхната дейност. Чрез него се извършва пълен анализ на дейността и резултатите от нея за всички поднадзорни лица. Вследствие от упражнявания дистанционен надзор се предприемат действия по извършване на проверки на място, налагане на принудителни административни мерки, издаване на актове за установени нарушения или се дават предписания за привеждане на дейността съобразно законовите изисквания. През 2010 г. въз основа на годишни и периодични финансови отчети, справки и получени жалби бяха извършени **2463 проверки** по документи.

На база на представени презастрахователни програми за 2010 г. на застрахователните дружества бяха изготвени **35 становища**. Допълнително бяха изготвени **7 становища** относно представени отчети от застрахователни дружества в ликвидация и несъстоятелност.

Дистанционен надзор и мерки, свързани със застрахователите, презастрахователите и здравноосигурителните дружества

Дистанционен надзор и мерки, свързани с платежоспособността на застрахователите, презастрахователите и здравноосигурителните дружества

На база справките, получавани от застрахователите и здравноосигурителните дружества към края на всяко тримесечие, за размера на границата на платежоспособност и собствените средства, се извършва проверка на начина на определяне на техния размер и спазването на законовите изисквания за платежоспособност. В резултат на извършените проверки по документи през 2010 г. бяха установени отклонения от нормативните изисквания за минимален размер на собствените средства за **4 застрахователни дружества**. Като следствие от приложените надзорни мерки бяха представени **4 плана за допълнително набиране на собствени средства**, които впоследствие бяха изпълнени.

През годината беше установено отклонение за **8 застрахователни и 8 здравноосигурителни** дружества от нормативните изисквания на чл. 252 от Търговския закон относно чистата стойност на имуществото, т.е. недостиг на чистата стойност на имуществото спрямо размера на вписания капитал. В резултат на приложените надзорни мерки дружествата изпълниха разпорежданията и предприеха мерки, свързани с привеждане на капитала си съобразно изискванията.

Дистанционен надзор и мерки, свързани с достатъчността на премиите

Въз основа на представените в КФН периодични справки и отчети се определя техническият резултат за последните три годишни периода по видове застраховки. На базата на тези резултати към края на всяко тримесечие се извършва анализ на достатъчността на премиите, като от застрахователите, при които е констатиран отрицателен технически резултат по даден вид застраховка за гореспоменатите периоди, се изисква обяснение за мерките, които ще бъдат предприети за изпълнение на законовите изисквания за съответствие на размера на премиите на поетия риск и разходите по съответния вид застраховка.

Предвид отрицателния технически резултат по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите от застрахователите, предлагащи застраховката, се изисква допълнителна информация за броя на застрахованите моторни превозни средства по отделни категории, в зависимост от които е диференцирана премията, средният размер на щетите, честотата на събитията и коефициентът на щетимост. Въз основа на тези данни за всеки застраховател се анализира структурата на портфейла и средният размер на премията за едно МПС по действащите тарифи. В обобщен вид информацията за цитираните показатели по отделни категории МПС бе предоставена на застрахователите. Въз основа на тези данни, както и на база агрегирани за целия пазар данни за изплатените претенции във връзка с имуществени и неимуществени вреди КФН определя (като произведение на средния размер на възникналите претенции и честотата на събитията за съответната година) средната рискова премия по видове МПС, необходима за изчисляване размера на резерва по чл. 11а от Наредба № 27 за реда и методиката за образуване на техническите резерви от застрахователите и от презастрахователите и на здравноосигурителните резерви. Чрез определената рискова премия всеки застраховател, предлагащ задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, определя необходимостта от образуване на допълнителен резерв към пренос-премийния резерв и изчислява размера на необходимия допълнителен резерв.

От всички застрахователи, предлагащи застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, при които спечелените премии се оказват недостатъчни да покрият възникналите искове и разходите по застраховката, текущо през годината се изисква план за достигане на достатъчност на премиите и изменение на тарифите, отразяващ промяната в пазарните условия и тенденции по застраховката. През ноември и декември 2010 г. бяха наложени ПАМ на 5 дружества,

които предлагат застраховката по премии, недостатъчни за покритие на риска и разходите (включително и разходите за образуване на достатъчни по размер технически резерви).

Във връзка с установените опити за налагане на практики по неравномерно разпределение и събиране на дължимата застрахователна премия при разсрочено плащане по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите бе издадена заповед от страна на КФН. Целта на заповедта бе да не се допуска заобикаляне на правилата за достатъчност на премиите, което би могло да създаде неблагоприятни условия или предпоставки за нарушаване на платежоспособността на застраховател или група застрахователи и да се запази прозрачността и предсказуемостта на пазара. По този начин КФН своевременно предпазва както застрахователите от възможни вредни последици, така и самите потребители на техните услуги.

Дистанционен надзор и мерки, свързани с достатъчността на заделените технически резерви

Достатъчността на техническите резерви към края на всяко тримесечие се установява чрез система от показатели и съотношения, определени на база представените тримесечни данни. През 2010 г. бе извършено дистанционно контролно преизчисление на образувания към 31.12.2008 г. и 31.12.2009 г. резерв за предстоящи плащания (в частта си за предявени, но неизплатени претенции, и възникнали, но непредявени претенции) от всички застрахователи, извършващи дейност по общо застраховане. От някои от застрахователите по видовете застраховки, при които бяха установени съществени различия между образувания резерв и получения резултат за размер на резерва на база представената периодична информация за стойността на предявените, изплатени и висящи претенции, беше изисквана допълнителна информация за всяка една претенция и беше преизчислен размерът на резерва към края на 2008 г. и 2009 г. При 12 дружества бе установено подценяване размера на резерва за предявени, неизплатени претенции, за което бяха съставени АУАН. Общият брой на издадените актове бе над 40, имайки предвид, че бяха съставени актове за всеки един период (31.12.2008 г. или 31.12.2009 г.) и за всеки отделен вид застраховка, при която е установен недостиг на образувания резерв.

На основата на резултата по видове застраховки бе извършен анализ на необходимостта от образуване на резерв за неизтекли рискове и бе определен неговият размер, като този размер бе сравнен с образувания резерв от всеки застраховател към края на съответния период. За необразуване на резерв за неизтекли рискове или заделяне на по-нисък от необходимия размер бяха съставени **3 АУАН**.

Във връзка с определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции, по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, в края на всяко тримесечие се обобщава и предоставя на застрахователите информация за размера и броя на изплатените и предявени претенции по застраховката, стойността на факторите на развитие, пазарния дял на всяко едно дружество в броя на застрахованите моторни превозни средства и общия за пазара размер на резерва за възникнали, но непредявени претенции. От КФН бяха одобрени прилаганите от застрахователите към края на 2009 г. и текущо през 2010 г. методи за образуване на резерва за възникнали, но непредявени претенции, по въпросната застраховка.

През годината бе извършена проверка на достатъчността на образувания от застрахователите запасен фонд по застраховка на кредити, както и на правомерното изразходване на средства от заделения запасен фонд. За нарушения на законовите изисквания бяха съставени **3 АУАН**.

Издадени бяха и решения за одобрение на използвания от някои застрахователи и здравноосигурителни дружества метод за образуване на резерва за възникнали, но непредявени претенции, по чл. 9, ал. 2, т. 3 от Наредба № 27, както и на поискана от поднадзорните лица промяна на използван метод за образуване на технически резерви.

През 2010 г. от всички здравноосигурителни дружества бяха изискани данни за стойността и броя на предявените и изплатени претенции в зависимост от месеца на настъпване на събитието и месеца на предявяване (изплащане) на претенцията. Обобщените данни бяха публикувани на интернет страницата на КФН и са на разположение на здравноосигурителните дружества за тестване достатъчността на резерва или използване на пазарни коефициенти при образуване на резерва за възникнали, но непредявени претенции, в случай на недостиг на данни поради кратък исторически опит или малък портфейл.

Допълнителни мерки, свързани с дистанционния надзор

Във връзка с възприетия проактивен подход за наблюдение на някои аспекти от дейността на застрахователите, които могат да се окажат реално повлияни от кризата, застрахователите по общо застраховане продължиха ежемесечно да представят информация за застрахователните суми по видовете застраховки „Кредити”, „Гаранции” и „Разни финансови загуби” (финансови застраховки). На основата на тази информация, съпоставена с информацията за премиите, техническите резерви и обезщетенията при прилагането на съответни коефициенти, се следи за ранната проява на неблагоприятни отклонения в развитието на тези застраховки.

През 2010 г. бе проведен тест на достатъчността на свободните собствени средства на пре/застрахователите и на здравноосигурителните дружества да поемат евентуални загуби при промяна в стойността на определени категории инвестиции. Изследвано бе въздействието върху платежоспособността на поднадзорните лица при спад в стойността на инвестициите в акции и облигации, при неблагоприятно развитие на пазара на държавен дълг, при неблагоприятно развитие на пазара на недвижими имоти, както и въздействието, произтичащо от непреките експозиции. От две застрахователни дружества бе изискана допълнителна информация за определени категории инвестиции, както и за мерките, които възнамеряват да предприемат с оглед минимизиране на риска.

Дистанционен надзор и мерки, свързани със застрахователните посредници

При извършените прегледи на представените от застрахователните брокери отчети и справки за 2009 г. и за първото шестмесечие на 2010 г. беше установено неправилно разпределение на данните за застрахователните договори по видове застраховки съгласно утвърдените в Кодекса за застраховането, некоректно попълване на образците, неподаване на отчети и справки във формата на електронен документ, подписан с електронен подпис, некоректно представяне на обобщената информация. До всички брокери, при които бе констатирано неспазване на изискванията, бяха изпратени писма (общо 127 на брой) за отстраняване на несъответствията.

При осъществяване на дистанционен надзор върху дейността на застрахователните брокери КФН извършва мониторинг и на прилагането на правото на Европейската общност, като следи за изпълнението на разпоредбите във връзка с извършването на посредническа дейност на територията на други държави членки при свободата на предоставяне на услуги.

Проверки на място

През 2010 г. бяха извършени **72 проверки на място** (включително и неприключили) на застрахователи, здравноосигурителни дружества и застрахователни посредници, от които 32 проверки бяха относно задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите.

Тенденцията, която се забелязва за последните 5 години, е, че броят на провежданите съвместни проверки нараства както на европейско ниво (с други европейски надзорни органи по

инициатива на груповия надзорен орган), така и на местно ниво по инициатива на ДАНС. Тези проверки са тематични и са фокусирани върху определена област, като целта е да се открият проблемните области и да се добие по-ясна представа за организацията на дейността на поднадзорните лица.

Нараства ангажираността на КФН при организацията и провеждането на съвместни европейски проверки, както и при осъществяване на сътрудничество с други институции на национално ниво. Така например през 2010 г. в хода на осъществяваните проверки бяха проведени срещи с одиторски компании, с представители на Националната агенция по приходите (НАП), Държавната агенция „Национална сигурност” (ДАНС) и Градската Прокуратура.

Проверки на застрахователи и здравноосигурителни дружества

През 2010 г. бяха:

- **приключени една планова и една тематична проверка** на застрахователи (стартирани преди началото на 2010 г. и обхващащи цялостното състояние на застрахователните дружества);
- **открити 13 проверки** на застрахователи и здравноосигурителни дружества, от които **6 бяха приключени**.

В обхвата на плановите проверки, извършени на застрахователи, са включени:

- проверка на цялостното състояние на застрахователя, включваща: 1) оценка на застрахователния портфейл на база данните за всички сключени полици, начисления по тях премиен приход и достатъчността на образувания пренос-премиен резерв; 2) оценка на разходите и другите приходи от дейността; 3) оценка на задълженията и процеса на предявяване и уреждане на претенциите на база данни за всички предявени и изплатени претенции за период не по-кратък от пет години; 4) оценка на активите; 5) оценка на достатъчността на образувания резерв за предявени, но неизплатени претенции, и възникнали, но непредявени претенции; 6) оценка на политиките на дружествата и мерките, свързани с осигуряване на организационната и финансовата стабилност; 7) оценка на изпълнението и своевременното актуализиране на програмите за дейността;
- проверка и оценка на размера на образувания технически резерв и на финансовото състояние, насочени към установяване на достоверността на данните, представяни с периодичните отчети и справки, и към установяване дали образувания технически резерв са адекватни за посрещане на бъдещи задължения за изплащане на обезщетения;
- проверка на дейности, които биха могли да окажат влияние върху организационната и финансовата стабилност на застрахователя.

Три от проверките бяха извършени съвместно с ДАНС за изпълнение на програмата по дейността по чл. 32, ал. 1, т. 10 КЗ във връзка с мерките за предотвратяване изпирането на пари (2 проверки на застрахователни дружества и една проверка на здравноосигурително дружество).

Участие в съвместни проверки с европейските органи за застрахователен надзор, обмен на информация и активно участие в Координационните комитети за надзор на застрахователните групи

През 2010 г. КФН извърши проверка на предприетите действия от дружествата на групата ДЖЕНЕРАЛИ във връзка с изпълнение на препоръките от направената съвместна проверка с

Италианския надзорен орган (ISVAP) през 2009 г. При извършването на тази проверка България беше единствената страна, членка на Координационния комитет на групата, направила пълна оценка на поставените задачи от страна на ISVAP както през 2009 г., така и през 2010 г.

България? взе участие и в срещите на координационните комитети за надзор на следните застрахователни групи:

- КВС групата (представена в България от ДЗИ- ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД, ЗАД ДЗИ и ДЗИ- ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ АД);
- АЛИАНЦ групата (представена в България от ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ АД, ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТ АД и ЗАД ЕНЕРГИЯ);
- ГРУПАМА (представена в България от ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД и ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД);
- ДЖЕНЕРАЛИ (представена в България от ДЖЕНЕРАЛИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД, ДЖЕНЕРАЛИ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ АД, ДЖЕНЕРАЛИ ЗАКРИЛА ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ АД и ДЖИ ПИ ПРЕЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД).

През 2010 г. беше предоставена информация на груповите надзорни органи на HDI, ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП, УНИКА, АЛИАНЦ, КВС, ДЖЕНЕРАЛИ и АЛИАНЦ във връзка с изпълнение на плана за действие на CEIOPS за координационните комитети на застрахователните групи.

Уведомен беше надзорният орган на Словения, като водещ надзорен орган, по отношение на констатации, направени в резултат на извършена проверка на ЗД КД ЖИВОТ АД (част от словенска финансова група).

Осъществяване на допълнителен надзор на застрахователните групи

Във връзка с осъществяване на допълнителен надзор на застрахователните групи бе организирана и проведена първа среща на Координационния комитет на ЕВРОИНС ИНШУРЪНС ГРУП. Съгласно изискванията на CEIOPS бяха изготвени комуникационна стратегия на комитета, план за действие в екстремни ситуации, план за дейността през 2010 г. На проведената среща взеха участие представители на надзорните органи на останалите държави- членки на комитета, а именно – Румъния и Македония. В последния ден на срещата участие взеха и представители на ЕВРОИНС ИНШУРЪНС ГРУП, които запознаха участниците с групата и нейната презастрахователна политика.

Проверки на застрахователни посредници

За разглеждания период бяха извършени общо **25 проверки** на застрахователни посредници, от които:

- **23 тематични проверки** за спазване на разпоредбите на Кодекса за застраховането и предотвратяване и разкриване на закононарушения;
- **2 проверки на застрахователни агенти** по сигнали.

Проверки и предприети мерки, свързани със задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите

Извършени бяха **32 проверки** на застрахователи и застрахователни посредници във връзка със застраховката „Гражданска отговорност” на автомобилистите, при които бяха проверени:

- предлаганите тарифи по застраховката и тяхното спазване;

- възлагането на дейности по застрахователно посредничество на други лица, които нямат право да извършват такава дейност;
- извършването на дейност като застрахователен агент за повече от един застраховател.

Принудителни административни мерки, актове за установяване на административно нарушение и наказателни постановления

В резултат от извършените проверки са съставят констативни протоколи в случаите, когато не са установени нарушения. При нарушения на правните норми се съставят и се връчват АУАН и се налагат принудителни административни мерки.

През 2010 г. бяха съставени **887 АУАН** на поднадзорни лица, от които **797** на общозастрахователни дружества, **15** на животозастрахователни дружества, **14** на здравноосигурителни дружества, **14** на застрахователни брокери и **47** на други лица. Най-често срещаните нарушения в актовете и издадените вследствие НП са следните:

Таблица 15. Най-чести нарушения в застраховането и доброволното здравно осигуряване

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН		Издадени НП*	
	2009 г.	2010 г.	2009 г.	2010 г.
Неплащане в срок на предявени претенции за изплащане на застрахователни обезщетения (чл. 107 КЗ)	133	93	56	102
Непредставяне в срок на информация за сключените договори по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите (чл. 294 и 317а КЗ)	6	575	4	87
Неспазен срок за произнасяне по претенции по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите (чл. 271 КЗ)	31	46	11	35
Извършване на дейност от страна на дружество, без да е вписано в регистъра на КФН (чл. 312, ал. 4, т. 1 КЗ)	5	42	1	2
Подценени резерви (чл. 69, ал. 2 във връзка с чл. 68, ал. 2, т. 2 КЗ)	8	33	6	-

* Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

За периода бяха издадени **267 наказателни постановления**, като **247** от тях бяха на общозастрахователни дружества, **9** на животозастрахователни дружества, **7** на здравноосигурителни дружества, **3** на застрахователни брокери и други. По влезли в сила наказателни постановления бяха наложени административни наказания през 2010 г. в размер на **2 442 500** лв.

През отчетната година бяха открити **148 производства** по прилагане на ПАМ, от които **38** срещу застрахователи по общо застраховане, едно срещу животозастраховател, **2** срещу здравноосигурително дружество и **107** срещу застрахователни брокери. Най-често прилаганите ПАМ се изразяваха в разпореждане да се предприемат конкретни действия (примерно представяне на документи) (**108 ПАМ**) и в разпореждане дадено застрахователно дружество да се произнесе по заведена пред него застрахователна претенция (**38 ПАМ**).

4.3. Допълнително пенсионно осигуряване

Надзорната дейност върху законосъобразното упражняване на дейността на пенсионноосигурителните дружества (ПОД) и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) с цел защита на интересите на осигурените лица и гарантиране стабилността на пазара се осъществява чрез провеждане на дистанционен контрол, проверки на място и проверки по жалби на осигурени лица и сигнали на ПОД. За законосъобразното упражняване на дейността се извършват проверки и в банките-попечители на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване. За резултатите от извършените проверки на място на дейността на ФДПО, банките-попечители и ПОД се изготвят констативни протоколи, съответно резултатите от дистанционния контрол се систематизират в седмични, месечни, тримесечни и годишни доклади в съответствие с утвърдената „Методика за дистанционен контрол и проверки на място на дейността на ПОД и управляваните от тях ФДПО и банките-попечители” по Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Таблица 16. Динамика на надзорната дейност на КФН в допълнителното пенсионно осигуряване

	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Поднадзорни лица, в т.ч.	41	47	50	50	45
- пенсионноосигурителни дружества	9	9	10	10	9
- фондове за допълнително пенсионно осигуряване	24	29	32	32	28
- банки – попечители по КСО	8	9	8	8	8
Общо проверки, в т.ч.	6 435	7 410	7 442	8 080	7 652
- проверки на място	14	16	15	16	7
- ежедневни проверки	6 048	6 972	6 979	7 572	7 201
- периодични проверки	373	422	448	492	444
Издадени АУАН	39	28	36	34	23
Издадени НП	35	32	35	29	19
Стойност на издадените НП	20 300	105 200	212 000	409 200	173 200
Стойност на влезли в сила НП *	20 100	85 500	112 600	125 300	260 800
Открити производства по ПАМ	1	1	0	0	0
Решение за прилагане на ПАМ**	1	1	0	0	0

* В предходните отчети на КФН данните за стойност на НП се отнасят за стойността на издадените през съответната година НП, а не на влезлите в сила през годината НП. Стойността на влезлите в сила НП е винаги по-малка, тъй като по-голямата част от наложените глоби и имуществени санкции се обжалват, поради което не влизат в сила през годината, в която са издадени. ** До решение за прилагане на ПАМ се стига в случай, че поднадзорните лица не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ.

Обемът на надзорната дейност на КФН в сегмента на допълнителното пенсионно осигуряване отбелязва спад през 2010 г. поради намаляване на броя на поднадзорните лица след вливане на едно от пенсионноосигурителните дружества в друго. Общият брой на проверките намаля до 7652, като най-голям дял имаше ежедневният надзор, където проверките достигнаха 7201 броя. Липсата на открити производства по ПАМ, както и на решения за прилагане на ПАМ през последните три години са

показател за ефективността на надзорната дейност на КФН в насока дисциплиниране на поднадзорните лица на пазара на допълнителното пенсионно осигуряване.

Дистанционен контрол

Дистанционният контрол се осъществява на базата на финансовите отчети и справки за дейността на 9 ПОД, 28 фонда за допълнително пенсионно осигуряване и 8 банки-попечители със следната периодичност на представяне:

- ежедневно – за дейността на ФДПО и банките-попечители;
- месечно, тримесечно и годишно – за дейността на ПОД и ФДПО.

Дистанционният контрол се осъществява в три основни направления – ежедневен контрол, периодичен контрол и мониторинг на информационната и рекламната дейност на ПОД.

Ежедневен контрол

КФН получава ежедневно по електронен път от ПОД справки и отчети за дейността на ФДПО, както и справки от банките-попечители. На базата на тези справки през 2010 г. бяха извършени **над 7152 ежедневни проверки** и анализи на получената информация за дейността на ФДПО и банките-попечители относно законосъобразността на сключваните сделки с активите на пенсионните фондове, съотношението на инвестициите в отделни видове финансови инструменти спрямо активите на пенсионните фондове, начина на извършване на оценката на активите и правилното им отразяване в ПОД и по регистрите на банките-попечители. През годината бяха извършени **49 извънредни проверки**, свързани с възникнали проблеми при осъществяване на текущия контрол. Също така се извършва контрол относно изменението на стойността на нетните активи, правилното отчисляване на инвестиционната такса във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО) и правилното определяне на броя дялове, съответстващ на постъпилите и изтеглени суми, и на стойността на един дял, както и оповестяването на информация за стойността на един дял по реда и в сроковете, предвидени в Наредба № 9 на КФН.

Периодичен контрол

През разглеждания период бяха извършени **108 проверки** на представените месечни, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на всяко от деветте лицензирани **ПОД** и **336 проверки** на представените месечни, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на управляваните от пенсионните дружества **ФДПО**. В Методиката са определени нормативните и общите финансови показатели за дейността на ПОД и ФДПО, които се изчисляват и анализират при извършвания периодичен контрол. За всяко ПОД са установени равнищата на нормативно определените показатели като капиталова адекватност, ликвидност и др., чрез които се следи за законосъобразното осъществяване на дейността на ПОД. Същевременно са анализирани и общите финансови показатели, свързани с капитала, активите, приходите и разходите на ПОД, активите, участниците и доходността на пенсионните фондове.

Мониторинг на информационната и рекламната дейност на ПОД

През годината бяха извършени **108 ежемесечни проверки** на електронните страници на ПОД във връзка със спазването на разпоредбите на КСО и Изискванията към съдържанието на рекламните и писмените информационни материали на пенсионните фондове и на пенсионноосигурителните

дружества по чл. 123и, ал. 2, чл. 180, ал. 2 и чл. 249 във връзка с чл. 180, ал. 2 КСО. При проверките не бяха констатирани съществени несъответствия или пропуски. В случай на установяване на някакви непълноти и неточности, те бяха отстранявани своевременно.

Проверки на място

По време на осъществявания оперативен контрол през 2010 г. по отношение на спазването на разпоредбите на КСО и действащите подзаконовни нормативни актове, а също така и на Закона за мерките срещу изпирането на пари и Правилника по прилагането му бяха извършени общо **7 проверки на място**, от които 5 пълни планови проверки и 2 тематични в ПОД и управляваните от тях ФДПО. Тематичните проверки бяха във връзка с постъпила в КФН информация за допуснати нарушения от страна на пенсионноосигурителните дружества. Всички започнати проверки бяха завършени преди края на годината в съответствие с утвърдените планове за извършването им.

Във връзка с извършените проверки в ПОД и управляваните от тях ФДПО бяха дадени общо **124 препоръки** предимно за подобряване на организацията на работа, защита на интересите на осигурените лица и ограничаване на риска. По време на пълните планови проверки бяха дадени 113 препоръки, а в резултат на тематичните проверки - 11. Най-многобройни бяха препоръките по отношение на инвестиционната дейност (39), дейността на органите за управление (12), договорните отношения с осигурените лица и дейността на службите за вътрешен контрол (9). Преобладаващата част от препоръките по отношение на инвестиционната дейност и риска бяха насочени към по-бързото преодоляване на тежките последици от световната финансова криза. КФН беше уведомена в определените срокове за всички предприети конкретни действия от страна на ПОД във връзка с изпълнението на направените препоръки.

Таблица 17. Динамика на проверките на място при ПОД и ФДПО по тематика

Години	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Вид/ тема на проверка					
Общ брой, в т.ч.:	14	16	15	16	7
Пълни (спазване на КСО, подзаконовите нормативни актове по прилагането му и ЗМИП)	7	8	9	6	5
Тематични* (спазване на КСО и/или подзаконовите нормативни актове по прилагането му)	3	2	3	7	2
Съвместни с БНБ (спазване на КСО и Наредба № 36 на БНБ от банките-попечители)	4	6	3	3	-

* През 2006 г. и 2009 г. са извършени паралелни проверки с органите на ДФР на ДАНС (предишна АФР), които са включени в общата бройка на тематичните проверки за съответните години, както следва: 2006 г. – 2 проверки; 2009 г. – една проверка.

Динамиката на извършените проверки на място в ПОД и управляваните от тях ФДПО показва гравитиране на броя им около 15 проверки годишно от 2006 г. до края на 2009 г. За отчетната 2010 г. броят на проверките намалява на 7, като в т. ч. са 5 пълни проверки, обхващащи цялостната дейност на пенсионноосигурителните дружества и изискващи значителен кадрови ресурс, както и по-дълъг период за тяхното извършване. Намалението на броя на извършените проверки се дължи на няколко фактора, като най-съществените от тях са намалената численост на персонала и по-дългият проверяван период.

През периода 2006 г. – 2010 г. бяха извършени общо 15 проверки съвместно с Българската народна банка за спазване на разпоредбите на КСО и Наредба № 36 на БНБ от банките-попечители. Намаляването на извършваните проверки в банките-попечители се дължи, от една страна, на ограничения кадрови ресурс и пренасочване на усилията на дирекцията към извършването на проверки на ПОД и ФДПО и, от друга страна, на намаляване на необходимостта от провеждането им. Причината за това бе фактът, че всички банки-попечители бяха проверени по няколко пъти през последните години, което доведе до значително по-добрата им организация на работа по отношение на попечителската им дейност.

Принудителни административни мерки, актове за установяване на административно нарушение и наказателни постановления

През годината бяха съставени **23 акта за установяване на административни нарушения** на разпоредби на КСО и на подзаконовите нормативни актове за неговото прилагане. С тях бяха установени общо **42 нарушения**, като 37 от тях бяха на Кодекса за социално осигуряване и 5 нарушения на Наредба № 3 на КФН. Въз основа на съставените актове бяха издадени **19 наказателни постановления** (наказателните постановления по 4 от съставените АУАН бяха издадени в началото на януари 2011 г.). Обобщена информация за най-срещаните нарушения се съдържа в следната таблица:

Таблица 18. Най-чести нарушения в допълнителното пенсионно осигуряване

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН		Издадени НП*	
	2009 г.	2010 г.	2009 г.	2010 г.
ПОД инвестира средства на ФДЗПО и ФДДПО в ценни книжа, издадени от банката- попечител на фонда, от инвестиционния посредник, изпълняващ сделките с ценни книжа, или от свързани с тях лица (чл. 177, ал. 1, т. 3 КСО)	0	6	0	2
ПОД не развива дейност в съответствие с правилника за организацията и дейността на пенсионните фондове (чл.121, ал.6 КСО)	2	5	2	5
ПОД инвестира средства на ФДЗПО и ФДДПО в ценни книжа, издадени от свързани с него лица (чл. 177, ал. 1, т. 2 КСО)	5	2	5	2
ПОД предлага и сключва осигурителни договори в срок извън нормативно определения (чл. 7, ал. 1 от Наредба № 3)	3	1	2	2
ПОД се е произнесло с отказ за промяна на участие, като не е взело предвид всички представени към възражението на осигуреното лице писмени доказателства (чл. 6, ал. 7 от Наредба № 3)	0	1	0	1

* Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания. Поради тази причина броят на съставените АУАН и броят на издадените НП в рамките на една и съща календарна година е различен при някои от нарушенията.

От общия брой актове, съставени през годината, **11 АУАН** бяха съставени при осъществявания през 2010 г. **дистанционен контрол**, с които бяха установени **23 нарушения** на КСО. Най-съществените от тях бяха свързани със:

- неспазване на регламентираните в КСО забрани за инвестиране и ограничения на сделките с активи на ФДПО;
- нарушаване на инвестиционните ограничения;
- непривеждане на активите на ФДПО в съответствие с количествените ограничения за тези активи в тримесечен срок от датата на превишението.

По време на извършените **проверки на място** в ПОД и управляваните от тях ФДПО бяха съставени **10 акта** от общо съставените 23 АУАН за 2010 г. С тях бяха установени **17 административни нарушения**, като най-съществените от тях се отнасяха до:

- прекратяване на изплащането на срочни пенсии в доброволен пенсионен фонд преди изтичането на договорения срок;
- сключване на осигурителни договори, в които таксите и удържките са различни от регламентираните в правилника на пенсионния фонд;
- неизпращане на годишни извлечения от индивидуалните осигурителни партии на осигурени лица.

По време на извършените **проверки по документи във връзка с постъпили сигнали** бяха съставени още **2 АУАН**, единият от които бе на осигурителен посредник, а другият - на юридическо лице.

Най-съществените нарушения, констатирани по време на проверките, се отнасят до:

- дейност на управителните органи на ПОД, която не е в съответствие с устава на пенсионното дружество;
- неполагане от страна на ПОД на грижа на добър търговец и действия, които не са в интерес на осигурените лица;
- постановяване на неправомерни откази за прехвърляне на осигурени лица от един в друг ФДПО, с което се нарушават техните права.

С издадените през годината наказателни постановления бяха наложени глоби и имуществени санкции в общ размер на **173 200 лв.** Наложените имуществените санкции на ПОД бяха в размер на 170 000 лв., а наложените глоби на физически лица - 3200 лв. Сумата на влезлите в сила НП бе 260 800 лв.

От издадените наказателни постановления 5 не бяха обжалвани и влезнаха в сила. Обжалваните пред съда бяха 14 и производствата по тях не са приключили към края на 2010 г..

През разглеждания период няма постъпили жалби срещу решения на заместник-председателя, ръководещ управление „Осигурителен надзор”.

През годината няма приложени **принудителни административни мерки** спрямо пенсионноосигурителни дружества. Дадените от КФН препоръки за предприемане на конкретни действия от страна на ПОД във връзка с установени нарушения или констатирана необходимост от извършване на определени действия в интерес на осигурените лица бяха изпълнени в определените срокове.

4.4. Жалби срещу решения на заместник-председателите на КФН

През годината КФН разгледа **11 административни преписки по жалби** срещу решения на нейните заместник-председатели по реда на чл. 13, ал. 4 ЗКФН. Комисията, в качеството ѝ на погорестоящ административен орган, отхвърли жалбите като неоснователни в 7 от случаите, а в 4 от тях отмени самите решения на заместник-председателите като незаконосъобразни.

В областта на застраховането жалбите срещу решенията на заместник-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, бяха свързани с приложени принудителни административни мерки по:

- чл. 302, ал. 1, т. 1 и 4 от Кодекса за застраховането (КЗ) във връзка с чл. 271, ал. 2 във връзка с ал. 1 КЗ;
- чл. 302, ал. 2, т. 1 КЗ;
- чл. 99н, ал. 2, т. 1 от Закона за здравето осигуряване,

както и с отказ от издаване на одобрение на кандидат за член на надзорния съвет на поднадзорно лице.

В областта на инвестиционния надзор жалбите срещу решенията на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, бяха свързани с приложени принудителни административни мерки по чл. 212, ал. 1, т. 1 ЗППЦК, както и с издадени актове за установяване на изискуемо публично държавно вземане за дължима годишна такса за осъществяване на общ финансов надзор за 2009 г.

При упражняването на правомощията на члена на комисията по чл. 3, т. 5 ЗКФН в качеството му на докладчик за проучване на жалбите бяха отправяни и препоръки към съответния административен орган, издал обжалвания акт, във връзка с подобряване на практиките по прилагане на административнопроцесуалните правила в производството по издаване на индивидуални административни актове, както и с оглед повишаване ефективността на прилаганите от надзорния орган принудителни мерки.

5. Защита на потребителите на небанкови финансови услуги

През последните години в България се установява трайна тенденция на увеличаване на потреблението на финансови услуги. Финансовата криза акцентира върху необходимостта от осигуряването на адекватна потребителска защита като необходима мярка за развитието на финансовия сектор. Високото равнище на защита на потребителите, която може да се осигури чрез добри регулации и финансово обучение, може да доведе до намаляване на финансовите рискове и да допринесе за финансовата стабилност на пазарите.

Защитата на потребителите и повишаване на доверието на обществото към използването на финансови продукти и услуги остава една от стратегическите цели на Комисията за финансов надзор. Във връзка с това КФН стриктно следва политиката за осигуряване на **достъп до актуална информация** относно небанковия финансов сектор и пазарните участници, както и **повишаване на познанията** и информираността на обществеността.

5.1. Достъп до финансова информация

През 2010 г. КФН продължи да следва установената практика по ефективно и навременно разпространение на информация относно дейността на институцията във функцията ѝ на надзорен и регулаторен орган, както и за пазарите на небанкови финансови услуги и пазарните субекти. Информационната политика на КФН изцяло е основана на принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност.

Интернет страницата на КФН е един от основните източници за разпространение на публичната информацията, свързана с дейността на комисията. За улеснение на потребителя информацията е систематизирана в рубрики. Всекидневно се публикуват актуални новини относно взети от комисията решения, промени в нормативната уредба, касаещи небанковия финансов сектор, административни документи, обобщени статистически данни за трите вида пазари – капиталов, застрахователен и пенсионноосигурителен.

Особено важни за специализираната и общата публика са публикуваните на интернет страницата статистически данни – обобщени месечни данни в областта на застраховането и доброволното здравно осигуряване, тримесечни отчети за дейността по допълнително пенсионно осигуряване, както и статистически данни за капиталовия пазар, годишна статистика за трите сегмента на небанковата финансова сфера.

Всички инициативи на комисията, свързани с образователни програми, семинари, кръгли маси, конференции, дискусии, срещи с бизнеса, както и други обществени прояви са представени в рубриката **Събития**. Специално за потребителите на финансови услуги е създадена рубриката **Въпроси и отговори**, в която се разглеждат конкретни казуси. В тази рубрика могат да се намерят отговори на въпроси от сферата на застраховането, инвестициите и допълнителното пенсионно осигуряване. В рубриката **ЕС информация** през отчетния период са публикувани 201 предупреждения към инвеститорите в България от европейски институции, свързани със злоупотреби на европейските пазари от нелицензирани компании, които предлагат различни сделки с ценни книжа, нямащи финансово покритие.

Подробна информация за поднадзорните лица – статус, контакти, периодични отчети, уведомления за дивиденди, наложени имуществени санкции и други, се предоставя чрез **публичния регистър**. Той е достъпен както на място в комисията, така и чрез интернет страницата – Електронен регистър и картотека (**ERiK**) и **Новини от e-Register**.

С оглед удобство на потребителите КФН продължава да поддържа и актуализира **електронния портал за подаване на информацията по задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите**. Чрез портала се осигурява възможност за извършване на проверка относно наличието или липсата на застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Това става чрез въвеждането на регистрационния номер на моторното превозно средство.

През 2010 г. **КФН публикува две издания** – Годишен отчет и електронно издание на Официалния месечен бюлетин (12 броя), който в синтезиран вид обобщава дейността на надзорната институция. Двете издания се публикуват на страницата на КФН в рубриката **Публикации**.

Освен чрез своите издания и интернет страница, важните аспекти от дейността на КФН достигат до широката публика и **чрез медиите**. Отдел „Връзки с обществеността“ осъществява активна комуникация със средствата за масова информация. Всекидневно се предоставя информация на журналистите, организират се интервюта и пресконференции, свързани с обществено значими аспекти от дейността на институцията. Комисията разпространява с помощта на медиите препоръки към потребителите на финансови услуги и полезна информация за участниците на пазарите.

5.2. Образователна политика на КФН

КФН е една от малкото държавни институции, която е определила за свой приоритет организирането на редица образователни прояви, насочени към повишаване на финансовата култура на широката публика по отношение на небанковия сектор. Тези инициативи са предназначени за различни обществени групи и са съобразени с техните специфични потребности. Във връзка с това трябва да се подчертае, че КФН е единствената държавна институция, която се ангажира с образователна програма за ученици. Инициативата се провежда веднъж годишно и вече се е превърнала в традиция. За тази цел институцията е разработила специализирани програми и модули, които съдействат за повишаване на финансовите познания на младите хора и подпомагат тяхното професионално ориентиране.

От 7 до 11 септември 2010 г. за осми пореден път се проведе образователната програма „Небанков финансов сектор в България“ за ученици от професионални гимназии по икономика в страната, организирана от Комисията за финансов надзор, Министерството на образованието, младежта и науката и Фондация „Атанас Буров“. Тази програма се радва на голям успех не само сред учениците и учителите, но и сред обществеността. Чрез тази инициатива КФН се утвърди като социално отговорна институция, която допринася за активното взаимодействие между младите хора, държавната администрация и бизнеса.

В резултат от големия интерес към образователната програма КФН разработи и **еднодневни образователни модули**. Те представляват допълнение към учебния план и имат за цел да подпомогнат практическото обучение на учениците, като обикновено в тези модули участват отделни класове от икономическите училища в страната.

Студентите са другата целева група, към която КФН е фокусирала вниманието си по отношение на образователните си инициативи. Във връзка с това на 16 и 17 ноември 2010 г. в град Свищов се проведе семинар на тема: „Съвременните тенденции в небанковия финансов сектор в България“, организиран от Комисията за финансов надзор и Студентския съвет при СА „Д. А. Ценов“. Събитието предизвика голям интерес и на него присъстваха над 100 студенти и преподаватели от Свищов.

Други инициативи, насочени към различни професионални групи, свързани с представяне на дейността на комисията и повишаване на финансовата култура на потребителите

През май 2010 г. се организира поредната осма среща на специалистите по комуникации, работещи във финансовата сфера, и финансовите журналисти. Съорганизатори на инициативата са Българската народна банка и Фондът за гарантиране на влоговете в банките. На срещата присъстваха около 70 специалисти по връзки с обществеността и журналисти, представители на всички национални медии. Основната цел на тези срещи е да се изградят ползотворни професионални контакти и по този начин да се подпомогне по-ефективната комуникация и успешното взаимодействие между различните финансови институции.

През юни 2010 г. журналисти от 11 държави посетиха КФН и бяха запознати с дейността и структурата на комисията, спецификата на трите управления, отговарящи за застрахователния, пенсионноосигурителния и капиталовия пазар.

През 2010 г. КФН продължи сътрудничеството си с браншовите организации в сферата на капиталовия пазар, застраховането и пенсионното осигуряване. Бяха проведени редица срещи, дискусии и семинари по актуални теми и проблеми, свързани с развитието на тези пазари.

По линия на съвместния Туининг проект BG/07/IB/EC/02 с Министерството на икономиката и финансите на Италия КФН организира редица събития за браншовите организации и външни публики.

На 26 февруари 2010 г. се проведе семинар на тема „Влиянието на Директивата за финансовите злоупотреби върху медиите и задължението за оповестяване на информация на емитентите”. Лекторите бяха едни от най-известните италиански специалисти по въпросите на разкриването на финансови злоупотреби като пазарни манипулации и търговията с вътрешна информация. В събитието взеха участие представители на Министерството на финансите, БФБ, инвестиционната общност, браншовите асоциации, медиите, както и експерти от КФН.

Семинарът на тема „Корпоративно управление”, проведен на 9 юни 2010 г., събра представители на публични компании в България, на всички браншови асоциации от небанковия финансов сектор, както и преподаватели и студенти от икономическите университети, експерти от КФН и журналисти.

Значителен интерес сред професионалната публика и медиите предизвика проведената на 29 юни 2010 г. конференция на тема „Повишаване инвестиционната култура на потребителите на финансови услуги в България”. Лектори на конференцията бяха представители на Централната банка на Италия, на регулаторите на ценни книжа, застраховането и пенсионното осигуряване на Италия и преподаватели от Висшето училище по застраховане и финанси.

Семинар в областта на застраховането по линия на съвместния туининг проект се проведе на 15 и 16 юли 2010 г. на тема „Пето количествено изследване на влиянието на новата регулация Платежоспособност II (QIS 5)” с лектори от италианския надзорен орган на застрахователните дружества.

На 13 декември 2010 г. се проведе конференция на тема „Сигурност и превенции срещу застрахователните измами“, организирана от Комисията за финансов надзор, Министерството на вътрешните работи и Асоциацията на българските застрахователи, която предизвика голям интерес. Форумът беше открит от министъра на вътрешните работи Цветан Цветанов и от председателя на КФН Стоян Мавродиев.

Във връзка с информиране на широката общественост КФН, съвместно с други държавни и браншови институции, организира публични прояви по важни и актуални проблеми.

5.3. Жалби и запитвания относно поднадзорните лица и предприети действия от страна на КФН

Таблица 18. Динамика на подадени жалби към КФН

	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Надзор на инвестиционната дейност	282	91	298	127	218
Застрахователен надзор	565	460	814	943	1095
Осигурителен надзор	291	172	236	226	513

Основната част от постъпилите жалби през 2010 г. в областта на капиталовия пазар се отнасяха до прехвърляне на собствеността върху финансови инструменти без знанието на притежателите им, съответно искания за извършване на справки за притежаваните от жалбоподателя финансови инструменти. Съществена част от тези жалби се отнасяше до разпоредителни действия, извършени в период преди повече от 3 до 5 години, свързани с дейността на поднадзорни лица, които към настоящия момент са с отнет лиценз. Друга част от жалбите се отнасяше до извършени действия от управителните органи на публични дружества в нарушение на законовите разпоредби или непредприети от тяхна страна действия, както и до неправомерно взети решения от ОСА на публични дружества.

По всяка постъпила жалба бяха извършени детайлни проверки, в които бяха събрани допълнителна информация и документи. Бяха извършени и насрещни проверки чрез други лица и институции. По всяка от жалбите бе върнат отговор до жалбоподателите в законоустановените срокове, като по част от тях, съобразно направените от КФН констатации, бяха сезирани и други институции и лица - прокуратура, НАП, ДАНС, МВР и др.

През 2010 г. в КФН бяха подадени **1095 жалби**, отнасящи се до застрахователния сектор. Най-често срещаните оплаквания, установени при разглеждане на жалбите, бяха следните:

- забавено произнасяне на застрахователно дружество по предявени претенции от потребители на застрахователни услуги;
- отказ за изплащане на застрахователно обезщетение или несъгласие с размера на определеното обезщетение по заведени застрахователни претенции пред застрахователните дружества;
- непредоставяне на достатъчна информация.

Във връзка с това комисията предприе мерки, насочени към заздравяване на финансовата стабилност на пазара по задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите и защита правата и интересите както на лицата, претърпели имуществени и неимуществени вреди в резултат на пътнотранспортни произшествия, така и на лицата, добросъвестно сключили задължителната застраховка. Целта бе окончателно и еднозначно утвърждаване на гореспоменатата застраховка като стандартизиран и унифициран продукт, към който не е допустимо прилагането на уговорки извън нормативноопределените.

Въпросните мерки включваха издаването на две заповеди във връзка с необходимостта от предприемане на своевременни мерки срещу установените порочни практики на пазара по задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите, които забраняваха следното:

- предоставянето от страна на застрахователите или застрахователните посредници, предлагащи задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, на стоки, услуги или облаги под каквато и да е форма, както и предлагането на комисиони, бонуси и/или отстъпки под каквато и да е форма извън предвидените в тарифата на съответния застраховател;
- сключването на договори (вкл. за рекламни услуги, консултации и др.) със свързани или други лица, целящи прикриване на предоставянето на изброените по-горе облаги;
- предоставянето от страна на застрахователните посредници на комисиони, отстъпки, бонуси и други облаги в рамките на комисионното им възнаграждение;
- предоставянето от страна на застрахователите на посреднически възнаграждения под каквато и да е форма (вкл. за рекламни услуги, консултации и др.), надвишаващи предвидените в застрахователно-техническия план аквизиционни комисиони.

За разглеждания период постъпиха **417 жалби** от осигурени лица и **96 сигнала** от пенсионноосигурителни дружества. Някои от жалбите (47 от общия брой) бяха изпратени в КФН като приложения към сигнали на ПОД. Броят на жалбите и сигналите, постъпили в КФН през годината, се увеличи почти двойно в сравнение с предходната 2009 г. Голяма част от жалбите бяха бланкови, т.е. предварително подготвени и отпечатани текстове, в които лицата вписват само имената и адресите си.

Преобладаващата част от жалбите на осигурените лица (337 броя) се отнасят до промяна на участие и прехвърляне на средства от един в друг фонд за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО), регламентирани в Наредба № 3 на КФН, като основните групи оплаквания на лицата бяха следните:

- не са подписвали и подавали заявления за промяна на участие, а такива са подадени без тяхно знание и съгласие;
- не са подписали заявленията за промяна на участие в присъствие на нотариус/кмет;
- подписани са едновременно заявления за прехвърляне и осигурителни договори;
- не им е дадена информация за дължимата такса при прехвърляне на средства от един в друг ФДПО.

По всички постъпили жалби бяха изискани необходимите за проверката документи и обяснения. След получаването им в КФН бяха извършени проверки, въз основа на които бяха изготвени констатации. Подробни отговори бяха изпратени в срок на осигурените лица, в които в зависимост от спецификата на оплакванията бяха дадени разяснения по отношение на нормативната уредба по допълнително пенсионно осигуряване, а също бяха дадени и подробни отговори на конкретно поставените въпроси. Във всички случаи, при които след извършената проверка и с оглед твърденията на осигурените лица е била направена преценка, че е налице основателно съмнение за извършено престъпление, бяха изпращани сигнали до прокуратурата за извършване на проверки по компетентност.

Своевременно бяха проверени и получените от ПОД сигнали, като по всеки един от тях бе изразено становище на КФН, а при необходимост бяха давани конкретни указания за предприемане на действия за привеждане в съответствие с нормативните изисквания или с цел защита на осигурените лица. При две от извършените проверки във връзка с постъпили сигнали бяха установени нарушения от страна на ПОД и техни осигурителни посредници, за което бяха съставени актове за установяване на административни нарушения.

Основните групи проблеми, поставени в получените сигнали от ПОД, бяха свързани отново с промяната на участие и прехвърлянето на средства на осигурените лица. Най-често те се отнасяха до:

- неприемане на заявления за промяна на участие;

- постановени откази по подадени заявления;
- даване на невярна или подвеждаща информация относно дейността на друго конкурентно дружество.

Във връзка с констатираните проблеми при жалбите и сигналите с цел защита на интересите на осигурените лица и преустановяване на констатираните негативните практики в дейността на ПОД КФН изготви Проект за изменение и допълнение на Наредба № 3 от 24.09.2003 г., който предстои да бъде внесен за разглеждане от комисията.

6. Европейско измерение в дейността на КФН

Фокус тема: Новите европейски надзорни и регулаторни органи

На 1 януари 2011 г. влизат в сила четири нови европейски регламента, които ще имат съществено отражение върху работата на КФН. С новите регламенти се създават четири нови европейски органа, които ще имат значителни надзорни и регулаторни правомощия в областта на финансовия надзор. Новите органи са:

- Европейски орган по ценните книжа и пазарите (European Securities and Markets Authority – ESMA);
- Европейски орган за застраховане и пенсионно осигуряване (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA);
- Европейски съвет за системен риск (European Systemic Risk Board – ESRB), който ще следи и оценява потенциалните заплахи за финансовата стабилност, породени от макроикономическата обстановка и от промените във финансовата система като цяло;
- Европейски банков надзорен орган (European Banking Authority – EBA).

Като институция, която е ангажирана с надзора на капиталовия пазар, застрахователния и социално осигурителния сектор, КФН членува в три от четирите новосъздадени органа (ESMA, EIOPA и ESRB). ESMA и EIOPA действат в рамките на приложното поле на основните директиви в областта на ценните книжа и застраховането. ESMA има и надзорни правомощия в областта на агенциите за кредитен рейтинг. ESRB отговаря за упражняването на пруденциален надзор на макроравнище върху финансовата система в рамките на ЕС, с оглед да допринесе за предотвратяване или намаляване на системните рискове за финансовата стабилност в Съюза.

ESMA и EIOPA

ESMA и EIOPA са органи на Съюза със седалища съответно в Париж и Франкфурт и притежават юридическа правосубектност. Сред основните задачи и правомощия на ESMA и EIOPA са:

- да допринасят за последователното прилагане на правнообвързващите актове на Съюза, по-специално като допринасят за създаването на обща култура на надзор;
- да организират и извършват анализи, основаващи се на партньорски проверки на компетентните органи, включително да предоставят указания и препоръки и да определят най-добри практики;
- да гарантират ефективен и последователен надзор върху участниците на финансовите пазари;
- да събират необходимата информация относно участниците на финансовите пазари;
- да публикуват на своята интернет страница и редовно да актуализират информация, свързана с регистрираните участници на финансовите пазари;
- да разработват проекти за регулаторни технически стандарти и технически стандарти за изпълнение. Това правомощие е от изключително значение, тъй като тези стандарти, след като бъдат одобрени от ЕК, ще бъдат **правнообвързващи** и ще отменят противоречащата им национална регулация. В случая на ESMA органът може да започне да издава технически стандарти още от началото на 2011 г., докато EIOPA се очаква да започне да издава такива актове след изтичането на срока за транспониране на Директивата Платежоспособност II (31.10.2012 г.);

- да приемат насоки и препоръки – тези актове не са правнообвързващи, националните органи и участниците на финансовите пазари трябва да полагат всички усилия за спазване на тези насоки и препоръки;
- да вземат *индивидуални решения, чиито адресати са компетентните органи*;
- в случай че националните компетентни органи не изпълняват решенията на ESMA и EIOPA, последните могат да вземат *индивидуални решения, чиито адресати са участниците на финансовите пазари*;
- временно *да забранят или ограничат определени финансови дейности*, които представляват заплаха за правилното функциониране и за целостта на финансовите пазари;
- ESMA ще упражнява изключителни надзорни правомощия по отношение на структури, чиято дейност има общоевропейско значение. На този етап това са само агенциите за кредитен рейтинг, но се очаква в бъдеще да се включи и надзор на регистрите за трансакции с деривати, сключвани извън регулиран пазар (trade repositories).

За да подобрят допълнително последователността в работата по надзора, както и за да установят дали националните органи прилагат правилно европейското законодателство, ESMA и EIOPA периодично организират и **извършват партньорски проверки на националните надзори**.

Ако се установи, че даден национален надзорен орган не прилага европейското законодателство (**включително техническите стандарти, изготвени от ESMA и EIOPA**) или го прилага неправилно, органите действат съгласно следната процедура:

- ESMA и EIOPA провеждат разследване на случая. КФН е длъжна да предостави всичката необходима информация;
- до два месеца след началото на разследването органите отправят до КФН препоръка, посочваща действията, чието предприемане е необходимо за спазване на правото на Съюза;
- до десет работни дни след получаване на препоръката КФН уведомява органите за стъпките, които е предприела или възнамерява да предприеме, за да гарантира спазването на правото на Съюза;
- ако до един месец след получаване на препоръката на органа КФН не е осигурила спазването на правото на Съюза, ЕК представя официално становище, задължаващо компетентния орган да предприеме действията, необходими за спазване на правото на Съюза;
- ако КФН не се съобрази със становището на ЕК в посочения в него срок, ЕК може да предприеме действия по член 258 от Лисабонския договор (наказателна процедура срещу България). Отделно от това ESMA и EIOPA приемат индивидуално решение, насочено към конкретен пазарен участник, в което се иска той да предприеме необходимите действия за спазване на своите задължения съгласно правото на Съюза (включително прекратяване на всякаква дейност).

ESRB

ESRB е орган на съюза със седалище във Франкфурт. Сред основните задачи и правомощия на органа са:

- да определя и/или да събира и анализира цялата релевантна и необходима информация;
- да идентифицира и подрежда по приоритет системните рискове;

- когато тези системни рискове се считат за значителни, да издава предупреждения и да ги оповестява публично, когато това е целесъобразно;
- да издава препоръки за коригиращи действия в отговор на идентифицираните рискове и да ги оповестява публично, когато това е целесъобразно;
- когато ESRB установи, че може да възникне извънредна ситуация, той издава поверително предупреждение, адресирано до Съвета, и представя на Съвета оценка на ситуацията, за да може Съветът да прецени необходимостта от приемане на решение, адресирано до Европейските надзорни органи (ЕНО), в което да се посочи наличието на извънредна ситуация;
- да следи за предприемането на действия в отговор на предупрежденията и препоръките;
- да осъществява тясно сътрудничество с всички други участници в Европейската система за финансов надзор;
- да участва в Съвместния комитет на Европейските надзорни органи, когато това е целесъобразно.

6.1. Нови моменти в политиката на ЕС

Директива 2010/73/ЕС

На 11.12.2010 г. в Официалния вестник на Европейския съюз бе публикувана Директива 2010/73/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за изменение на Директива 2003/71/ЕО относно проспекта, който следва да се публикува, когато публично се предлагат ценни книжа или когато се допускат ценни книжа до търгуване, и за изменение на Директива 2004/109/ЕО относно хармонизиране изискванията за прозрачност по отношение на информацията за издателите, чиито ценни книжа са допуснати за търгуване на регулиран пазар.

С приемането на Директива 2010/73/ЕС се цели да се опрости и подобри прилагането на директиви 2003/71/ЕО и 2004/109/ЕО, като се подсили тяхната ефикасност и се подобри международната конкурентоспособност на ЕС. Целта на измененията е да се осигури по-голяма защита на инвеститорите, доверие на потребителите, ефикасност, яснота и правна сигурност, както и да отпаднат някои неоправдани обременителни изисквания, които увеличават разходите и нарушават ефективността в процеса на набиране на средства от пазара на ценни книжа.

Сред по-важните промени са конкретизиране на начина на изчисляване на лимитите на максималните предлагани количества ценни книжа на ниво ЕС, нарастване ролята на краткия проспект, уеднаквяване на дефиницията за квалифициран инвеститор с тази от Директивата за пазарите на финансови инструменти (MiFID), опростяване на режима на схемите за предоставяне на акции на заети лица и т.н.

Срокът за транспониране на директивата е **1 юли 2012 г.**

Директива 2010/76/ЕС

На 14.12.2010 г. в Официалния вестник на Европейския съюз бе публикувана Директива 2010/76/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за изменение на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО по отношение на капиталовите изисквания за търговските портфейли и за пресекуритизация и на надзорния преглед на политиките за възнагражденията.

Основните цели на Директивата са следните:

- по-строги капиталови изисквания за покриване на рисковете от инвестиране в инструменти на пресекуритизацията;

- промяна в начина, по който кредитните институции измерват рисковете, асоциирани с техните търговски портфейли;
- разкриване на повече информация относно търговските им портфейли;
- създаване на политики и практики за възнагражденията в кредитните институции, които да не стимулират допускането на високи рискове от страна на мениджмънта или брокерите;
- санкциониране на кредитните институции, чиито политики и практики за възнагражденията не отговарят на новите изисквания;
- публично оповестяване и периодично актуализиране (поне веднъж годишно) на политиките и практиките за възнагражденията на кредитните институции за тези категории персонал, чиито професионални дейности имат съществено въздействие върху нейния рисков профил.

Принципите, установени с Препоръката на ЕК от 30 април 2009 г. относно политиката на възнаграждения в сектора на финансовите услуги и Препоръката на ЕК от 30 април 2009 г. за допълнение на Препоръка 2004/913/ЕО и Препоръка 2005/162/ЕО по отношение на режима за възнагражденията на директорите на дружества, чиито ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар, са в съответствие с принципите, заложили в настоящата директива за разумна политика за възнагражденията, и ги допълват.

За да се гарантира пълната им ефективност и с цел избягване на всякаква дискриминация при тяхното прилагане, разпоредбите за възнагражденията, посочени в директивата, следва да се прилагат към дължимото възнаграждение въз основа на договори, сключени преди датата на транспониране в българското законодателство и възложени или изплатени след тази дата. Освен това, за да се гарантира ефективното управление на риска, по отношение на периодите, които все още се характеризират с висока степен на финансова нестабилност, и за да се избегне всякакъв риск от заобикаляне на разпоредбите, е необходимо да се прилагат за начислените, но все още неизплатени възнаграждения за услуги, предоставени през 2010 г.

Срокът за транспониране на директивата е **31 декември 2011 г.** с изключение на изрично изредените норми в нея, чийто срок за транспониране е **1 януари 2011 г.** Въпросните изключения засягат основно:

- допълненията, отнасящи се до политиките и практиките за възнагражденията и свързаните с тях публични оповестявания поне веднъж годишно;
- количеството собствен капитал, което кредитните институции, изчисляващи размера на рисковопреглената експозиция според Вътрешнорейтинговия подход, трябва да осигуряват до 31 декември 2011 г.; количеството собствен капитал, което кредитните институции трябва да осигурят при изчисляването на своите капиталови изисквания за операционен риск до 31 декември 2011 г.;
- удължаването на срока (31 декември 2012 г.), до който претеглената по експозициите загуба при неизпълнение за всички експозиции на дребно, обезпечени с жилищни имоти, без да се ползват гаранции от централни правителства, не може да бъде по-ниска от 10 %;
- промяната в част от дефинициите на изброените приемливи активи за обезпечаване на т. нар. „Облигации с покритие” съгласно Стандартизирания подход в Приложение VI на Директива 2006/48/ЕО;
- промяната в процента, който кредитните институции следва да използват при определяне на загубата при неизпълнение за облигациите с покритие.

Директива 2010/78/ЕС

На 15.12.2010 г. в Официалния вестник на Европейския съюз бе публикувана Директива 2010/78/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за изменение на директиви 98/26/ЕО, 2002/87/ЕО, 2003/6/ЕО, 2003/41/ЕО, 2003/71/ЕО, 2004/39/ЕО, 2004/109/ЕО, 2005/60/ЕО, 2006/48/ЕО, 2006/49/ЕО и 2009/65/ЕО във връзка с правомощията на Европейския надзорен орган (Европейски банков орган), Европейския надзорен орган (Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване) и Европейския надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари).

С приемането на Директива 2010/78/ЕС (т. нар. Омнибус директива) се цели осигуряването на ефективно функциониране на Европейската система за финансов надзор чрез въвеждане на промени в директивите за финансови услуги, особено що се отнася до обхвата на общите компетенции, които са посочени в регламентите за създаване на новите надзорни органи. С тази директива се осигурява по-нататъшна хармонизация на надзорните норми и практики чрез въвеждането на правнозадължителни технически стандарти и улесняване обмена на информация относно надзора на макрониво между европейските надзорни органи, когато е необходимо.

Срокът за транспониране на директивата е **31 декември 2011 г.**

Директива 2010/42/ЕО

На 10.07.2010 г. в Официалния вестник на Европейския съюз бе публикувана Директива 2010/42/ЕО на Комисията от 1 юли 2010 г. за прилагане на Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на някои разпоредби за сливанията на фондове, структурите от типа главно - хранващо ПКИПЦК и процедурата за уведомяване. Сред основните цели на директивата са:

- да осигури гаранции за ефективна обмяна на информация между сливащото се и на поемащото ПКИПЦК при сливания, както и между главното ПКИПЦК и хранващото ПКИПЦК;
- да осигури разпоредби, които ще помогнат на предприятията да спестят разходи и да се намали административната тежест при споразумения между главното и хранващото ПКИПЦК;
- в споразумението между главното и хранващото ПКИПЦК да се предвидят подходящи процедури за отговор на запитванията и жалбите от страна на притежателите на дялове;
- гарантиране на възможността хранващото ПКИПЦК да не възпрепятства правото на притежателите на дялове в него да поискат тяхното откупуване в случаите на ликвидация, сливане или разделяне на главното ПКИПЦК.

Срокът за транспониране на директивата е **30 юни 2011 г.**

Директива 2010/43/ЕО

На 10.07.2010 г. в Официалния вестник на Европейския съюз бе публикувана Директива 2010/43/ЕО на Комисията от 1 юли 2010 г. за прилагане на Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания, конфликтите на интереси, правилата за поведение, управлението на риска и съдържанието на споразумението между депозитар и управляващо дружество.

Настоящата директива установява правила за прилагане на Директива 2009/65/ЕО:

- конкретизиращи процедурите и организационните мерки, които управляващите дружества на ПКИПЦК трябва да осигурят във връзка с изискването на Директива 2009/65/ЕО за

стабилна административна и счетоводна организация, разпоредби за контрол и сигурност в областта на обработването на електронни данни, както и адекватни механизми за вътрешен контрол;

- установяващи критериите за честна и лоялна дейност с необходимите умения, грижа и внимание в най-добрия интерес на ПКИПЦК и критериите за определяне на вида конфликт на интереси;
- относно конкретната информация, която трябва да бъде включена в споразуменията между депозитара и управляващото дружество, и
- относно процесите за управление на риска.

Срокът за транспониране на директивата е **30 юни 2011 г.**

Регламент 583/2010/ЕС

Регламент № 583/2010/ЕС на Комисията от 1 юли 2010 г. за прилагане на Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на ключовата информация за инвеститорите и условията, които трябва да бъдат изпълнени при предоставяне на ключовата информация за инвеститорите или на проспекта посредством траен носител, различен от хартия или интернет страница.

Регламентът имат директен ефект и влиза в сила на 30 юли 2010 г., но прилагането му е отложено до **1 юли 2011 г.**

Регламент 584/2010/ЕС

Регламент № 584/2010/ЕС на Комисията от 1 юли 2010 г. за прилагане на Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно формата и съдържанието на стандартното уведомително писмо и атестацията на ПКИПЦК, използването на електронни комуникации между компетентните органи за целите на уведомяването и процедурите за проверките на място и разследванията, както и обмена на информация между компетентните органи.

Регламентът имат директен ефект и влиза в сила на 30 юли 2010 г., но прилагането му е отложено до **1 юли 2011 г.**

Директиви 2010/42/ЕО и 2010/43/ЕО и Регламенти 583/2010/ЕС и 584/2010/ЕС представляват мерките от второ ниво по прилагането на Директива 2009/65/ЕО (UCITS IV). Двете нови директиви и двата регламента са изработени от ЕК след консултация с Комитета на европейските регулатори на ценни книжа (CESR) и включват подробни разпоредби относно документа с ключова информация за инвеститорите, правилата за дейността на управляващите дружества на UCITS, сливанията на фондове, нотификационната процедура и надзорното сътрудничество.

Регламент 1092/2010/ЕС

На 15.12.2010 г. в Официалния вестник на Европейския съюз бе публикуван Регламент 1092/2010/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за пруденциалния надзор върху финансовата система на Европейския съюз на макроравнище и за създаване на Европейски съвет за системен риск.

С регламента се създава Европейски съвет за системен риск (ЕССР) – European Systemic Risk Board. Задачата на ЕССР ще бъде да наблюдава и оценява системния риск при нормални условия с цел намаляване на експозицията на системата към риск от срив на системни елементи и засилване на устойчивостта на финансовата система на шокове. ЕССР ще допринася за гарантиране на финансовата

стабилност и за намаляване на отрицателното въздействие върху вътрешния пазар и реалната икономика. За да изпълнява целите си, ЕССР ще анализира цялата налична информация. ЕЦБ и националните централни банки ще играят водеща роля при пруденциалния надзор на макроравнище поради своя експертен опит и своите съществуващи отговорности по отношение на финансовата стабилност. Националните надзорни органи ще участват, като предоставят своя специфичен експертен опит. Съответно в ЕССР с право на глас ще участват управителите на централните банки на страните членки и председателите на трите нови органа. По един представител от всеки компетентен национален надзорен орган на всяка държава членка ще участва в заседанията на Генералния съвет без право на глас, като в случая на България това е КФН.

Регламентът влиза в сила от деня на публикуването му в Официалния вестник на Европейския Съюз.

Регламент 1094/2010/ ЕС

Регламент 1094/2010/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване), за изменение на Решение 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/79/ЕО на Комисията (*публикуван на 15.12.2010 г.*).

Регламент 1095/2010/ЕС

Регламент 1095/2010/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари), за изменение на Решение 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/77/ЕО на Комисията (*публикуван на 15.12.2010 г.*).

Чрез двата регламента (1094/2010/ЕС; 1095/2010/ЕС) *се създават двата нови Европейски надзорни органа в небанковия финансов сектор, които ще заместят съществуващите до този момент Комитет на европейските регулатори на ценни книжа (CESR) и Комитет на европейските застрахователни и пенсионни надзорни органи (CEIOPS):*

- Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA – European Securities and Markets Authority);
- Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA – European Insurance and Occupational Pensions Authority).

Новите органи ще поемат всички задължения от съществуващите комитети от трето ниво, като освен това ще имат значително по-големи отговорности и съответно по-широки правомощия. Посъществените правомощия на ESMA и EIOPA са следните:

- **Разработване на технически стандарти** – тези стандарти представляват ефективен инструмент за засилването на ниво 3 от структурата Ламфалуси, което до момента беше ограничено до приемането на незадължителни указания. Проектът за технически стандарти ще се приема от ESMA и EIOPA с квалифицирано мнозинство от членовете. Правният режим на Общността изисква Европейската комисия да одобрява тези проектостандарти под формата на регламенти или решения, така че от тях да произтичат преки правни последици;
- **Правомощия за осигуряване на последователното прилагане на правилата на Общността** – установява се механизъм, който да следи за отклоняване на националните надзорни органи от съществуващото законодателство на Общността (включително техническите стандарти);

- **Уреждане на разногласия между национални надзорни органи** – предлага се механизъм, чрез който съответните национални надзорни органи отчитат в достатъчна степен интересите на други държави членки, включително в рамките на колегиумите на надзорните органи. Ако даден национален надзорен орган не е съгласен с процедурата или същността на действие или бездействие от страна на друг надзорен орган в областите, в които съгласно съответното законодателство се изисква сътрудничество, координация или съвместно вземане на решение, Европейският надзорен орган (ЕНО) може да реши спора между националните надзори, като решението на европейския орган ще е задължително за тях;
- **Събиране на информация** – по искане на ЕНО националните надзорни органи и други публични органи на държавата членка ще са длъжни да предоставят на ESMA и ЕЮРА цялата информация, която им е необходима, за да изпълнят възложените им задължения;

Всеки от новите Европейски надзорни органи ще се състои от:

- Съвет на надзорниците – основният орган за вземане на решения на ЕНО и като такъв ще бъде отговорен за приемането на проекти за технически стандарти, становища, препоръки и решения;
- Управителен съвет – ще гарантира, че ЕНО осъществява мисията си и изпълнява възложените му задачи. По-специално, УС ще отговаря за подготвянето на работната програма на Органа, за приемането на процедурния правилник, както и ще играе централна роля при приемането на неговия бюджет;
- председател и изпълнителен директор – всеки ЕНО ще бъде представян от ангажиран на пълен работен ден независим председател, който ще отговаря за подготовката на работата на Съвета на надзорните органи и ще председателства както заседанията на Съвета на надзорните органи, така и на Управителния съвет. Текущата дейност на ЕНО обаче ще се управлява от изпълнителен директор, който също ще бъде независим специалист, ангажиран на пълно работно време;
- Апелативен съвет – апелативната система ще предостави възможност всяко физическо или юридическо лице, включително националните надзорни органи, да могат да обжалват на първа инстанция пред Апелативния съвет решение на ЕНО.

Регламентите (1094/2010/ЕС; 1095/2010/ЕС) имат директен ефект и влизат в сила на 16 декември 2010 г. Прилагането им е отложено до **1 януари 2011 г.**, когато се създават и самите органи.

6.2. Комитети на европейско ниво

Основни моменти в работата на CESR

И през 2010 г. основните задачи на CESR бяха осигуряването на интегритет на финансовите пазари, конвергенция на надзорните практики, защита на потребителите и предоставяне на становища на ЕК, свързани с прилагането на европейското законодателство в областта на ценните книжа. Работата на Комитета през 2010 г. може да бъде разделена на две основни направления: изготвяне на технически становища и препоръки, свързани с прилагането на основните директиви в областта на капиталовите пазари, и подготовка за влизането в сила на Регламент 1095/2010 - съответно създаването на новия Орган за ценни книжа и пазари (ESMA).

От гледна точка на европейското законодателство работата на CESR беше основно концентрирана върху прегледа на Директивата за пазарите на финансови инструменти (MiFID),

проекта на Регламент за късите продажби и подготовката за прилагането на Регламента за агенциите за кредитен рейтинг.

Предвидените изменения на MiFID целят подобряването на функционирането на вторичните пазари за ценни книжа. През 2010 г. CESR проведе серия от консултации, които имаха за цел да установят действащата правна рамка на търговията с акции и инструменти, различни от акции, изискванията за прозрачност и докладването на сделките. Цялата събрана информация беше използвана от CESR при изготвянето на становището, което Комитетът представи на ЕК.

Друг важен момент в дейността на Комитетът беше публикуването на Доклад за късите продажби, в който CESR препоръча на ЕК разработването на обща европейска законова база, регулираща информацията, която следва да се разкрива във връзка с късите продажби. В публикувания документ Комитетът изрази твърдото си становище, че въвеждането на изискване за разкриване на информация ще доведе до повишаване на прозрачността, което би било от голямо значение както за пазарните участници, така и за регулаторните органи в периоди на криза.

През 2010 г. CESR предприе редица действия, свързани с прилагането на новия Регламент за Агенциите за кредитен рейтинг. Комитетът проведе консултации с пазарните участници по въпросите, свързани с регистрацията и паневропейския надзор на агенциите. В допълнение CESR започна изграждането на централна база данни, която ще съдържа историческа информация относно рейтингите, издавани от агенциите. Комитетът предприе и действия, свързани с оценката за еквивалентност между европейските законови изисквания към агенциите за кредитен рейтинг и тези на трети държави (основно САЩ и Япония).

Втората основна линия в работата на CESR през 2010 г. бе подготовката за преобразуването на Комитетът в нов европейски надзорен орган – ESMA. Създадена бе временна работна група (Post ECOFIN Task Force), чиято цел беше да осигури приемственост между двете организации и технически да подготви документите, отнасящи се до закриването на CESR и създаването на ESMA.

Основни моменти в работата на CEIOPS

През 2010 г. CEIOPS продължи работата си в посока запазване на финансовата стабилност в застрахователния и професионалния пенсионноосигурителен сектор, защита на потребителите и изграждане архитектурата на новата европейска надзорна финансова рамка. За тази цел CEIOPS предприе следните дейности:

- започна изготвянето на т. нар. надзорни указания по прилагането на Директива Платежоспособност II (мерки от трето ниво). Мерките от второ ниво по прилагане на директивата бяха одобрени от Комитетът на европейските застрахователни и пенсионноосигурителни надзори и бяха изпратени за разглеждане от Европейската Комисия;
- финализира ключовите аспекти по прилагането на Директива 2003/41/ЕО относно дейностите и надзора на институциите за професионално пенсионно осигуряване (ИППО), като изготви доклад относно различните национални подходи при обособяването на активи и пасиви в стрес ситуации и анализира връзката между задълженията на надзорните органи за уведомяване и надзорните режими. Наред с това се анализираха всички допълнителни изисквания, които приемаща държава може да наложи върху ИППО с международна дейност. През 2010 г. беше актуализиран и „Доклада за пазарно развитие” относно трансграничната дейност на ИППО в рамките на Европейския съюз, като се взеха предвид механизмите за вътрешен контрол на ИППО и последиците от финансовата криза върху пенсионното осигуряване;
- във връзка със задълженията си към Европейския икономически и финансов комитет CEIOPS изготви доклад относно финансовата стабилност в пре/застрахователния и

пенсионноосигурителния сектор. Предварителният доклад беше изготвен през пролетта на 2010 г., а финалният - през есента;

- заедно с банковия надзор CEIOPS продължи да следи рисковете в областта на европейските финансови конгломерати. Наред с това беше проведен паневропейски стрес тест в застрахователния сектор като част от процеса на хармонизация;
- продължи да сътрудничи на Европейската комисия относно техническите аспекти по утвърждаването на политиката по „Пакети инвестиционни продукти на дребно” (ПИПД);
- през периода август – ноември 2010 г. беше проведено петото количествено изследване на влиянието на новата регулация „Платежоспособност II” (т. нар. QIS5 – Quantitative Impact Study) във всички държави - членки на ЕС, като това бе последна възможност за тестване на предложените изисквания на Платежоспособност II преди нейното въвеждане.

Както предишните количествени изследвания, така и QIS5 включваше количествени и качествени елементи на Платежоспособност II и покриваше индивидуални застрахователни компании и застрахователни групи.

Основните цели на QIS5 бяха следните:

- да увеличи подготвеността на застрахователните дружества и на съответните надзорни органи за въвеждане на новата нормативна уредба;
- резултатите от изследването да бъдат използвани при калибрирането на стандартната формула, което да намери отражение и в мерките по прилагането на директивата Платежоспособност II;
- резултатите да подпомогнат изготвянето на мерките от третото ниво на директивата Платежоспособност II (първи стълб) във връзка с препоръките по прилагането на количествените изисквания.

В Република България в QIS5 взеха участие 16 дружества (5 по животозастраховане, 10 по общо застраховане и едно по доброволно здравно осигуряване). Броят на застрахователите, участвали в упражнението, представлява 64 % от всички дружества на българския застрахователен пазар, за които Платежоспособност II ще бъде приложима, или 68 % от пазара по общо застраховане – на база премиен приход, и 77,5 % от пазара по животозастраховане – на база технически резерви.

За улеснение на участниците в QIS5 бе преведен и публикуван на интернет страницата на КФН „Наръчник за попълване на формите на QIS5” на български език (за индивидуални дружества).

През 2010 г. бяха получени резултатите от участието на управление „Застрахователен надзор” в проведеното през 2009 г. упражнение по самооценка по прилагането на „Общия протокол, определящ начините и формите на взаимодействие между надзорите на държавите - членки на Европейския съюз”, проведено от Работната група по контрол към CEIOPS. Управление „Застрахователен надзор” попълни и изпрати до секретариата на CEIOPS през 2009 г. въпросник във връзка с прегледа на прилагането на протокола. Резултатът от направената партньорска проверка е, че КФН прилага протокола в съответствие с неговите разпоредби.

През изминалата година в Комисията за финансов надзор бе проведена първата среща на Координационния комитет на единствения застрахователен конгломерат, чийто водещ надзорен орган е КФН. На срещата присъстваха представители на надзорните органи на Македония и Румъния.

7. Международно и вътрешно сътрудничество

7.1. Международно сътрудничество

Глобализацията на финансовите пазари и последиците от кризата подчертават важноста на сътрудничеството на Комисията за финансов надзор с международни организации и финансови институции. КФН участва в множество международни организации на надзорните органи в небанковия финансов сектор. В качеството си на активен член комисията взема участие в разработването на стандарти и добри практики в целия небанков финансов сектор.

Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване, а именно **Международната организация на комисиите по ценни книжа** (International Organization of Securities Commissions - IOSCO), **Международната асоциация на застрахователните надзорни институции** (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) и **Международната организация на пенсионните надзори** (International Organisation of Pension Supervisors – IOPS), като КФН е участвала в учредяването на последната. Комисията участва и в работата на IOSCO като член на Комитета за развиващите се пазари (Emerging Markets Committee) и на Европейския регионален комитет (European Regional Committee). Представители на КФН участват във форумите на тези организации, както и в работните групи, които изработват най-добрите практики в областта на надзора на инвестиционния, застрахователния и осигурителния пазар. През изминалата година основен приоритет на КФН бе да продължи да хармонизира законодателството и практиката си с тези международни стандарти.

Като институция, отговорна за техническите аспекти на държавната политика в областта на небанковия финансов сектор, КФН участва активно във формулирането на българската позиция при преговорите с **Международния валутен фонд (МВФ)** и **Световната банка (СБ)** и при изготвянето на споразуменията по линия на **Световната търговска организация (СТО)**. Сътрудничеството с тези организации е свързано в значителна степен с обмена на информация и опит във връзка с функцията им да наблюдават и анализират развитието и дейността на капиталовите, застрахователните и пазарите за допълнително пенсионно осигуряване.

КФН си партнира и с **Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОЕСД)** в рамките на проекта на световната пенсионна статистика (Global Pension Statistics project), ръководен от ОЕСД, като периодично предоставя подробна статистическа информация за допълнителното пенсионно осигуряване в България.

Друг основен приоритет на Комисията за финансов надзор още от създаването ѝ през 2003 г. е сътрудничеството с всички държави на Балканския полуостров. В рамките на този приоритет през отчетния период бяха подписани Меморандум за сътрудничество по въпросите на надзора на ценни книжа и застраховане с Централната банка на Република Косово и Меморандум за сътрудничество в областта на застраховането с Агенцията за застрахователен надзор на Република Македония. Освен инициативата от страна на КФН за сключване на меморандуми за обмен на информация с държавите от региона, нейното сътрудничество се изразява и в провеждането на обучения по различни проекти, насочени към засилване на административния капацитет на съответните институции в другите държави. В допълнение КФН винаги е изразявала готовността си за съдействие при всяко искане за организиране на посещения за обмяна на опит и обучение на други надзорни органи от близките страни.

7.2. Международни проекти и инициативи

През 2010 г. КФН продължи своята активна политика по отношение на укрепване на административния си капацитет, от една страна, а, от друга страна, изграждането на стабилни връзки на сътрудничество с надзорните органи в Югоизточна Европа. Тази политика се реализира успешно чрез осъществяването на три туининг проекта, финансирани от Европейския съюз (ЕС).

- **Туининг проект BG/2007/IB/ЕС/02 „Допълнително укрепване на административния капацитет на Комисията за финансов надзор с цел ефективно прилагане на Европейското законодателство”**

Туининг проектът бе насочен към институционално укрепване на Комисията за финансов надзор и бе съфинансиран от Преходния финансов инструмент на Европейския съюз. Изпълняваше се съвместно с Министерството на икономиката и финансите на Италия, дирекция „Държавно съкровище”, както и с няколко техни партньори като Banca d'Italia (Централната банка на Италия), CONSOB (Националната комисия за ценни книжа), ISVAP (Института за застрахователен надзор) и COVIP (Комисията за надзор на пенсионните фондове).

Проектът бе с продължителност 12 месеца и бе на стойност 495 000 евро, от които 450 000 евро бяха осигурени от ЕС и 45 000 евро се финансираха от националния бюджет.

Основните цели включваха постигането на напълно функциониращ сектор на финансовите услуги, както и укрепване на мерките за защита от злоупотреби с финансови услуги за пране на пари. Проектът бе насочен към допълнителното хармонизиране на практиките на КФН за регулация и надзор с европейските практики и обхващаше дейността на трите управления: „Надзор на инвестиционната дейност“, „Застрахователен надзор“ и „Осигурителен надзор“. Повече от петдесет изключително добре подготвени и мотивирани експерти от Италия и от други страни членки проведоха редица ползотворни обучения и семинари за служителите на КФН в областта на интеграцията на пазарите, прилагането на европейското законодателство, предизвикателствата на „процеса Ламфалуси” и актуалните европейски инициативи. В част от семинарите взеха участие и представители на бизнеса, медиите и други заинтересувани страни, които дадоха своята силно положителна оценка за организираните събития и предоставената им възможност да бъдат запознати с последните новости в надзора.

Официалното откриване на проекта се състоя на 21 септември 2010 г. в София и беше съчетано с провеждането на конференция на тема „Новите европейски надзорни органи и националните надзори: необходимост от единна нормативна рамка, обща надзорна политика, по-активно сътрудничество”. Събитието беше открито от председателя на КФН и от посланика на Италия в България, като в него взеха участие представители на италианските институции за финансов надзор. Беше подчертано голямото значение на туининг проекта за КФН в светлината на значимите промени, които ЕС предприема за създаването на нова надзорна рамка за постигането на единен и стабилен европейски пазар на финансови услуги.

- **Туининг проект MN 08 IB FI 01 „Укрепване на надзорния и регулаторния капацитет на финансовите регулаторни органи”**

Туининг проектът е финансиран по Инструмента за предприсъединителна помощ (IPA) на Европейския съюз, като страната бенефициент е Черна гора. Проектът е на стойност 1.2 млн. евро и е с продължителност 18 месеца. Изпълнители на проекта са Българската народна банка като водещ партньор, Комисията за финансов надзор и Холандската национална банка като младши партньори.

Бенефициенти по проекта са Централната банка на Черна гора, Комисията по ценни книжа и фондови борси и Агенцията за застрахователен надзор на Черна гора.

Туининг проектът стартира своето изпълнение на 30 ноември 2009 г., като има за цел да усъвършенства капацитета на институциите за регулиране на финансовия сектор за постигането на по-ефективен и ефикасен надзор върху финансовите пазари в съответствие с правото на ЕС.

Комисията за финансов надзор е изпълнител на втория компонент от работния план на проекта – дейности, свързани с Комисията по ценни книжа и фондови борси в град Подгорица. Дейностите по втория компонент са в областта на инвестиционния и пенсионния надзор. Основните цели са подобряване на надзорния капацитет на Комисията по ценни книжа на Черна гора, подготовка за хармонизиране на законодателството на Черна гора в областта на финансовите услуги с европейското и повишаване на финансовата осведоменост на участниците в капиталовия пазар в Черна гора.

През 2010 г. бяха изпълнени общо 20 дейности от 40 експерти от КФН в рамките на 190 дни експертна работа в гр. Подгорица. На експертите от Черна гора беше оказано съдействие за транспонирането на повече от десет директиви на ЕС в областта на финансовия сектор. През първите три месеца на проекта беше изготвен доклад за регулаторната и институционалната рамка на пазара на ценни книжа и частните пенсионни фондове на Черна гора (анализ на различията).

Като резултат от доброто сътрудничество през годините между КФН и другите надзорни органи от страните - членки на ЕС, проектът беше подкрепен от експерти от Федералната служба за финансов надзор на Германия (BaFin) и от Комисията за пазарите на ценни книжа на Испания (CNMV), които изпълниха успешно две от дейностите по втория компонент.

Задължителните резултати, заложи в работния план за всяка една от завършените дейности, бяха постигнати успешно.

Изпълнението на проекта ще продължи и през 2011 г, когато се предвижда и неговото приключване.

• **Туининг проект ВА 07 ІВ FІ 01 „Подкрепа от ЕС за устойчиво изграждане на капацитета на Застрахователната агенция на Босна и Херцеговина, Агенцията за застрахователен надзор на Федерация Босна и Херцеговина и Застрахователната агенция на Република Сръбска”**

Туининг проект ВА 07 ІВ FІ 01 се финансира от Инструмента за предприєдинителна помощ (ІРА) за 2007 г. на Европейския съюз и е на обща стойност 800 000 евро. Проектът е с продължителност 27 месеца и стартира на 21 април 2010 г.

Формалната цел на проекта е да подпомогне трите застрахователни агенции на Босна и Херцеговина във:

- укрепването на административния им капацитет;
- развитието на статистическите услуги и обмена на информация;
- развитието на регулаторните и надзорните практики;
- утвърждаването на автомобилната застраховка „Гражданска отговорност” и развитието на взаимодействието с бюро „Зелена карта”.

Индиректно туининг проектът е средство да бъдат подпомогнати трите агенции в усилията на Босна и Херцеговина да стане пълноправен член на ЕС.

Одобреният работен план на проекта включва изпълнението на 40 различни дейности, изпълнявани в гр. Сараево (където се намират Застрахователната агенция на Босна и Херцеговина и Агенцията за застрахователен надзор на Федерация Босна) и в гр. Баня Лука (където се намира седалището на Застрахователната агенция на Република Сръбска).

Партньор на КФН по изпълнението на проекта е Българската агенция за експортно застраховане (БАЕЗ), чиито експерти са ангажирани с въпросите от областта на експортното застраховане.

През 2010 г. бяха извършени 18 мисии, чрез които напълно успяха да бъдат приключени 13 дейности. През 2011 г. предстоят да бъдат направени важни стъпки по проекта за хармонизиране на законодателството в областта на застраховането на Босна и Херцеговина с правото на ЕС.

Туининг проект ВА 07 IB FI 01 е третият проект, в който КФН участва не като бенефициент, а като партньор от държава членка. Споделянето на опит и подпомагането на институции от други държави в осъществяването на надзорната им дейност е важен ангажимент за КФН, който я утвърждава като компетентен партньор от ЕС в региона на Югоизточна Европа и като най-активната българска институция в осъществяването на туининг проекти с трети държави.

7.3. Вътрешно сътрудничество

С цел увеличаване ефективността на контрола и регулирането на финансовата система в България от създаването си до момента КФН поддържа и задълбочава сътрудничеството и активното си взаимодействие с множество държавни органи и национални организации. Осъществяването сътрудничество се изразява в извършването на съвместни проверки, консултации и оказване на експертна помощ по конкретни случаи, обмен на налична информация, отнасяща се до извършвания надзор, създаване на междуведомствени работни групи, обсъждане и съгласуване на предложения за промени в нормативната рамка, регулираща дейността на участниците на финансовия пазар, провеждане на съвместни семинари и др.

В контекста на подготовката на позициите на България, представяни пред органите на ЕС по въпроси, свързани с финансовите пазари, през 2010 г. бяха проведени множество експертни срещи между служители на КФН и представители на БНБ и МФ. Целта на тези срещи беше както да се анализира цялостният ефект на предлаганите от ЕК законодателни мерки, така и да се достигне до единна позиция на България, която да бъде координирано представена на всички нива от преговорния процес, съпътстващ приемането на европейското законодателство.

Експерти от КФН вземат активно участие в междуведомствените работни групи към Съвета по европейските въпроси и по-конкретно в работата на групи: 26 „Финансови услуги”, 27 „Счетоводна политика и независим финансов одит”, Ad hoc работна група към работна група 27, 31 „Европа 2020” и работна група за изменение на Директивата за финансовите конгломерати.

Обмена на информация през 2010 г. на управление „Надзор на инвестиционната дейност” бе насочен към подобряване на съдържанието и коректността на периодично разкриваната информация с цел повишаване доверието в пазара като цяло. Обмен на информация бе извършен с БФБ, Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД), Българската асоциация по връзки с инвеститорите (БАВИ), Асоциацията на директорите за връзки с инвеститорите (АДВИ), като бяха дадени разяснения за практическото приложение на промените в законодателството, касаещо капиталовия пазар.

През 2010 г. представители на управление „Застрахователен надзор” проведоха регулярни срещи с Асоциацията на българските застрахователи, Асоциацията на застрахователните брокери в България и Българската асоциация на застрахователните брокери по въпроси относно предизвикателствата и перспективите, свързани с регулирането и надзора на застрахователния пазар и пазара по доброволно здравно осигуряване. На тези срещи специално внимание беше отделено на застраховката „Гражданска отговорност” на автомобилистите. Обсъдени бяха насоките на бъдещи действия от страна на надзора, свързани със застраховката, включително и промяна в нормативната уредба, с оглед осигуряване стабилност и сигурност на застрахователния пазар. Също така бяха

проведени регулярни срещи на Постоянната междуведомствена работна група по въпросите на задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите.

Комисията за финансов надзор, Министерството на вътрешните работи и Асоциацията на българските застрахователи организираха конференция на тема „Сигурност и превенции срещу застрахователните измами“, на която се начертаха основните цели и препоръки за борба със застрахователните измами.

През разглеждания период представители на управлението взеха участие в работна среща със служителите на БНБ по въпроси, свързани с подобряване на обмена на информация между двете институции, както и в работата и срещите на междуведомствените работни групи към Съвета по европейски въпроси, където бе представена регулярно и своевременно необходимата информация, свързана със застраховането.

Във връзка с осъществяването от управление „Осигурителен надзор“ дейности и функции продължи да се извършва непрестанен обмен на информация с цел подобряване на съдържанието и коректността на периодично разкриваната от поднадзорните лица информация, повишаване на прозрачността и стабилността на финансовия пазар като цяло, а оттам и нарастване на доверието в сектора. През месец април 2010 г. в гр. Велико Търново бе проведена среща – кръгла маса по проблемите на допълнителното пенсионно осигуряване, организирана от БАДДПО и КФН, с участието на представители на НОИ, МФ и МТСП. От представителите на КФН бе изнесена презентация на тема „Регулиране на представянето на информация за инвестиционните продукти и на тяхната продажба“, с която участниците в срещата бяха запознати с основните проблеми в дейността на осигурителните посредници и с очертаните от ЕК насоки за повишаване на защитата на инвеститорите чрез адекватна на пазарните реалности регулаторна рамка.

За целите на упражнявания от КФН надзор обмен на информация се осъществява и с БФБ – София АД, Централен депозитар АД, Агенцията за приватизация, БНБ, ДАНС, МВР и съдилищата. Сътрудничеството с МВР е особено засилено в областта на задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Освен това с министерството се осъществява кореспонденция относно наличието на данни за извършени нарушения и престъпления при търговията с финансови инструменти. Предоставяне на информация и сезиране на прокуратурата се извършва във връзка с постъпили жалби в КФН и осъществени проверки.

Чрез подписания през 2003 г. Меморандум с БНБ стана възможно да се усъвършенства координацията между КФН и БНБ по въпроси от взаимен интерес в сферата на надзора върху участниците на финансовите пазари, а именно упражняване на надзорните им функции, усъвършенстване на практиката по стриктно прилагане на законите, съдействие за подобряване на нормативната уредба, регламентираща дейността на поднадзорните им лица, и др.

Меморандумът, сключен същата година с ДАНС (бивша АФР) към Министерството на финансите, и Инструкцията към него предвиждат договарящите се страни да си сътрудничат при събирането, съхраняването, проучването и разкриването на информацията, с която разполагат, относно финансови трансакции, за които има съмнение, че са свързани с изпирането на пари или с финансиране на тероризма.

КФН е подписала и споразумение за сътрудничество и обмен на информация с КЗК. Целите на споразумението са подпомагане на взаимодействието между страните съобразно сферата им на дейност чрез обмен на информация, създаване на междуведомствени работни групи, съвместно организиране на семинари, работни срещи и други мероприятия.

Изхождайки от необходимостта от координиране на дейностите на КФН и Министерството на вътрешните работи по въпроси от взаимен интерес, свързани с финансовия надзор и противодействието на организираната престъпност в сферите на икономическата и финансовата система, двете институции

имат подписано споразумение за сътрудничество и взаимодействие. Чрез него се улеснява обменът на информация и процесите, изискващи извършване на съвместни действия.

Много важен момент в сключените от КФН споразумения е предвидената възможност за извършване на съвместни проверки от работни групи от експерти, представляващи различните организации.

8. Политика на човешките ресурси

Целите на управлението на човешките ресурси са привличане, назначаване, професионално развитие и запазване на най-подходящите хора за работа в полза на комисията и на обществения интерес.

Ресурсите ни са насочени към изграждането и поддържането на стабилност и прозрачност, както и към повишаване на ефективността на работа.

Управлението на човешките ресурси е фокусирано към подбора на отговорни служители, тяхното обучение, мотивиране и развитие с цел ефективно изпълнение на организационните цели и формирането на висококвалифициран екип.

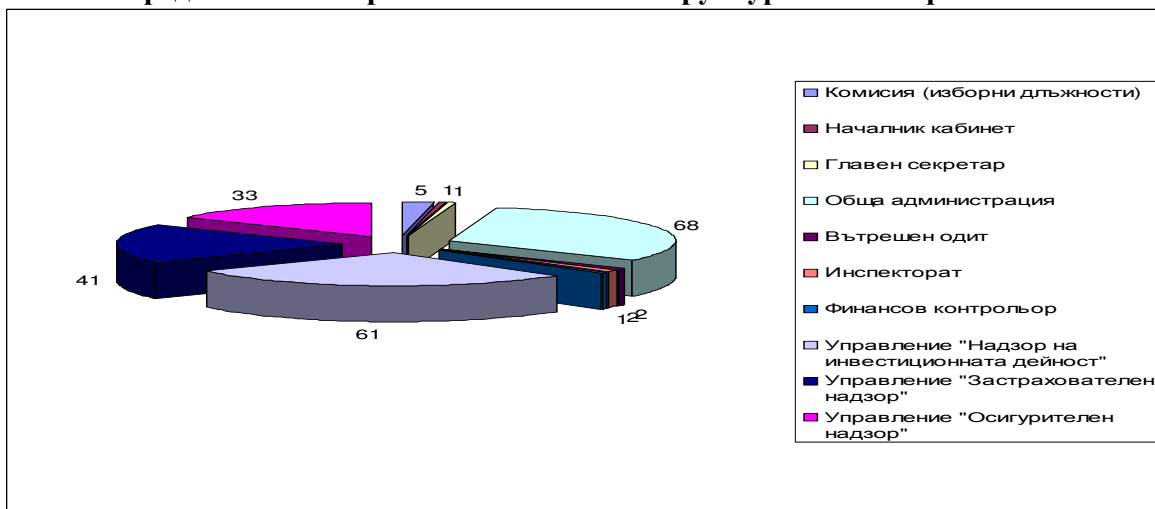
Ефективното управление на човешките ресурси се основава на разбирането, че хората са най-ценният ни актив. Успехът на КФН зависи от това, колко добре се справят нашите служители с професионалните предизвикателства. Културата на комисията отразява ценностите, очакванията, взаимоотношенията между служителите, писаните и неписаните правила. Ние стимулираме процеса на комуникация и изграждането на ценности като честност, прецизност, лоялност и доверие. Основен елемент в управленската ни култура е работата в екип, за да могат хората тук да са полезни един на друг при изпълнението на поставените им задачи и да поддържат добри професионални взаимоотношения.

Структурата и функциите на комисията са определени от Закона за Комисията за финансов надзор и специалните закони и подзаконовни нормативни актове, регулиращи инвестиционната, застрахователната и осигурителната дейност. От месец март 2010 г. щатната численост на персонала на КФН съгласно приетия устройствен правилник е 215 щатни бройки.

Дейността на КФН като регулаторна и надзорна институция се реализира основно от трите специализирани управления: „Надзор на инвестиционната дейност”, „Застрахователен надзор” и „Осигурителен надзор”. Дирекциите и отделите в тях са формирани на функционален принцип според основните функции на регулиране – лицензиране, надзор и принудителни административни мерки. Целта е оптимизиране на дейността и ефективност на надзора.

Важен елемент на единната структура на КФН е функционирането на добре работеща обща администрация, тясно свързана с всяко едно от специализираните управления и подкрепяща тяхната дейност.

Графика 19. Разпределение на персонала на КФН по структурни звена през 2010 г.

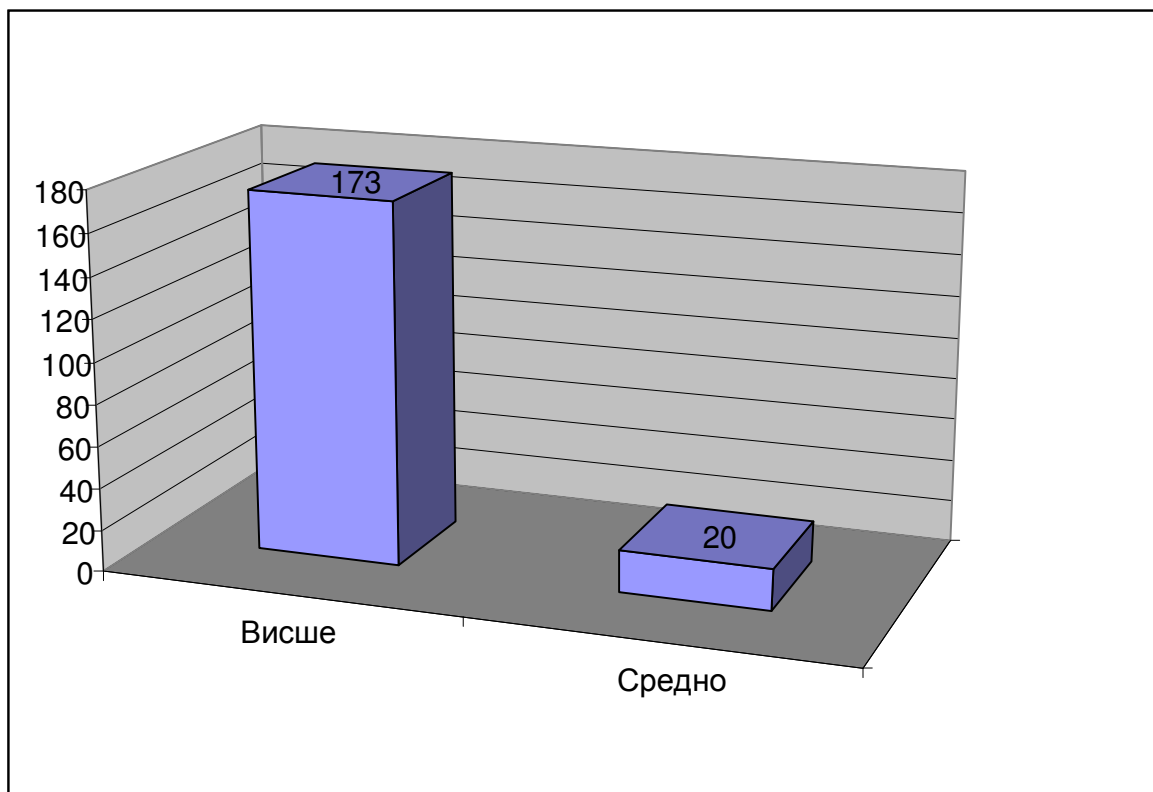
Комисията за финансов надзор е част от държавната администрация на Република България, но в структурата ѝ няма длъжности, определени за заемане от държавни служители. Всички трудови правоотношения се регламентират съгласно Кодекса на труда. Това позволява известна свобода при прилагането на политики, свързани с управлението и развитието на човешките ресурси. В началото на 2010 г. бюджетът на КФН беше редуциран, което наложи оптимизиране на структурата и намаляване на броя на служителите. Основната цел на ръководството на КФН беше да запази най-ценните служители.

Разпределението на служителите **по образователно равнище** и тип образование отговаря на целите и задачите на КФН, като служителите с висше образование доминират, представлявайки 90% от заетите през 2010 г., а делът на служителите със средно образование се запазва на около 10%.

Постигнатият висок потенциал на служителите води до максимално реализиране на приоритетните цели на комисията. През отчетната година разпределението на персонала на КФН по вид образование се запазва, като делът на служителите с икономическо образование е 53 %, а делът на служителите с юридическо образование е 36%²⁰. От служителите с друго висше образование 5% са с природо-математическо и информатика, а 6% - с друго висше образование. Разпределението на специалисти по образователно равнище и тип образование съответства на характера и задачите, които поставя комисията.

²⁰ Относителният дял се определя на база средносписъчния брой на служителите в КФН към края на годината.

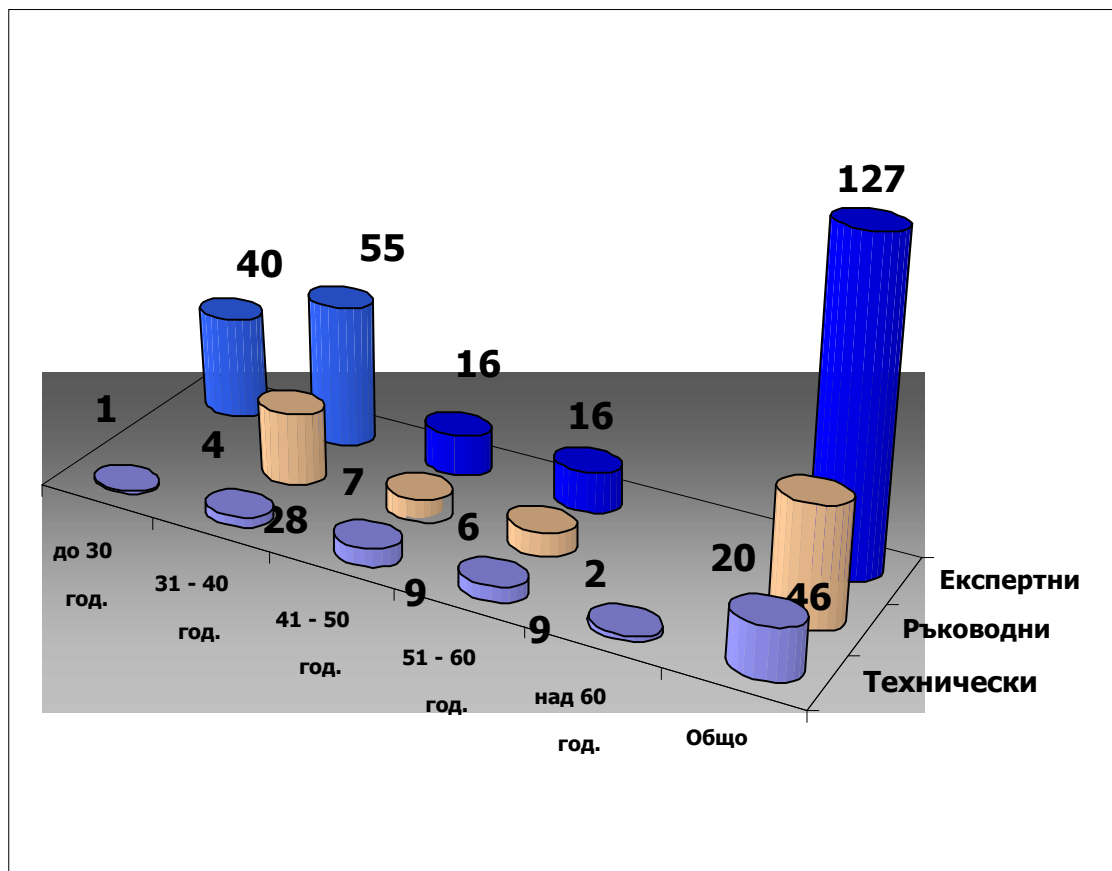
Графика 20. Структура на персонала на КФН по образование

Най-големият брой служители в КФН са на възраст от 31 до 40 години (87 човека), следвани от служителите на възраст под 30 години (41 човека); над 51 години (33 човека) и от 41 до 50 години (32 човека).

В **професионалната структура** на КФН общият брой на служителите, заемащи ръководни длъжности в КФН, е 46, като най-голям брой от тях са на възраст от 31 до 40 години (28 човека). Експертният персонал е 127 човека, 95 от които са на възраст до 40 години. Служители, изпълняващи технически длъжности, са 20, като най-много от тях – 7 човека, са на възраст от 41 до 50 години. Възрастовата структура и относителната устойчивост на персонала е предпоставка за приемственост и предаване на организационните знания и умения.

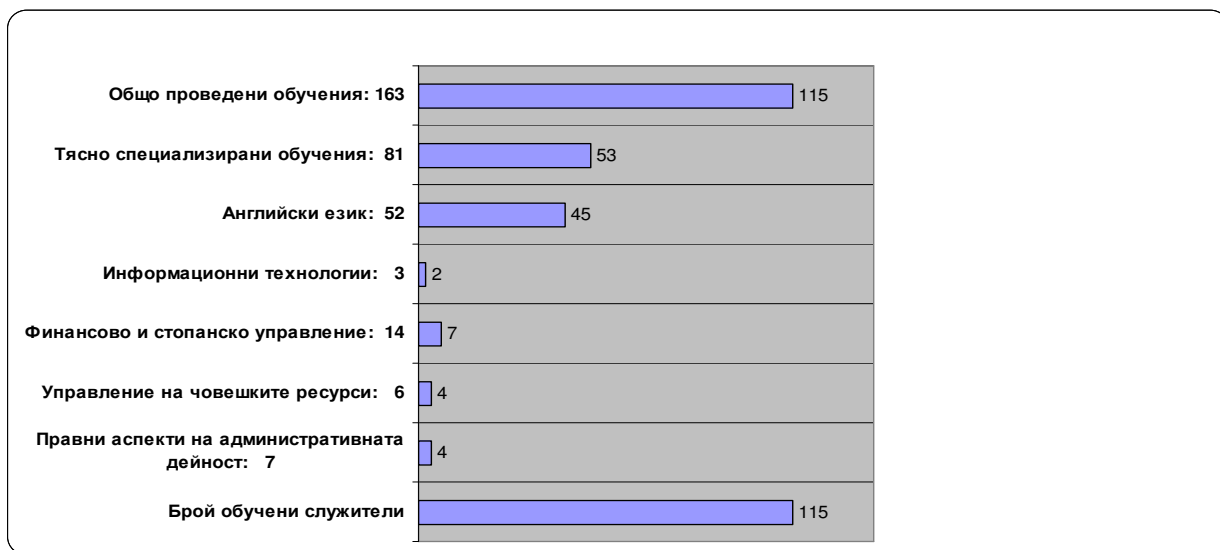
Графика 21. Структурата на персонала по възраст и длъжност

През 2010 г. бяха усвоени 100% от отпуснатите финансови средства за специализирано обучение на служителите. Дирекция „Човешки ресурси” в тясно сътрудничество с преките ръководители в организацията проведе дейности по: проучване на нуждите от обучение, организиране и провеждане на съответните обучаващи програми и оценка на ефективността от проведените обучения.

През отчетния период в **различни форми на обучение и повишаване на квалификацията** са взели участие 115 служители на КФН. За нуждите на образователния процес КФН е развила ползотворни партньорски отношения с редица институции, а именно – Института на вътрешните одитори в България, Българската стопанска камара, Националния съюз на юриконсултите, БАУРЧР, Българското актьорско дружество, ИК „Труд и право” и др. Ползва услугите на изтъкнати специалисти и възможностите на различни международни проекти и донорски програми.

Графика 22. Брой лица, преминали обучение по съответната тематика

В КФН съществува процедура за допълнително стимулиране, която оценява тримесечното трудовото изпълнение и е насочена предимно към стимулиране на краткосрочното изпълнение. Приоритетна задача през следващата календарна година ще бъде изграждането на система за оценка, която ще се фокусира върху дългосрочното индивидуално трудово изпълнение, с което ще се гарантира, че служителите получават признание за дейността си, поставят се на определени длъжности и получават възнаграждение, съизмеримо с техния принос и способности. Системата трябва да спомага за насърчаване на служителите да усъвършенстват уменията си и да доведе до подобряване на изпълнението на работата и развитие на човешките ресурси. Целта е резултатите от оценките да се прилагат за структурата на кариерния план, за да могат най-добрите изпълнители да бъдат идентифицирани, възнаградени и поставени на длъжностите, които ще донесат най-голяма полза за КФН.

Стратегията за развитие на човешките ресурси е изключително важна за превръщането на КФН в модерна и ефективна надзорна институция. Качеството на надзора е неразривно свързано с качествата, уменията и опита на служителите в КФН. Въздействието на човешките ресурси достига до всеки аспект в организацията - от развитието на служителите до оптималното разпределение на лидерските умения.

За да се привлекат и задържат служители с необходимите качества в дългосрочен план, КФН ще продължи да насочва усилията си към създаването на климат и култура, които да осигурят стимулираща работна среда, включваща фокусирано обучение, възможност служителите непрекъснато да поставят нови предизвикателства пред себе си, признание и стимулиране за изключителни резултати в работата.

Най-ценният капитал на комисията са нейните служители. Затова основната стратегия на управлението на човешките ресурси е насочена към човешкото развитие на отделните хора с тяхната индивидуалност, знания, опит, интереси, потребности, мотивация. Механизмите на управление целенасочено са свързани с развитието на комуникацията, за да се повиши ефективността на екипната работа и да се подобри работната среда. Резултатите, които очакваме (чрез въздействието на човешките ресурси), са постигане на значимост, лична принадлежност и удовлетвореност на персонала.

9. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора

Развитието на инфраструктурата на информационните технологии в Комисията за финансов надзор през 2010 г. мина под знака на устойчивост и съхранение на инвестициите. Следвайки актуалните тенденции за развитие на информационните технологии, комисията продължи да развива и интегрира своите програмни системи.

Постигна се много в насока на координиране на дейностите между отделните дирекции и управления в рамките на комисията, автоматизиране на рутинната дейност, извършвана от експертите в нея, на подаването и обработката на информацията, необходима за осъществяване на надзора.

През 2010 г. се допълни и усъвършенства проектът по програма Phare за:

- система на целия документооборот и за организация на груповата работна среда;
- единния склад за данни (Datawarehouse), генериращ информация от всички изградени в КФН база данни.

През отчетния период се поддържаше актуалното състояние на информацията в регистрите на КФН. Информацията в e-Register се актуализираше от поднадзорните лица – публични дружества и емитенти на ценни книжа (включително дружествата със специална инвестиционна цел) и от управляващите дружества. Порталът работи без прекъсване и в него се съдържа последната подадена от поднадзорните лица информация. Всички останали обстоятелства своевременно се осъвременяват в регистър ERiK на базата на подаваната в разпорежданията информация от управленията. Продължи ежедневното обработване и обновяване на получаваната от застрахователните дружества информация за сключени и променени агентски договори. А електронната страница на КФН бе обновявана в съответствие с постъпилите за това заявки.

Успешно продължи изграждането и доразвиването на вътрешната електронна система за въвеждане на актове за установени административни нарушения. Системата позволява на съответните експерти в комисията да въвеждат данни за наказателни и индивидуални административни актове и дава възможност за проследяване на етапите от издаването до изпълнението на всяко административнонаказателно производство.

През годината бяха извършени множество промени в информационната система за получаване и обработка на ежедневната отчетност на поднадзорните лица на управление „Осигурителен надзор”, обусловени от нормативните изисквания. Инсталиран и конфигуриран бе нов Exchange сървър и заедно с това беше закупена, инсталирана и конфигурирана машина с професионално AntiSpam решение. Това създаде условия за по-ефективна работа на служителите в КФН.

През 2010 г. продължи активното участие на страната ни и в частност на комисията в дейността на съответните европейски регулаторни органи. В съответствие с изискванията на директивата за пазарите на финансови инструменти успешно беше актуализирана старата системата TREM с нова обновена версия TREM (3.0), която включва:

- приемане на файлове за сделки по нов формат;
- приемане на нов тип файлове за сделки с ОТС деривативни инструменти, осъществяване на контрол върху тях и обработката им;
- зареждане на данни за ВИС кодове на фирми, МИС кодове на пазарите, номенклатури на страните, валутите и класификатор на типовете инструменти, използвани при валидацията на обменяните данни.

Активно участие бе взето и в дейността на ЕЮРА по уточняване на вида, обема и формата на данните, които ще се събират.

Комисията е ориентирана към единна платформа за електронна обработка на обмена/съхранението на потоците от данни. Стартиран е процесът по изработването на стратегия и методология за събирането, съхранението и обобщаването на постъпващите от поднадзорните лица данни. Работи се активно за разработване на обща рамка за развитието и организацията на единна информационна система в КФН и оптимизация на движението на информационните потоци.

10. Отчет за изпълнение на бюджета на КФН за 2010 г.

Съгласно Закона за КФН комисията е юридическо лице на бюджетна издръжка²¹, със самостоятелен бюджет, който е част от републиканския бюджет на Република България²². Чрез бюджета на КФН се финансира и дейността на Комисията за публичен надзор над дейността на регистрираните одитори.

Бюджетът на КФН се формира от собствени приходи и субсидия от републиканския бюджет. През 2010 г. реализираните **собствени приходи** от регулаторна и надзорна дейност на КФН бяха в размер на **5 338 259 лв.**, което надхвърли планираните приходи за годината с 33,45 %. Най-голям относителен дял в структурата на собствените приходи (51,06 %) заеха **държавните такси**, които постъпват съгласно Тарифата за таксите, събирани от КФН на основание чл. 27 ЗКФН, във връзка с извършване на действия, издаване на документи и осъществяване на общ финансов надзор. Те бяха в размер на **2 725 863 лв.** Друг източник на собствени приходи бяха постъпленията от **глоби, наказателни лихви и обезщетения**. За отчетния период постъпилите от тях средства по сметката на комисията бяха в размер на **2 609 260 лв.**, които формират 48,88 % от собствените приходи. **Останалите приходи** (0,06 %) през 2010 г. бяха от отдадено под наем недвижимо имущество и от продажба на конкурсна и тръжна документация при провеждане на процедури по ЗОП. Общият им размер бе **3136 лв.**

През 2010 г. по бюджета на КФН беше получено финансиране във връзка с изпълнението на два туининг проекта, финансирани по програми на Европейския съюз, по които КФН е изпълнител, общо в размер на 854 151 лв.:

- Туининг проект MN 08 IB FI 01 „Укрепване на регулаторния и надзорен капацитет на финансовите регулатори” в Черна гора, за изпълнението на който полученото финансиране за 2010 г. беше в размер на 297 913 лв. В изпълнението на този проект КФН участва като младши партньор, а водещ партньор е Българската народна банка.
- Туининг проект VA 07 IB FI 01 „Подкрепа от ЕС за устойчивото изграждане на капацитета на Застрахователната агенция на Босна и Херцеговина, Агенцията за застрахователен надзор на Федерация Босна и Херцеговина и Застрахователната агенция на Република Сръбска“. Полученото финансиране по проекта беше в размер на 556 238 лв.

За покриване на разходната част по бюджета комисията ползва през годината 73,47 % собствени приходи, 18,22 % субсидия от републиканския бюджет и 8,31 % финансиране от Европейския съюз за изпълнението на туининг проектите. Комисията извърши **разходи** на обща сума **7 266 251 лв.**, включващи разходи за персонала (заплати, възнаграждения за персонала и осигурителни вноски), административни разходи за издръжка на ведомството и за изпълнение на Туининг проектите, годишни вноски за членски внос в международни организации и европейските комитети на националните надзорни органи и разходи за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи. Основното предназначение на придобитите дълготрайни активи бе свързано с подпомагане на административната дейност на комисията чрез информационното ѝ обезпечаване и обновяването на компютърното и хардуерно оборудване.

²¹ Съгласно чл. 2, ал. 3 ЗКФН.

²² Съгласно чл. 28 ЗКФН.

11. Доклад за дейността по вътрешен одит в КФН за 2010 г.

Одитната дейност в КФН се осъществява съгласно изискванията на Закона за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС), Стандартите за вътрешен одит в публичния сектор, Етичния кодекс на вътрешните одитори, Статута на звеното за вътрешен одит (ЗВО) в КФН и методологията, издадена от министъра на финансите.

През отчетния период вътрешният одит постигна поставените цели, като извърши следните ангажименти и дейности:

- Идентифицира и оцени рисковете в КФН при стратегическото и годишно планиране на дейността по вътрешен одит и при извършените одитни ангажименти;
- С оглед укрепване на вътрешния контрол ЗВО извърши одит на основни дейности, оценени с по-високо ниво на риск за постигане на целите на организацията.

През 2010 г. са извършени одитни ангажименти за предоставяне на увереност с цел оценка на административнонаказателната дейност на КФН, както и одит на законосъобразността и икономичността на разходите на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори (КНПРО). Вътрешният одит даде общо 22 броя препоръки за повишаване на ефективността на вътрешния контрол и подобряване на одитираните дейности. Препоръките на ЗВО като цяло бяха приети от ръководствата на двете комисии и служителите, отговорни за тяхното изпълнение, започнаха да предприемат коригиращи действия.

При планирането и изпълнението на вътрешните одити се прилага преди всичко функционален подход, при който предмет на одит са основните дейности на КФН, осъществявани от трите управления. Ползата, която носи одитната дейност при използвания подход, е насърчаване въвеждането на единни вътрешни процедури и популяризиране на добрите практики. С докладите на ЗВО се предостави информация и сравнителни анализи за осъществяването на съответната дейност, нивото на контрол, доброто представяне и допуснатите пропуски в различните управления. Така установените проблеми и дадените препоръки са сведени до знанието на ръководството на КФН и до ръководителите на структурните звена, осъществяващи сходни функции.

ЗВО подпомогна развитието на мониторинга на системите за финансово управление и контрол, като извърши консултантски ангажимент, свързан с организирането на годишна самооценка, попълването на въпросник и изготвянето на обобщен доклад за състоянието на вътрешния контрол в системата на КФН за 2009 г.

При извършените одитни ангажименти за предоставяне на увереност бе направен преглед и бе оценена адекватността на вътрешните правила на КФН и КНПРО, уреждащи одитираните дейности, като при установена необходимост бяха дадени препоръки за тяхното актуализиране.

ЗВО подпомогна ръководството на КФН по отношение мониторинга върху изпълнението на препоръките на вътрешния одит, като оказва съдействие при съставянето на планове за действие, поддържайки единна база данни на препоръките и планираните във връзка с тях ответни действия, приложи процедури за наблюдение статуса на резултатите и периодично докладва на председателя на КФН за препоръките, относно които са предвидени, но не са предприети достатъчно действия.

По искане на председателя на комисията са извършени ангажименти за консултиране, по съществените от които са свързани с участие на ръководителя на вътрешния одит в дейността на Работна група 27 „Счетоводна политика и независим финансов одит“, както и в Националната конференция на Института на вътрешните одитори в България с изнесена презентация на тема „Ролята на КФН като регулаторен и надзорен орган при осъществяване на дейностите по вътрешен контрол и вътрешен одит в небанковия финансов сектор“.

С цел подобряване на дейността по вътрешен одит в КФН и във връзка с измененията на ЗВОПС (ДВ. бр. 54/16.07.2010 г.) е извършен преглед и са актуализирани Статутът на ЗВО, Вътрешните правила за организация на работа в ЗВО и Програмата за осигуряване и подобряване на качеството на одитната дейност.

През отчетния период дейността по вътрешен одит в комисията се изпълни от двама вътрешни одитори, включително ръководителя на вътрешния одит. Укрепването на административния капацитет през 2010 г. се постигна посредством повишаване на професионалните знания и умения на вътрешните одитори чрез разработване и изпълнение на план за обучение, съобразен с индивидуалните нужди на одиторите и финансовите възможности на комисията.

С оглед предоставяне на разумна увереност, че ЗВО осъществява своите функции по ефективен начин и в съответствие с действащото законодателство, са извършени текущи прегледи и годишен периодичен преглед на дейността по вътрешен одит.

12. Отчет на Инспектората

В периода от 01.12.2009 г. до 30.11.2010 г. служителите от Инспектората към Комисията за финансов надзор в съответствие с разпоредбите на Правилника за устройството и дейността на КФН и Правилата за работа на Инспектората и в изпълнение на заповеди на председателя на комисията осъществиха проверки по отношение дейността на служителите от администрацията на комисията, както следва:

- Целева проверка по повод наличието на информация за нарушение на чл. 21 от Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси.
- Тематична проверка по отношение на предприети действия от служители от администрацията на Комисията за финансов надзор във връзка с постъпили през 2009 г. жалби срещу лицензирани застрахователни и здравноосигурителни дружества.
- Целева проверка по повод постъпил сигнал по отношение на предприети действия от служителите на КФН във връзка с постъпила жалба с вх. № 91-02-351/06.04.2010 г. срещу ЗК УНИКА АД.
- Целева проверка по отношение на предприети действия от служителите на комисията във връзка с постъпил сигнал № РГ-12-01-13/17.06.2010 г., подаден от ПОК ДОВЕРИЕ АД.
- Тематична проверка по отношение на предприети действия от служителите от администрацията на Комисия за финансов надзор във връзка с постъпили жалби срещу лицензирани пенсионноосигурителни дружества през 2009 г. и 2010 г. към момента на проверката.
- Целева проверка по отношение на предприетите действия от служители на КФН във връзка с осъществения надзор спрямо дейността на публичните дружества МОСТСТРОЙ АД и ХОЛДИНГ ПЪТИЩА АД от 2007 г. към момента на проверката.

II. Пазарен анализ на небанковия финансов сектор

1. Външна среда и икономическа активност

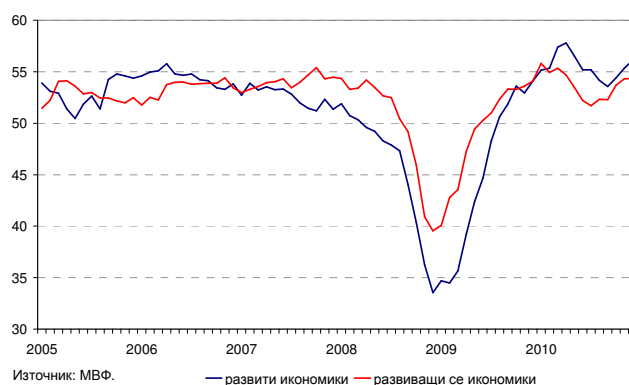
1.1. Външна среда

През изминалата година икономическият растеж в световен мащаб отново навлезе в положителна територия и достигна 4.9% в условията на стабилизиращи се финансови пазари. Скоростта на възстановяване на икономическата активност остава значително неравномерно разпределена, като по-бързо се възстановяват развиващите се икономики и най-вече тези в Азия и Латинска Америка. Неравномерните темпове на икономическо развитие поставят въпроса за устойчивостта на икономическия напредък в развиващите се страни поради задълбочаващите се глобални дисбаланси. Управлението на публичните финанси в развитите страни и по-специално в периферията на еврозоната загуби известно доверие сред инвеститорите и постави на изпитание стабилността на единната европейска валута. Покачването на световните цени на основни суровини, енергийни и хранителни продукти рефлектира върху крайните цени на потребителите в редица страни и изправи пред предизвикателство паричната политика на ниски лихвени равнища.

След като опасенията за световната депресия през 2009 г. отминаха и доверието в икономическото възстановяване се повиши, реалният сектор започна отново да възстановява изчерпаните запаси. Това подкрепи ръста в индустриалното производство и търговията през първата половина на 2010 г. С достигането на необходимия капацитет за задоволяване на очакваното търсене икономическото развитие премина към по-ниски темпове на растеж през втората половина на годината. Същевременно възстановяването на финансовите пазари и перспективите за развитие в развиващите се страни стимулират инвестициите, създаването на нови работни места и потреблението²³.

²³ В методологията на МВФ развитите страни обхващат Австралия, Канада, Чехия, Дания, еврозона, Хонконг, Израел, Япония, Корея, Нова Зеландия, Норвегия, Сингапур, Швеция, Швейцария, китайската провинция Тайван, Великобритания и САЩ, а групата на развиващите се икономики (или нововъзникналите пазари) включва Аржентина, Бразилия, България, Чили, Китай, Колумбия, Естония, Унгария, Индия, Индонезия, Латвия, Литва, Малайзия, Пакистан, Перу, Филипините, Полша, Румъния, Русия, Република Южна Африка, Тайланд, Турция, Украйна и Венецуела.

Графика 1. Индекс РМІ за промишлеността

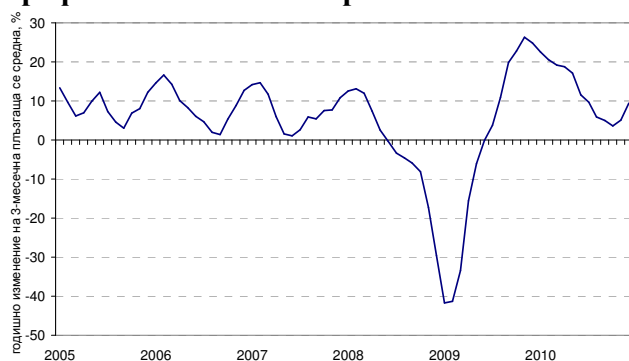

Водещите индикатори показват достигането на пик в икономическата активност, свързана с изграждането на запаси още през март-април 2010 г. След забавянето си през втората половина на годината се наблюдава повишение на оптимизма относно производството, заетостта и новите поръчки, като индексът РМІ (Purchasing Manager Index) за промишлеността отново отбелязва нарастващи темпове на изменение. Положителните стойности на РМІ индекса за развитие на сектора на услугите предполага икономическото възстановяване да

обхване все по-повече сектори от световната икономика.

През 2010 г. динамиката на световната търговия следва цикъла на изграждане на запаси, като вносът от развиващите се държави достига предкризисните си равнища. Капиталовите потоци към развиващите се страни продължават също да бележат много високи обеми, докато тези между развитите страни остават под дългосрочното си равнище.

Графика 2. Световна търговия

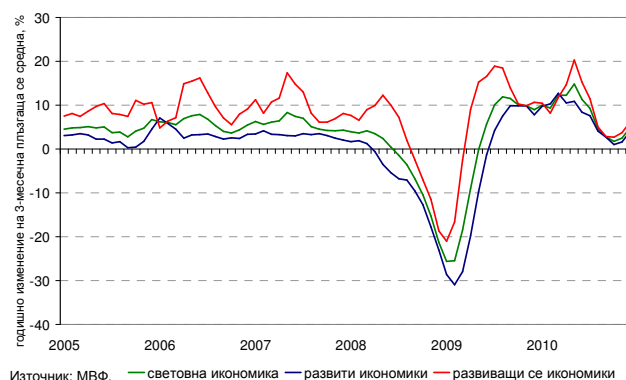

Източник: МВФ.

Бележка: CPB trade volume index of the Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis.

Индустриалното производство, което беше най-силно засегнато от световната икономическа криза, отчете положителен ръст през 2010 г. В развитите държави възстановяването на индустрията беше подпомогнато от политиката на ниски лихвени равнища, облекчени финансови условия и сравнително доброто състояние на балансите на предприятията и перспективите за печалба. В развиващите се пазари и по-специално в Латинска Америка и Азия индустриалното производство бе стимулирано от акомодативната парична политика, нарасналите износ и цени на основни суровини, както и възстановяването на чуждестранните инвестиции в някои от тях.

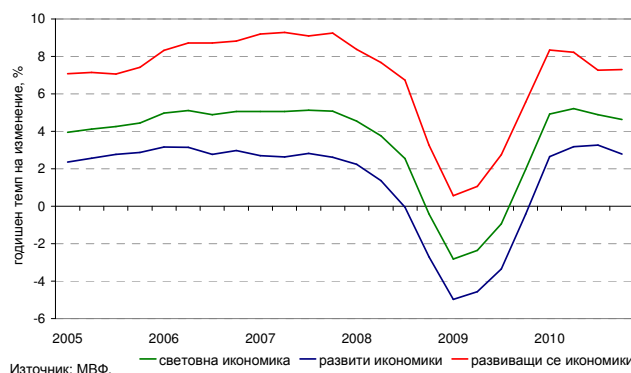
Графика 3. Индекс на индустриалното производство

Източник: МВФ. — световна икономика — развити икономики — развиващи се икономики

От началото на 2010 г. икономическият растеж в световен мащаб навлезе в положителна територия и отбеляза ръст от 5.1% на годишна база за първите шест месеца. През втората половина на годината се наблюдава забавяне до 4.8%, доминирано най-вече от развиващите се страни, където реалният ръст се задържа на 7.3% в резултат на натрупаните през първите шест месеца на годината запаси и по-бавно възстановяващото се потребление. Така значителните разлики в темповете на растеж класифицираха икономическото възстановяване като 'протичащо на две скорости'²⁴, където развиващите се страни ще продължават да бъдат далеч пред развитите икономики.

Графика 4. Реален растеж на БВП

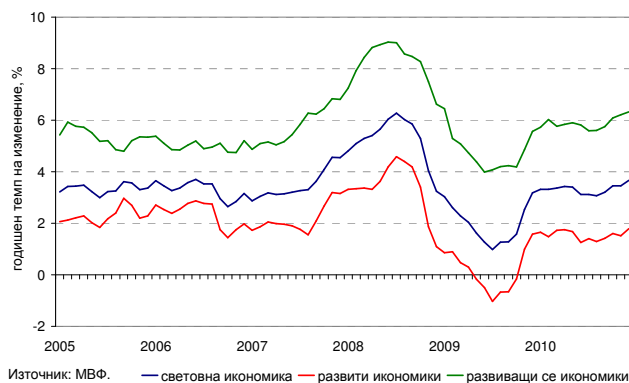

Източник: МВФ. — световна икономика — развити икономики — развиващи се икономики

²⁴ От англ. език 'two-speed recovery'.

В резултат на нарастващите през втората половина на годината цени на основни суровини и хранителни продукти инфлацията в световен мащаб започна да расте и в края на 2010 г. достигна 3.7%. Това създава инфлационен натиск най-вече сред развиващите се икономики, където делът на тези стоки е по-голям предвид потребителската кошница на домакинствата, докато в развитите страни този дял е органичен от по-големия разполагаем доход на потребителите. Докато в развиващите се страни вече са налице и вторични ефекти върху нарастването на цените на други стоки и услуги, както и натиск за нарастване на заплатите, в по-голяма част от развитите икономики засега не се отчита инфлационен натиск върху т. нар. съществена инфлация²⁵.

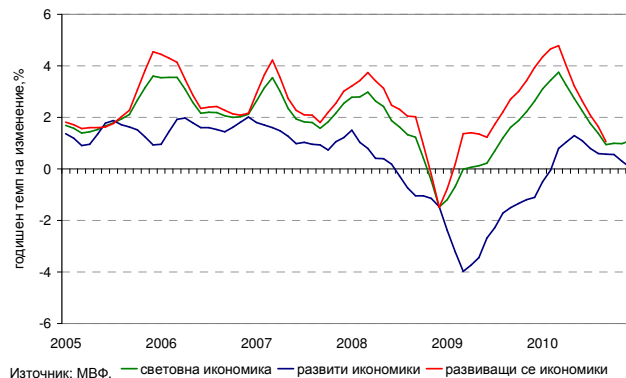
Графика 5. Инфлация в световен мащаб

След достигане на максимални темпове на растеж през март-април 2010 г. от 3.5% на годишна база, заетостта продължава да бележи положителен прираст, макар да се забавя. Тази динамика в по-голямата си част се дължи на цикъла на изграждане на запаси, но отчасти е резултат и от преструктурирането на публичния сектор. Перспективите за съществено нарастване на заетостта в световен мащаб са органичени от очакваните по-бавни темпове на икономическо развитие и липсата на структурни реформи и стимулиране на заетостта на пазара на труда.

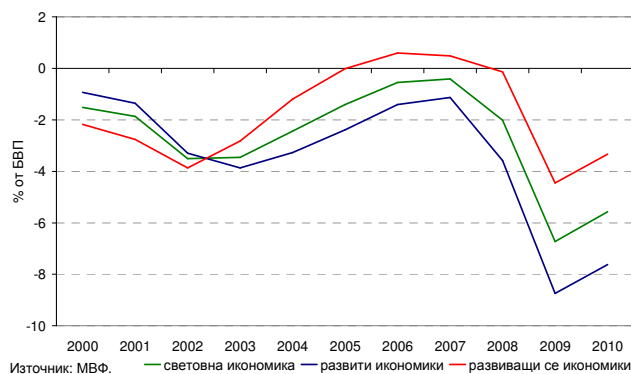
²⁵ От англ.език core inflation.

Графика 6. Динамика на заетостта в световен мащаб

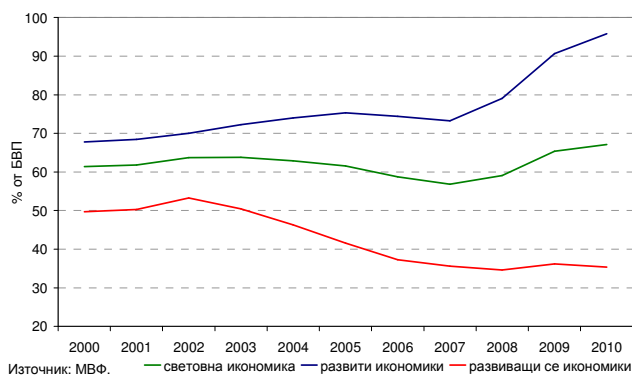
След тежката за публичните финанси 2009 г. през изминалата година се наблюдава свиване на бюджетните дефиците в световен мащаб. Въпреки това те остават значително големи, доминирани от дефицитите в развитите държави (-7.6% от БВП). Подобряването на състоянието на публичните финанси се оказва ограничено от забавянето на икономическата активност през втората половина на годината, което рефлектира върху по-ниската от очакваното приходна част на бюджета. За да постигнат по-голяма събираемост, някои държави бяха принудени да повишат данъчните ставки по преки и косвени данъци, което, от своя страна, оказва известен натиск върху икономическата активност.

Графика 7. Баланс на публичните финанси

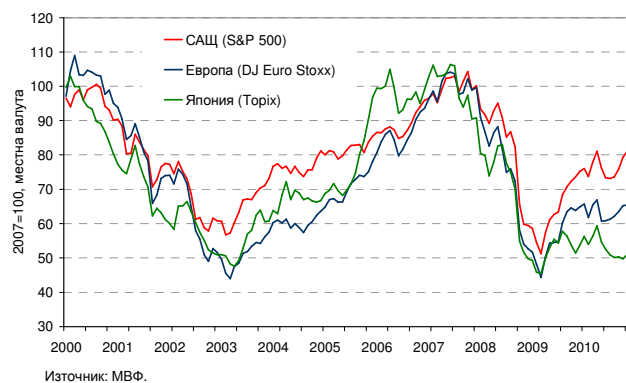
През 2010 г. публичният дълг достигна исторически размери, като в световен мащаб той нарасна до 67.1% от БВП. В резултат на спасяването на финансови институции по време на финансовата криза развитите държави натрупват най-голям публичен дълг, който през изминалата година достигна 95.8% от БВП. В периферията на еврозоната се материализираха кризисни ситуации, които подложиха на изпитание стабилността на единната европейска валута и наложиха изграждането на механизъм за спасяване на страни членки. Това постави под въпрос устойчивото управление на публичните финанси и необходимостта от по-строги правила, както и от координирани действия в еврозоната.

Графика 8. Публичен дълг в световен мащаб

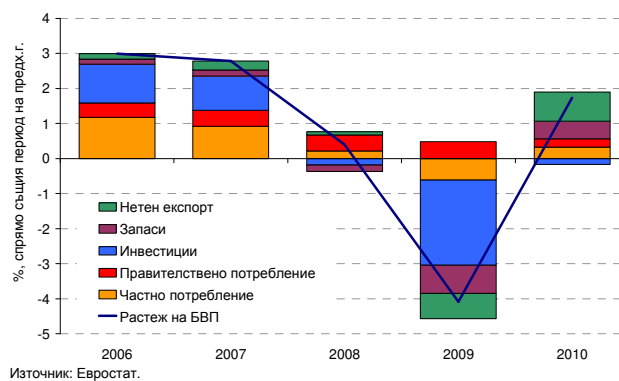
През 2009 г. условията на международните финансови пазари се подобряват, отразявайки оптимистичните очаквания за икономическо развитие и перспективи за формиране на печалби. Цените на акциите в САЩ и в редица развиващи се пазари в Азия и Латинска Америка се доближиха до предкризисните си равнища, докато тези в еврозоната изостават поради несигурността относно развитието на финансовия сектор и уязвимост на публичните финанси в периферията. В Япония по-бавният ръст на акциите се очаква да продължи поради поскъващата йена.

Графика 9. Капиталови пазари в развити икономики

След свиването на икономическата активност в еврозоната²⁶ през 2009 г. с 4.1% в реално изражение, през изминалата година тя отчита положителен ръст от 1.7%. Основен принос за това имат нетният износ (0.8 пр. п.), стимулиран от по-голямото външно търсене, и изменението на запасите (0.5 пр. п.). Частното потребление се възстановява с по-бавни темпове и неговият принос към реалния ръст на БВП е приблизително 0.3 пр. п.

Графика 9. Растеж на БВП в еврозоната

Бележка: Данните за 2010 г. са предварителни.

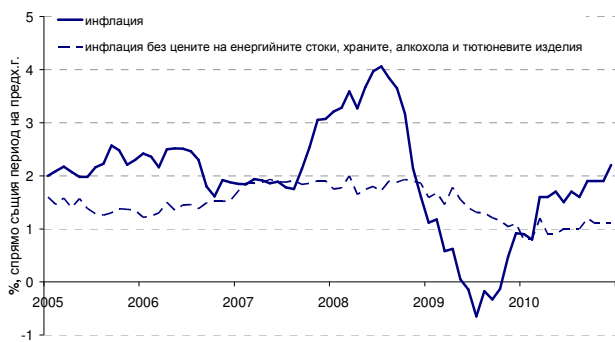
В резултат на предприетите мерки за реструктуриране на публичните финанси правителственото потребление допринася за реалния растеж на икономиките в еврозоната средно с 0.2 пр. п. Поради кризата с публичния

²⁶ Еврозоната е разглеждана в състав от първите 12 държави членки.

дълг в периферията на еврозоната и несигурността относно перспективите за устойчиво развитие, продължава да има отлив на инвестиции, макар и с по-бавни темпове, чийто отрицателен принос е оценен на -0.2 пр. п.

С възстановяването на икономическата активност инфлацията в еврозоната започна плавно да се ускорява през 2010 г., като остана под референтните 2% почти до края на годината. Покачващите се цени на основни суровини на международните пазари засега оказват само директен ефект върху общото равнище на потребителските цени в еврозоната, който е ограничен от малкия дял на тези стоки и услуги. Съществената инфлация²⁷ или изменението на цените на стоките и услугите без храните, енергийните продукти, алкохола и тютюневите изделия достига 1.1% на годишна база към края на годината и не оказва инфлационен натиск върху доходите. При трайно задържане на високите ценови равнища на международните пазари инфлационният натиск в еврозоната ще се засили и ще създаде очаквания за по-активна антиинфлационна политика от страна на ЕЦБ.

Графика 11. Инфлация в еврозоната

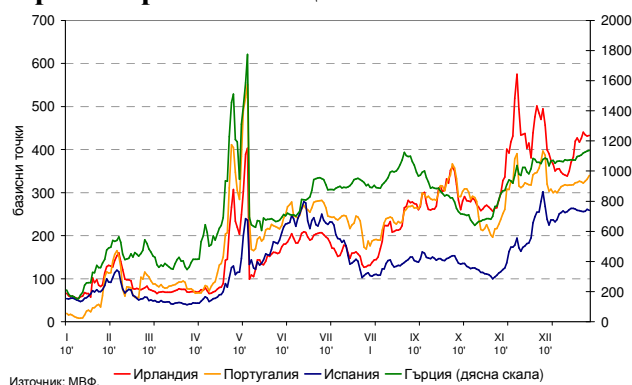
Източник: Евростат.

2010 година ще остане в историята на еврозоната като най-трудната година в управлението на публичния дълг. След изненадващо голямата ревизия на бюджетния дефицит на Гърция до 12.7% от БВП за 2009 г.

²⁷ От англ. език. Core inflation.

и нереалистичния сценарий за намаляването му под 3% до 2012 г., кредитният рейтинг на страната беше намален. Проблемите с фискалната консолидация на Гърция оказаха негативно влияние върху настроенята на финансовите пазари поради нарастващите опасения от подобно развитие в други европейски страни с влошени фискални показатели. Премията за кредитен риск на държавните облигации на Гърция спрямо германските в 2-годишния матуритетен сектор скочиха до 1773 б.т., следвани от тези на Португалия, Испания и Ирландия.

Графика 12. Спред по 2-годишни ДЦК на Гърция, Испания, Португалия и Ирландия спрямо германските ценни книжа

Източник: МВФ.

В преговори с ЕК, ЕЦБ и МВФ беше оповестена нова по-реалистична стабилизационна програма за Гърция, целяща преодоляване на бюджетния свръхдефицит до 2014 г., като през този период страната ще получи заем от МВФ и от страните в еврозоната на стойност 110 млрд. евро. Освен това съветът Екофин в сътрудничество с МВФ прие пакет от извънредни мерки, който включва създаването на Европейски механизъм за финансово стабилизиране, за да се спре разпространението на кризата и върху други страни от ЕС. Още през ноември Ирландия стана втората държава-членка на еврозоната, която прибегна до спасителен пакет срещу фискална консолидация и стабилизиране на банковата система.

Отразявайки неустойчивото управление на публичните финанси в някои страни от еврозоната, еврото започна да губи подкрепа на финансовите пазари още в края на 2009 г. Кризата с държавния дълг в Гърция, липсата на конкретни механизми и продължителните дебати между страните за реализирането на финансовата помощ поставиха под натиск единната европейска валута. В резултат на това към средата на 2010 г. еврото достигна най-ниската си стойност от 1.194 долара за евро за предходните 5 години. Позитивните данни за икономическото възстановяване на еврозоната повишиха желанието за поемане на риск на валутния пазар, но поради наличието на напрежение на пазара на ДЦК в еврозоната еврото колебливо възвръща част от позициите си.

Графика 13. Валутен курс щ. долар/евро

Източник: ЕЦБ.

В резултат на финансовата и икономическа интеграция подобряващото се икономическо състояние на еврозоната се пренася и върху страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ). Възстановяването на икономическата активност в тези страни през 2010 г. беше неравномерно, като най-голям ръст отбелязаха Турция (8.2%) и Полша (3.8%). Икономиките на Румъния и Хърватия продължават да се свиват, съответно с 1.3% и 1.4%, макар и с по-бавни темпове. Основна движеща сила на растежа изигра износът, докато частното потребление се възстановява

бавно поради натиска, оказван от нарастващата безработица.

Таблица 1. Реален растеж на БВП в ЦИЕ

	2007	2008	2009	2010
Чехия	6.1	2.5	-4.1	2.3
Унгария	1.0	0.6	-6.3	1.2
Полша	6.8	5.1	1.7	3.8
Румъния	6.3	7.1	-7.1	-1.3
Турция	4.7	0.7	-4.7	8.2
Сърбия	6.9	5.5	-3.1	1.8
Хърватия	5.5	2.4	-5.8	-1.4

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%). Данните за 2010 са предварителни.

Източник: Евростат, Национални статистически институти.

Всички страни от региона продължават да отчитат бюджетни дефицити през 2010 г. В резултат на положени мерки за реструктуриране на публичните финанси бюджетните дефицити в повечето държави се свиват. Ограничени от по-ниска от очакваната събираемост на данъчните приходи и липсата на рестриктивни мерки върху фискалните разходи, бюджетният дефицит в Полша, Хърватия и Сърбия се разширява съответно до -7.9%, -6.5% и -4.5% от БВП. Това поставя пред предизвикателство устойчивото управление на публичните финанси в условията на нестабилност на международните пазари на държавни облигации.

Таблица 2. Бюджетен дефицит в ЦИЕ

	2007	2008	2009	2010
Чехия	-0.7	-2.1	-5.8	-4.8
Унгария	-5.0	-3.4	-3.9	-3.0
Полша	-1.9	-3.6	-7.2	-7.9
Румъния	-2.5	-4.9	-7.4	-6.5
Турция	-1.2	-1.8	-5.5	-3.6
Сърбия	-1.6	-2.6	-4.3	-4.5
Хърватия	-1.6	-1.4	-3.9	-6.5

Бележка: Данните са в % от БВП.

Източник: Евростат, Национални статистически институти.

С нарастването на международните цени на основни суровини, хранителни и енергийни продукти инфлацията в повечето страни от ЦИЕ се ускорява през изминалата година. Пониските темпове на инфлация в сравнение с предходната година в Сърбия и Хърватия се дължат предимно на липсата на натиск от страна на вътрешното търсене. Средногодишната инфлация в Полша спадна до

2.6% в резултат на провежданата през втората половина на 2010 г. активна антиинфлационна политика.

Таблица 3. Инфлация в ЦИЕ

	2007	2008	2009	2010
Чехия	3.0	6.3	1.0	1.5
Унгария	7.9	6.0	4.2	4.9
Полша	2.6	4.2	3.5	2.6
Румъния	4.9	7.9	5.6	6.1
Турция	8.8	10.4	6.3	8.6
Сърбия	6.5	11.7	8.4	6.3
Хърватия	2.7	5.8	2.4	1.1

Бележка: Средногодишен темп на инфлация (%).

Източник: Евростат, Национални статистически институти.

Негативните ефекти от икономическата криза през 2009 г. продължават да влияят върху трудовия пазар в страните от ЦИЕ. Равнището на безработица нараства в целия регион през изминалата година, като най-високи стойности на безработица като процент от работната сила

се отчитат в Сърбия (20%). Единственото изключение е Турция, където се наблюдава спад в равнището на безработица с 2.1 пр. п. на средногодишна база в резултат на бързото икономическо възстановяване. Очакванията на домакинствата за нарастване на безработицата и несигурността в бъдещите доходи ограничават инвестиционните разходи на потребителите.

Таблица 4. Равнище на безработицата в ЦИЕ

	2007	2008	2009	2010
Чехия	6.6	5.5	8.1	9.0
Унгария	7.3	7.8	9.8	11.1
Полша	12.7	9.8	11.0	12.3
Румъния	4.3	4.0	6.3	7.6
Турция	9.9	11.0	14.0	11.9
Сърбия	18.1	13.7	16.1	20.0
Хърватия	9.6	8.4	9.4	12.0

Бележка: Данните са средногодишни (% от раб.сила).

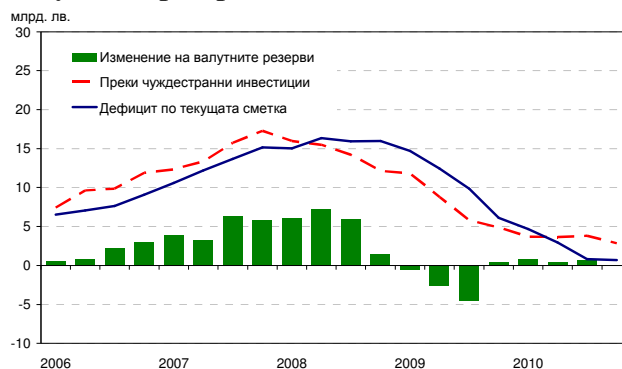
Източник: Евростат, Национални статистически институти.

1.2. Обзор на икономическата активност в България

След спада от 5.5% през 2009 г. икономическата активност у нас бавно се възстановява през изминалата година. Слабият, но положителен реален растеж на БВП от 0.2% се дължи основно на възстановяването на експортно ориентирани сектори. Вътрешното търсене продължава да изостава, за което допринасят както нарасналата безработица, така и свиването на доходите на домакинствата. В условията на ограничено външно и вътрешно финансиране поддържането на фискална стабилност поставя допълнително ограничение върху възможността на правителството да стимулира забавената икономическа активност. Въпреки това доверието на потребителите се подобрява, отчитайки оптимистичните очаквания за развитието на икономическата ситуация през 2011 г.

Подобряването на текущата сметка по платежния баланс през 2010 г. продължава, като за периода януари – декември се отчита дефицит от 365.3 млн. евро. Основни фактори за тази динамика са икономическото възстановяване на основните ни търговски партньори от Европейския съюз и по-бавно възстановяващото се вътрешно търсене. Стабилизирането на притока на чуждестранни капиталови потоци осигурява пълното покритие на дефицита по текущата сметка, който се свива до 0.5% от БВП.

Графика 14. Динамика на текущата сметка, преки чуждестранни инвестиции и валутните резерви

В резултат на това положително развитие валутните резерви на БНБ нарастват с 113 млн. лв. за изминалата година, като в края на декември 2010 г. стойността им е 25.4 млрд. лв.

Обемът на нетните преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в страната през изминалата година е 1638 млн. евро, като размерът им в края на 2010 г. достига 35 901 млн. евро. Наблюдава се възстановяване на реинвестираната печалба (като компонент на ПЧИ) у нас, която след две години отчитане на отрицателни стойности достигна обем от 209 млн. евро през изминалата година. Дяловият капитал, който има най-голям дял в ПЧИ, забавя темповете си на спад на годишна база от -54.0% през 2009 г. до -21.0% през 2010 г.

Таблица 5. Динамика на ПЧИ

	2007	2008	2009	2010
Общо	9051.8	6727.8	2412.2	1638.6
Реинвестирана печалба	1547.2	-183.5	-269	208.7
Дялов капитал	4765.2	4110.3	1889.6	1492.7
Друг капитал	2739.5	2801	791.7	-62.8

Бележка: Данните са млн. евро.
Източник: БНБ.

През изминалата година се наблюдава промяна в отрасловата структура на ПЧИ в сравнение с предходните три години. Водещ отрасъл по привлечени нетни чуждестранни инвестиции през 2010 г. е преработващата промишленост с дял от 35.9% от общия обем на ПЧИ, следван от сектора „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода” (16.5%) и сектора „Транспорт, складиране и съобщения” съответно с 15.4%.

Таблица 6. Отраслова структура на ПЧИ

	2007	2008	2009	2010
Финансово посредничество	24.0	24.9	28.2	9.8
Други дейности, обслужващи обществото и личността	1.0	0.9	-1.0	1.8
Преработваща промишленост	11.7	9.3	-9.1	35.9
Хотели и ресторанти	1.9	1.5	2.4	2.1
Операции с недвижими имоти, наемодателна дейност и бизнесуслуги	28.7	31.2	21.8	11.1
Транспорт, складиране и съобщения	2.8	-4.0	11.2	15.4
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и вода	3.1	3.5	12.7	16.5
Строителство	9.0	9.1	11.5	2.4
Некласифицирани	1.8	2.9	3.4	4.9
Селско, ловно и горско стопанство	0.8	1.0	1.0	0.4
Търговия, ремонт и техническо обслужване н	14.5	19.7	15.8	-0.8
Добивна промишленост	0.7	0.0	1.9	0.5

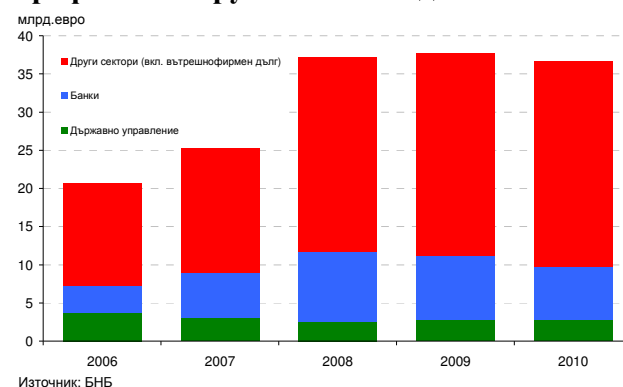
Бележка: Структурата не обхваща секторите, които са с дял по-малък от 1%.
Източник: БНБ.

Поради застой на пазара на недвижимо имущество и слабия поток на чуждестранни капитали към финансовия сектор тези сектори достигат дялове съответно от 11.1% и 9.8% в обема на ПЧИ през 2010 г. и заемат съответно четвърто и пето място в отрасловата структура на преките чуждестранни инвестиции.

Разпределението по страни показва, че най-много ПЧИ през 2010 г. са привлечени от Холандия (1509 млн. евро), Белгия (193 млн. евро) и Германия (147 млн. евро). Обемът на привлечените от Холандия инвестиции доминира в общия обем на ПЧИ, като достига рекордно висок дял от 92.1%. Отрицателната стойност на нетните инвестиции, привлечени от Австрия (-751 млн. евро) и Великобритания (-187 млн. евро), е в резултат на нетни плащания, свързани с ревалвиращи кредити.

Размерът на брутния външен дълг на страната намалява и в края на 2010 г. е 36.9 млрд. евро, което възлиза на 102% от БВП. Намалението от 2.8% на годишна база се дължи на свиването на външния дълг на банковия сектор с 18.1%, което допринася с – 4.0 пр. п. Публичният и публично гарантираният външен дълг възлиза на 4.3 млрд. евро и остава един от най-ниските в Европейския съюз, като представлява 11.9% от БВП.

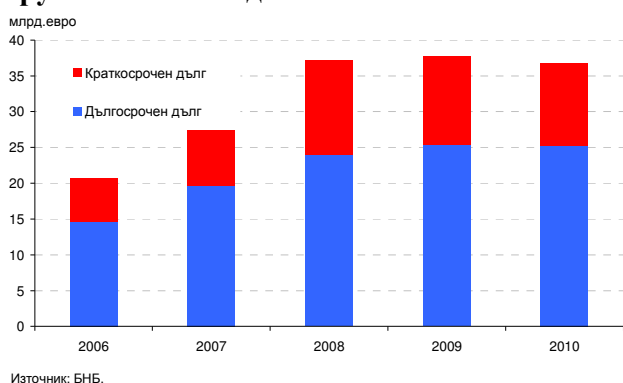
Графика 15. Брутен външен дълг

Най-голям дял има частният небанков външен дълг (73%), като вътreshнофирмените заеми запазват големия си размер в резултат на дългосрочните чуждестранни инвестиции в

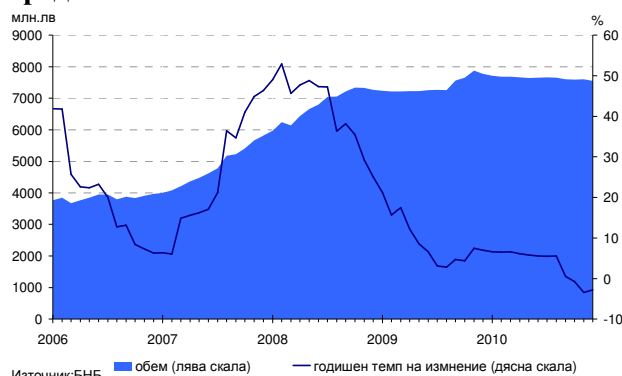
българската икономика. Матуритетната структура на външния дълг остава без съществена промяна през изминалата година, като дългосрочният външен дълг заема най-голям дял (68.6%). Намалението на външния дълг се наблюдава във всички матуриетни сектори, като краткосрочният външен дълг намалява с 825 млн. евро, а дългосрочният съответно с 219 млн. евро.

Графика 16. Матуритетна структура на brutния външен дълг

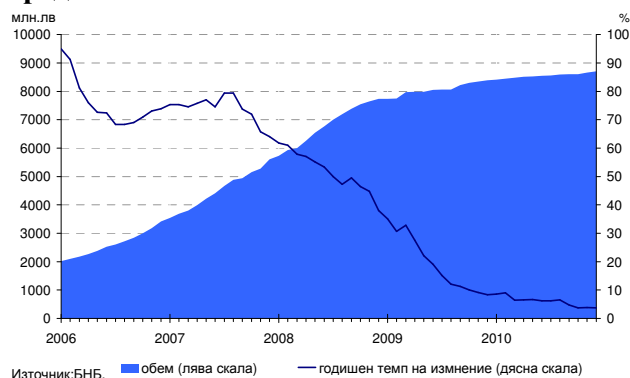
Кредитната активност на банките у нас продължава да се забавя, като в края на 2010 г. ръстът на кредитите (без овърдрафт) за предприятията се установява на около 3.8% на годишна база, а за домакинствата – на 0.3%. Обемът на потребителските кредити е относително стабилен през цялата изминала година както поради слабото търсене при настоящите лихвени равнища, така и поради ниската кредитоспособност на домакинствата в условията на несигурни бъдещи доходи. Ръстът на потребителските кредити в края на 2010 г. отчита отрицателни стойности от -2.8% на годишна база, което изцяло се дължи на базисния ефект от същия период на предходната година, когато банките активизираха дейността си по предоставянето на средства на домакинствата за потребителски нужди чрез атрактивни лихвени предложения.

Графика 17. Динамика на потребителските кредити

През изминалата година обемът на жилищните кредити продължава да нараства плавно, като стойността им в края на 2010 г. е 8.7 млрд. лв. Наблюдаваната динамика на обема на жилищните кредити рефлектира върху забавящия се ръст на тези кредити, който в края на годината достигна 3.8% на годишна база. Динамиката на жилищните кредити отразява състоянието на пазара на жилища, където спадът на цените на жилищата през 2010 г. се забавя.

Графика 18. Динамика на жилищните кредити

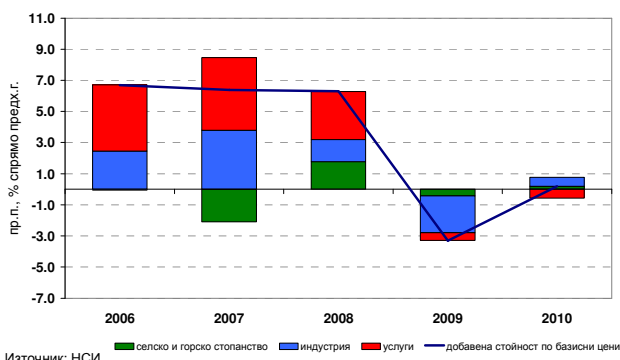

Качеството на портфейлите на банките към неправителствения нефинансов сектор продължава да отчита влошаване през изминалата година. Делът на лошите и реструктурираните кредити достигна 18.1% от общия дял на кредитите към предприятията и домакинствата към края на 2010 г., като

делът на експозициите с просрочие над 90 дни в brutните кредити (без тези към кредитните институции) нарасна до 11.9%. Основен фактор за това влошаване има бавно възстановяващата се икономическа активност, високата взаимозадлъжнялост между икономическите агенти и несигурността относно бъдещите доходи.

Една година след като икономическата криза достигна България и се отрази негативно върху всички сектори, икономическата активност у нас започна бавно да се възстановява, като добавената стойност общо за икономиката (по базисни цени) е 0.2% през 2010 г. Селското и горското стопанство отчитат висок положителен ръст на добавената стойност от 3.9%, но техният принос към общата добавена стойност в икономиката възлиза на 0.2 пр. п.

Графика 19. Динамика на добавената стойност и принос по сектори

Источник: НСИ.

Индустрията, която през 2009 г. беше засегната в най-голяма степен, отбелязва ръст на добавената стойност от 1.9%. Тази динамика е доминирана от развитие на сектора „Добивна и преработваща промишленост, производство и разпределение на електроенергия, газ и вода”, чийто принос към добавената стойност в икономиката за 2010 г. е 0.5 пр. п. Строителството също отбелязва положителен ръст, макар и в по-малки размери (0.9%), чийто принос възлиза на 0.1 пр. п.

Секторът на услугите запазва отрицателния ръст на добавената стойност,

който през 2010 г. възлиза на -0.9%. Това пряко се дължи на спада в добавената стойност на секторите „Държавно управление, образование, здравеопазване и др. услуги и дейност на неправителствени организации” (-2.7%) и на секторите „Търговия, ремонт на автомобили и битова техника, хотели, общежития и обществено хранене, транспорт и съобщения” (-1.8%). Единствено секторът на финансово посредничество и операции с недвижими имоти продължава да отчита положителен растеж, макар и с по-бавни темпове, от 1.3%. В резултат на тази разнопосочна динамика отрицателният принос на услугите възлиза на -0.6 пр. п. в общата добавена стойност в икономиката през 2010 г.

Таблица 7. Динамика на добавената стойност и принос по сектори

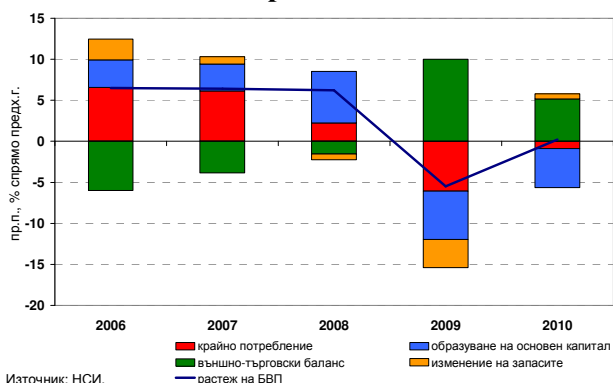
	2007	2008	2009	2010
Общо за икономиката (растеж)	6.4	6.3	-3.3	0.2
<i>Принос в т.ч.:</i>				
Селско и горско стопанство	-2.1	1.8	-0.4	0.2
<i>Добивна и преработваща промишленост;</i>				
Производство и разпределение на електроенергия, газ и вода	2.8	0.7	-1.4	0.5
Строителство	0.9	0.8	-1.0	0.1
Търговия, ремонт на автомобили и битова техника; Хотели, общежития и обществено хранене; Транспорт и съобщения	1.6	1.0	-0.6	-0.4
Финанси, кредит, застраховки; Операции с недвижимо и движимо имущество, бизнес услуги	2.3	2.1	0.4	0.3
Държавно управление; Образование; Здравеопазване; Други услуги и дейност на неправителствени организации	0.8	-0.1	-0.2	-0.4

Бележка: Данните за растежа на общата добавена стойност са спрямо предходната година (%), а приносите в пр.п. Данните за 2010 г. са предварителни. Источник: НСИ.

През изминалата година реалният растеж на БВП навлезе в положителна територия и отчете ръст от 0.2%. Най-голям принос за растежа има положителният външнотърговски баланс (5.2 пр. п.). В отговор на по-голямото външно търсене експортноориентираните фирми възстановяват изчерпаните наличности на материали, стоки и продукция, което рефлектира върху положителното изменение на запасите. Техният принос към растежа на БВП възлиза на 0.7 пр. п. Общият положителен принос почти изцяло се неутрализира от отрицателния ръст на инвестициите в основен капитал,

чийто принос възлиза на -4.8 пр. п. Крайното потребление продължава да се свива, макар и с по-бавни темпове, и отчита спад от -1.1% в реално изражение.

Графика 20. Растеж на БВП и принос на компонентите на крайно използване

Източник: НСИ.

Износът и вносът през 2010 г. бележат положителни растежи, като износът нараства с изпреварващи темпове спрямо вноса съответно с 33.3% и 13.5%. Тази динамика е в резултат на по-бързо възстановяващото се външно търсене в сравнение с темповете на възстановяване на вътрешното търсене. Най-голям ръст в износа на стоки и материали бележат инвестиционните стоки (40.9%) и енергийните ресурси (40.7%), докато най-голям принос отчитат суровините и материалите (15.6 пр. п.). Сред вносните стоки най-бързо нараства вносът на енергийни ресурси (25.8%), суровини и материали (18.3%), докато вносът на инвестиционните стоки отчита спад от -0.2%.

Таблица 8. Принос на основни групи стоки за растежа на износа и вноса през 2010 г.

	Износ		Внос	
	растеж, %	принос, пр.п.	растеж, %	принос, пр.п.
Потребителски стоки	20.3	5.7	10.0	2.1
Суровини и материали	36.6	15.6	18.3	6.3
Инвестиционни стоки	40.9	6.6	-0.2	0.0
Енергийни ресурси	40.7	5.3	25.8	5.1
Общ растеж	33.2		13.5	

Източник: БНБ.

Крайните потребителски разходи на домакинствата отбелязват спад от -1.3% в реално изражение в резултат на несигурността в доходите им и отлагането на разходи за бъдещи периоди. Индивидуалното потребление на правителството през 2010 г. нараства с 3.8%, като същевременно се отчита спад при колективното потребление (-5.0%)²⁸.

Таблица 9. Растеж на БВП и на компонентите на крайното използване

	2007	2008	2009	2010
Потребление на домакинствата	9.0	3.4	-7.5	-1.3
Индивидуално потребление на прав	2.4	-0.4	-8.4	3.8
Колективно потребление	-1.6	-1.5	-4.9	-5.0
Бруто образование на осн. капитал	11.8	21.9	-17.6	-16.5
Износ на стоки и услуги	6.1	3.0	-11.2	16.2
Внос на стоки и услуги	9.6	4.2	-21.0	4.5
БВП, реален растеж	6.4	6.2	-5.5	0.2

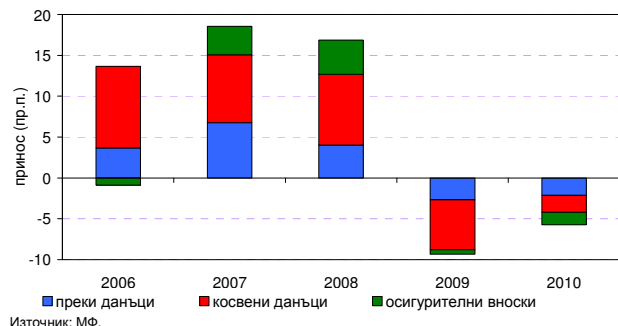
Бележка: Данните за растежа са спрямо предходната година (%). Данните за 2010 г. са предварителни.

Източник: НСИ.

Касовото салдо по консолидираната фискална програма (КФП) за 2010 г. възлиза на -2780.8 млн. лв, което е -3.9% от БВП. Бюджетният дефицит през изминалата година нараства с 2154.7 млн. лв както поради продължаващите отрицателни данъчни приходи, макар и с по-малки темпове (-5.7%), така и поради нарасналите текущи нелихвени разходи на правителството (6%). Преките данъци продължават да имат отрицателен принос от -2.1 пр. п. към данъчните приходи, ограничени от ръста на доходите на домакинствата и финансовия резултат на предприятията. Отрицателният принос на косвените данъци отбелязва значително подобрение, като се свива до -2.1 пр. п.. Това е резултат от възстановяването на постъпленията от ДДС, което компенсира послабото изпълнение на приходите от акцизи.

²⁸ Колективното потребление се измерва с крайните разходи на правителството за колективни услуги, предоставени на обществото като цяло.

Графика 21. Принос на компонентите в динамиката на данъчните приходи

Положителният ръст на текущите нелихвени разходи по КФП се дължи предимно на положителния принос от 4.2 пр. п. на социалните и здравноосигурителни плащания, следвани от субсидиите за нефинансовите предприятия и организации (1.0 пр. п.) и разходите за издръжка (0.9 пр. п.). Отрицателен принос отчитат само разходите за заплати и осигурителни вноски (-0.2 пр. п.) в резултат на осъществените съкращения в бюджетната сфера.

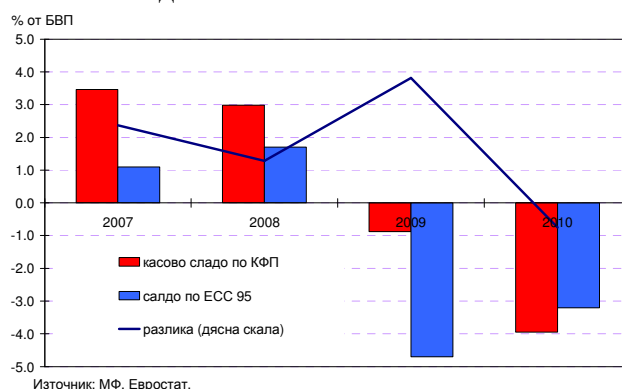
Графика 22. Принос на компонентите в динамиката на нелихвените текущи разходи

Изплащането през 2010 г. на голяма част от отложените през предходната година задължения към неправителствения сектор се отрази негативно върху отчетения касов дефицит по консолидираната фискална програма (КФП), който възлиза на 3.9% от

БВП. Това е и основната причина за по-голямото отрицателно салдо на касова основа в сравнение с отрицателното салдо по ЕСС 95²⁹, което се оценява на -3.2%.

Графика 23. Динамика на касовото салдо по КФП и салдото по ЕСС 95

Потреблението на домакинствата през 2010 г. се свива с 1.5% на годишна база поради негативната динамика на доходите и заетостта. Разполагаемият доход на домакинствата намалява и в резултат на разходите за данъци, които нарастват с 15.2% на годишна база. Несигурността относно бъдещите доходи е причина домакинствата да спестяват с цел посрещане на непредвидени разходи в краткосрочен хоризонт, като разходите на домакинствата за влогове намаляват с 53.6%. Намаляват и разходите за изплащане на дълг и даване на средства назаем с 24.3%, което се отразява негативно на качеството на кредитните портфейли на банките.

Таблица 10. Динамика на разходите на домакинствата

	2007	2008	2009	2010
Общ разход	20.9	12.5	1.7	-1.6
Потребителски общ разход	19.5	12.7	2.3	-1.5
Данъци	32.9	23.8	2.3	15.2
Влог	13.0	22.3	25.5	-53.6
Изплатен дълг и даден заем	14.8	-1.0	33.1	-24.3

Бележка: Данните за растежа са спрямо предходната година (%). Данните за 2010 г. са на база тримесечната статистика.
Източник: НСИ.

²⁹ Европейска система за сметки, която отчита задълженията за бюджета в момента на тяхното възникване, а не фактическото им изплащане.

За спада на потреблението на домакинствата допринася главно негативната динамика на заплатите. Доходите на домакинствата от работна заплата се свиват с 3.6% през 2010 г. Приходите от спестявания нарастват с 12.2%, което е продиктувано от склонността към предпазни спестявания. Ограниченото потребителско кредитиране продължава да оказва негативно влияние върху приходите на домакинствата от заеми и кредити, които намаляват с 38.3% на годишна база.

Таблица 11. Динамика на доходите на домакинствата

	2007	2008	2009	2010
Общ доход	17.4	11.1	5.0	-0.3
Работна заплата	21.9	20.7	5.7	-3.6
Приходи от спестявания	27.9	-0.3	-13.8	12.2
Заеми и кредити	25.0	0.3	-47.4	-38.3

Бележка: Данните за растежа са спрямо предходната година (%). Данните за 2010 г. са на база тримесечната статистика.
Източник: НСИ.

През 2010 г. заетостта у нас продължава да спада, като броят на зетите е намалял с 6.2%. Това в по-голяма степен отразява реструктурирането на частния сектор, където броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение намалява с 14.4%. Усилията на правителството за ограничаване на разходите чрез мерките за съкращения в бюджетната сфера водят до спад от 5.8% в средносписъчния брой на наетите лица в общественния сектор.

Спадът в заетостта директно се отразява върху покачането на равнището на безработица, което нараства до 10.2% от работната сила през 2010 г. Въпреки намаляването на заетостта доходите също намаляват с 0.2%, като наличието на неравномерност и несигурност относно скоростта на икономическото възстановяване оказва натиск върху растежа на доходите в посока надолу.

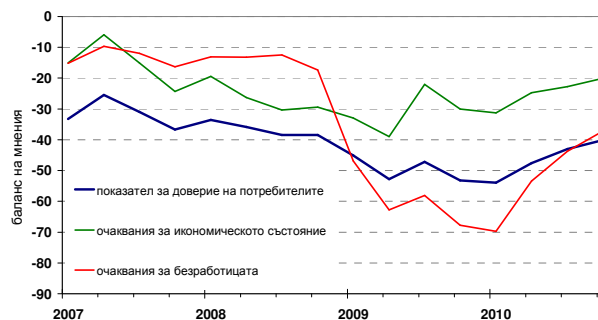
Таблица 12. Динамика на заетостта и доходите

	2007	2008	2009	2010
Заети лица	4.6	3.3	-3.2	-6.2
Наети лица*	3.7	3.7	-3.7	-6.9
Компенсация за наетите	17.4	19.6	5.8	-0.2
Безработица**	6.9	5.6	6.8	10.2

Бележка: Данните за динамиката са спрямо предх.г. (%); * наети лица по трудово и служебно правоотношение; ** коефициент на безработица средно за годината (% от раб.сила).
Източници: НСИ.

Въпреки че състоянието на пазара на труда през изминалата година не се е подобрило, сигналите от наблюдението на потребителите са положителни. Доверието на потребителите се повишава плавно през цялата 2010 г., като се наблюдават оптимистични очаквания за икономическото състояние, доходите на домакинствата и поведението на безработицата през следващите 12 месеца.

Графика 24. Показател на доверие на потребителите

Източник: НСИ.

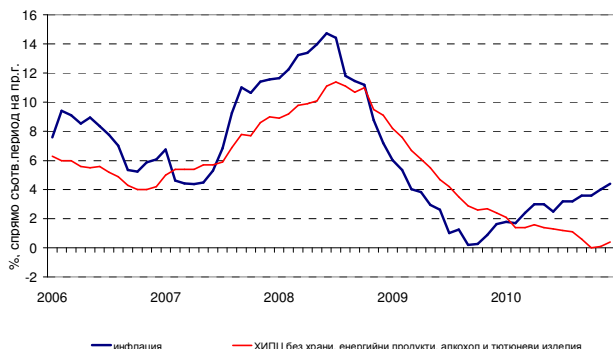
Бележка: Очакванията за безработица се взимат с обратен знак. Покачване на показателя означава, че потребителите имат оптимистични очаквания и обратното.

От началото на 2010 г. инфлацията се ускорява, като в края на годината достигна 4.4%. Основни фактори за тази динамика са нарасналите цени на енергийните и хранителните продукти на международните пазари, които директно се пренасят върху крайните потребителски цени на тези стоки и у нас. Като изключим ефекта от тази „вносна“ инфлация, изменението на ХИПЦ³⁰ без цените на храните, енергийните продукти, алкохола и

³⁰ ХИПЦ е хармонизиран индекс на потребителските цени.

тютюневите изделия (съществена инфлация) е значително по-малко и достига 0.4% към декември 2010 г. Съществената инфлация намалява през по-голямата част от изминалата годината в резултат на слабото вътрешно търсене, но към края на 2010 г. тя започва да нараства поради зараждащите се вторични ефекти от поскъпването на основни стоки и услуги.

Графика 25. Инфлация

Източник: НСИ.

Най-голям принос за общата инфлация през 2010 г. имат промишлените стоки (1.9 пр. п.) поради възходящата ценова конюнктура на стоковите пазари. Цените на течните горива за бита и транспортните горива нарастват с 20.3% като директен ефект от скока на цената на петрола, която надвърли 100 щ. д./барел. Увеличението на акцизите върху тютюневите изделия в съответствие с минималните ставки за Европейския съюз покачи крайната цена на тези продукти с 33.9%, което допринесе с 1.3 пр. п. към общата инфлация. Хранителните стоки нарастват с 4.2% през годината, като най-голям принос имат преработените храни и по-специално зърнените храни.

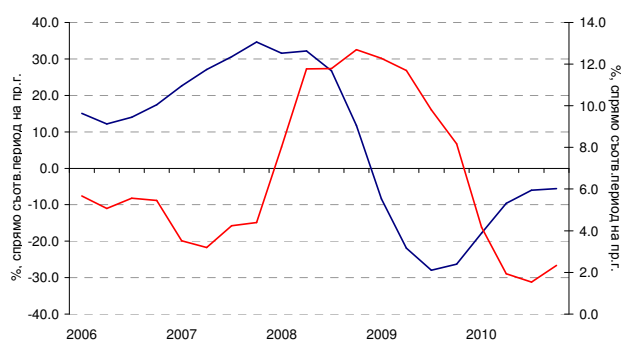
Таблица 13. Принос на основни групи стоки и услуги към инфлацията

	2008	2009	2010
Инфлация (% , спрямо дек. на предх.г.)	7.2	1.6	4.4
	приноси (пр.п.)		
Хранителни продукти	1.2	-0.8	0.8
Преработени храни	0.6	-0.4	0.7
Непреработени храни	0.6	-0.3	0.1
Услуги (всичко без стоки)	4.0	1.2	0.4
Обществено хранене	1.6	0.5	0.3
Транспортни услуги	1.4	0.1	0.0
Телекомуникационни	-0.4	-0.1	-0.1
Енергия и отопление за дома	1.0	-0.3	0.0
Течни и транспортни горива	-1.0	0.5	1.7
Промислени стоки	1.2	0.4	1.9
Административни цени	2.1	0.4	0.7
Тютюневи изделия	0.5	0.7	1.3

Източник: НСИ, Евростат.

Цените на жилищата забавят отрицателните си темпове на изменение до -5.6% през четвъртото тримесечие на 2010 г. отразявайки по-слабото търсене от страна на домакинствата. Тенденцията за намаляване на ръста на наемите продължава през първата половина на 2010 г., следвайки поведението на цените на жилищата, като изостава от тях с около година. През втората половина на годината изменението на наемите започва да нараства, което частично компенсира загубата на реален доход на наемодателите поради нарастващата инфлация.

Графика 26. Динамика на цените на жилищата и наемите

Източник: НСИ. — цени на жилища, лява скала — цени на наеми, дясна скала

2. Обзор на небанковия финансов сектор в България

През 2010 г. небанковият финансов сектор в България продължава да се възстановява. Поради факта, че глобалната финансова криза и забавянето на икономическата активност оказаха негативно влияние по различно време и в различна степен върху отделните сектори на небанковия финансов пазар у нас, развитието им протича неравномерно. Трайно възстановяване се наблюдава в доброволното пенсионно осигуряване, докато капиталовият пазар се развива с изоставащи темпове от борсите в Централна и Източна Европа. Животозастраховането и доброволното здравно осигуряване бележат растеж през 2010 г., докато общото застраховане продължава да отчита спад в премийния приход.

Активите на небанковите инвестиционни посредници (ИП) забавят спада си до -14.4% на годишна база, като в края на 2010 г. достигат 3.8 млрд. лв. В резултат на ниската ликвидност на капиталовия пазар по-малко от половината небанкови инвестиционни посредници приключват годината на печалба (35%). Броят на небанковите инвестиционни посредници намалява от 63 на 52 посредника през 2010 г. основно поради искания за доброволно отнемане на лиценз. Въпреки това не се

очакват директни рискове пред финансовата стабилност, тъй като пазарната среда продължава да се характеризира като силно конкурентна. Въпреки продължаващия спад в стойността на активите на небанковите инвестиционни посредници, които съставляват 4.5% в структурата на финансовото посредничество, дружествата поддържат добра капиталова адекватност и наличие на достатъчен ресурс за покриване на присъщите за дейността им рискове.

Таблица 14. Структура на финансовото посредничество по институционални инвеститори (%)

Показатели	2006	2007	2008	2009	2010
Активи на ИП	6.2	10.6	6.8	5.5	4.5
Активи на КИС	0.6	1.2	0.4	0.5	0.6
Активи на АДСИЦ	1.3	1.9	1.9	1.9	1.8
Застрахователни и здравноосигурителни премии	2.6	2.1	2.3	2.1	2.0
Активи на пенсионните фондове	3.1	3.2	2.8	3.8	4.7
Небанков финансов сектор	13.8	19.0	14.2	13.8	13.6

Източник: БНБ, КФН.

Макар да са под стойността си от 2007 г., активите на колективните инвестиционни схеми (КИС) нарастват с ускоряващи темпове. Стойността им в края на 2010 г. достига 480 млн. лв, което увеличава дялът им във финансовото посредничество от 0.5% през 2009 г. на 0.6% през 2010 г. Активите на дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) бележат несъществено понижение от -0.1% на годишна база през 2010 г., като стойността им в края на годината достига 1578 млн. лв. Въпреки това те успяват да запазят мястото си във финансовото

посредничество, като дялът на активите им намалява с 0.1 пр. п. до 1.8%.

Пазарът на застрахователни и доброволни здравноосигурителни услуги отбеляза спад на премийния приход от -6.3% през 2009 г. в резултат на вторичните ефекти от глобалната криза и най-вече от забавянето на икономическата активност в страната. През 2010 г. се наблюдава частично възстановяване на сектора, който отчита намаляване на отрицателния ръст на премийния приход до -3.1%. Сигнали за положително развитие се регистрират в сектора на

животозастраховането, чийто премиен приход нараства с 10.5% на годишна база. В условията на продължителни ниски лихвени равнища в световен мащаб животозастрахователите са изправени пред риска да не могат да изпълнят задълженията си по предлаганите от тях продукти с гарантиран доход. За тази цел през 2010 г. беше проведено изследване на пазара на животозастраховане у нас, чиито резултати показват, че средната реализирана доходност от инвестиране на активите за покритие на техническите резерви по договорите с гарантиран доход е по-висока от гарантираната.

Пазарът на общозастрахователните услуги, който доминира застрахователния бизнес у нас, продължава да се свива, като през изминалата година отбелязва спад от 5.6%. С цел осигуряване на по-високо ниво на защита на интересите на изключително широк кръг застраховани лица, бяха инициирани регулаторни промени и издадени заповеди, насочени към прекратяване на порочни практики по отношение на развитието на пазара по застраховката „Гражданска отговорност“ на автомобилите, които да предотвратят евентуално влошаване на

стабилността и предсказуемостта на пазара. Секторът на доброволното здравно осигуряване, който в най-малка степен е засегнат от забавената икономическа активност, продължава да отбелязва ръст, чийто темп през 2010 г. възлиза на 10.2%.

След отрицателните изменения през 2008 г. като директен резултат от глобалната финансова криза, активите на пенсионноосигурителните дружества (ПОД) продължиха да нарастват за втора поредна година.

Двущифреният растеж на нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (26.3% през 2010 г.) е предпоставка за разрастване ролята на тези поднадзорни лица във финансовото посредничество, чийто дял достига до 4.7% през 2010 г.

Въпреки тази разнопосочна динамика на активите на институционалните инвеститори не се наблюдава промяна в относителната структура на финансовото посредничество в рамките на небанковия финансов сектор, като дялът на небанковия финансов сектор през 2010 г. се свива с 0.2 пр. п. до 13.6%.

Таблица 15. Дълбочина на финансовото посредничество (% от БВП)

	2006	2007	2008	2009	2010
Пазарна капитализация на БФБ - София	29.6	48.2	17.9	17.3	15.3
Застрахователни и здравноосигурителни премии	2.5	2.5	2.6	2.5	2.4
Нетни активи на пенсионните фондове	2.9	3.9	3.3	4.6	5.7
Небанков финансов сектор	35.0	54.6	23.9	24.4	23.3

Източник: БНБ, КФН, НСИ.

Макар структурата на финансово посредничество да е относително стабилна, дълбочината на финансово посредничество общо на небанковия финансов сектор се забавя до 23.3% от БВП през 2010 г., което основно се дължи на развитието на капиталовия пазар. Фондовият пазар, върху който през 2008 г. се отразиха в най-голяма степен негативните ефекти от глобалната финансова криза, се възстановява бавно през последните две години. Основните причини за тази динамика

са ниската ликвидност на Българска фондова борса – София и слабият интерес от страна на чуждестранните инвеститори към българския капиталов пазар. Общата пазарна капитализация на фондовата борса намалява с 8.8% на годишна база и в края на 2010 г. достига 10.7 млрд. лв., в резултат на което дълбочината на финансовото посредничество на капиталовия пазар спада от 17.3% през 2009 г. до 5.3% от БВП през 2010 г.

Въпреки изоставането на българския капиталов пазар като цяло от темповете на възстановяване на останалите пазари в Централна и Югоизточна Европа през 2010 г. от началото на 2011 г. е налице положителна тенденция за развитие, която се очаква да продължи, следвайки развитието на международните финансови пазари. Положителното развитие на активите на КИС е индикация за възстановяване на рисковия апетит на инвеститорите, което се наблюдава в глобален мащаб. Нарастването на преките чуждестранни инвестиции у нас също би подпомогнало възстановяването на капиталовия пазар с по-бързи темпове.

Секторът на застрахователни и доброволни здравноосигурителни услуги също забавя дълбочината си на финансово посредничество до 2.4% от БВП през 2010 г., за което основен принос има продължаващият спад на премийния приход по общо

застраховане. С възстановяването на вътрешното търсене се очаква застрахователният сектор да възстанови позициите си във финансовото посредничество. Ръстът на премийния приход на здравноосигурителните дружества най-вероятно ще продължи предвид ниската им номинална стойност и търсенето на допълнителни здравноосигурителни услуги.

Сред небанковия финансов сектор единствено допълнителното пенсионно осигуряване увеличава дела си от 4.6% на 5.7% от БВП. Пенсионноосигурителната система, функционираща на капиталово-покривен принцип, ще продължи да бъде във фаза на акумулиране на средства. Тенденцията за нарастване на нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване ще се задържи, като се очаква тя да бъде доминирана от по-високите темпове на растеж при допълнителното задължително осигуряване.

2.1. Анализ на участниците на капиталовия пазар

През 2010 г. пазарната капитализация на Българска фондова борса – София АД намалява и достига до 10 754.1 млн. лв. към края на 2010 г., докато през 2009 г. тя е била 11 795.5 млн. лв. Активите, акумулирани от институционалните инвеститори на капиталовия пазар, също спадат като дял от финансовото посредничество в страната. Делът на инвестиционните посредници спада с по-малко от 1 пр. п. и достига до 4.5%, а делът на дружествата със специална инвестиционна цел спада с 0.07 пр. п. и достига до 1.85%. Изключение от тази тенденция правят единствено активите на колективните инвестиционни схеми, които нарастват с 0.1 пр. п. и достигат 0.6%. Тази тенденция се дължи на раздвижването на сегмента на договорните фондове и увеличаването на рисковата толерантност на инвеститорите.

Като цяло институционалните инвеститори (инвестиционни посредници, колективни инвестиционни схеми и дружества със специална инвестиционна цел) държат 6.9% от активите на финансовите посредници в България през 2010 г., докато предходната година те са притежавали 7.9%.

2.1.1. Инвестиционни посредници

В България за 2010 г. са вписани 77 инвестиционни посредници (ИП), като 25 от тях са банки, а 52 – небанкови финансови институции. За предходната година техният брой е бил 88. Тази тенденция е за сметка на небанковите ИП, които в основната си част са подали искания за доброволно отнемане на издадения им от Комисията за финансов надзор лиценз.

В зависимост от издадените разрешения ИП – небанкови институции, се делят на три групи: (1) ИП с пълен лиценз³¹, за които изискуемият капитал е 1 500 000 лв., като към 31 декември 2010 г. в регистъра на КФН са вписани 23 ИП с пълен лиценз; (2) ИП с частичен лиценз³², за които изискуемият капитал е 250 000 лв., като към 31 декември 2009 г. в регистъра на КФН са вписани 29 дружества с частичен лиценз; и (3) един ИП с малък лиценз³³, за който изискуемият капитал е 100 000 лв.

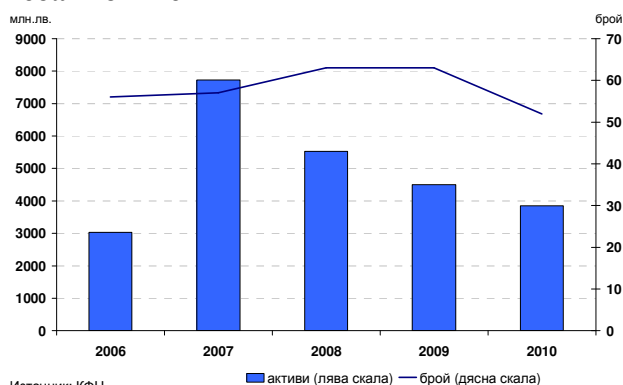
³¹ Те могат да извършват всички инвестиционни услуги и дейности, изброени в чл. 5, ал. 2 от Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПИИ).

³² Те не могат да извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансови инструменти за собствена сметка.

³³ Те могат да извършват услуги и дейности по чл. 5, ал. 2, т. 1 и/или 5 ЗПИИ, а именно: приемане и предаване на нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, включително посредничество за сключване на сделки с финансови инструменти, както и предоставяне на инвестиционни консултации на клиент.

Сумата на активите на небанковите инвестиционни посредници към 31 декември 2010 г. е 3 851.3 млн. лв. (5.5% от БВП), което е понижение от 14.4% спрямо края на 2009 г., когато стойността им е 4 500 млн. лв. Спадът на сумата на активите на тези дружества продължава след най-високата си стойност през декември 2007 г. Това основно се дължи на последиците от глобалната финансова криза и ограничения инвеститорски интерес. Въпреки това, след март 2009 г., когато се забелязват първите положителни сигнали за стабилизиране на финансовите пазари, тази тенденция намалява своята инерция, като понижението от 14.4% е най-малкото изменение за последните три години.

Графика 27. Динамика в броя и активите на небанковите ИП

Източник: КФН.

През 2010 г. не се забелязва съществена промяна в броя на инвестиционните посредници, в чийто капитал има чуждестранно капиталово участие от страна на физически и юридически лица (пряко и непряко) от страни-членки на ЕС, както и такива от трети страни.

Таблица 16. Брой ИП с чуждестранно участие

	2008		2009		2010	
	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко
Чуждестранно участие от ЕС	6	7	8	5	6	7
Чуждестранно участие от трети страни	1	4	1	3	1	4

Източник: КФН.

Сред небанковите ИП спад в стойността на активите се наблюдава във всички лицензионни категории. Най-голямо понижение се наблюдава при ИП с частичен лиценз с 39.4%, което се дължи на факта, че именно най-значителен спад има в броя на дружествата с частичен лиценз. Активите на ИП с пълен лиценз са намалели с 9.6% през изминалата година, които поради по-голямата си абсолютна стойност допринасят с -8.0 пр. п. към общия спад на активите на ИП от -14.4%.

Таблица 17. Активи, основен и собствен капитал на ИП

	2007	2008	2009	2010
ИП с малък лиценз				
активи	n/a	n/a	n/a	0.1
основен капитал	n/a	n/a	n/a	0.2
собствен капитал	n/a	n/a	n/a	0.1
ИП с пълен лиценз				
активи	5899	4876	3766	3406
основен капитал	59	71	67	67
собствен капитал	186	87	83	80
ИП с частичен лиценз				
активи	1827	654	734	445
основен капитал	11	13	15	13
собствен капитал	19	17	18	18
Общо ИП				
активи	7726	5530	4500	3851
основен капитал	70	84	82	81
собствен капитал	205	104	101	98

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. Посочените суми в таблицата включват и данни за дружествата, на които са отнети лицензи през 2010 г. Източник: КФН.

След изключване на дружествата с отнет лиценз се забелязва, че небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз са претърпели по-малки изменения в собствения си капитал в относително изражение, отколкото тези с частичен и малък лиценз през 2010 г. При ИП с частичен лиценз собственият капитал е намалял с близо 7.9% и към края на годината достига до 16.6 млн. лв., а при ИП с пълен лиценз собственият капитал спада с 3.9% и достига 79.9 млн. лв. При финансовия резултат за всички дружества се наблюдава значително отклонение от средната им стойност.

При извършваните проверки на месечните справки за капиталова адекватност

и ликвидност на ИП през 2010 г. е установено, че няма съществени нарушения на показателите. Те поддържат достатъчен ликвиден ресурс за покриване на текущите си задължения. Дружествата поддържат добра капиталова адекватност и наличие на достатъчен ресурс за покриване на присъщите за дейността им рискове.

Пазарната стойност на търговския и инвестиционен портфейл на инвестиционните посредници нараства и достига до 42.2 млн. лв. към края на 2010 г. Основна причина за това е нарастването на пазарната стойност на инвестиционния портфейл и достигането му до 15.4 млн. лв. ИП, формирали инвестиционен портфейл, са 35 към края на 2010 г. По-малък ръст се забелязва и в търговските портфейли на тези дружества, което спомага за неутрализиране на отчетените през годината загуби от обезценка и преоценка. ИП, формирали търговски портфейл, са 18 към края на 2010 г., а пазарната му стойност достига до 26.8 млн. лв. Това от своя страна води до повишаване на стойността на собствения капитал, а оттам – до подобряване на коефициента за капиталова адекватност и ликвидност.

Двадесет и девет инвестиционни посредника извършват доверително управление към края на 2010 г. Пазарната стойност на ценните книжа, предоставени за доверително управление, се увеличава за изминалата година и достига до 47.4 млн. лв. към края на 2010 г., докато паричните средства намаляват и достигат до 4.1 млн. лв.

Към края на 2010 г. сумата на привлечените клиентски активи е 3 781.8 млн. лв., което е спад от близо 8.5% спрямо предходната година. Четирите инвестиционни посредника с най-голяма сума привлечени клиентски активи (Булброкърс АД с 20.3%, Елана Трейдинг АД с 18.4%, ПФБК ООД с 14.3% и МакКап АД с 9.1% от клиентските активи към края на 2010 г.) държат 2 348.4 млн. лв., или 62.1% от общата сума на клиентските активи на всички инвестиционни

посредници. Въпреки че над половината от общата сума на клиентските активи се държи от четири инвестиционни посредника, при останалите инвестиционни посредници не се наблюдава подобна концентрация. Стойността на индекса на Херфиндал-Хиршман (НИ)³⁴ на пазара на инвестиционните посредници, изчислен по клиентски активи за 2010 г., е 1125. Въпреки намаляването на броя на небанковите инвестиционни посредници пазарът се определя като конкурентен.

Таблица 18. Брой сделки, оборот и обем (лотове) на ИП

	2007	2008	2009	2010
Брой сделки	980950	779184	398514	219476
Оборот (млн. лв.)	19869	4259	1736	1366
Обем (млн. лотове)	2221	981	649	560

Източник: БФБ - София, КФН.

Данните за 2010 г. показват продължаваща тенденция от 2008 г. на спад в броя на сделките, реализирания оборот и обема в лотове съответно с 44.9%, 21.3% и 13.8% спрямо предходната година от инвестиционните посредници. Въпреки това се наблюдава положителна тенденция в намаляване на отрицателните темпове през последните две години.

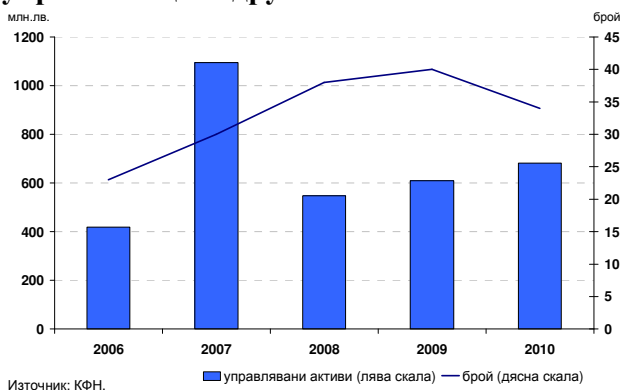
³⁴ Индексът Херфиндал – Хиршман (НИ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици - умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

2.1.2. Колективни инвестиционни схеми

През 2010 г. броят на управляващите дружества е намалял на 34, като към края на годината те управляват дейността на 106 колективни инвестиционни схеми (КИС): 9 от тях са инвестиционни дружества (ИД), а 97 - договорни фондове (ДФ). Броят на договорните фондове през 2010 г. нараства с 5 и достига 97. Броят на инвестиционните дружества от затворен тип (бивши приватизационни фондове) остава непроменен - 2.

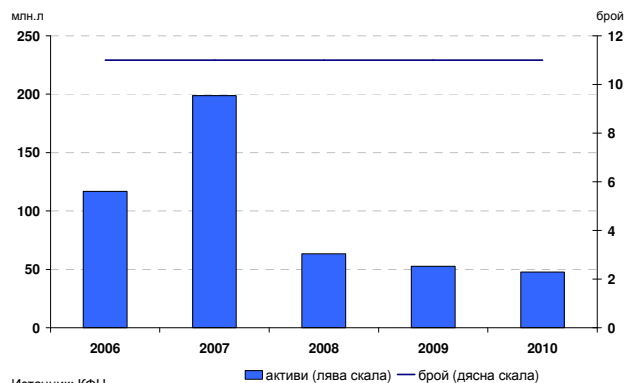
Докато броят на управляващите дружества се увеличава до 2009 г., то през 2010 г. той намалява с 6 дружества и достига 34. Въпреки този спад размерът на управляваните от тях активи постоянно нараства от 2008 г. и достига до 681.3 млн. лв. през 2010 г., което е ръст от близо 12% спрямо предходната година.

Графика 28. Динамика в броя и активите на управляващите дружества

Броят на инвестиционните дружества (от отворен и затворен тип) остава непроменен от 2006 г. до 2010 г (11). Активите на тези дружества обаче продължават да намаляват, макар и със забавени темпове. Спадът им през 2010 г. е с близо 9.5%, като в края на годината те достигат до 47.7 млн. лв., 47.3 млн. лв от които са нетни активи. Инвестиционните дружества от отворен тип притежават близо 87.6% от общата стойност на активите, а тези от затворен тип – 12.4%.

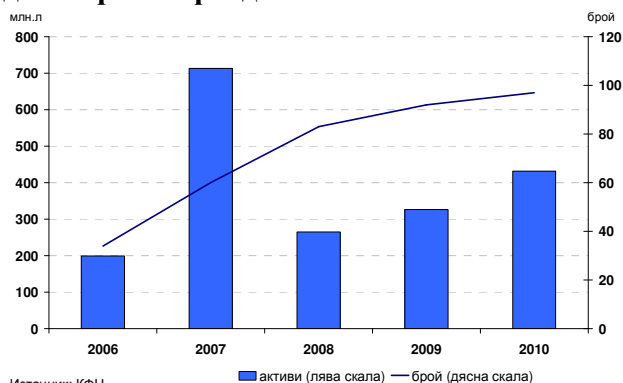
Графика 29. Динамика в броя и активите на инвестиционните дружества

Броят на договорните фондове, както и активите им нарастват в унисон с тенденциите в Европа. Договорните фондове към края на 2010 г. са 97, а общо активите им достигат до 431.8 млн. лв. (от които нетни активи са 423 млн. лв.), или увеличение от близо 32.0% спрямо предходната година. Договорните фондове с консервативен профил³⁵ се нареждат на първо място по активи (41.5% от общо активите на всички договорни фондове за 2010 г.), следвани от тези с високорисков профил (30.9%), и на последно място са фондовете с балансиран профил (27.6%). Това подреждане се очаква да се запази с оглед на активното съживяване на този сегмент и започналото реструктуриране на агрегирания портфейл на колективните инвестиционни схеми във финансови инструменти с по-висока очаквана възвръщаемост. Това е важен индикатор за повишаване на стабилността на финансовите пазари.

³⁵ Колективните инвестиционни схеми се класифицират в три основни групи от гледна точка на риска и доходността, а именно – агресивни (високорискови), балансиранни и консервативни (нискорискови).

Графика 30. Динамика в броя и активите на договорните фондове

Източник: КФН.

По отношение на публично предлаганите в страната дялове на фондове и подфондове от чуждестранни КИС до края на 2010 г. се наблюдава нарастване на техния брой, респективно и в броя на чуждестранните взаимни фондове. През 2010 г. броят на взаимните фондове от чуждестранни колективни инвестиционни схеми, както и фондове/подфондове достига съответно до 31 и 130.

Таблица 19. Динамика на броя на чуждестранни КИС

	2007	2008	2009	2010
Взаимни фондове - чуждестранни КИС	18	29	27	31
Фондове/подфондове	59	93	84	130

Източник: КФН.

Общо активите, акумулирани от колективните инвестиционни схеми, продължават да нарастват след значителния си спад през 2008 г. Те нарастват с 15.6% на годишна база през 2009 г. и 26.3% на годишна база през 2010 г. Съществени тенденции на увеличение се забелязват при „Общо парични средства”, които нарастват с 26.6% и 67.2% на годишна база съответно през 2009 г. и 2010 г. Основната причина е увеличаване на дела на „Срочните депозити”. От началото на 2008 г. се забелязва ръст и в дела на инвестициите в „Дялове на КИС” с 23.6% и 151.6% на годишна база съответно за 2009 г. и 2010 г. „Нефинансовите активи” също се увеличават в портфейла на колективните инвестиционни

схеми съответно с 36.8% и 117.7% за 2009 г. и 2010 г. Последната тенденция е в резултат на увеличаване на „Вземанията” в портфейла на тези дружества. Трайна тенденция за намаление се забелязва единствено при „Дълговите финансови активи”. Те намаляват съответно с -14.6%, -22.7% и -19.7% през 2008 г., 2009 г. и 2010 г.

Таблица 20. Динамика на активите на КИС

	2007	2008	2009	2010
Парични средства	197.2	114.0	144.3	241.3
Срочни депозити	156.7	93.2	113.8	193.8
Финансови активи и инструменти в т.ч.	677.8	211.7	231.8	220.2
Акции	528.6	117.4	153.2	141.7
Права	0.0	0.0	2.7	2.9
Дългови ЦК	89.0	76.0	58.8	47.2
Дялове на КИС	0.0	8.8	10.9	27.5
Инструменти на паричния пазар	6.9	6.1	6.6	0.3
Деривативи	0.0	0.0	0.0	0.1
Други финансови инструменти	53.3	3.3	0.2	0.5
Нефинансови активи в т.ч.	34.5	2.6	3.5	7.7
Вземания	34.4	2.3	2.8	7.0
Други	1.9	0.0	0.0	10.3
ОБЩО	911.4	328.3	379.7	479.5

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. В статия „Други финансови инструменти”, в периода 2006-2008 г., са включени чуждестранни ценни книжа и компенсаторни записи.

Източник: КФН.

През 2010 г. се забелязват значителни промени в структурата на агрегирания портфейл на колективните инвестиционни схеми. Делът на „Финансовите активи и инструменти” е намалял през изминалата година с 15 пр. п. от 61.1% през 2009 г. до 45.9% през 2010 г. от общата сума на активите. Съществена част от активите са инвестирани в „Срочни депозити”, чийто дял нараства от близо 30.0% през 2009 г. на 40.4% през 2010 г. в относителната структура на активите. Делът на „Нефинансовите активи” се е увеличил на 1.6% от общата сума на активите през 2010 г., а този на „Други” активи съответно до 2.2%. Най-съществено намаление, близо 2 пъти, бележат „Инструментите на паричния пазар” - от 1.8% през 2009 г. до 0.1% през 2010 г. от общата сума на активите, което се дължи единствено на портфейла, формиран от договорните фондове.

Спад с близо 5.5 пр. п. отчитат инвестициите в „Дългови инструменти”, а делът на инвестициите в „Акции” е намалял от 40.4% през 2009 г. до близо 30.0% през 2010 г. от общата сума на активите. В същото време

използването на „Деривативни инструменти“ нараства повече от 8 пъти през 2010 г. в сравнение с предходната година, а дялът на инвестициите в „Дялове на други колективни инвестиционни схеми“ се увеличава от 2.9% през 2009 г. на 5.7% през 2010 г. от общата сума на активите. Използването на деривативни финансови инструменти се наблюдава единствено при договорните фондове.

Таблица 21. Относителна структура на активите на КИС

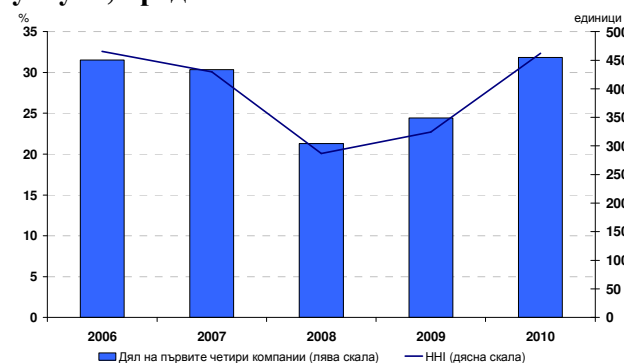
	2007	2008	2009	2010
Парични средства	21.6	34.7	38.0	50.3
Срочни депозити	17.2	28.4	30.0	40.4
Финансови активи и инструменти в т.ч.	74.4	64.5	61.1	45.9
Акции	58.0	35.8	40.3	29.5
Права	0.0	0.0	0.7	0.6
Дългови ЦК	9.8	23.2	15.5	9.8
Дялове на КИС	0.0	2.7	2.9	5.7
Инструменти на паричния пазар	0.8	1.9	1.7	0.1
Деривативи	0.0	0.0	0.0	0.0
Други финансови инструменти	5.8	1.0	0.1	0.1
Нефинансови активи в т.ч.	3.8	0.8	0.9	1.6
Вземания	3.8	0.7	0.7	1.5
Други	0.2	0.0	0.0	2.2
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. В статия "Други финансови инструменти", в периода 2006-2008 г., са включени чуждестранни ценни книжа и компенсаторни записи.
Източник: КФН.

Въпреки че пазарът на КИС се определя като силно конкурентен, и през 2010 г. продължава тенденцията на плавно нарастване на пазарната концентрация. Това се наблюдава както по индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ)³⁶, чиято стойност се увеличава от 324 през 2009 г. до 462 през изминалата година, а така също и по дела на първите четири дружества, който се увеличава съответно от 24.4% до 31.9%. Това показва, че конкуренцията между участниците на пазара намалява поради силно динамичното реструктуриране на активите на КИС и

засиленото пазарно влияние на част от дружествата.

Графика 31. Концентрация на пазара на услуги, предлагани от КИС

Източник: КФН.

При класирането на инвестиционните фондове по нетни активи ИД Адванс Инвест АД си запазва първа позиция (с 1.6% от нетните активи на всички колективни инвестиционни схеми през 2010 г.), следвано от ИД Златен лев АД (1.3%), ИД Капман Капитал АД (1.3%) и ИД Ти Би Ай Евробонд АД (1.1%). При договорните фондове ДФ Райфайзен (България) Фонд Паричен пазар също си запазва първото място с 15.8% пазарен дял от нетните активи на всички колективни инвестиционни схеми, следван от ДФ Райфайзен (България) Фонд Защитена инвестиция в Евро с 8.2% пазарен дял, ДФ ДСК Баланс с 4.0% и ДФ ДСК Растеж съответно с 3.8%.

³⁶ Индексът Херфиндал – Хиршман (ННІ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици - умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

ФОКУС ТЕМА: Създаване на Методология за класификация на колективните инвестиционни схеми

Колективните инвестиционни схеми в Европа продължават да привличат нетни парични средства след най-ниската си точка през последното тримесечие на 2009 г. Секторът претърпява бурно развитие в цяла Европа през 2010 г., като тази тенденция се наблюдава във всички страни членки с изключение на Испания и Италия. Инвестираните активи в тези дружества нарастват с 13.7% на годишна база, което се дължи на постоянно увеличаващото се търсене и появата на нови продукти, които позволяват използването на различни инвестиционни стратегии и промяната им с оглед на изменящите се икономически условия. Поради засилващата се конкуренция между банковите финансови институции за привличане на нови депозити, от една страна, и намаляването на рисковата чувствителност, от друга, се очаква отлив на инвеститори, използващи инструменти на паричния пазар, и пренасочването им в ценни книжа с по-висока очаквана доходност. През 2010 г. колективните инвестиционни схеми в ЕС са акумулирали активи, които се равняват на близо 66% от БВП на Съюза. Това потвърждава изключителната роля на тези схеми като източник на средства в различните сектори на европейската икономика.

В отговор на тези тенденции са приети редица мерки за насърчаване и ускоряване развитието на сектора на колективните инвестиционни схеми в България както на надзорно, така и на ниво обединение на професионалните мениджъри на портфейли на взаимни фондове. През 2010 г. Комисията за финансов надзор започна работа по проект за въвеждане в българското законодателство на изискванията на Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа. С тази инициатива регулаторът възнамерява да създаде по-ефективна, прозрачна и сигурна инфраструктура за работа на тези схеми в рамките на целия Европейски съюз.

Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД) също е приела на свое общо събрание Методология за класификация на колективните инвестиционни схеми, която напълно се базира на принципите на Европейската класификация на фондове от юни 2008 г. на Европейската асоциация на управляващите дружества (EFAMA). Цел на тази класификация е създаването на възможност за сравняване на фондовете според критериите за тяхната категоризация в интерес на по-доброто разбиране от страна на инвеститорите на спецификата и рисковите профили на схемите за колективно инвестиране. Според нея дружествата трябва да се класифицират според два основни критерия – пазарен риск (риск на съответния актив) и географски риск (валутен риск).

Фондовете се класифицират според пазарния риск, както следва: фонд в акции, смесен, фонд в облигации, фонд на паричен пазар. Колективните инвестиционни схеми с балансиран и нискорисков профил са премахнати като самостоятелни категории, а на тяхно място е въведена категорията смесени фондове с две подкатегории – балансирани и консервативни фондове. Според втория критерий (географски риск/валутен риск) фондовете се класифицират, както следва: на съответната страна, страни от еврозоната, Европа (включително еврозоната), Северна Америка, Азия и Тихоокеански регион, други региони, глобални (частично или изцяло инвестиращи извън гореизброените региони и/или инвестиращи в няколко отделни региона). Също така е предложена цвetoва класификация на схемите, както и допълнителна класификация, която се обявява по собствена преценка, като например: фонд от фондове, индексни фондове, защитен капитал, репо и др. На фондовете, управлявани от членовете на професионалната организация, не се забранява да

използват и други термини в имената на фондовете и в описанията на инвестиционния фокус, при условие че тези термини описват по подходящ начин вида на съответния фонд и не водят инвеститорите/пазарните участници до заблуда.

В горепосочения документ се предлага също така методология за изчисляване на постигнатата доходност на инвестиционните дружества/взаимните фондове, както и методология за изчисляване на стандартното отклонение на нетната стойност активите на дял/акция.

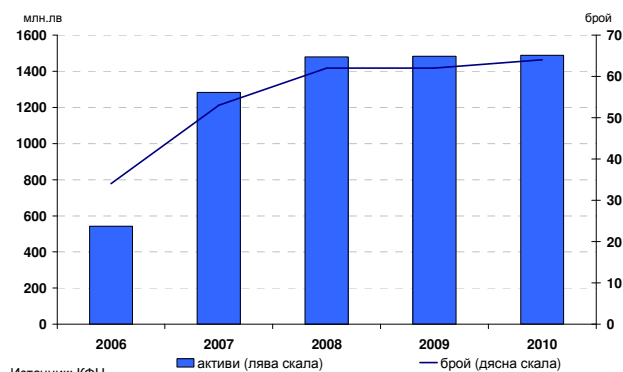
2.1.3. Дружества със специална инвестиционна цел

В края на 2010 г. общият брой на лицензираните дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) е 72, 8 от които са за секюритизация на вземания. Останалите 64 са за секюритизация на недвижими имоти, като 8 от тях са специализирани в сделки със земеделска земя. Въпреки че броят на дружествата се е увеличил с 4, стойността на активите на всички дружества със специална инвестиционна цел остава почти непроменена в сравнение с предходната година. Активите на тези дружества в края на изминалата година възлизат на 1 577.5 млн. лв., което представлява 2.2% от БВП, докато за 2009 г. те са акумулирали близо 2.3% от БВП.

Дружествата със специална инвестиционна цел, извършващи секюритизация на недвижимите имоти без земеделска земя, са се увеличили с 3 (като са станали 56 през 2010 г.), докато броят на дружествата, специализирани в земеделска земя, остава непроменен (8). Активите на двете групи дружества продължават да нарастват, като през 2010 г. те се увеличават с 0.4% спрямо предходния период и достигат до 1 487.8 млн. лв. Общо събраните активи при АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и специализирани в земеделска земя, реализират незначителен спад от 0.6% на годишна база и достигат до 477.2 млн. лв., докато активите на дружествата, извършващи секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя, нарастват само с 0.89% и достигат 1 010.6 млн. лв.

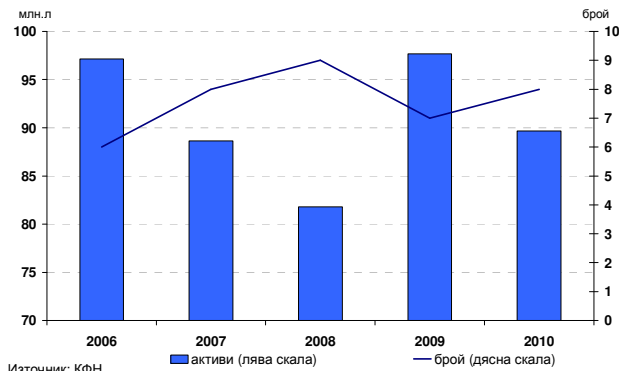
Важно е да се отбележи, че въпреки влошените икономически условия сумата на активите на дружествата със специална инвестиционна цел, извършващи секюритизация на недвижими имоти, не спада от 2008 г. насам, а единствено забавя своя темп на растеж.

Графика 32. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти

При дружествата със специална инвестиционна цел, извършващи секюритизация на вземания, не се забелязва ясна тенденция при изменението на сумата на събраните от тях активи. През изминалата година те са акумулирали 89.7 млн. лв., което е спад от 8.2% на годишна база, докато броят им се е увеличил с едно до 8 дружества в края на 2010 г.

Графика 33. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

Източник: КФН.

Активите на дружествата със специална инвестиционна цел, извършващи секюритизация на недвижими имоти, нарастват с 0.4% спрямо предходната година и достигат до 1 487.8 млн. лв. през 2010 г. Най-голямо увеличение продължават да бележат инвестициите в „Инвестиционни имоти (земя, терени)“, които нарастват с 62.2%, следвани от „Вземания“ (ръст от 48.6%), и инвестициите в „Други активи“ (22.5%). През 2010 г. най-съществен спад се забелязва в „Имоти в процес на изграждане“ (-49.1%) и „Парични наличности“ (-29.2%). Забавянето на отрицателния темп на изменение на „Паричните наличности“, който през 2009 г. е -54.0%, е положителен сигнал за динамиката на активите на тези дружества. Ако тенденцията се запази, може да очакваме преобръщане на тенденцията за увеличаване на активите на АДСИЦ през следващите периоди. „Финансовите активи“ също намаляват с 29.1%, което се дължи на все още волатилните цени на ценните книжа на финансовите пазари.

Таблица 22. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти

	2007	2008	2009	2010
Инвестиционни имоти (земя, терени)	217.1	102.6	176.7	286.5
Инвестиционни имоти (сгради, съоръжения)	351.1	457.1	518.4	478.2
Инвестиционни имоти (земеделска земя)	269.8	336.9	301.2	263.0
Имоти в процес на изграждане (придобиване)	154.4	121.0	160.7	81.8
Финансови активи	4.8	2.2	1.3	0.9
Парични наличности	128.0	166.9	76.7	54.3
Вземания	43.1	101.8	79.1	117.6
Други	114.9	191.3	167.8	205.5
ОБЩО	1283.2	1479.7	1482.0	1487.8

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2010 г. се наблюдава значително увеличение от 7.3 пр. п. в дела на „Инвестиционните имоти (земя, терени)“ сред активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти. Спад в относителния дял се отчита в останалите нетекущи активи - „Инвестиционни имоти (сгради, съоръжения)“, „Инвестиционни имоти (земеделска земя)“ и „Имоти в процес на изграждане (придобиване)“. „Вземания“ и „Други“ активи увеличават дела си съответно с 2.6 и 2.5 пр. п. Инвестициите в „Други“ активи са нараснали значително в абсолютно изражение, което е индикатор за липса на добри възможности за инвестиране на свободните средства.

Таблица 23. Относителна структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти

	2007	2008	2009	2010
Инвестиционни имоти (земя, терени)	16.9	6.9	11.9	19.3
Инвестиционни имоти (сгради, съоръжения)	27.4	30.9	35.0	32.1
Инвестиционни имоти (земеделска земя)	21.0	22.8	20.3	17.7
Имоти в процес на изграждане (придобиване)	12.0	8.2	10.8	5.5
Финансови активи	0.4	0.1	0.1	0.1
Парични наличности	10.0	11.3	5.2	3.6
Вземания	3.4	6.9	5.3	7.9
Други	9.0	12.9	11.3	13.8
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Активите на дружествата със специална инвестиционна цел, извършващи секюритизация на вземания, са 89.7 млн. лв., което представлява намаление от 8.2% спрямо предходната година. Основен спад в портфейла на тези дружества са „Вземания (над 1 г.)“ с 58.1%, докато инвестициите във „Финансови активи“ нарастват с 53.3% през 2010 г. спрямо предходната година. В

абсолютно изражение „Вземания (до 1 г.)” намаляват с 2.9 млн. лв., или с 12.2%.

Таблица 23. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2007	2008	2009	2010
Финансови активи	6.2	30.1	32.7	50.1
Парични наличности	4.2	3.6	3.4	2.7
Вземания (до 1 г.)	2.6	19.0	23.4	20.5
Вземания (над 1 г.)	75.1	28.5	37.6	15.8
Други	0.6	0.6	0.6	0.6
ОБЩО	88.6	81.8	97.7	89.7

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

В относително изражение портфейлът на АДСИЦ за вземания следва общата динамика, характерна за целия сектор през изминалата година. Промяната на общата сума на активите, както и преструктурирането на отделните позиции са аналогични, като тези дружества са инвестирали най-много във „Финансови активи” (55.8%), следвани от „Вземания (до 1 г.)” (22.9%) и „Вземания (над 1 г.)” (17.6%).

Таблица 24. Относителна структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2007	2008	2009	2010
Финансови активи	7.0	36.8	33.4	55.8
Парични наличности	4.8	4.4	3.5	3.0
Вземания (до 1 г.)	2.9	23.3	23.9	22.9
Вземания (над 1 г.)	84.7	34.8	38.5	17.6
Други	0.7	0.7	0.6	0.7
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

При дружествата със специална инвестиционна цел, извършващи секюритизация на недвижими имоти и специализирани в земеделска земя, не се наблюдава изменение в регистрирания капитал, тъй като при тези дружества няма нови лицензирани лица. Собственият им капитал нараства с 1.1% през 2010 г. спрямо предходния период и достига до 422.7 млн. лв. Регистрираният капитал на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя, нараства със 7.1%, поради нововписаните в регистъра на

Комисията за финансов надзор дружества. Собственият капитал на тази подгрупа спада с 5.3% и е 459.9 млн. лв. през 2010 г.

Като краен резултат регистрираният капитал на АДСИЦ за секюритизация на недвижими имоти нараства с 3.5%, а собственият спада с 2.3% на годишна база. Съществено изменение при АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания, има при собствения капитал, който нараства с 40.5% на годишна база.

Таблица 25. Регистриран и собствен капитал на АДСИЦ

	Регистриран капитал			Собствен капитал		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя	262.8	282.9	303.0	496.7	485.6	459.9
АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти специализирани в земеделска земя	297.6	297.6	297.6	433.3	418.0	422.7
ОБЩО за АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти	560.4	580.5	600.6	930.0	903.6	882.5
АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания	6.2	6.0	6.2	12.7	22.0	30.9
ОБЩО за АДСИЦ	566.6	586.6	606.8	942.7	925.6	913.5
	<i>изменение (%)</i>			<i>изменение (%)</i>		
		0.0	0.0		0.0	0.0

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Интересът към дружествата със специална инвестиционна цел нараства с 0.5% като брой притежавани акции. Най-голямо нарастване на инвеститорския интерес през 2010 г. спрямо предходния период се наблюдава при „Инвестиционни посредници” (ръст от 61.6% и съответно най-голям принос за увеличаване на общо държаните акции в тези дружества от 1.2 пр. п.), следвани от „Застрахователни дружества” (ръст от 11.5% и малък принос от 0.09 пр. п., който се дължи на сравнително малкия дял на притежавани акции от тези инвеститори), „Български физически лица” (ръст от 6.9% и принос от 1.1 пр. п.), както и от „Чуждестранни физически лица” (ръст от 5.9% и най-малък принос от 0.06 пр. п. поради малкия им дял). Тази тенденция се наблюдава през последните две години с изключение на „Застрахователни дружества” и „Чуждестранни физически лица”, където се отчита отлив на притежаваните акции в АДСИЦ от тези лица. В същото време най-съществен спад от 19.7% има при дела на „Колективни инвестиционни схеми”, чийто принос се оценява на 0.9 пр. п., и „Пенсионни

фондове”, където спадът от 8.5% има най-голям отрицателен принос от -1.1 пр. п. Поради разнопосочната динамика в притежаваните от тези две групи акции през последните две години трудно може да се открие някаква тенденция.

През 2010 г. като най-съществени акционери в относително изражение в АДСИЦ се нареждат следните категории инвеститори – „Други български юридически лица” с дял от 38.2%, следвани от „Български физически лица” с дял от 17.7%, „Юридически лица от ЕС” с дял от почти 13.0%, и „Пенсионни фондове” с дял от 12.1% сред всички акционери.

Таблица 26. Акционерна структура на АДСИЦ

	2008	2009	2010
Инвестиционни посредници	8.2	10.8	17.5
Колективни инвестиционни схеми	22.5	25.4	20.4
Застрахователни дружества	10.3	4.4	4.9
Пенсионни фондове	59.3	72.4	66.3
Други български юридически лица	192.0	206.7	207.8
Български физически лица	80.0	90.0	96.2
Чуждестранни физически лица	6.3	5.1	5.4
Юридически лица от ЕС	101.0	71.8	70.7
Юридически лица от САЩ	21.6	21.9	21.4
Юридически лица от трети страни	34.2	33.2	33.6
ОБЩО	535.2	541.8	544.2

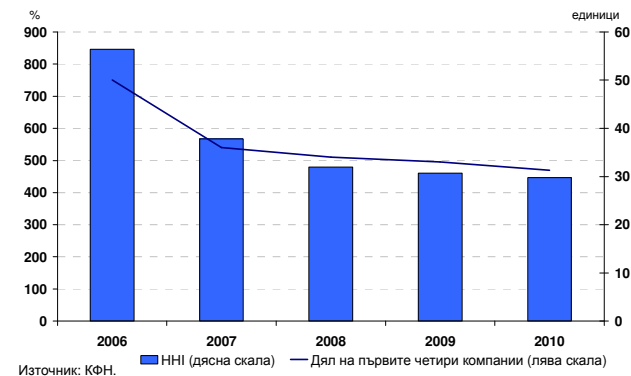
Бележка: Данните са в млн. броя акции, освен ако не е посочено друго.
Източник: ЦД, КФН.

Сегментът на дружествата със специална инвестиционна цел се характеризира като силно конкурентен, който продължава да се развива в тази насока с навлизането на нови дружества. Функциониращите финансови пазари в условията на нестабилност не намаляват интереса за лицензиране на нови АДСИЦ. Стойността на индекса Херфиндал – Хиршман (НИ)³⁷ намалява и в края на 2010 г. достига равнище от 446, докато през 2009 г. той е бил

³⁷ Индексът Херфиндал – Хиршман (НИ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици - умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация

460 единици. Делът на първите четири компании също спада от 32.7% през предходната година на 31.3% през 2010 г.

Графика 34. Концентрация на пазара на услуги, предлагани от АДСИЦ

Пазарният дял от общата стойност на активите в сектора на дружествата, които заемат първите четири места, остава непроменен и през 2010 г. На първо място се нарежда Адванс Терафонд АДСИЦ (секюритизация на недвижими имоти, специализирани в земеделска земя) с 10.1%, следван от Фьърплей Пропъртис АДСИЦ (секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя) с 8.0%, Хелт енд уелнес АДСИЦ (секюритизация на недвижими имоти без земеделска земя) със 7.0% и Фонд за недвижими имоти България АДСИЦ (секюритизация на недвижими имоти, специализирани в земеделска земя) с 6.1%.

2.1.4. Публични дружества

Волатилността на европейските пазари на дялови ценни книжа се е повишила през 2010 г. Това от своя страна поставя въпроси пред стабилността на търговията с ценни книжа със спекулативен характер и увеличава възможностите за извършването на пазарни манипулации. Също така се забелязват слаби сигнали за съживяване на пазара за първично публично предлагане от последното тримесечие на 2009 г. и първото тримесечие на 2010 г. със намаляване на концентрацията им между различните страни членки.

Броят на публичните дружества и емитенти е 367 за 2010 г., което представлява спад с 18 дружества спрямо предходната година. Забелязва се значително съживяване в динамиката на проспектите за първично публично предлагане, както и в техния размер. Разгледаните проспекти са с 3 повече от 2009 г., или общо 18 през 2010 г. (8 броя за акции на АДСИЦ, 8 на публични дружества без АДСИЦ и 2 емисии варианти), а размерът на емисиите е 156.1 млн. лв., което е ръст от 20.8% на годишна база. Потвърдените проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар, както и размерът на емисиите са намалели през 2010 г. Броят им през настоящата година е 13 (4 за емисии акции на публични дружества и 9 емисии облигации) с емисионна стойност от 236.0 млн. лв., докато през 2009 г. те са били 25 с емисионна стойност от 256.9 млн. лв. Отказаните/прекратените производства за потвърждаване на проспекти са 3 през 2010 г., а през предходния период те са 6. Броят на потвърдените проспекти на договорни фондове е намалял с един и през 2010 г. той достига 10.

Таблица 28. Разгледани проспекти и търгови предложения

	2007	2008	2009	2010
Проспектите за първично публично предлагане (бр.)	11	3	15	18*
Размер на емисията	351.4	18.4	129.2	156.1
Брой на решенията за не издаване на окончателна забрана за публикуване на търгови предложения (бр.)	19	3	17	17
Оборот	171.7	2.8	29.6	82.7**

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. * в броя са включени две емисии варианти; **оборотът включва предложената цена по търговите предложения, за които не е издадена окончателна забрана или не са прекратени
Източник: КФН.

При разгледаните търгови предложения с решение за неиздаване на окончателна забрана за публикуване няма промяна в броя им спрямо предходната година, но се

забелязва ръст в оборота им от 179.4% спрямо 2009 г. През 2010 г. са разгледани общо 20 търгови предложения, от които 17 са с решение за неиздаване на окончателна забрана за публикуването им, 2 са получили окончателна забрана, а 1 е с решение за прекратяване.

Въпреки спада в общата пазарна капитализация с 8.8%, делът на първите десет публични дружества нараства с 3.6 пр. п. и достига 50.7% през 2010 г. На първо място по пазарна капитализация е отново Българска телекомуникационна компания АД, чийто дял като процент от общата борсова капитализация се увеличава от 7.8% през 2009 г. до 12.1% през изминалата година. Структурата на дружествата в първата десетка по пазарната капитализация е общо взето статична, като се забелязват единствено две нови дружества през 2010 г., които не са се класирали през предходната година – ТБ Първа Инвестиционна Банка АД – София и Булгартабак-холдинг АД – София. През 2010 г. отново присъстват дружества с капитализация над 1 000 млн. лв., каквито е имало и през 2008 г.

Таблица 29. Първите 10 публични дружества по пазарна капитализация

Емитент/Пазарна капитализация	2009	Емитент/Пазарна капитализация	2010
Българска телекомуникационна компания АД - София	919.7	Българска телекомуникационна компания АД-София	1299.4
ТБ Сибанк АД - София	769.3	Петрол АД-София	869.6
Петрол АД - София	763.7	Арко Тауърс АДСИЦ-София	682.5
Арко Тауърс АДСИЦ - София	682.5	ЗАД ДЗИ-София	645.0
ЗАД ДЗИ - София	598.3	Софарма АД-София	513.3
Софарма АД - София	522.7	ТБ Корпоративна търговска банка АД - София	384.0
Химимпорт АД - София	405.2	Химимпорт АД-София	349.6
ТБ Корпоративна търговска банка АД - София	345.0	Монбат АД-София	245.7
Железопътна инфраструктура - Холдингово дружество АД - София	293.9	ТБ Първа Инвестиционна Банка АД-София	236.5
Монбат АД	253.5	Булгартабак-холдинг АД-София	226.9
ОБЩО	5553.2	ОБЩО	5452.6

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

В структурата на търговията на първите 10 водещи отрасли на Българска фондова борса – София АД за 2010 г. на първо място по трите основни показателя (брой сделки, брой лотове и реализиран оборот) отново се нарежда отрасълът „Финансови и застрахователни дейности” с оборот от 336.7 млн. лв. и 45 227 сделки. Основна причина за това е прехвърлянето на 16.1% от капитала на Сибанк АД през декември 2010 г. На второ място за поредна година по оборот, брой сделки и лотове е сектор „Преработваща промишленост” с оборот от 104.3 млн. лв., като търговията с акциите на Софарма АД, Унифарм АД и Монбат АД възлиза на около 57% от общия оборот на сектора. Секторът „Операции с недвижими имоти” е на трето място през 2010 г. по оборот с 40.7 млн. лв., като изпреварва сектора „Строителство”, което е индикация, че този сектор все още претърпява корекции и пълното му възстановяване предстои.

Таблица 30. Структура на търговията по отрасли на БФБ – София

Сектор	Сделки (хил. бр.)		Обем (млн. лотове)		Оборот (млн. лв.)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Финансови и застрахователни дейности	99.0	45.2	148.3	120.1	415.3	336.7
Преработваща промишленост	50.3	30.3	29.1	25.3	103.9	104.3
Операции с недвижими имоти	0.5	0.3	0.5	15.8	0.8	40.7
Строителство	21.2	14.3	3.4	15.7	53.4	38.4
Селско, горско и рибно стопанство	7.2	4.1	14.1	16.1	9.7	9.7
Хотелиерство и ресторантьорство	2.6	1.9	1.4	0.3	7.9	7.6
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	7.2	5.4	10.5	4.4	24.3	7.4
Професионални дейности и научни изследвания	1.2	0.9	2.3	1.4	3.6	2.2
Транспорт, складиране и пощи	0.5	0.3	9.0	1.5	23.7	2.1
Добивна промишленост	0.4	0.4	6.8	0.1	21.0	0.3
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0.2	0.2	0.2	0.1	0.4	0.3
Административни и спомагателни дейности	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хуманно здравеопазване и социална работа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ОБЩО	190.5	103.3	225.6	200.9	664.0	549.6

Източник: БФБ - София, КФН.

През 2010 г. се наблюдава ръст в дяловото участие в капитала на публичните дружества от 3.1% за разлика от предходната година. Нарастване на инвеститорския интерес през 2010 г. се наблюдава единствено при дяловото участие на чуждестранните физически лица, което отбелязва ръст с положителен принос от 10.5 пр. п. поради

относително големия им дял в общо притежаваните акции в публичните дружества. В същото време най-съществен спад има при „Застрахователните дружества” (-47.5%), следвани от „Колективните инвестиционни схеми” (-39.6%), „Юридическите лица от трети страни” (-27.8%), „Пенсионни фондове” (-23.4%) и „Юридически лица от САЩ” (-22.1%) наред с други. Трябва да се отбележи, че най-голям негативен принос в изменението на капиталовата структура на публичните дружества през 2010 г. имат „Българските физически лица” с негативен принос от 2.6 пр. п. и „Юридическите лица от ЕС” (-1.59 пр. п.) поради голямата абсолютна стойност на притежаваните от тях акции. Въпреки това през 2010 г. като основни акционери в относително изражение в публичните дружества остават „Други български юридически лица” с дял от 52.6% и от „Български физически лица” с дял от 16.3%. В резултат на разнопосочната динамика секторът „Чуждестранни физически лица” се включва в челната тройка на акционерите на публичните дружества с дял от 14.2%, като измества с една позиция „Юридическите лица от ЕС”, чийто дял спада до 6.7%.

Таблица 31. Акционерна структура на ПД

	2008	2009	2010
Инвестиционни посредници	30.1	30.1	28.9
Колективни инвестиционни схеми	53.1	63.0	38.1
Застрахователни дружества	16.5	10.6	5.6
Пенсионни фондове	102.7	130.9	100.3
Други български юридически лица	1621.5	1642.1	1655.9
Български физически лица	578.0	591.7	513.4
Чуждестранни физически лица	130.2	127.6	447.8
Юридически лица от ЕС	303.4	259.8	211.4
Юридически лица от САЩ	79.3	78.8	61.3
Юридически лица от трети страни	120.1	116.9	84.4
ОБЩО	3034.9	3051.5	3147.0

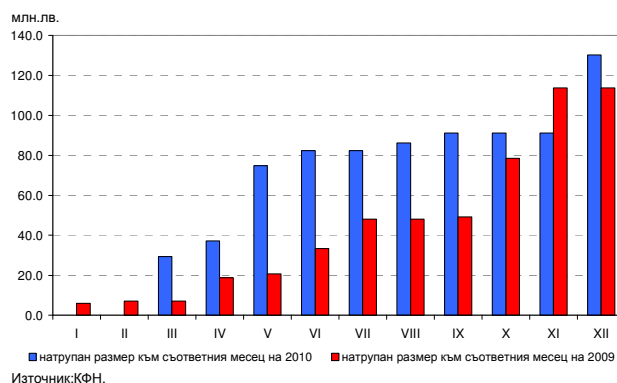
Бележка: Данните са в млн. броя акции, освен ако не е посочено друго.

Източник: ЦД, КФН.

Емитираният облигационен дълг нараства с 14.5% и достига към края на 2010 г. до 130.3 млн. лв. За сравнение през декември 2009 г. той е бил едва 113.8 млн. лв. Според индивидуалните характеристики на отделните емисии дългови ценни книжа през 2010 г. всички са деноминирани в евро, като преобладават средносрочните емисии (с

матуритет 3 и 5 години) и с фиксиран купонов лихвен процент.

Графика 35. Размер на емитирания облигационен дълг

2.1.5. Места на търговия

Пазарната капитализация на Българска фондова борса - София АД намалява до 10 754.10 млн. лв. в края на декември 2010 г., което представлява спад от 8.8% спрямо края на 2009 г. Отрицателен темп на изменение на годишна база отчетоха всички пазарни сегменти, като пазарната капитализация на дружествата от Официален пазар, сегмент А, спадна с 12.2%, на Официален пазар, сегмент В – с 4.0%, а на Неофициален пазар, сегмент А – с 21.7%. Единствено изключение има при Неофициален пазар, сегмент В, чиято капитализация отчете значителен ръст от 29.9% през изминалата година, но той основно се дължеше на увеличението на броя на емисиите на сегмента от 189 на 238 в резултат на ниската ликвидност на капиталовия пазар и прехвърлянето на част от емисиите от Неофициален пазар, сегмент А, на него.

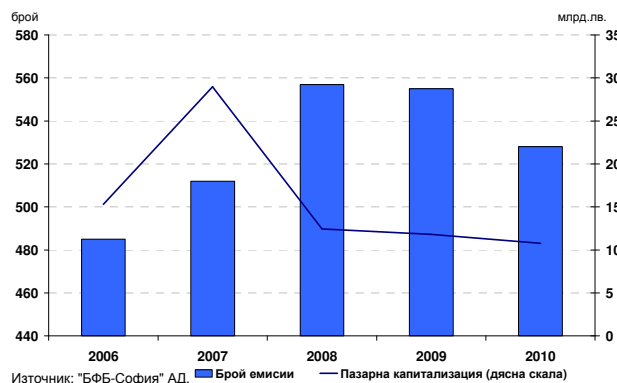
Таблица 32. Пазарна капитализация

	2007	2008	2009	2010
Официален пазар А	837	168	195	171
Официален пазар В	7700	3291	3446	3308
Неофициален пазар	20449	7375	6546	5863
Пазар на АДСИЦ*	0	1599	1609	1412
ОБЩО	28987	12433	11796	10754

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. *Пазар на АДСИЦ беше стартиран в средата на юни 2008г.
Източник: БФБ АД - София, КФН.

Броят на емисиите финансови инструменти, допуснати до търговия на пазарите, организирани от Българска фондова борса - София АД, е 528 към 31 декември 2010 г., което представлява намаление спрямо края на 2009 г. с 27 емисии.

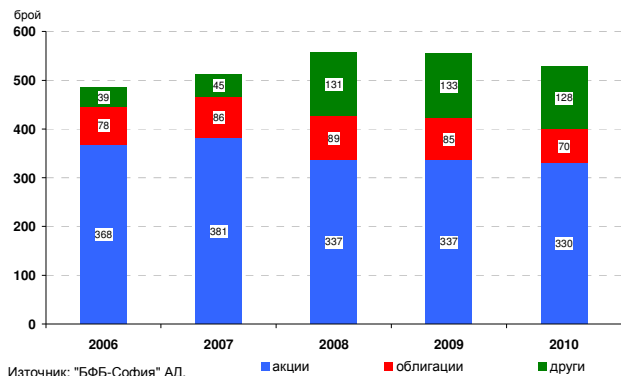
Графика 36. Пазарна капитализация и брой емисии

На пазара на акции емисиите намаляват от 337 през 2009 г. на 330 през изминалата година. Прави впечатление нарастването на броя на емисиите на Неофициален пазар, сегмент В, за сметка на намалението на регистрираните емисии на Неофициален пазар, сегмент А, в резултат на изключително ниската ликвидност през цялата 2010 г. На пазарите на облигации броят на емисиите спадна до 70 към края на 2010 г. спрямо 85

година по-рано главно поради големия брой падежирани през периода емисии. Спад от над 9% бе отчетен и при пазара на колективни инвестиционни схеми.

Графика 37. Структура на емисиите

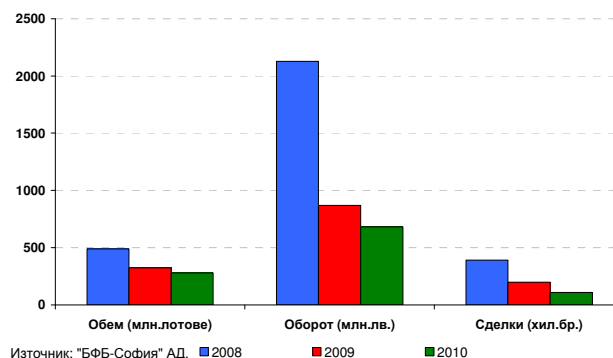
Българският капиталов пазар се характеризира с ниска ликвидност през цялата 2010 г. в резултат на бавно възстановяващата се икономическа активност в страната. Общият реализиран оборот на регулирания пазар отчете спад с около 21.3%, като на Официалния пазар на акции намалението е с почти 57%, на пазарите на облигации – с 26%, на пазара на дружествата със специална инвестиционна цел – с 40%. Единствено Неофициалният пазар на акции регистрира увеличение на оборота си с 50.6%, но основната причина за това отново е прехвърлянето на 16.1% от капитала на Сибанк АД през декември 2010 г.

Среднодневният оборот на регулиран пазар през 2010 г. е в размер на 2.73 млн. лв. при 3.57 млн. лв. през 2009 г., като в много търговски сесии той е под 1 млн. лв. С най-голяма тежест в дневната търговия са сделките на Неофициален пазар на акции - 50.8% от среднодневния оборот, Официален пазар на акции – 21.3%, и пазарите на облигации - 18.2%.

Броят на сключените сделки е с 45% по-нисък спрямо 2009 г., което е съпоставимо с нивата от 2004 г. Обемът лотове е намалял с -26.5% през 2010 г. в сравнение с предходната година, но това се дължи в голяма степен на

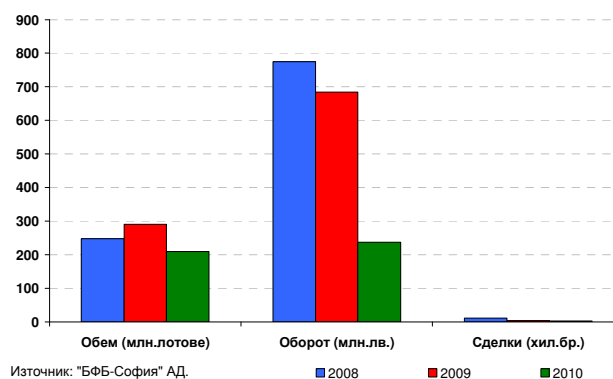
няколко на брой големи единични сделки през годината.

Графика 38. Регулиран пазар

По отношение на оборота на извънрегулиран пазар е отчетен спад с около 65.3% спрямо 2009 г., като през последните две години е реализиран значителен оборот в резултат на прехвърлянето на пакети от акции на Корпоративна търговска банка АД.

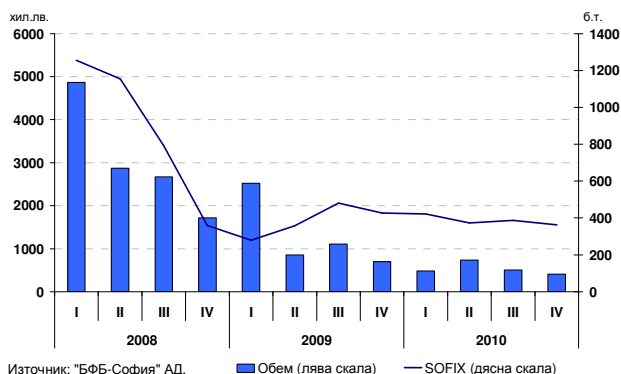
Графика 39. Извънрегулиран пазар

През 2010 г. всички борсови измерители в България регистрираха спадове. Като цяло българският пазар изостана от темповете на възстановяване на останалите пазари в Централна и Югоизточна Европа през 2010 г. Сред основните причини за това отново могат да се посочат ниската ликвидност на Българска фондова борса - София АД, както и слабият интерес от страна на чуждестранните инвеститори към българския капиталов пазар през цялата година.

През 2010 г. основният борсов индекс SOFIX отчете намаление от 15.2%, като в края на годината достигна 362.35 б. т. Така той достигна стойностите от последното тримесечие на 2008 г. Най-високата стойност през периода е регистрирана на 3.02.2010 г. при 444.87 б. т., а най-ниската - на 05.11.2010 г. при 341.04 б. т.

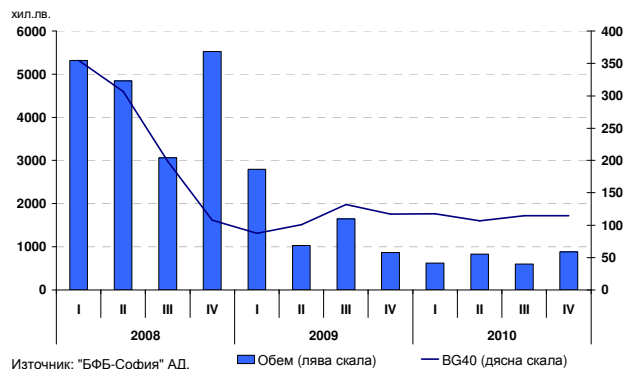
Графика 40. Пазарен индекс SOFIX

Източник: "БФБ-София" АД.
Бележка: Търгуваните обеми са посочени като средни стойности, като за индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2010 г. борсов индекс BG40 отчете по-малко намаление от 2.1% в сравнение със SOFIX, като завърши годината при 114.70 б. т. Така той достигна стойностите от последното тримесечие на 2008 г. Най-високата стойност през периода е регистрирана на 12.02.2010 г. при 120.53 б. т., а най-ниската – на 22.07.2010 г. при 102.60 б. т.

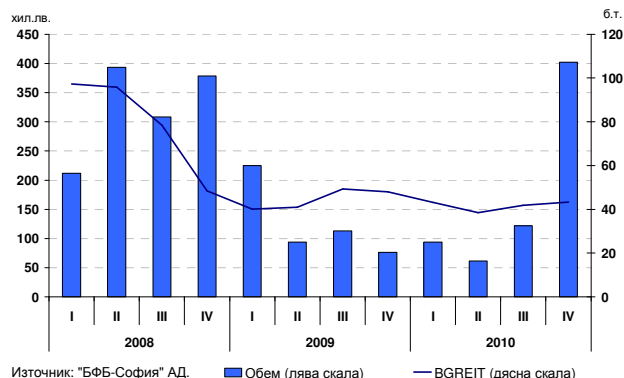
Графика 41. Пазарен индекс BG40

Източник: "БФБ-София" АД.
Бележка: Търгуваните обеми са посочени като средни стойности, като за индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2010 г. борсовият индекс BG REIT отчете намаление от 9.7%. В края на годината той достигна 43.35 б. т., като достигна стойностите от първото тримесечие на 2009 г. Най-високата му стойност през периода е отчетена на 04.01.2010 г. при 48.12 б. т., а най-ниската – на 06.07.2010 г. при 38.16 б. т. През последните две тримесечия се наблюдава рязко увеличение на обемите на индекса. Това се дължи на сключените договори през месец септември от Българо-американски инвестиционен фонд за продажба на всички имоти на фондовете И Ар Джи Кепитъл 1 АДСИЦ и И Ар Джи Кепитъл 2 АДСИЦ, както и прехвърлянето на 24.5% от капитала на Агро Финанс АДСИЦ, 31.3% от този на Улпина АДСИЦ и други дружества със специална инвестиционна цел през месец декември.

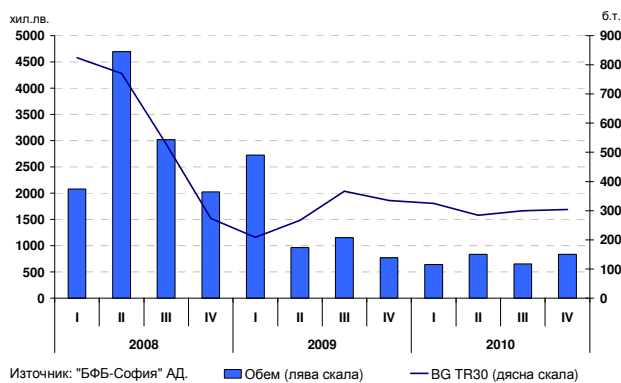
Графика 42. Пазарен индекс BGREIT

Източник: "БФБ-София" АД.
Бележка: Търгуваните обеми са посочени като средни стойности, като за индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2010 г. борсовият индекс BG TR30 също отчете намаление от 8.5%, като завърши периода при 303.51 б. т. Така той достигна стойности от последното тримесечие на 2008 г. Най-високата стойност през периода е регистрирана на 03.02.2010 г. при 339.91 б. т., а най-ниската – на 27.07.2010 г. при 272.60 б. т.

Графика 43. Пазарен индекс BG TR30

Източник: "БФБ-София" АД. Бележка: Търгуваните обеми са посочени като средни стойности, като за индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През юни 2010 г. се проведе анкета сред пазарните участници относно индексите на Българска фондова борса - София АД. На база на получените отговори бяха обсъдени и структурирани предложения за изменение в правилата за изчисляване на индексите на борсата. На проведено заседание на Съвета на директорите на борсата на 12.07.2010 г. бяха приети нови правила за изчисляване на индексите на борсата, заменящи досега действащите.

Новите правила са резултат от желанието на борсата и инвестиционната общност за свеждане до минимум на елемента на субективизъм при включването на емисии в индексите, както и на стремежа към постигането на хармонична база от компании, осигуряващи възможности за активна търговия съобразно текущата пазарна ситуация. Измененията на правилата влязоха в сила от 13.07.2010 г.

2.1.6. Централен депозитар

През 2010 г. общата стойност на активите на „Централен депозитар“ АД възлизат на 5.5 млн. лв., с което размерът им спрямо края на 2009 г. е намалал с 2.56%. Основни цели на институцията през 2010 г. са: интегриране в европейските пазари и осъществяване на връзки с други депозитарни институции; актуализация и преработване на програмното осигуряване; разширяване на обхвата на предлаганите от Централен депозитар АД услуги; клирингова дейност; както и въвеждане на SWIFT стандарт за комуникация.

За 2010 г. броят на реализираните сделки и прехвърляния бележи спад от 44.5% (общо 120 417 прехвърляния/сделки за 2010 г., от които борсови са 111 858). За разлика от 2008 г. и 2009 г., когато спадът в обемите на прехвърлените финансови инструменти беше съвсем малък, през 2010 г. този спад се наблюдава както в търгуваните обеми, така и в броя на сделките и извършените прехвърляния (349 млн. броя през 2010 г., докато те са били 613 млн. броя през 2009 г.). Единствено при сделките и плащанията с компенсаторни инструменти данните показват относителна стабилност – броят на сделките през 2010 г. е 4423, докато през същия период на 2009 г. техният брой е бил 4748. Подобен е и спадът при плащанията с компенсаторни инструменти към държавни институции – 434 за 2010 г. срещу 469 за 2009 г. При издадените дубликати на депозитарни разписки също има незначителен спад (2882 броя през 2010 г., докато през 2009 г. те са били 2944 броя) за разлика от броя на трансферите от наследства, където е регистриран ръст от над 45% до 1685. За разлика от 2009 г., когато при търговията с права беше отчетен ръст от над 150%, за 2010 г. ситуацията е коренно различна. Броят на сключените сделки е близо шест пъти по-малък (491 броя сделки за 2010 г.). При броя на прехвърлените права обаче намалението е само 7% (25 млн. броя през 2010 г.).

В сравнение с предходната 2009 г. се наблюдава намаление на постъпващите заявления за регистрация на нови емисии ценни книжа и заявления за изготвяне на справки от регистъра на дружествата, емитирали безналични финансови инструменти. За отчетния период са регистрирани 27 емисии акции, 13 емисии облигации, 9 договорни фонда. За 2009 г. цифрите са съответно 27 емисии акции, 20 емисии облигации, 16 договорни фонда. Получени са заявления за обработване на 288 плащания по корпоративни действия. Размерът на изплатените чрез системата на Централен депозитар АД дивиденди за 2010 г. е приблизително същата сума като тази през 2009 г. Увеличила се е сумата на изплатените лихви и главници по облигационните емисии в сравнение с предходната година. През 2010 г. са присвоени 111 броя ISIN, като техният брой през 2009 г. е бил 104.

Сравнението на броя на извършените вписвания в регистъра с тези от 2009 г. показва драстично намаляване на броя на вписаните залози с 44%. През 2010 г. са извършени 9 вписвания на финансови обезпечения, докато броят им през 2009 г. е бил едва 4. Наблюдава се повишен интерес към публичния регистър на особените залози. Издадените удостоверения за вписаните тежести достигнаха 180 броя при 165 за 2009 г. Съвсем незначително е увеличен и броят на вписаните запори: през 2009 г. са регистрирани 341 вписвания, през 2010 г. – 364. Общият брой на вписванията на промени в особените залози също е изключително нисък – 7. Броят на вдигнатите запори е на равнището от 2008 г.

2.1.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите

През 2010 г. лимитът на компенсацията, предоставяна от Фонда за компенсиране на инвеститорите (фонда), достигна максимума съгласно разпоредбите на Закона за публичното предлагане на ценни книжа и вече отговаря на изискванията на европейската директива. Считано от 1.01.2010 г. Фондът изплаща до 40 000 лв. за 90% от активите на един клиент. През 2010 г. не се наложи изплащане на компенсации.

През изминалата година 8 посредника и шест управляващи дружества върнаха лиценза си. Поради допуснато административно нарушение един посредник бе наказан от КФН с отнемане на лиценза. Така към 31.12.2010 г. участниците във Фонда са 109, от които 52 инвестиционни посредници, 23 банки и 34 управляващи дружества.

През 2010 г. дейността на фонда беше насочена преди всичко към събиране на дължимите от инвестиционните посредници вноски в установения от закона срок, управление на средствата на Фонда в съответствие с „Инвестиционната политика на фонда“, събиране и анализ на информацията за клиентските активи, управлявани от участниците в схемата.

Постъпилите във фонда вноски през 2010 г. са на стойност 1.12 млн. лв. Приходите от инвестиции са 0.593 млн. лв. срещу 0.609 млн. лв. през 2009 г. Към 31.12.2010 г. средствата на фонда възлизат на 8.33 млн. лв., инвестирани в депозити и ДЦК. Реализираната средна доходност по депозитите през 2010 г. е 5.27%, а по ДЦК – 6.29%³⁸. Сигурността и ликвидността са водещи при вземането на инвестиционните решения на фонда.

Предвид значителния спад в търговията на капиталовия пазар управителният съвет на фонда определи вноската на посредниците за 2011 г. да бъде в същия размер, както и през 2010 г. Така и през 2011 г. посредниците ще заплащат 0.05% върху средномесечната сума на финансовите инструменти, подлежащи на компенсация, и 0.5% върху средномесечната сума на паричните средства, подлежащи на компенсация.

Към 31.12.2010 г. броят на защитените от фонда инвеститори е 60 112 срещу 58 957 към 31.12.2009 г. Към края на 2010 г. общата сума на клиентските активи, подлежащи на компенсация,

³⁸ Приходите от преоценката на ДЦК не са включени.

възлиза на 1 330 млн. лв., а на неподлежащите на компенсация - 11 млрд. лв. Средномесечната сума на финансовите инструменти през 2010 г. възлиза на 1 280 млн. лв. срещу 1 073 млн. лв. през 2009 г., а на паричните средства 35.2 млн. лв. срещу 33.1 млн. лв. Преобладават посредниците, които държат клиентски парични средства на сума по-малка от 100 хил.лв. (60%).

През 2010 г. Сметната палата направи проверка на дейността на фонда. Проверката не констатира нарушения в управлението и дейността му. Бяха направени някои препоръки.

През 2010 г. Европейската комисия (ЕК) внесе в Съвета на Европейския съюз предложение за промени в Директива 97/9/ЕО за схемите за компенсиране на инвеститорите. Фондът представи експертно становище в Министерството на финансите (МФ) във връзка с предложението на ЕК. От септември 2010 г. в Съвета на Европейския съюз започна обсъждане на предлаганите промени, на което представител на фонда изложи българската позиция, предварително съгласувана с МФ. През 2010 г. Страните членки и ЕК не постигнаха съгласие по всички въпроси, което отложи приемането на измененията в директивата за мандата на Унгарското председателство през 2011 г.

По линия на асоциираното членство в EFDI (Европейски форум на организациите за гарантиране на влоговете) през 2010 г. представител на фонда участва в годишната среща в гр. Рим, Италия, на която се проведе и конференция, организирана съвместно с IADI (Международна асоциация на организациите за гарантиране на депозитите), както и в среща на работна група към EFDI на схемите за компенсиране на инвеститорите в гр. Лондон, Обединено кралство Великобритания.

2.2. Застрахователен пазар

В края на 2010 г. общият брой на лицензираните застрахователи със седалище в Република България е 35. От тях 19 са общозастрахователни дружества, 14 - животозастрахователни дружества и 2 - животозастрахователни кооперации. През отчетния период презастрахователна дейност по общо застраховане извършва „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД, което получи лиценз през 2008 г.

Броят на дружествата по доброволно здравно осигуряване е 20. Дейност по застрахователно посредничество към края на 2010 г. извършват 363 брокери и 35 398 агенти.

Брутният премиен приход, реализиран от застрахователите със седалище в България през 2010 г., възлиза на 1623 млн. лв., което е спад от 3.5% на годишна база. В края на 2009 г. той възлизаше на 1681 млн. лв., когато бе отчетен по-висок спад (-5.9%), като подобна тенденция се наблюдава в повечето от държавите в Европа³⁹. Застрахователното проникване (брутен премиен приход като процент от БВП) през изминалата година намалява на 2.3%, като се връща на равнището си от преди 2006 г. За сравнение през 2009 г.,

когато стойността на този показател у нас е 2.5%, България се нарежда сред последната петица в ЕС – преди Гърция, Румъния и Литва. Застрахователната плътност (брутен премиен приход на човек от населението) също намалява на 216 лв. през изминалата година от 222 лв. през 2009 г., когато по този показател отново се нареждаме на едно от последните места сред страните от ЕС (преди Румъния).

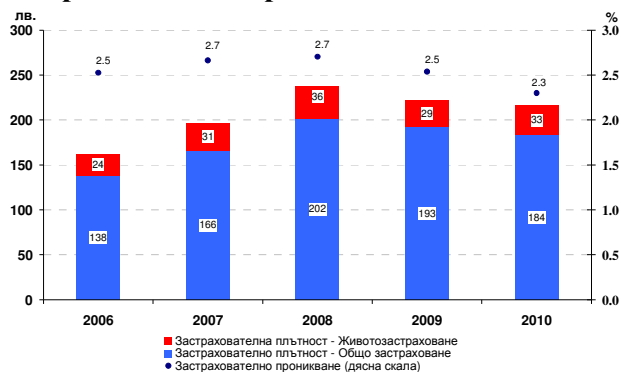
Отчетеният брутен премиен приход по общо застраховане за 2010 г. възлиза на 1377 млн. лв., с което е реализиран спад от 5.6% на годишна база. Показателят застрахователно проникване се изчислява на 2.0% при 2.1% за 2009 г., а застрахователната плътност – на 183.5 лв. на човек от населението при стойност от 192.9 лв. за 2009 г.

³⁹ Източник на информацията за развитието на застрахователния пазар в Европа през 2009 г. е: Sigma № 2/2010 World insurance in 2009: Premiums dipped, but industry capital improved, Statistical appendix, updated December 2011. .

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите през 2010 г., възлиза на 246 млн. лв., като се отбелязва ръст от 10.5% на годишна база. Следвайки динамиката на застрахователното проникване, което нараства с 0.02 пр. п. и в края на 2010 г. достига 0.35%, застрахователната плътност при животозастраховането също нараства през изминалата година и възлиза на 32.8 лв. на човек от населението при 29.4 лв. за предходната година.

Реализираният премиен приход от дружествата по доброволно здравно осигуряване през 2010 г. нараства с 10.2% на годишна база и възлиза на 42 млн. лв. Показателят здравноосигурително проникване остава непроменен в сравнение с 2009 г. и се изчислява на 0.06%. Здравноосигурителната плътност нараства с 0.56 лв. и от 5.06 лв. за 2009 г. достига 5.62 лв. на човек от населението за 2010 г.

Графика 44. Застрахователна плътност и застрахователно проникване

Източник: КФН.

При отчетена средногодишна инфлация от 2.4% у нас за 2010 г. реалният спад на брутният премиен приход се изчислява на 5.7% на годишна база, като в общото застраховане той е 7.8%, а в животозастраховането е реализиран реален ръст от 7.9%⁴⁰. Отчетеният реален ръст на брутният премиен приход в

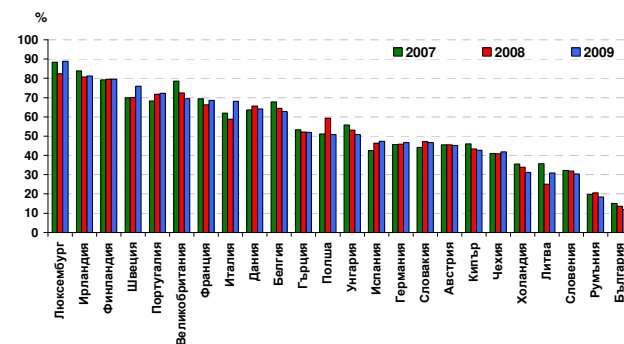
⁴⁰ Реалният ръст е изчислен по формулата на Фишер: $1 + r_n = (1 + r_r)(1 + i)$, където r_n е номиналният ръст, r_r е реалният ръст и i е ръстът на инфлацията.

животозастраховането е в пъти по-голям от отчетения реален растеж на БВП от 0.2%.

През 2009 г. застрахователните премии в Европа бележат реален ръст от 2% на годишна база след отчетения спад от 10.0% за 2008 г. Тази динамика е доминирана от развитието в страните от Западна Европа, където се отчита реален ръст от 2.8% за 2009 г. след реалния спад от 10.9% за предходната година. В Централна и Източна Европа спад в застрахователните премии от 10.2% се регистрира за 2009 г., когато се проявяват ефектите от глобалната криза, при реален ръст от 9.9% за 2008 г.

Премийният приход по животозастраховане в Западна Европа за 2009 г. отбелязва реален ръст от 4.1% при отчетен спад от 16% за 2008 г., като развитието на премиите в отделните страни е различно. Реалният спад на премиите по общо застраховане в страните от Западна Европа за 2009 г. е 0.5% при отчетен реален спад от 0.4% за 2008 г.

Графика 45. Дял на животозастраховането в общия застрахователен бизнес в държавите-членки на ЕС

Източник: Sigma № 2/2010 World insurance in 2009: Premiums dipped, but industry capital improved, Statistical appendix, updated March 2010.

За разлика от Западна Европа, в Централна и Източна Европа премиите и по общо застраховане, и по животозастраховане отбелязват реален спад на годишна база за 2009 г., съответно от 7.5% (2008 г.: реален ръст от 6.8%) и от 20% (2008 г.: реален ръст от 20%). Спадът в животозастраховането е отражение на тежката икономическа криза в

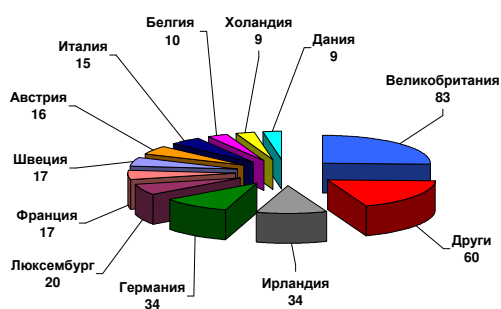
региона, където средният реален спад на БВП е по-висок от този за целия Европейски съюз.

Делът на животозастраховането е един от показателите, отразяващи нивото на развитие на застрахователния пазар като цяло. В развитите страни животозастраховането формира повече от 50% от общия застрахователен бизнес, докато в света този показател за 2009 г. е 57.5%.

У нас застрахователният пазар е доминиран от общото застраховане, чийто дял през 2010 г. намалява до 84.9% при 87% към края на 2009 г. и 85% към края на 2008 г., като България се нарежда на едно от последните места сред европейските страни по относителен дял на животозастраховането в общия застрахователен бизнес.

Към края на 2010 г. броят на застрахователните дружества (ЗД) от държави членки, които имат намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, е 324. Географското им разпределение показва преобладаващ интерес към местния пазар на компаниите със седалище във Великобритания (83), следвани от Ирландия и Германия (34).

Графика 46. Географска карта на нотификациите на ЗД от ЕС

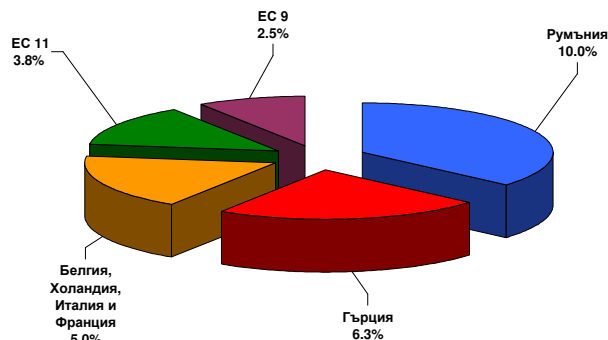

Източник: КФН.

Бележка: На графиката е показано териториалното разпределение на броя нотификации, получени от съответната държава членка. В 'Други' се включват: Лихтенщайн (8 нотификации), Испания (7), Унгария (6), Полша (6), Малта (6), Гибралтар (Великобритания) (5), Чехия (4), Румъния (4), Гърция (3), Норвегия (3), Словения (3), Финландия (2), Литва (2) и Естония (1).

Към края на 2010 г. 9 български застрахователи са нотифицирали Комисията за намерението си да извършват дейност на територията на държавите - членки на ЕС, при условията на свободата на предоставяне на услуги, като през изминалата година дейност извършват реално 3 застрахователя. Географското разпределение на нотификациите на българските застрахователи разкрива трайните им интереси за разрастване на дейността им към съседните пазари на Румъния (10.0%) и Гърция (6.3%).

Графика 47. Географска карта на нотификации на ЗД със седалище в Република България

Източник: КФН.

Бележка: На графиката е показано процентното съотношение между държавите, на които са изпратени нотификации от страна на КФН. Белгия, Холандия, Италия и Франция имат еднакъв дял от по 5.0%, ЕС 11 представлява група от 11 страни членки (Австрия, Великобритания, Германия, Дания, Кипър, Португалия, Полша, Унгария, Финландия, Чехия и Швеция), всяка от които има дял от 3.8%, а ЕС 9 – респективно 9 страни членки (Естония, Ирландия, Испания, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Словения и Словакия) с по 2.5% дял.

Съгласно част VI, т. 2 от Общия протокол, определящ начините и формите на взаимодействие между надзорите на държавите-членки на Европейския съюз (General Protocol relating to the Collaboration of the Insurance Supervisory Authorities of the Member States of the European Union (Revised Siena Protocol)), компетентните органи на държавите-членки на Европейското икономическо пространство (ЕИП) обменят статистическа информация преди края на годината, следваща отчетната година, по отношение на дейността на техни поднадзорни

лица, извършващи дейност при условията на правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги. Информацията, получена в КФН от съответните надзорни органи на държавите-членки на ЕИП, показва, че въпреки големият брой компании, предявили намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, броят на реално извършващите дейност е много по-малък, като за 2009 г. той възлиза приблизително на 100, в т. ч. застрахователи със седалища в Австрия, Чехия, Люксембург, Италия, Германия, Швеция, Ирландия, Унгария, Белгия, Холандия, Румъния, Дания, Великобритания, Малта, Гърция и Лихтенщайн. Брутния премиен приход, реализиран на територията на Република България през 2009 г. при условията на свободата на предоставяне на услуги, възлиза на 33 млн. лв., в т. ч. 32.9 млн. лв. по общо застраховане и 0.1 млн. лв. по животозастраховане.

Таблица 33. Брутен премиен приход, реализиран от застрахователи със седалище в страната и в други държави-членки на ЕИП

	застрахователи със седалище в Р. България		клонове на застрахователи със седалище в други държави членки на ЕИП		застрахователи със седалище в други държави членки на ЕИП, извършващи дейност при условията на свободата на предоставяне на услуги	
	2010 г.	2009 г.	2010 г.**	2009 г.**	2010 г.***	2009 г.**
Общо застраховане	1 377	1 459	43	41	-	32.9
Животозастраховане	246	222	16	17	-	0.1
ОБЩО:	1 623	1 681	59	58	-	33.0

Бележки: *Съгласно данни на БНБ. ** Съгласно данни, предоставени от компетентните органи на съответните държави членки на ЕИП. *** Информация за дейността на застрахователите със седалище в други държави членки на ЕИП на територията на Р. България при условията на свободата на предоставяне на услуги през 2010 г. следва да бъде представена в КФН от компетентните органи на съответните държави до края на 2011 г.

Броят на дружествата, които са изразили интерес да извършват дейност на територията на Република България при условията на правото на установяване (чрез клон), е 9 в края на 2009 г., като реализираният от тях брутен премиен приход възлиза на 58 млн.лв., в т.ч. 41 млн.лв. по общо застраховане и 17 млн. лв. по животозастраховане. По данни на Българската народна банка (БНБ) реализираният през 2010 г. брутен премиен

приход от клоновете на чуждестранни застрахователи възлиза на 59 млн. лв., в т. ч. 43 млн. лв. по общо застраховане и 16 млн. лв. по животозастраховане.

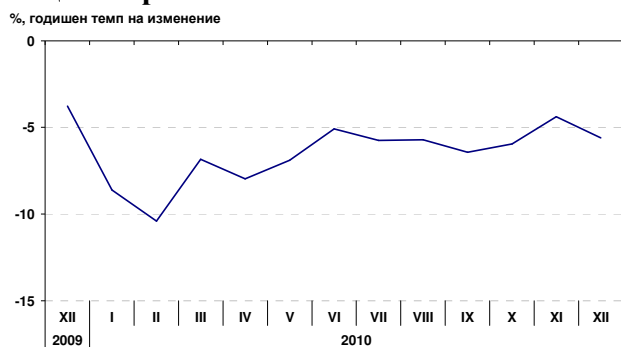
През 2010 г. дейност при условията на свободата на предоставяне на услуги на територията на други държави-членки на ЕИП са извършвали две дружества по общо застраховане със седалище в Република България, като реализираният от тях премиен приход е 2.2 млн. лв. Едното от тях е предоставяло услуги на територията на Кралство Испания, реализирайки премиен приход по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите, а другото е извършвало дейност на територията на Румъния и Гърция, където е записало премиен приход по застраховки „Пожар и природни бедствия” и „Други щети на имущество”.

Нито един от животозастрахователите не отчита премиен приход от извършена застрахователна дейност на територията на други държави-членки на ЕИП при условията на свободата на предоставяне на услуги през разглеждания период.

2.2.1 Общо застраховане

Брутния премиен приход по общо застраховане към края на 2010 г. възлиза на 1377 млн. лв. Девет от дружествата по общо застраховане отчитат спад на годишна база по отношение на реализирания от тях премиен приход. Тенденцията на спад на брутния премиен приход, започнала от септември 2009 г., продължава и през изминалата година, като отрицателният темп на изменение се забавя и в края на годината достига -5.6% на годишна база.

Графика 48. Брутен премиен приход по общо застраховане

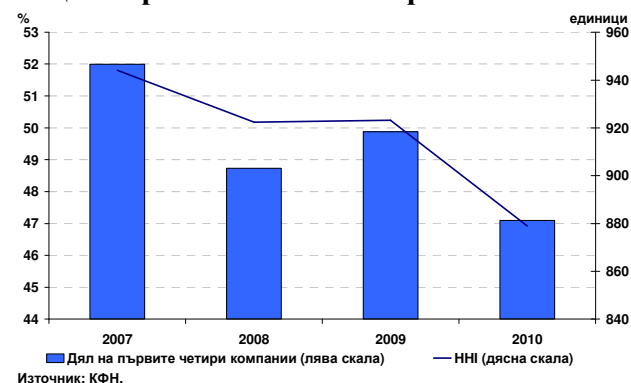

Източник: КФН.

Основни фактори, оказващи влияние върху развитието на сектора през 2010 г., са продължилото намаление в продажбите на автомобили, спадът при покупките на лизинг, тенденцията към забавяне темповете на растеж на кредита. По данни на Асоциацията на автомобилните производители в България продажбите на нови автомобили през 2010 г. продължават да намаляват, макар и с по-бавни темпове, като през годината отчитат спад от 25.1% при -53.7% през предходната година.

По предварителни данни на БНБ в края на декември 2010 г. вземанията на лизинговите дружества по финансов и оперативен лизинг намаляват на годишна база с 19.1%. Размерът на сключените през четвъртото тримесечие на 2010 г. нови договори за финансов лизинг възлиза на 232 млн. лв. и е по-малък с 2.8% в сравнение със същия период на 2009 г. В края на декември 2010 г. броят на кредитите на сектор Домакинства и НТООД (нетърговски организации, обслужващи домакинствата) намалява с 8.3% на годишна база, а размерът им съответно с 0.8% на годишна база.

Графика 49. Концентрация на общозастрахователния пазар

Източник: КФН.

Пазарният дял на четирите дружества с реализиран най-висок премиен приход⁴¹ към края на 2010 г. възлиза на 47.1% при 49.9% в края на 2009 г. През последните няколко години кривата на индекса Херфиндал – Хиршман (ННІ)⁴² се характеризира с низходящ тренд, което очертава тенденция към засилване на конкуренцията на пазара по общо застраховане и намаляване на концентрацията.

През 2010 г. в структурата на портфейла на дружествата, които извършват дейност по общо застраховане, основен дял от 71.2% заемат автомобилните застраховки, като застраховката „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ заема дял от 36.1%, а застраховката „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ - съответно 35.1%.

⁴¹ Това са ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“, „ДЗИ-Общо застраховане“ ЕАД, „ЗАД Армеец“ АД и ЗД „Бул Инс“ АД.

⁴² Индексът Херфиндал – Хиршман (ННІ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици, пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици - умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

Графика 50. Структура на brutния премиен приход по видове застраховки за 2010 г.

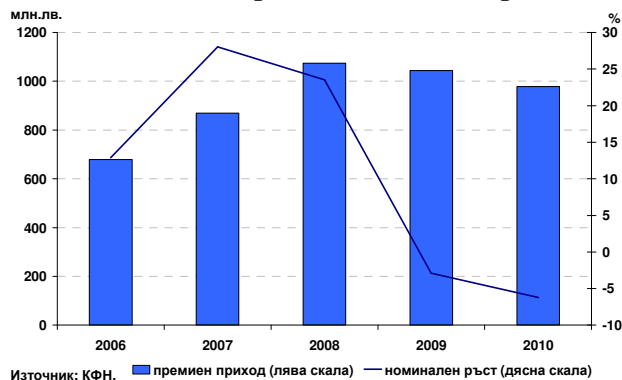
Източник: КФН.

През 2009 г. автомобилното застраховане в Европа е най-голямата линия на бизнес, която заема дял от 30%⁴³. Премийният приход, реализиран от европейските автомобилни застрахователи, възлиза на 121 млрд. евро при 127 млрд. евро през 2008 г. и 130 млрд. евро през 2007 г. През последното десетилетие 2009 г. е втората последователна година, през която се отчита спад на премийния приход. Тази тенденция се обяснява както с високото ниво на конкуренция между застрахователите, така и със забавеното икономическо развитие. В България автомобилното застраховане също отбелязва за втора последователна година спад от 5.5% на годишна база по отношение на реализирания премиен приход за 2010 г. Освен в България, премийният приход по автомобилно застраховане отчита спад и в Португалия (-8%), Испания (-6%), Италия (-3.3%), Германия (-1.3%), Великобритания (-1%), Франция (-0.2%) и Полша (-1.6%).

За периода януари - декември 2010 г. реализираният премиен приход по застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ възлиза на 496 млн. лв., като се отчита спад от 17.7% на годишна база при спад от 12.7% за 2009 г. и ръст от 23.3% за 2008 г. Този спад е в резултат от намаления

с 16.2% брой на застрахованите обекти по този вид застраховка на база сключените през годината договори.

Графика 51. Премийен приход по автомобилно застраховане в България

Източник: КФН. ■ премиен приход (лява скала) — номинален ръст (дясна скала)

Бележка: Данните включват застраховки „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“.

⁴³ CEA Statistics No 42 European Insurance in Figures.

ФОКУС ТЕМА: Развитие на регулацията и пазара по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите

Във връзка с подобряване на регулацията по задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите и с цел осигуряване на по-високо ниво на защита на интересите на изключително широк кръг от физически и юридически лица през 2010 г. бяха направени промени, които бяха насочени към въвеждане на изискване за планиране и ограничаване на административните и аквизиционните разходи на застрахователите по задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите. Друга мярка, насочена към запазване на финансовата стабилност, бе въвеждането на нов, допълнителен резерв и конкретни изисквания по отношение на метода за образуване на резерва за възникнали, но непредявени претенции, по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите. В резултат на тези промени към 31.12.2010 г. дружествата, предлагащи застраховка „Гражданска отговорност”, са заделили допълнителен резерв по този вид застраховка в размер на 17 млн. лв.

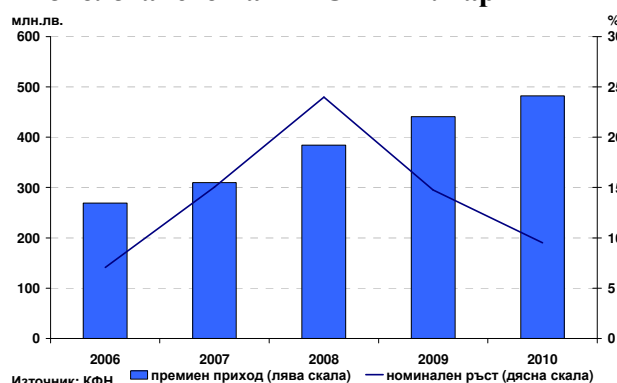
Също така бяха издадени две заповеди, насочени към прекратяване на порочни практики, свързани с необосновано намаляване на премиите и формиране на такива тарифи, които целят заобикаляне на съществуващата уредба и изисквания и могат да доведат до рязко влошаване на стабилността и предсказуемостта на пазара по задължителната застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите. Такъв сценарий би имал пряко въздействие върху правата и интересите както на лицата, претърпели имуществени и неимуществени вреди, така и на лицата, добросъвестно сключили задължителната застраховка. Като резултат от предприетите мерки се отчита увеличаване на премиите по сключените едногодишни договори през месец декември, като средната премия достига 220 лв., при 158 лв. за същия период на миналата година.

Реализираният премиен приход по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС” през изминалата година отчита ръст от 9.5% на годишна база и възлиза на 482 млн. лв. Премиеният приход по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите възлиза на 476 млн. лв., по застраховка „Гражданска отговорност” за трети държави („Зелена карта”) – на 0.9 млн. лв., по Гранична застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите – 3.3 млн. лв., и по застраховка „Гражданска отговорност” на превозвача – 1.8 млн. лв. За по-високия премиен приход по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилите допринася увеличението на средната премия по едногодишните договори, като през 2010 г. тя е 185 лв. при 167 лв. за същия период на 2009 г. Освен това е налице тенденция към увеличаване на премиите през отделните месеци на 2010 г., като по

сключените едногодишни договори през месец декември средната премия достига 220 лв.

Делът на първите четири компании по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС”, е 55.2%.

Графика 52. Премиен приход по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС” в България

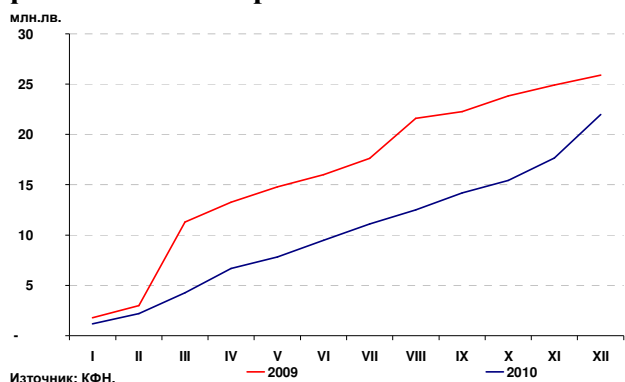

В края на 2010 г. у нас имуществените застраховки („Пожар и природни бедствия” и

„Други щети на имущество“) заемат дял от 19.0% от brutния премиен приход. Реализираният премиен приход по застраховки „Пожар и природни бедствия“ и „Други щети на имущество“ възлиза на 261 млн. лв. и отбелязва спад от 5.9% на годишна база при ръст от 11.8%, отчетен през предходната година.

През 2010 г. записаният премиен приход по трите вида финансови застраховки („Кредити“, „Гаранции“ и „Разни финансови загуби“) възлиза на 22 млн. лв., като се отчита спад от 15.1% на годишна база. Основно се отбелязва спад на годишна база по застраховките „Кредити“ от 3.9 млн. лв. (-32.5%) и „Разни финансови загуби“ от 6.1 млн. лв. (-9.7%). В края на годината посочените застраховки заемат дял от 1.6% в общия премиен приход в сектора.

Графика 53. Премиен приход по финансовите застраховки

Общата застрахователна сума, за която са покрити рисковете по действащи към 31 декември 2010 г. договори по трите вида финансови застраховки, възлиза на 2256 млн. лв., от която 31.2% (705 млн. лв.) - по застраховка „Кредити“, 3.7% (83 млн. лв.) - по застраховка „Гаранции“, и 65.1% (1468 млн. лв.) - по застраховка „Разни финансови загуби“. В сравнение с предходната година застрахователната сума намалява с 8.5% (211 млн. лв.).

Отстъпените премии на презастрахователи за 2010 г. са в размер на 236

млн. лв. и представляват 17% от brutния премиен приход, реализиран в сектора. Коефициентът на самозадържане намалява, като се изчислява на 0.83 при 0.86 година по-рано. В структурата на отстъпените премии на презастрахователите по видове застраховки с най-голям относителен дял са застраховките „Пожар и природни бедствия“ (29.0%), „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ (26.4%), „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ (12.0%) и „Други щети на имущество“ (9.7%).

Възникналите претенции по общо застраховане са в размер на 749 млн. лв., като се отчита спад от 1.6% на годишна база. Размерът на изплатените обезщетения в общозастрахователния сектор през 2010 г. също намалява с 0.2% и възлиза на 678 млн. лв., като при дванадесет от дружествата по общо застраховане увеличението на изплатените обезщетения на годишна база изпреварва ръста на премиения приход. Възстановените суми по презастрахователни договори възлизат на 84 млн. лв., което е 12.4% от изплатените през 2010 г. обезщетения по общо застраховане.

Графика 54. Структура на изплатените обезщетения по видове застраховки за 2010 г.

Източник: КФН.

В структурата на изплатените обезщетения по видове застраховки най-голям относителен дял от 83% заемат автомобилните застраховки („Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ и „ГО, свързана с притежаването и използването на

МПС”), следвани от имуществените застраховки („Пожар и природни бедствия” и „Други щети на имущество”), заемащи дял от 9%.

Изплатените обезщетения по финансовите застраховки в края на 2010 г. са в размер на 23.5 млн. лв., от които 8.2 млн. лв. по застраховка „Кредити”, 0.6 млн. лв. по застраховка „Гаранции” и 14.7 млн. лв. по застраховка „Разни финансови загуби”. На годишна база се отчита увеличение от 36.8% на общо изплатените по тези видове застраховки обезщетения.

Най-голямо увеличение в размера на изплатените обезщетения на годишна база през 2010 г. се отчита по застраховки „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС” (с 26 млн. лв.), „Пожар и природни бедствия” (с 9 млн. лв.) и „Други щети на имущество” (с 8 млн. лв.). През изминалата година увеличението на изплатените обезщетения на годишна база изпреварва ръста на премийния приход по единадесет от застраховките. Брутният коефициент на щетимост в края на годината нараства на 0.56 при 0.52 година по-рано.

Таблица 34. Брутен коефициент на щетимост

	2009	2010
Злополука	0.17	0.25
Заболяване	0.58	0.52
Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства	0.61	0.62
Релсови превозни средства	0.12	0.02
Летателни апарати	0.04	0.13
Плавателни съдове	0.51	0.32
Товари по време на превоз	0.31	0.49
Пожар и природни бедствия	0.16	0.24
Други щети на имущество	0.15	0.47
ГО, свързана с притежаването и използването на МПС	0.72	0.68
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	0.00	0.01
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	-0.05	-0.91
Обща гражданска отговорност	0.13	0.44
Кредити	0.29	1.54
Гаранции	-0.03	1.00
Разни финансови загуби	0.95	1.07
Правни разноски	0.00	0.21
Помощ при пътуване	0.31	0.27
ОБЩО	0.52	0.56

Източник: КФН.

Фактически извършените разходи от общозастрахователните дружества, свързани с тяхната дейност, намаляват с 1.7% на годишна база и в края на 2010 г. възлизат на 556 млн. лв., което представлява 40% от брутния премийен приход, реализиран в сектора. Аквизиционните разходи възлизат на 323 млн. лв. и представляват 58.1% от общо извършените фактически разходи и 23.5% от реализирания брутен премийен приход за 2010 г. От тях 273 хил. лв. (84.6%) са аквизиционни комисиони, 15 млн. лв. (4.7%) са разходи за реклама и 34 млн. лв. са други преки и косвени аквизиционни разходи.

Изплатените аквизиционни комисиони по застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства”, намаляват с 15.2% на годишна база и в края на 2010 г. възлизат на 112 млн. лв., като заемат дял от 51% от общо извършените фактически разходи и 23% от премийния приход по този вид застраховка.

По застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС”, към края на отчетния период са изплатени аквизиционни комисиони в размер на 96 млн. лв. при 92 млн. лв. година по-рано. Изплатените аквизиционни комисиони заемат дял от 51% от общо извършените фактически разходи по този вид застраховка и 19.8% от премийния приход по този вид застраховка. На годишна база се наблюдава намаление на дела на изплатените аквизиционни комисиони в премийния приход по този вид застраховка с 1.1 пр. п.

Извършените административни разходи са в размер на 165 млн. лв., или 29.6% от общо извършените разходи и 12.0% от брутния премийен приход. Стойността им по застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства”, възлиза на 64 млн. лв., което е 29% от общо извършените разходи по този вид застраховка и 13% от премийния приход по застраховката. По застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС”, извършените

административни разходи възлизат на 40 млн. лв. и нарастват с 15% на годишна база. Те представляват 21% от общо извършените разходи по вида застраховка и 8% от премиения приход по застраховката.

Разходите за уреждане на претенции възлизат на 28 млн. лв., или 5.1% от общо извършените разходи. На годишна база тези разходи нарастват с 13%.

Размерът на общо извършените разходи по застраховки „Помощ при пътуване“, „Разни финансови загуби“ и „Товари по време на превоз“ възлиза на повече от 50% от премиения приход, реализиран по съответния вид застраховка. Брутният коефициент на разходите в края на отчетния период се изчислява на 0.38 при 0.37 в края на 2009 г.

Таблица 35. Брутен коефициент на разходи

	2009	2010
Злополука	0.49	0.47
Заболяване	0.31	0.42
Сухопътни превозни средства, без		
релсови превозни средства	0.39	0.41
Релсови превозни средства	0.11	0.36
Летателни апарати	0.12	0.12
Плавателни съдове	0.38	0.36
Товари по време на превоз	0.45	0.48
Пожар и природни бедствия	0.3	0.34
Други щети на имущество	0.47	0.45
ГО, свързана с притежаването и	0.37	0.37
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	0.11	0.11
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	0.55	0.31
Обща гражданска отговорност	0.29	0.31
Кредити	0.27	0.28
Гаранции	0.32	0.29
Разни финансови загуби	0.52	0.55
Правни разноски	0.43	0.41
Помощ при пътуване	0.49	0.63
ОБЩО	0.37	0.38

Източник: КФН.

През 2010 г. най-висок брутен технически резултат отбелязват застраховките „Пожар и природни бедствия“ (80.9 млн. лв.), „Летателни апарати“ (9.2 млн. лв.), „ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати“ (7.2 млн. лв.), „Обща

гражданска отговорност“ (7.2 млн. лв.) и „Злополука“ (6.8 млн. лв.). По застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“, брутният технически резултат и през изминалата година е отрицателен (-42.8 млн. лв.), но е по-нисък в сравнение с предходната година (-36.8 млн. лв.). От шестнадесет застрахователи, имащи право да предлагат този вид застраховка, девет отчитат отрицателен брутен технически резултат.

Таблица 36. Брутен технически резултат

	2009	2010
Злополука	8.21	6.76
Заболяване	0.00	0.00
Сухопътни превозни средства, без		
релсови превозни средства	13.97	-8.51
Релсови превозни средства	0.26	0.21
Летателни апарати	8.39	9.20
Плавателни съдове	1.12	2.44
Товари по време на превоз	3.57	0.24
Пожар и природни бедствия	116.33	80.86
Други щети на имущество	24.02	5.09
ГО, свързана с притежаването и	-36.82	-42.82
ГО, свързана с притежаването и използването на летателни апарати	6.70	7.21
ГО, свързана с притежаването и използването на плавателни съдове	1.12	4.11
Обща гражданска отговорност	16.83	7.16
Кредити	8.73	-6.96
Гаранции	2.12	-1.08
Разни финансови загуби	-10.35	-4.16
Правни разноски	0.00	0.00
Помощ при пътуване	1.93	0.91
ОБЩО	166.14	60.66

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго. Стойностите за "Брутен технически резултат" са получени на база, отчитане на непосредствено присъщите приходи и разходи по видовете застраховки, без да се вземат предвид други технически разходи и разпределен приход от инвестиции, отчетени в Отчета за доходите.

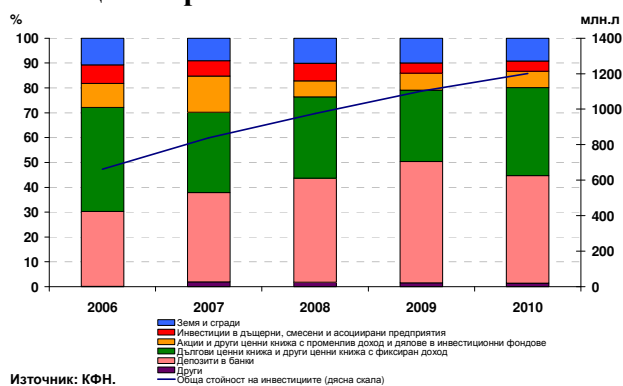
Източник: КФН.

Освен по застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“, отрицателен брутен технически резултат се отчита по финансовите застраховки и по застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“. По финансовите застраховки той е съответно (-7)

млн. лв. по застраховка „Кредити”, (-1.1) млн. лв. по застраховка „Гаранции” и (-4.2) млн. лв. по застраховка „Разни финансови загуби”.

Към края на отчетния период сумата на активите на общозастрахователните дружества възлиза на 1864 млн. лв., като нараства с 2.9% на годишна база. Стойността на инвестициите на дружествата, извършващи дейност по общо застраховане, нараства с 9.0% на годишна база, като в края на годината възлиза на 1201 млн. лв. и заема дял от 66.3% от общата сума на активите. В края на годината 85% от инвестициите са с местоположение в Република България, 14% в държави - членки на ЕС, и 1% в трети държави. В структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на дружествата най-голям дял заемат депозитите в банки (43.2%), следвани от дълговите ценни книжа и други ценни книжа с фиксиран доход (35.4%). По-голяма част (67.2%) от дълговите ценни книжа и другите ценни книжа с фиксиран доход представляват държавни ценни книжа (ДЦК). В края на годината 72.4 % от стойността на инвестициите в ДЦК са такива, издадени от Правителството на Република България, 7.4% от Полша, 5.9% от Гърция, 4.3% от Чехия, 3% от Германия и общо 7% са издадени от Италия, Словакия, Хърватия, Унгария, Австрия, Испания, Португалия, Румъния и Словения.

Графика 55. Структурата на инвестиционния портфейл на дружествата по общо застраховане

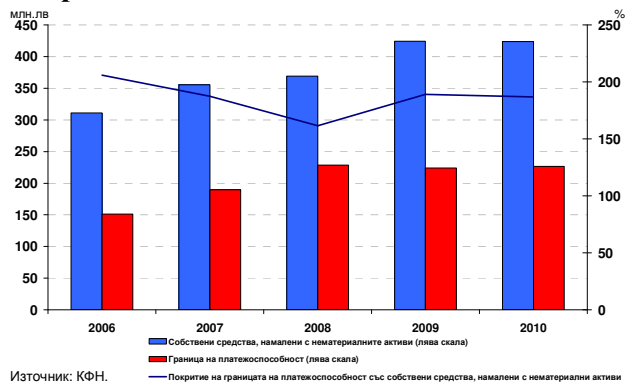
Източник: КФН.

Делът на инвестициите в земя и сгради в общия инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане през последните пет години остава почти постоянен от около 10%. През 2010 г. делът на инвестициите в дъщерни, смесени и асоциирани предприятия, в които дружествата имат дялово участие, остава без промяна в сравнение с дела през 2009 г. В резултат на бавното възстановяване на капиталовите пазари делът на инвестициите в акции и други ценни книжа с променлив доход и дялове в инвестиционни фондове на дружествата по общо застраховане продължава да намалява и през изминалата година, като в края на 2010 г. възлиза на 6.6%. През 2010 г. делът на инвестициите в дългови ценни книжа и други ценни книжа с фиксиран доход в общия инвестиционен портфейл значително нараства за сметка на намалението на дела на инвестициите в депозити в банки в резултат от понижението на лихвите по депозитите.

Собственият капитал на застрахователите по общо застраховане през изминалата година нараства с 1.4%, като в края на 2010 г. възлиза на 526 млн. лв. През 2010 г. записаният акционерен капитал намалява с 8 млн. лв. Четири от дружествата по общо застраховане увеличиха акционерния си капитал, за да изпълнят изискването за повисок гаранционен капитал съгласно промените в чл. 82 КЗ.

Границата на платежоспособност на дружествата по общо застраховане в края на 2010 г. достига 227 млн. лв., а гаранционният им капитал възлиза на 144 млн. лв. От деветнадесет дружества по общо застраховане две не разполагат с необходимите собствени средства, за да изпълнят изискванията на чл. 80, ал. 1 КЗ. Покритието на границата на платежоспособност намалява с 2 пр. п. на годишна база, като в края на изминалата година се изчислява на 186.9%.

Графика 56. Покритие на границата на платежоспособност в сектора по общо застраховане

Източник: КФН.

В края на 2010 г. размерът на brutните технически резерви, заделени от общозастрахователните дружества за изплащане на бъдещи обезщетения, нараства с 8.1% и достига 1376 млн. лв., а нетните технически резерви нарастват до 1122 млн. лв.

Най-голям дял от 57.2% в brutните технически резерви заема резервът за предстоящи плащания, който през изминалата година се увеличава с 9.6% и възлиза на 787 млн. лв. По застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“, заделеният в края на 2010 г. резерв за предстоящи плащания нараства с 12% и достига 574 млн. лв. при ръст на премиения приход по този вид застраховка от 10%. Увеличението на резерва по тази застраховка е главно в резултат от нарастването с 26.2% на частта от него за предявени, но неизплатени претенции.

Размерът на пренос-премиения резерв в края на 2010 г. възлиза на 519 млн. лв., като отбелязва спад от 0.6% на годишна база. По видове застраховки най-голямо намаление на пренос-премиения резерв се отчита по застраховка „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“.

Размерът на резерва за неизтекли рискове възлиза на 30 млн. лв. и остава почти без промяна в сравнение с 2009 г.

Значително увеличение се наблюдава в размера на резерва за бонуси и отстъпки,

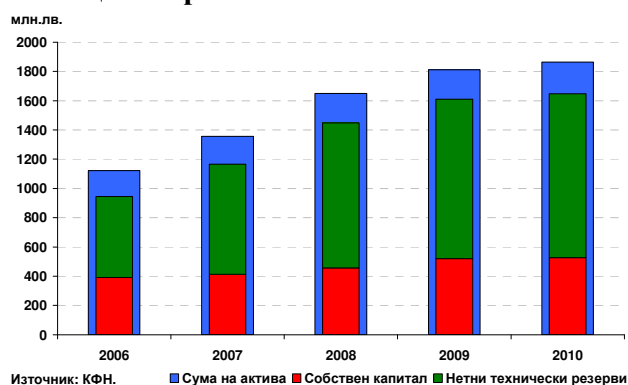
който се образува за посрещане на задълженията за плащане на суми под формата на бонуси и отстъпки, произтичащи от развитието на риска, от 0.2 млн. лв. в края на 2009 г. на 5 млн. лв. в края на 2010 г.

В края на 2010 г. дружествата по общо застраховане са заделили резерви, съгласно последните изменения в Наредба № 27, в размер на 34 млн. лв. От тях 17 млн. лв. представляват допълнителен резерв, заделен по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, който се образува, когато размерът на пренос-премиения резерв за всяко застраховано МПС към края на годината е по-нисък от минимално необходимата сума за покритие на риска за едно застраховано МПС и очакваните разходи след края на отчетния период.

Общо заделените технически резерви по трите вида финансови застраховки намаляват с 4% на годишна база, като в края на 2010 г. възлизат на 39.9 млн. лв. От тях 47.9% са заделени по застраховка „Разни финансови загуби“, 35.5% по застраховка „Кредити“ и 16.6% по застраховка „Гаранции“.

През изминалата година продължава тенденцията на нарастване на активите, собствения капитал и нетните техническите резерви в сектора по общо застраховане.

Графика 57. Активи, собствен капитал и нетни технически резерви на дружествата по общо застраховане

Източник: КФН.

Сумата на активите за покритие на техническите резерви възлиза на 1387 млн. лв.

през изминалата година, като всички общозастрахователни дружества покриват напълно brutния размер на техническите си резерви, заделени към края на отчетния период. Най-голям дял в структурата на активите за покритие на техническите резерви заемат депозитите в банки (29.9%), следвани от вземанията от застраховани лица и посредници (15.7%).

В края на 2010 г. дружествата в сектора по общо застраховане отчитат по-нисък отрицателен технически резултат (-43.28 млн. лв.) в сравнение с предходната година (-7.74 млн. лв.), като девет дружества приключват периода с отрицателен технически резултат.

По-ниският технически резултат и приходи от инвестиции, както и почти същите разходи по инвестиции през 2010 г. в сравнение с предходната година оказват влияние върху отчетения отрицателен нетен финансов резултат в размер на (-16.4) млн. лв. при положителна стойност от 26.7 млн. лв. една година по-рано. В резултат на отчетения отрицателен финансов резултат възвръщаемостта на активите, изчислена като съотношение между печалбата (загубата) за финансовия период и общата сума на активите, намалява от 1.5% през 2009 г. на -0.9% през изминалата година. Възвръщаемостта на собствения капитал, изчислена като съотношение между печалбата (загубата) за периода и собствения капитал, обръща положителната стойност от 5.1% през предходната година на -3.1% за 2010 г.

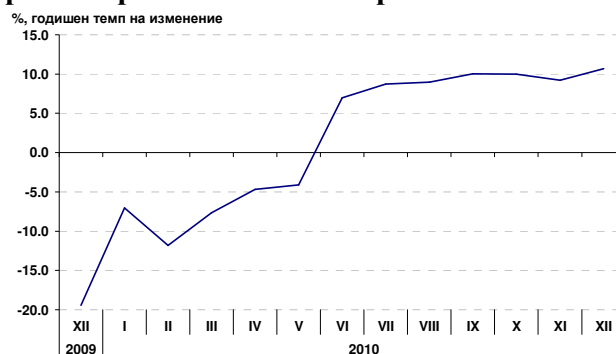
Реализираните за периода януари - декември 2010 г. приходи от инвестиции от общозастрахователните дружества намаляват с 13 млн. лв. и възлизат на 81 млн. лв. в края на годината. Разходите по инвестиции остават почти същите в сравнение с отчетените през същия период на миналата година и възлизат на 21 млн. лв., 77% от които са отрицателни разлики от преценка на стойността на инвестициите и по 12% са загубите от реализация на инвестиции и разходите по управление на инвестиции. Шест от

дружествата по общо застраховане приключват 2010 г. със загуба, като отрицателният финансов резултат на тези дружества е следствие от отрицателния технически резултат.

2.2.2. Животозастраховане

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите през 2010 г., отчита ръст от 10.5% на годишна база и възлиза на 246 млн. лв. За сравнение, премиите за 2009 г. бяха отчетели спад от 17.7% на годишна база. Премийният приход е реализиран изцяло от директен бизнес, т.е. за втора поредна година нито един животозастраховател не поема рискове от друг застраховател.

Графика 58. Брутен премиен приход, реализиран от животозастрахователите

Източник: КФН.

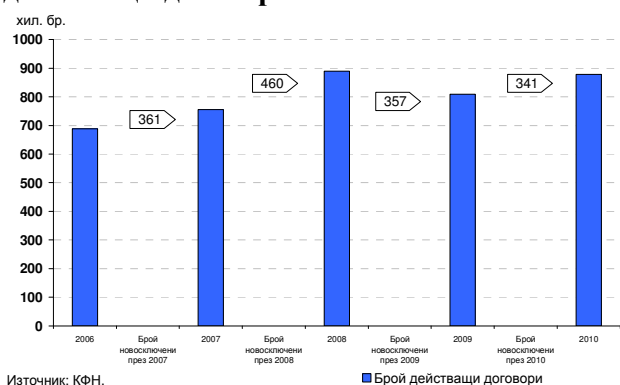
Бележка: Графиката е изградена на база темп на прираст на brutния премиен приход, отчетен по видове застраховки през отделните месеци на 2010 г., като разликата с темпа на прираст, изчислен на база премиен приход по отчета за доходите, произтича от възприетата от някои застрахователи счетоводна политика за отделяне на депозитния компонент на премиата по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд, и включването му в резерва по този вид застраховка.

За разлика от предходната 2009 г., когато кривата, описваща темпа на прираст на brutния премиен приход по месеци на годишна база, отбелязваше низходящ тренд и към края на годината се отчиташе спад, през 2010 г. тенденцията е възходяща. През първата половина на отчетната година темпът на прираст на годишна база е отрицателен, но се повишава с всеки следващ месец, като след

второто тримесечие на годината става положителен.

Спад на премиения приход на годишна база към края на 2010 г. отчитат само три от животозастрахователните компании. Техният съвкупен пазарен дял възлиза на 26.3%, като към края на 2009 г. пазарният дял на животозастрахователите с отрицателен годишен темп на прираст е бил 73.1%.

Графика 59. Брой новосключени и действащи договори

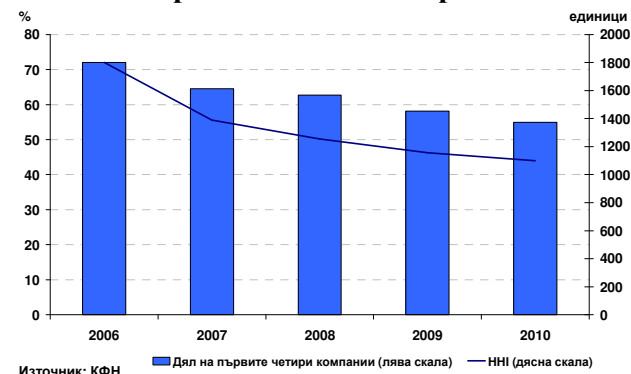
Източник: КФН.

През изминалата 2010 г. броят на действащите договори отново отбелязва ръст на годишна база и възлиза на 879 хил., след намаляването до 809 хил. през предходната година вследствие на големия брой предсрочно прекратени и неподновени договори в резултат на редица икономически фактори. Тази динамика е показателна за това, че броят на договорите с изтекъл срок и на предсрочно прекратените през 2010 г. договори е по-малък от този на новосключените през годината, въпреки че последните отчитат спад на годишна база за втора поредна година.

За разлика от динамиката на новосключените договори записаните премии по новосключените през 2010 г. договори нарастват на годишна база и възлизат на 105 млн. лв. при 95 млн. лв. по сключени договори през 2009 г. Въпреки отчетения ръст, премиите по новосключени договори все още не са достигнали нивата от преди кризата.

Съвкупният пазарен дял на четирите животозастрахователни дружества, реализирали най-висок премиен приход през 2010 г.⁴⁴, продължава да намалява на годишна база и към края на годината се изчислява на 55.0% при 58.1% през 2009 г. Концентрацията на пазара по животозастраховане продължава да намалява, като съответно конкуренцията между опериращите на него дружества продължава да се засилва. Това рефлектира върху динамиката на индекса Херфиндал – Хиршман (ННІ)⁴⁵, чиято стойност в края на годината е 1098 единици.

Графика 60. Концентрация на животозастрахователния пазар

Източник: КФН.

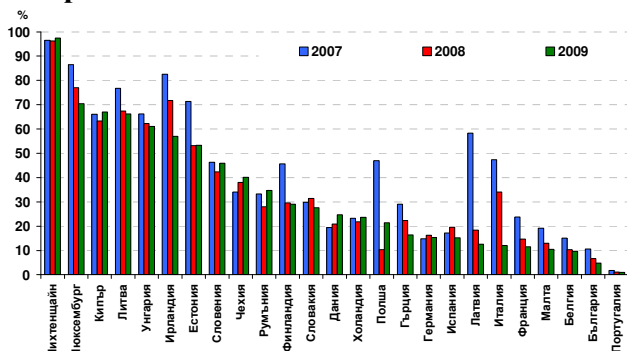
По отношение на структурата на портфейла на животозастрахователите по видове застраховки към края на 2010 г. не се наблюдава съществена промяна в сравнение с 2009 г. и основен дял в нея продължават да заемат традиционната застраховка „Живот“ (64.9%) и застраховката за пенсия и рента (11.9%). Следва да се отбележи, че основна

⁴⁴ Това са ЗАД „Алианц България Живот“, ЗАД „ДЗИ“, ЗАД „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп“ АД и „Синдикална ВЗК“.

⁴⁵ Индексът Херфиндал – Хиршман (ННІ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици - умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

част от brutните премии по застраховка „Живот” (79.1%) са формирани от продажбата на смесена застраховка „Живот”, а останалите 20.9% - от рисковата застраховка „Живот” (с покрит само риска „смърт”). Следваща по относителен дял е застраховката „Злополука”, brutните премии по която съставляват 9.3% от общия премиен приход на животозастрахователите. След започналото в резултат на финансовата криза намаляване на относителния дял на застраховка „Живот, свързана с инвестиционен фонд“, в общия портфейл (от 10.6% в края на 2007 г. до 4.7% в края на 2009 г.), през изминалата 2010 г. той отново отчита известно нарастване с 0.3 пр. п. и достига 5.1% в края на годината.

Графика 61. Дял на застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд“, в общия директен бизнес на животозастрахователите в Европа

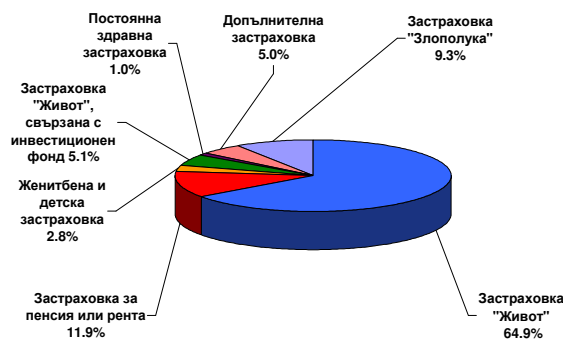
Източник: CEIOPS/EIOPA, Financial Stability Reports.

Под влияние на световната икономическа и финансова криза повечето от държавите - членки на ЕИП, отчетоха спад в продажбите на застрахователни продукти, свързани с инвестиционни фондове през 2008 г. и 2009 г. (предимно през първата половина на годината), което доведе до спад и на общия премиен приход по животозастраховане. България се нарежда на едно от последните места сред европейските държави по дял на застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд“, в общия пазар по животозастраховане на национално ниво, тъй

като интересът към този вид застраховка у нас е все още сравнително нисък.

Делът на „Женитбена и детска застраховка” намалява от 3.9% към края на 2009 г. на 2.8% към края на 2010 г. По този вид застраховка се наблюдава и най-голям спад в премиите – 20.3 % на годишна база.

Графика 62. Структура на портфейла на животозастрахователите за 2010 г.

Източник: КФН.

Ръст на годишна база в размера на премиите се постига по всички видове застраховки, с изключение на „Женитбена и детска застраховка” и смесена застраховка „Живот”. Най-висок ръст на годишна база се наблюдава в размера на премиите по рисковата застраховка „Живот” – 73.7% (или с 14 млн. лв.), и по застраховка за пенсия или рента – 64.9 % (или с 12 млн. лв.).

За разлика от предходната година, когато най-съществен спад на годишна база се наблюдаваше в размера на премиите по застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд (с 42.1%, или със 7.7 млн. лв.), към края на 2010 г. тази застраховка отчита ръст от 18.8% (или нараства с 2 млн. лв.) на годишна база. Еднократните премии по този вид застраховка нарастват повече от два пъти в сравнение с 2009 г., в резултат на което делът им в общия размер на реализираните премии по застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд, нараства от 16.4% в края на 2009 г. на 34.2% в края на изминалата година. Повишеният леко интерес на застрахованите лица към този вид застраховка

е резултат от започналото стабилизиране на капиталовите пазари.

Отстъпените на презастрахователи премии от животозастрахователните компании през 2010 г. възлизат на 11 млн. лв. и представляват 4.3% от brutния премиен приход в сектора. Делът на презастраховането при животозастрахователните компании и през изминалата година остава относително нисък, като коефициентът на самоадържане се запазва на 0.96.

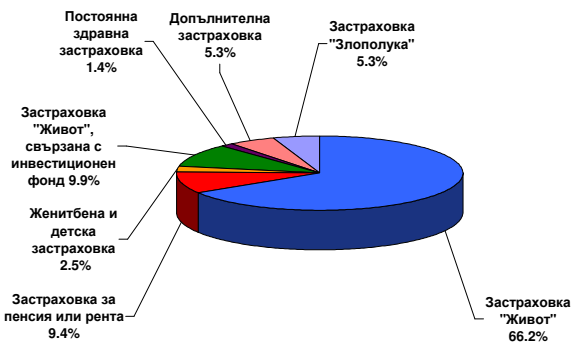
В структурата на отстъпените премии на презастрахователи по видове застраховки с най-голям относителен дял са застраховките „Живот” и рента (41.5%), „Злополука” (30.1%) и „Допълнителна застраховка” (22.6%).

Най-голяма част от премиения приход в сравнение с останалите видове застраховки се отстъпва по „Постоянна здравна застраховка” – 21.3%, „Допълнителна застраховка” - 19.4%, и застраховка „Злополука” – 13.9% ,от brutния премиен приход, реализиран по тези видове застраховки.

Изплатените през 2010 г. суми и обезщетения от животозастрахователите възлизат на 101 млн. лв. по общо 90 хил. броя искове, при изплатени 91 млн. лв. през 2009 г. по общо 78 хил. броя искове. Най-голям дял в тях имат изплатените претенции по договори с изтекъл срок или настъпил падеж – 39%, следвани от откупените (изцяло или частично) застрахователни договори – 24%, и изплатените претенции при смърт – 11%. Останалите 26% от изплатените суми и обезщетения са по други искове. Отчита се ръст на годишна база както в броя на исковете (15.3%), така и в размера на изплатените през годината суми и обезщетения (10.1%).

В общата структура на изплатените претенции най-голям е делът на застраховка „Живот” – 66.2%, в рамките на която 87.3% от плащанията са по смесена застраховка „Живот”. Следващи по относителен дял са застраховките „Живот”, свързана с инвестиционен фонд – 9.9%, „Допълнителна застраховка” – 5.3%, и „Злополука” – 5.3%.

Графика 63. Структура на изплатените претенции по видове застраховки за 2010 г.

Източник: КФН.

Откупи са отчетени по застраховки „Живот” и рента, „Живот”, свързана с инвестиционен фонд, и „Женитбена и детска застраховка”. Броят им към края на 2010 г. възлиза на 16 хил., при 14 хил. към края на предходната година. Общата стойност на откупите също нараства на годишна база и възлиза на 25 млн. лв. (при 20 млн. лв. към края на 2009 г.). Откупните стойности по застраховка „Живот” и рента и по застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд, нарастват съответно с 5 млн. лв. и с 1 млн. лв., докато по „Женитбена и детска застраховка” се наблюдава намаление с 1 млн. лв. в сравнение с 2009 г.

Възстановените суми и обезщетения по презастрахователни договори възлизат на 2 млн. лв., което е 2.3% от изплатените през периода претенции по животозастраховане.

Разходите, извършени от животозастрахователите във връзка с осъществяване на дейността им, намаляват с 2.2% на годишна база и в края на 2010 г. възлизат общо на 87 млн. лв., което представлява 35.5% от brutния премиен приход, реализиран за периода.

Извършените през 2010 г. аквизиционни разходи възлизат на 39 млн. лв., като нарастват с 20.8% на годишна база. Основна част (81.5%) от общата сума на аквизиционните разходи се формира от аквизиционните комисиони (възлизали на 32

млн. лв.), които нарастват с 18.6% на годишна база. Аквизиционните разходи представляват 45.1% от общо извършените разходи за периода и 16.0% от премийния приход, реализиран в сектора.

Административните разходи възлизат на 43 млн. лв. и, за разлика от аквизиционните разходи, намаляват с 12.3% на годишна база. Те представляват 49.4% от общо извършените разходи от животозастрахователите и 17.6% от премийния приход в сектора.

Преобладаващ дял от общо извършените разходи са тези, свързани с дейността по застраховки „Живот” и рента – 68.9%, „Злополука” – 15.4%, „Живот”, свързана с инвестиционен фонд – 5.3%, и „Допълнителна застраховка” – 5.1%.

Общата сума на активите в животозастрахователния сектор нараства с 8.4% на годишна база и в края на 2010 г. възлиза на 1058 млн. лв. Стойността на инвестициите на животозастрахователите към края на годината е 915 млн. лв., или те представляват 86.4% от общата сума на активите в сектора. Изменението в стойността на инвестициите се изчислява на 8.3% на годишна база през изминалата година, като темпът на нарастване се забавя в сравнение с този, отчетен за 2009 г. (10.5%) и за 2008 г. (13.7%). В края на годината 66% от инвестициите са с местоположение в Република България, 32% в държави - членки на ЕС, и 2% в трети държави.

Основен дял в общия инвестиционен портфейл на животозастрахователите към края на 2010 г. заемат ценните книжа, издадени и гарантирани от държавата (32.0%), инвестициите в акции и дялове на дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия (20.0%), депозитите в банки (16.4%) и другите дългови ценни книжа и ценни книжа с фиксиран доход (11.8%). Държавните ценни книжа (ДЦК) заемат 73.0% дял от общата стойност на дълговите ценни книжа и другите ценни книжа с фиксиран доход. В края на годината 50.4% от стойността на инвестициите в ДЦК (без тези в

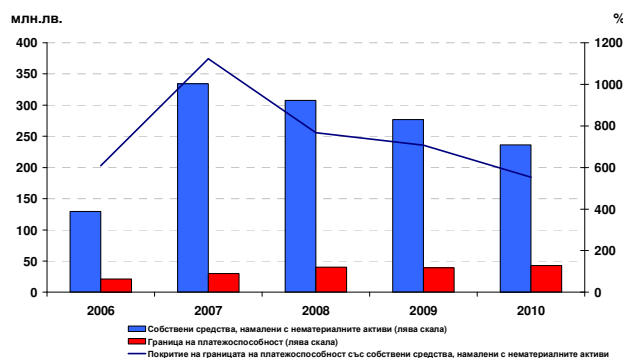
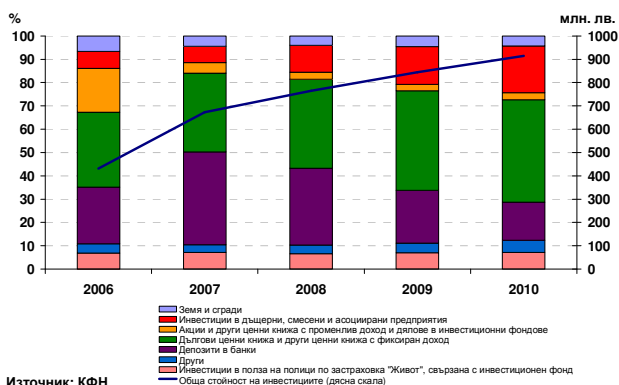
полза на полици по застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд) са такива, издадени от правителството на Република България, 10.9% от Полша, 7.3% от Гърция, 4.5% от Германия, 4.2% от Чехия, 2.9% от Холандия, 2.9% от Русия, 2.7% от Италия, 2.6% от Белгия, 2.0% от Австрия, а останалите 9.5% са ДЦК, издадени от Ирландия, Словения, Словакия, Унгария, Хърватия, Литва, Франция, Испания и Португалия.

Най-голямо нарастване на годишна база се отчита в стойността на държавните ценни книжа (без тези в полза на полици по застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд) – с 44.3%, или с 90 млн. лв., и на инвестициите в акции и дялове в дъщерни, съвместни и асоциирани предприятия – с 34.5%, или с 47 млн. лв. Към края на периода тези инвестиции възлизат съответно на 292 млн. лв. и на 183 млн. лв.

Банковите депозити на животозастрахователите намаляват с 21.2% (или с 40 млн. лв.) на годишна база и към края на 2010 г. възлизат на 150 млн. лв. Стойността на инвестициите в акции и други ценни книжа с променлив доход и дяловете в инвестиционни фондове нараства с 21.4% (или с 5 млн. лв.) в сравнение с предходната година.

Стойността на инвестициите в полза на полици по застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд, се увеличава с 10.2% (или с 6 млн. лв.) на годишна база и достига 66 млн. лв. в края на 2010 г. Тези инвестиции съставляват 7.2% от общия размер на инвестициите в животозастрахователния сектор.

Графика 64. Структура на инвестиционния портфейл на животозастрахователите

Ангажираният в животозастрахователния сектор собствен капитал нараства с 0.8% на годишна база и към края на 2010 г. възлиза на 451 млн. лв.

Със Закона за изменение и допълнение на КЗ (обн., ДВ, бр. 41 от 2010 г.) размерът на минималния гаранционен капитал, който животозастрахователите са длъжни да поддържат съгласно чл. 82, ал. 1, т. 2 КЗ, бе увеличен от 6400 хил. лв. на 7000 хил. лв. Осем от дружествата по животозастраховане увеличиха акционерния си капитал, за да изпълнят новите изисквания.

Общият размер на собствените средства в животозастрахователния сектор, намалени с нематериалните активи, възлиза на 236 млн. лв., докато границата на платежоспособност се изчислява на 43 млн. лв. Покритието на границата на платежоспособност със собствени средства, намалени с нематериалните активи, към края на 2010 г. се изчислява на 553%, като всички дружества разполагат с достатъчно средства, с които да гарантират изпълнение на дългосрочните си задължения.

По отношение изискването за покритие на минималния гаранционен капитал със собствени средства само едно дружество не го изпълнява към края на 2010 г., като то е представило план за набиране на допълнителни средства.

Графика 65. Покритие на границата на платежоспособност в животозастрахователния сектор

Застрахователите, извършващи дейност по животозастраховане, образуват следните технически резерви за посрещане на поетите си задължения: запасен фонд, резерв за предстоящи плащания, пренос-премиен резерв, математически резерв, капитализирана стойност на пенсиите, резерв за бъдещо участие в дохода, резерви по застраховки "Живот", свързани с инвестиционен фонд, резерв за бонуси и отстъпки, други резерви, одобрени от заместник-председателя или образувани по негово предписание.

Брутните технически резерви, заделени от животозастрахователите към края на 2010 г., нарастват с 13.8% на годишна база и възлизат общо на 575 млн. лв. Увеличение се наблюдава в размера на всички видове резерви, с изключение на „Резерва за бонуси и отстъпки“ и на „Запасния фонд“, чийто размер остава непроменен в сравнение с 2009 г.

Основен дял в брутният размер на техническите резерви на животозастрахователите заемат математическият резерв, резервът „Капитализирана стойност на пенсиите“ и резервът по застраховка „Живот“, свързана с инвестиционен фонд, които възлизат съответно на 376 млн. лв. (65.4% от общия размер на резервите), 68 млн. лв. (11.9%) и 56 млн. лв. (9.8%).

Математическият резерв се образува за посрещане на бъдещи плащания по дългосрочните животозастраховки, които имат спестовен характер. Нарастването на размера на този резерв на годишна база се забавя през

последните години в резултат на финансовата криза и в края на 2010 г. ръстът му се изчислява на 11.4%, което е увеличение с 38 млн. лв.

Капитализираната стойност на пенсиите е математически резерв, образуван за посрещане на бъдещи плащания по застраховка за пенсия или рента. Този резерв нараства с 20 млн. лв. в сравнение с 2009 г. (ръст от 40.5% на годишна база), при 9 млн. лв. година по-рано и 12 млн. лв. в края на 2008 г. Капитализираната стойност на пенсиите е резервът, по който се отчита най-висок ръст на годишна база за разглеждания период, което е свързано с отчетения висок ръст на годишна база в размера на премиите по застраховка за пенсия или рента.

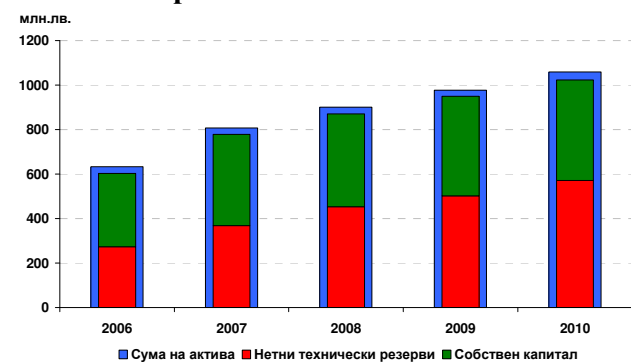
Резервът по застраховка "Живот", свързана с инвестиционен фонд, се образува за покриване задълженията на застрахователя по застрахователни договори, при които инвестиционният риск се носи от застрахования или третото ползващо се лице. Заделените към края на 2010 г. резерви по този вид застраховка нарастват с 3.7% на годишна база, или с 2 млн. лв., което е по-малко от ръста през предходната година (5.7%, или 3 млн. лв.) и повече от изменението с 0.2%, или 0.1 млн. лв., през 2008 г.

Друг резерв, заделен от животозастрахователите, е резервът за бъдещо участие в дохода, който се образува по животозастраховките със спестовен елемент за покриване на очаквани бъдещи неблагоприятни отклонения в дохода от инвестиции. Използва се за допълване на дохода за разпределение по застрахователните договори или за попълване недостига на доход от инвестиции за покриване на техническата лихва, като в края на 2010 г. той възлиза на 5 млн. лв., нараствайки с 36.1% на годишна база, или с 1.3 млн. лв., при отчетено нарастване с 2 млн. лв. за 2009 г. и намаляване с 1 млн. лв. за 2008 г.

През изминалата година нетните технически резерви от презастраховане

продължават да нарастват, като в края на годината възлизат на 571 млн. лв.

Графика 66. Активи, собствен капитал и нетни технически резерви на животозастрахователите

Източник: КФН.

Стойността на активите, използвани за покритие на техническите резерви на животозастрахователите (без резервите по застраховка "Живот", свързана с инвестиционен фонд), възлиза на 558.5 млн. лв. в края на 2010 г., като нараства със 17.9% на годишна база. Активите за покритие на резервите по застраховка „Живот”, свързана с инвестиционен фонд, от своя страна, възлизат на 65 млн. лв., нараствайки с 9.6% на годишна база

В държави членки и в трети държави са разположени съответно 36.1% и 3.4% от общия размер на активите за покритие на техническите резерви (без резервите по застраховка "Живот", свързана с инвестиционен фонд), като дялът на разположените в други държави членки активи нараства с 4.2 пр. п., а дялът на разположените в трети държави активи намалява с 0.3 пр. п. в сравнение с 2009 г.

Най-голям дял в структурата на активите за покритие на техническите резерви имат ДЦК (53.1%), като след тях се нареждат банковите депозити (11.4%) и ценните книжа, приети за търговия на регулирани пазари на ценни книжа (9.4%).

Сумата на активите за покритие на резервите по застраховка „Живот”, свързана с

инвестиционен фонд, нараства с 9.6% на годишна база, като в края на годината малко повече от половината от тях (53.8%, или 35 млн. лв.) са разположени в други държави членки.

Техническият резултат в животозастраховането към края на 2010 г. е положителен и възлиза на 15 млн. лв. при технически резултат от 12 млн. лв., отчетен към края на 2009 г. Общият нетен финансов резултат, постигнат от животозастрахователите към края на 2010 г., също е положителен и възлиза на 23 млн. лв. при отчетен финансов резултат от 24 млн. лв. в края на 2009 г.

Възвръщаемостта на активите, изчислена като съотношение между печалбата (загубата) за съответния период и общата сума на активите, намалява от 2.5% за 2009 г. на 2.1% за 2010 г., но е по-висока от възвръщаемостта на активите за 2008 г. (0.7%). Възвръщаемостта на собствения капитал, изчислена като съотношение между печалбата (загубата) за отчетния период и собствения капитал, също намалява от 5.4% за 2009 г. на 5.0% за 2010 г., но е по-голяма от възвръщаемостта на собствения капитал за 2008 г. (1.6 %).

Приходите от инвестиции на животозастрахователите нарастват с 18.8% на годишна база и към края на 2010 г. възлизат общо на 75 млн. лв., от които 64 млн. лв. са по техническата част на отчета за доходите, а 11 млн. лв. – по нетехническата. Разходите по инвестиции в сектора възлизат на 31 млн. лв., нараствайки със 17.5% на годишна база. От тях 30 млн. лв. са по техническия отчет, а 1 млн. лв. по нетехническия отчет на животозастрахователите.

В състава на общите приходи от инвестиции 34.4%, или 26 млн. лв., са положителните разлики от преценка стойността на инвестициите, а 33.6%, или 25 млн. лв., са печалбите от реализация на инвестиции. Положителните разлики от преценка стойността на инвестициите нарастват с 63.1% в сравнение с 2009 г., докато печалбите от реализация намаляват с 8.7% на годишна база.

Отрицателните разлики от преценка стойността на инвестициите представляват 73.9% от разходите по инвестициите, или 23 млн. лв., а загубите от реализация на инвестициите са 24.6%, или 8 млн. лв. Първите нарастват с 30.7% на годишна база, а загубите от реализация намаляват с 5.3%.

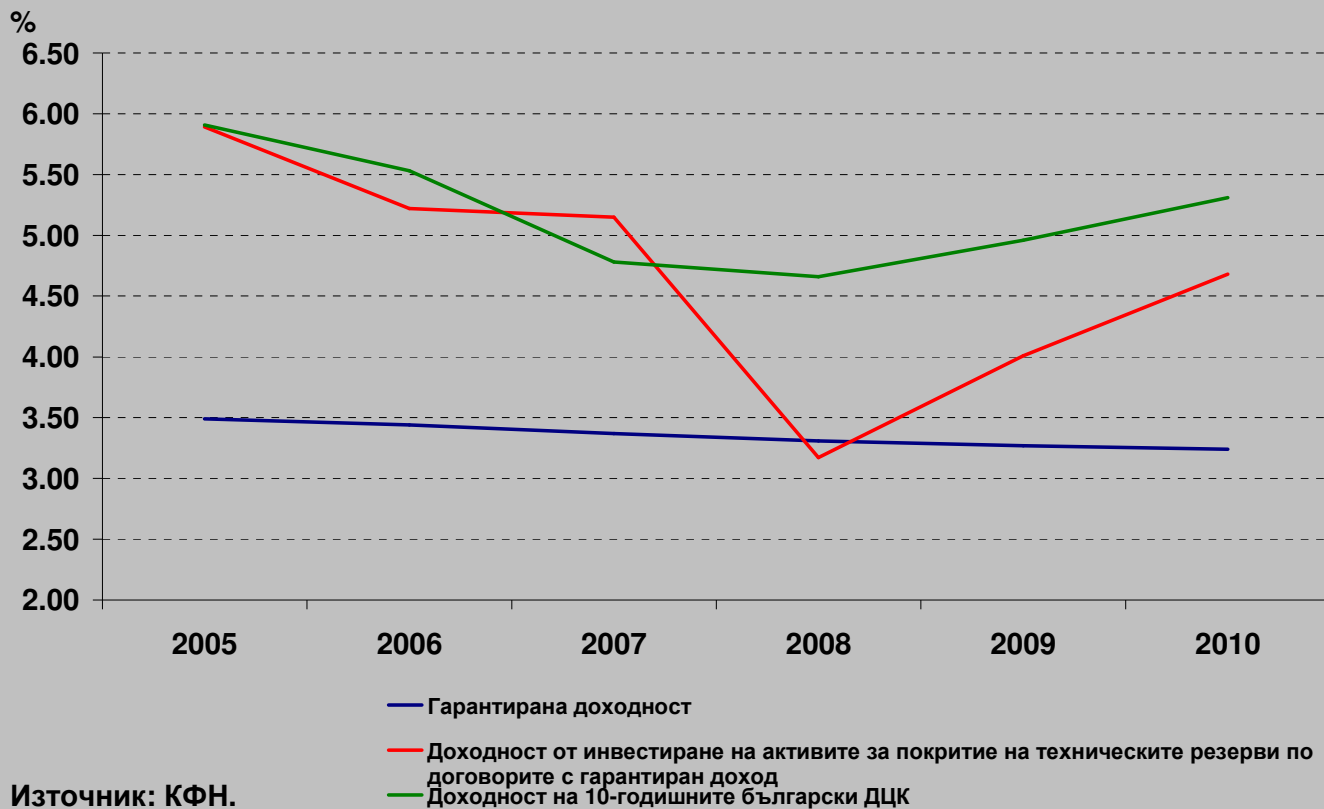
ФОКУС ТЕМА: Развитие на пазара на животозастрахователни продукти с гарантиран доход.

Поради дългосрочния характер на предлаганите спестовни и инвестиционни продукти животозастрахователите са изложени на редица пазарни рискове. Финансовото състояние на тези застрахователи и способността им да изпълняват дългосрочните си задължения към застрахованите лица обикновено биват силно повлияни при условия на продължителни ниски лихвени равнища, въпреки че увеличаването на стойността на инвестираните активи може до някаква степен да смекчи този ефект. Рискът се увеличава още повече, когато животозастрахователите предлагат гарантирани минимални нива на възвръщаемост. Следва да се обърне внимание на факта, че нивото на риска, произтичащ от гарантирането на доходност, зависи от относителния дял на техническите резерви по портфейлите с гарантиран доход в общия размер на техническите резерви на застрахователя. Ако портфейлите с гарантиран доход представляват само малка част от общия бизнес, въздействието на ниската възвръщаемост от инвестиции следва да бъде доста ограничено.

Първата индикация за потенциален недостиг на постигнатата възвръщаемост спрямо гарантираната на притежателите на полици е тя да се сравни спрямо доходността на 10-годишните ДЦК и спрямо гарантираната доходност. Във връзка с това бе извършено проучване на пазара по животозастраховане относно доходността от инвестиране на активите за покритие на техническите

резерви по договорите с гарантиран доход, гарантираната доходност по тях и допълнително разпределената доходност от 2005 г. до 2010 г.

Графика 67. Среднопретеглена доходност за периода 2005 - 2010г.

Източник: КФН.

Бележки: Доходността на 10-годишните български ДЦК за отделните години, съгласно данни на БНБ, е изчислена като 60-месечна плъзгаща средна, като поради липса на данни за 2001 г. и на данни по всички месеци на 2002 г., 2003 г., 2004 г. и 2005 г. за този период при изчисленията са използвани годишни средни; Доходността от инвестиране на активите за покритие на техническите резерви по договорите с гарантиран доход е изчислена като съотношение между нетния доход от инвестиции и стойността на активите за покритие на техническите резерви към края на съответната година; Изчисляването на среднопретеглената гарантирана доходност и среднопретеглената доходност от инвестиране на активите за покритие на техническите резерви по договорите с гарантиран доход за отделните години бе извършено чрез претегляне на доходността по отделните продукти на всеки един от застрахователите спрямо заделените резерви по тях за съответния период, след което бяха изчислени средните стойности за пазара по години чрез претегляне спрямо общия размер на техническите резерви на животозастрахователите; В проучването не участват всички животозастрахователи, опериращи на нашия пазар.

Динамиката на доходността показва, че най-високата среднопретеглена за пазара доходност от инвестиране на активите за покритие на техническите резерви по договорите с гарантиран доход на животозастрахователите е била реализирана за 2005 г. (5.9%), а най-ниската – за 2008 г. (3.2%), когато се наблюдаваха сериозни сътресения на капиталовите пазари. След 2008 г. доходността започва да нараства, въпреки че още не са постигнати нивата от преди кризата.

Съгласно проучването среднопретеглената доходност от инвестиции на животозастрахователите е под доходността на 10-годишните български ДЦК през целия разглеждан период, с изключение единствено през 2007 г. По отношение на средната гарантирана доходност по

животозастрахователните договори тя отбелязва постепенно намаляване от 3.5% за 2005 г. до 3.2% за 2010 г.

Среднопретеглената допълнително разпределена доходност за животозастрахователния пазар, както и при реализираната доходност, е най-висока за 2005 г. и съответно най-ниска за 2008 г. През 2008 г. и 2009 г. част от животозастрахователите не разпределят допълнителен доход над гарантирания такъв. Като основна причина за това е сериозният спад на капиталовите пазари в този период.

От гледна точка на финансовата стабилност на целия пазар по животозастраховане може да се заключи, че в периода 2005-2010 г. средната реализирана доходност от инвестиране на активите за покритие на техническите резерви по договорите с гарантиран доход е по-висока от гарантираната такава, с изключение единствено на 2008 г., където отклонението е минимално и по никакъв начин не оказва негативно влияние върху стабилността на животозастрахователния пазар у нас.

2.2.3. Презастраховане

През изминалата година дейност по активно презастраховане извършват пет застрахователя по общо застраховане и един презастраховател. Реализираният от тях премиен приход през годината възлиза на 1419 млн. лв., от които „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД записва 1401 млн. лв. Основен дял в дейността по активно презастраховане заема застраховка „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ (25.0%), следвана от застраховки „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ (20.0%) и „Други щети на имущество“ (19.6%).

Изплатените обезщетения на цеденти възлизат на 722 млн. лв., от които 720 млн. лв. са изплатени от „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД. В структурата на изплатените обезщетения най-голям дял заемат застраховките „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства“ (30.4%), „ГО, свързана с притежаването и използването на МПС“ (23.5%) и „Други щети на имущество“ (22.2%).

В края на 2010 г. сумата на актива на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД възлиза на 1610 млн. лв., 77% (1243 млн. лв.) от която е стойността на инвестициите. През 2010 г. дружеството инвестира предимно в дългови ценни книжа и други ценни книжа с фиксиран

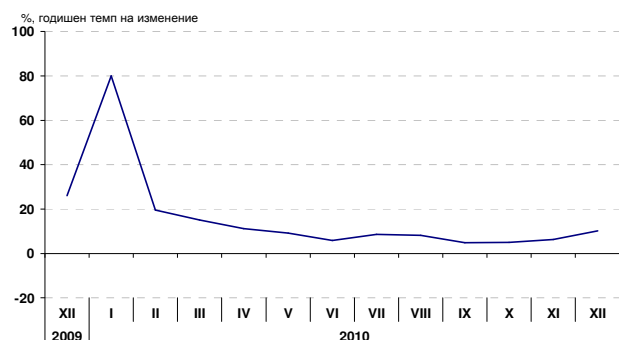
доход, които заемат дял от 68.9% от инвестиционния портфейл на дружеството. Собственият капитал на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД в края на годината възлиза на 477 млн. лв., а заделените брутни технически резерви са 942 млн. лв., от които 926 млн. лв. представляват резерв за предстоящи плащания, а 16 млн. лв. са пренос-премиен резерв.

Към края на годината техническият резултат на „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД е 191 млн. лв., а постигнатият финансов резултат е 224 млн. лв.

2.2.4. Допълнително здравно осигуряване

Дружествата по доброволно здравно осигуряване реализират премиен приход в размер 42 млн. лв. за 2010 г., с което се отчита ръст от 10.2% на годишна база. Темпът на прираст на брутният премиен приход на годишна база, записан по месеци на изминалата 2010 г., е най-висок в началото на годината, след което се наблюдава забавяне.

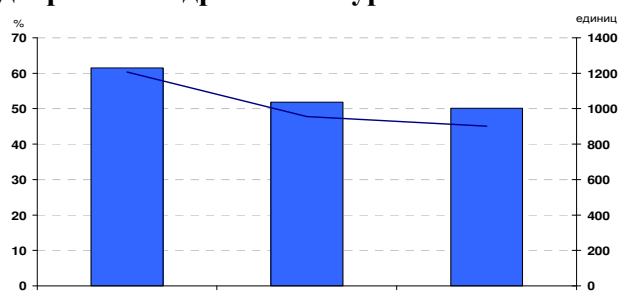
Графика 68. Брутен премиен приход по доброволно здравно осигуряване

Източник: КФН.

Пазарният дял на четирите здравноосигурителни дружества с реализиран най-висок премиен приход⁴⁶ за 2010 г. възлиза на 50.1% при 51.9% за 2009 г. Съответно индексът ННІ намалява от 956 единици към края на 2009 г. до 902 единици към края на 2010 г. Това показва, че е налице силна конкуренция между участниците на пазара по доброволно здравно осигуряване. За сравнение, към края на 2008 г. стойността на индекса се е изчислявала на 1207 единици, с което се утвърждава тенденцията на преминаване на пазара по доброволно здравно осигуряване от пазар с умерена конкурентна среда и концентрация към силно конкурентен пазар.

Графика 69. Концентрация на пазара по доброволно здравно осигуряване

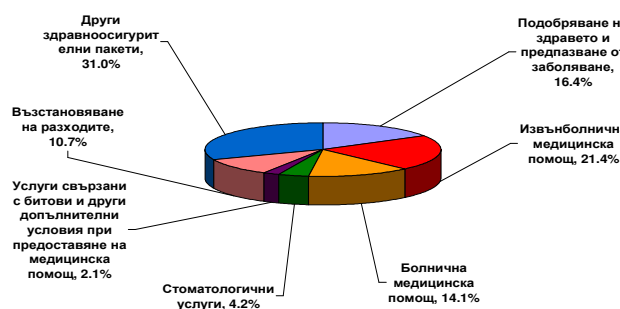
Източник: КФН.

През 2010 г. дейност по доброволно здравно осигуряване извършват двадесет

⁴⁶ Това са ЗОК „България Здраве“ АД, „Общинска здравноосигурителна каса“ АД, „Дженерали Закрила Здравно Осигуряване“ АД и ОЗОФ „Доверие“ АД.

дружества, осем от които отчитат спад на премиения приход спрямо 2009 г. В структурата на портфейла на здравноосигурителните дружества преобладаващ дял от 31% заема пакетът „Други здравноосигурителни пакети“, следван от пакетите „Извънболнична медицинска помощ“ с дял от 21.4% и „Подобряване на здравето и предпазване от заболяване“ с дял от 16.4%. Наблюдава се положително изменение на премиения приход по всички видове пакети, като най-висок е ръстът от 66.6% по пакет „Стоматологични услуги“.

Графика 70. Структура на портфейла на здравноосигурителните дружества към края на 2010 г.

Източник: КФН.

Действащите към края на 2010 г. договори за доброволно здравно осигуряване са 6372, като намаляват спрямо предходната година, когато броят им е 8944. Броят на здравноосигурените лица по тези договори нараства с 16.5%, като броят им в края декември 2010 г. достига 207 хил. души при 178 хил. здравноосигурени година по-рано. Посоченото увеличение е резултат от по-големия брой новосключени групови (корпоративни) договори и от по-големия брой осигурени по пакети с по-пълно покритие.

Размерът на изплатените претенции от здравноосигурителните дружества към края на 2010 г. възлиза на 25 млн. лв., при изплатени 22 млн. лв. година по-рано, с което се отчита увеличение от 13% на годишна база. Спрямо края на 2009 г. увеличение на изплатените претенции се наблюдава при шест от

предлаганите седем здравноосигурителни пакета. Намаление от 3.7% на годишна база се изчислява единствено по пакет „Услуги, свързани с битови и други допълнителни условия при предоставяне на медицинска помощ”.

Графика 71. Структура на изплатените претенции по здравноосигурителни пакети за 2010 г.

В структурата на изплатените претенции най-голям относителен дял заема пакетът „Други здравноосигурителни пакети” (36%), след който се нареждат пакетите „Извънболнична медицинска помощ” (25.7%) и „Подобряване на здравето и предпазване от заболяване” (14.7%). На годишна база темпът на нарастване на изплатените претенции (13%) изпреварва този на премийния приход (10.2%). При осем от дружествата се наблюдава обратна динамика - по-голям ръст на премийния приход спрямо увеличението на изплатените претенции на годишна база. Коефициентът на щетимост се запазва на нивото от 2009 г. и се изчислява на 0.6

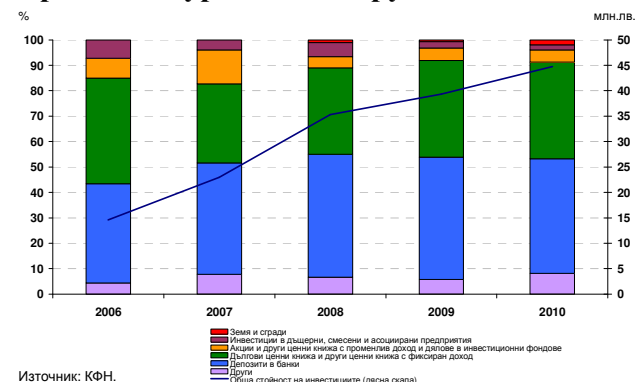
Фактически извършените разходи от дружествата по доброволно здравно осигуряване възлизат на 17 млн. лв., с което се отчита ръст от 0.8% на годишна база. Тези разходи представляват 40.3% от отчетения премиен приход.

Аквизиционните разходи заемат дял от 34.6% от общо извършените разходи за периода, а административните – 64%. Аквизиционните разходи представляват 13.9%

от премийния приход, реализиран в сектора, а административните - съответно 25.7%. Най-голям относителен дял в общо извършените разходи заемат тези, извършени по пакета „Други здравноосигурителни пакети” (31.6%), и по пакета „Извънболнична медицинска помощ” (19.7%). Намаление на разходите спрямо 31.12.2009 г. се отчита по пакети „Извънболнична медицинска помощ” (- 14.4%) и „Възстановяване на разходите” (- 11.6%). Коефициентът на разходите намалява в сравнение с 2009 г. и се изчислява на 0.4.

Общата сума на активите на здравноосигурителните дружества нараства с 15.5% на годишна база и в края на 2010 г. възлиза на 78 млн. лв. Общата стойност на инвестициите на дружествата е 45 млн. лв. и нараства с 13.8% спрямо края на 2009 г., като заема дял от 57.7% от активите на здравноосигурителните дружества.

Графика 72. Инвестиционен портфейл на здравноосигурителните дружества

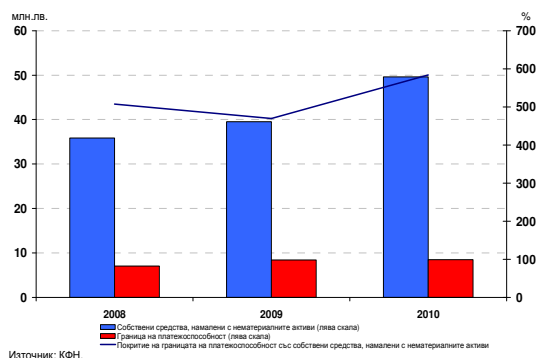

Най-голям относителен дял в структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на здравноосигурителните дружества заемат депозитите в банки (45%), следвани от дългови ценни книжа и други ценни книжа с фиксиран доход (38.1%). През последните пет години се установява тенденция на увеличение на дела на дълговите ценни книжа и други книжа с фиксиран доход. Инвестициите в „Земя и сгради” в края на 2010 г. отчитат увеличение и заемат дял от 1.9% при 0.6% в края на 2009 г.

Собственият капитал на здравноосигурителните дружества нараства със 17.2% на годишна база и достига 52 млн. лв. към края на 2010 г. Записаният акционерен капитал нараства с 21.3% на годишна база. Причината за това е увеличението на записания капитал от 6 от здравноосигурителните дружества. За сравнение, в края на 2009 г. по този показател се отчете спад на годишна база от 4.8%, което бе следствие от намалението на акционерния капитал на две от дружествата.

В края на 2010 г. границата на платежоспособност и гаранционния капитал на дружествата по доброволно здравно осигуряване възлизат съответно на 8.5 млн. лв. и 8.1 млн. лв. Общият размер на собствените средства на всички дружества, намалени с нематериалните активи, е 49.6 млн. лв. и напълно покрива границата на платежоспособност (584%) и гаранционния капитал. Всички дружества разполагат с достатъчно средства, с които да гарантират изпълнение на поетите от тях задължения.

Графика 73. Покритие на границата на платежоспособност

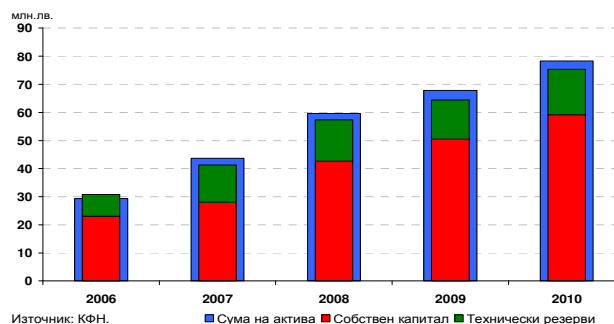
Към края на 2010 г. общият размер на здравноосигурителните резерви, заделени от дружествата, извършващи дейност по доброволно здравно осигуряване, възлиза на 14 млн. лв., отчитайки увеличение от 16.9% спрямо заделените година по-рано резерви. Пренос-премийният резерв заема най-голям

дял от 68% от общо заделените резерви. Резервът за предстоящи плащания заема дял от 17.8%. Най-голямо увеличение на годишна база се отчита при резерва за неизтекли рискове, който нараства до 1.5 млн. лв., при 690 хил. лв. към края на 2009 г. и заема дял от 9.8%.

Сумата на активите за покритие на здравноосигурителните резерви нарастват с 15.8% на годишна база през 2010 г., като възлиза на 15 млн. лв. в края на 2010 г. В структурата на активите за покритие на здравноосигурителните резерви най-голям дял от 73.8% заемат държавните ценни книжа и банковите депозити с дял от 19.9%.

Резултатът от дейността по доброволно здравно осигуряване за 2010 г. е отрицателен и възлиза на -3 млн. лв., при -1 млн. лв. за 2009 г. Отрицателен резултат от дейността отчитат 17 от здравноосигурителните дружества, като за 2009 г. броят им е бил 13.

Графика 74. Активи, собствен капитал и техническите резерви

Дружествата по доброволно здравно осигуряване приключват отчетния период с отрицателен финансов резултат от 1 млн. лв., след като отчитат положителен резултат от 220 хил. лв. за предходната година. Девет от дружествата приключват годината със загуба, докато за 2009 г. техният брой е бил 10.

Възвръщаемостта на активите спада от 0.3% за 2009 г. на -1.7% за 2010 г. Възвръщаемостта на собствения капитал също

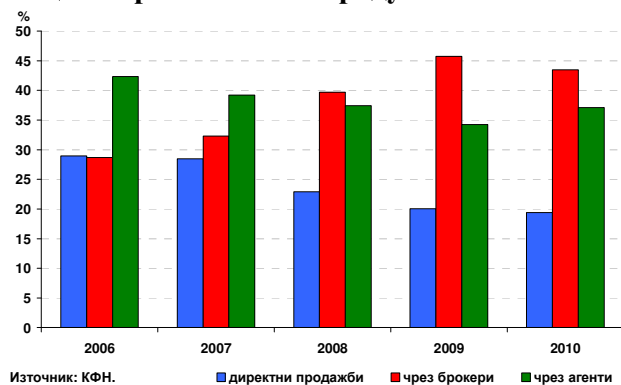
намалява от 0.5% за 2009 г. на -2.5% за 2010 г.

Приходите от инвестиции на здравноосигурителните дружества намаляват с 9.7% на годишна база и възлизат на 3.3 млн. лв. при 3.7 млн. лв., отчетени за 2009 г. Разходите по инвестиции, извършени от дружествата по доброволно здравно осигуряване през 2010 г., възлизат на 526 хил. лв. при 866 хил. лв. към края на предходната 2009 г.

2.2.5. Канали за дистрибуция

През последната година делът на директните продажби се запазва, докато делът на продажбите чрез агенти се увеличава за сметка на намаление на продажбите чрез брокери. Въпреки това основен канал за дистрибуция на общозастрахователните продукти през 2010 г. продължават да бъдат застрахователните брокери.

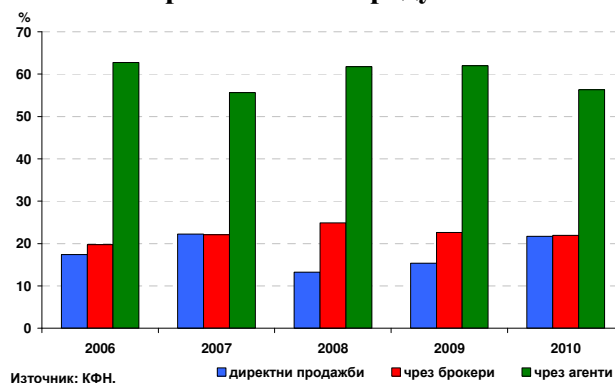
Графика 75. Канали за дистрибуция на общозастрахователни продукти

В животозастраховането основен канал за дистрибуция на животозастрахователните продукти продължават да бъдат застрахователните агенти, които заемат дял от 56% в структурата през 2010 г., следвани от застрахователните брокери и директните продажби, които заемат дял от по 22%. През последната година се наблюдава намаление на

дела на продажбите през агенти за сметка на увеличение на дела на директните продажби.

Графика 76. Канали за дистрибуция на животозастрахователни продукти

Премийният приход, реализиран чрез застрахователните брокери през 2010 г., е в размер на 752 млн. лв., от които 705 млн. лв. са в полза на застрахователи със седалище в Република България, 43 млн. лв. - в полза на застрахователи със седалище в друга държава, и 4 млн. лв. в полза на дружества по доброволно здравно осигуряване.

В сравнение с 2009 г. премийният приход, реализиран чрез застрахователните брокери в полза на застрахователи със седалище у нас, нараства с 3.3%, като в общото застраховане е отчетен ръст от 3%, а в животозастраховането от 8%.

В структурата на реализирания чрез застрахователни брокери премиен приход в полза на застрахователи по общо застраховане със седалище в България най-голям дял запазват автомобилните застраховки – „Сухопътни превозни средства, без релсови превозни средства” (43.7%), и „Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на МПС” (37.4%), следвани от „Пожар и природни бедствия” (8.3%) и „Други щети на имущество” (4.3%). При животозастраховането реализираният чрез застрахователните брокери премиен приход в полза на застрахователи със седалище в Република България е основно по застраховка „Живот” и рента (88.3%).

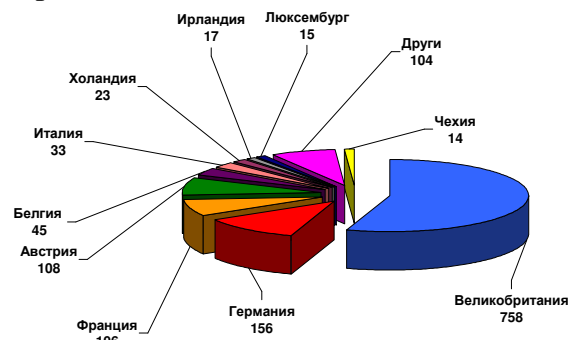
През 2010 г. 43% от реализирания премиен приход чрез застрахователни брокери в полза на застрахователи от други държави е за такива от Франция, 29% - за застрахователи от Великобритания, и 19% - за застрахователи от Румъния. Най-голям дял в структурата на премиения приход, реализиран чрез застрахователните брокери в полза на застрахователи от други държави през 2010 г., заемат застраховките „Пожар и природни бедствия” (25.5%), „Разни финансови загуби” (20.7%) и „Злополука” (15.9%).

Приходите от комисиони на застрахователните брокери са 175 млн. лв., от които 169 млн. лв. - при посредничество за застрахователи със седалище в България, 6 млн. лв. - при посредничество за застрахователи от други държави, и 517 хил. лв. – при посредничество за дружества по доброволно здравно осигуряване. Комисионите на брокерите, отнесени към реализирания чрез тях премиен приход в полза на застрахователи със седалище в България, са 23.9% в общото застраховане и 24.4% в животозастраховането.

Дейност по презастрахователно посредничество през 2010 г. се извършва от четири застрахователни брокера, като отстъпените премии от цеденти възлизат на 1.3 млн. лв., а реализираният приход от комисиони е на стойност 183 хил. лв.

Към края на 2010 г. 1365 застрахователни посредници от държави - членки на ЕИП, са изразили намерение за извършване на дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги. Следвайки териториалното разпределение на нотификациите за застрахователите, географската карта на нотификациите на посредниците също е доминирана от застрахователни посредници със седалище Великобритания, като втори се нареждат застрахователни посредници със седалище Германия.

Графика 77. Географска карта на нотификациите на застрахователни посредници от ЕС

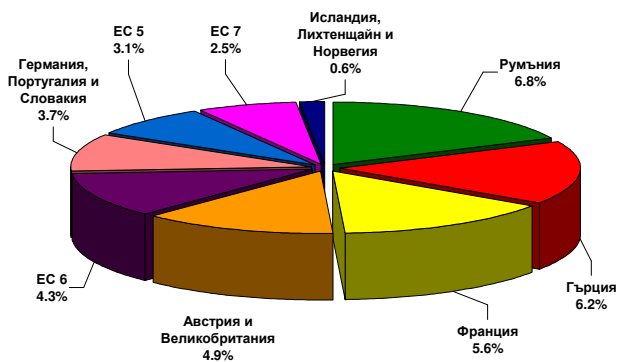

Източник: КФН.

Бележка: На графиката е показано териториалното разпределение на броя нотификации, получени от съответната държава членка. В 'Други' се включват: Испания (14 нотификации), Швеция (14), Чехия (14), Гърция (11), Унгария (10), Лихтенщайн (8), Словакия (7), Литва (6), Румъния (3), Дания (3), Малта (3), Словения (3), Полша (3), Гибралтар (Великобритания) (2), Кипър (2) и Латвия (1).

По отношение на българските застрахователни брокери през 2010 г. комисията е изпратила 9 нотификации за осъществяване на застрахователно посредничество, като с това общият им брой става 13. Според географското разпределение Румъния, Гърция и Франция са с най-голям дял от по над 5% в териториалното разпределение на нотификациите, което отразява предпочитанията на българските застрахователни брокери за навлизане на тези пазари.

Графика 78. Географска карта на нотификациите на български застрахователни брокери

Източник: КФН.

Бележка: На графиката е показано процентното съотношение между държавите, на които са изпратени нотификации от страна на КФН. ЕС 6 представлява група от 6 страни членки (Холандия, Белгия, Чехия, Дания, Италия и Полша), всяка от които има дял от 4.3%, ЕС 5 – респективно 5 страни членки (Испания, Литва, Малта, Кипър и Унгария) с по 3.1% дял, а ЕС 7 е група от 7 страни членки (Ирландия, Естония, Латвия, Люксембург, Словения, Финландия и Швеция) с дял от по 2.5%.

2.2.6. Гаранционен фонд (ГФ)

През 2010 г. приходите на ГФ, формирани от вноски по задължителните застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен транспорт, от глоби и имуществени санкции, от приходи от инвестиране средствата на фонда и др., възлизат на 30 млн. лв. при 31 млн. лв. към края на същия период на предходната година. Приходите от вноски заемат най-голям дял в структурата на приходите на ГФ и са в размер на 23 млн. лв., което отразява спад от 1.8% в сравнение с приходите от вноски, отчетени за предходната година.

Разходите на ГФ са формирани от плащания на обезщетения на пострадали лица, административни и други разходи, свързани с неговата дейност. Разходите за 2010 г. възлизат на 13 млн. лв. при 11 млн. лв. за 2009 г. От тях тези за обезщетения възлизат на 6.9 млн. лв. и бележат ръст от 28.8% на годишна база. Гаранционният фонд приключва 2010 г. с положително салдо от 11.4 млн. лв., при отчетени 16 млн. лв. за 2009 г.

Средствата на ГФ към 31 декември 2010 г. възлизат на 78 млн. лв. Намалени с размера на резерва за предстоящи плащания в размер на 17 млн. лв., те възлизат на 61 млн.

лв. Размерът на разполагаемите средства отговаря на изискването съгласно чл. 287, ал. 1 КЗ, според което минималният им размер е определен на 3 млн. лв.

Средствата на фонда се инвестират в съответствие с решение на управителния съвет по реда за инвестиране на техническите резерви на застрахователите, предвиден в КЗ, и съобразно общите принципи за инвестиране, приети от Съвета на фонда. Общият размер на инвестираните средства възлиза на 76 млн. лв., от които най-висок е дялът на банковите депозити (63.5%), следвани от инвестициите в ДЦК (18.3%) и корпоративните облигации (12.8%).

2.2.7. Обезпечителен фонд

След приемането на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за застраховането през месец ноември 2007 г. се създаде Фонд за обезпечаване на застрахователни вземания на потребителите на застрахователни услуги при несъстоятелност на застраховател със седалище в Република България или на застраховател от трета държава, регистрирал клон в нашата страна по Търговския закон. Обезпечителният фонд е обособена сметка към Гаранционния фонд, която се управлява от органите на Гаранционния фонд. Обезпечителният фонд се финансира чрез годишни вноски от застрахователите и изплаща гарантираните размери на застрахователните вземания по застраховките съгласно чл. 311в КЗ.

Приходите на Обезпечителния фонд за периода от 1 януари до 31 декември 2010 г. възлизат на 6 млн. лв., в т.ч. 4 млн. лв. вноски от застрахователи по общо застраховане, 1.5 млн. лв. вноски от застрахователи по животозастраховане и 494 хил. лв. приходи от инвестирани средства.

През 2010 г. от средствата на Обезпечителния фонд са изплатени гарантирани застрахователни вземания към потребителите на застрахователни услуги в общ размер на 106 хил. лв. Средствата на

Обезпечителния фонд се инвестират при спазване на изискванията за сигурност и постоянна ликвидност, предвидени в чл. 311о,

ал. 2 КЗ. Към 31 декември 2010 г. те възлизат на 13.6 млн. лв.

2.3. Осигурителен пазар

Допълнителното пенсионно осигуряване е неделима част от пенсионната система в България, изградено е на капиталов принцип и е форма на дългосрочно целево спестяване на средства за пенсии във фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО). То предоставя възможност на осигурените лица (3 882 833 към края на 2010 г.) да получават, при наличието на законово определените условия, заедно с пенсията от държавното обществено осигуряване и допълнителна пенсия, събрана с усилията на лицето, на неговите работодатели и други осигурители през времето, когато активно е полагало труд. Пенсионноосигурителните дружества (ПОД) управляват активите на ФДПО, като ги инвестират в определени от закона инструменти (финансови инструменти и инвестиционни имоти) при спазване на количествени ограничения за всеки вид инструмент с цел реализиране на доход и нарастване на активите на фондовете в дългосрочен план.

Тенденцията на нарастване през 2009 г. на нетните активи на ФДПО, които съответстват на задълженията към осигурените лица, се запазва и през 2010 г., като към края на годината нетните активи са в размер на 3987 млн. лв.

Бъдещото развитие на пазара на допълнително пенсионно осигуряване в страната зависи от усъвършенстването на законовата рамка, осигуряваща по-голяма защита на осигурените лица, подобряване на макроикономическата среда и преодоляване на негативните ефекти от влошената икономическа активност, подобряване ликвидността на капиталовия ни пазар, осигуряване на качествени инструменти за инвестиране и др.

През 2010 г. настъпи промяна в броя на участниците на пазара на допълнителното пенсионно осигуряване. На основание даденото от КФН през 2009 г. разрешение в началото на 2010 г. се извърши преобразуване чрез вливане на ПОД "Лукойл Гарант – България" АД в ПОАД "ЦКБ Сила" АД, придружено от вливане на ФДПО, управлявани от ПОД "Лукойл Гарант-България" АД в съответните ФДПО, управлявани от ПОАД "ЦКБ Сила" АД. В резултат на това преобразуващото се дружество и управляваните от него ФДПО прекратиха дейността си, като служебно бяха отнети пенсионната лицензия на „Лукойл Гарант - България” АД и разрешенията за управляваните от него три пенсионни фонда. С оглед на това броят на пенсионноосигурителните дружества през 2010 г. беше редуциран от 10 на 9, а общият брой на пенсионните фондове - от 32 на 29: 9 универсални, 9 професионални, 9 доброволни и 2 доброволни пенсионни фонда по професионални схеми, от които само единият упражнява дейност.

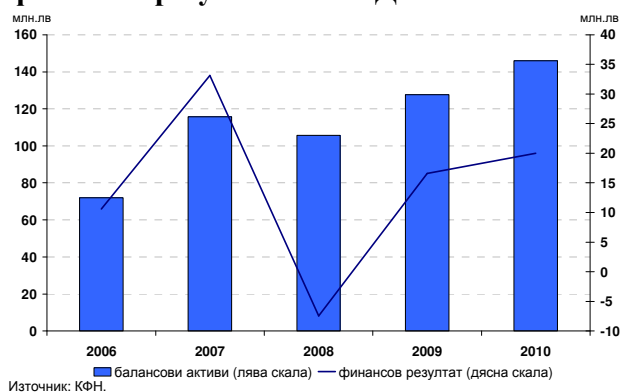
2.3.1 Пенсионноосигурителни дружества

В началото на 2010 г. приключи процедурата по преобразуване на ПОД „Лукойл Гарант - България” АД. Беше осъществено вливане на дружеството и управляваните от него пенсионни фондове при условията на универсално правоприемство в ПОАД „ЦКБ - Сила” АД и съответните пенсионни фондове, управлявани от

последното. Това доведе до обединяване на акционерния състав на двете дружества. Крупни акционери, притежаващи пряко повече от 90 на сто от капитала на едно пенсионноосигурително дружество, са налице при три от лицензираните девет дружества. В осем от дружествата контролният пакет от 50 на сто и повече от акциите му се държи от едно лице, като едно от тях е еднолично акционерно дружество.

Четири от действащите на пенсионноосигурителния пазар дружества са част от международни финансови групи - „Ай Ен Джи ПОД“ ЕАД (ING GROEP N.V.), ПОД „Алианц България“ АД (ALLIANZ SE), ПОК „Доверие“ АД (Wienna Insurance Group AG Wiener Versicherung Gruppe) и ПОК „ДСК - Родина“ АД (OTP Group)⁴⁷.

Графика 79. Балансови активи и нетен финансов резултат на ПОД

След отчетения през 2009 г. ръст на балансовите активи на ПОД стойността им през 2010 г. продължава тенденцията на нарастване, като в края на годината достигна 146 млн. лв. Това представлява увеличение с 14% спрямо предходната година. Подобна динамика се наблюдава и при общия нетен финансов резултат на ПОД, който през 2010 г. е 20 млн. лв. и е нараснал с 3 млн. лв., или с 19%, в сравнение с общия нетен финансов резултат през 2009 г.

И през 2010 г. ПОД продължават да поддържат сравнително високо равнище на капиталова адекватност. Средната стойност на капиталовата адекватност за 2010 г. нараства с 37.6 пр. п. и достига равнище от 217.8% към края на годината, което значително надхвърля нормативно определения размер от не по-малко от 50 на сто от минималния капитал. Показателят по отделни дружества варира

между 50.8% и 382.3% с изключение на едно дружество, чиято капиталова адекватност е 515.7%. Нарастването на стойността на капиталовата адекватност е в резултат на отчетените през годината по-високи печалби от по-голямата част от дружествата.

Таблица 37. Капиталова адекватност и ликвидност на ПОД и ФДПО

	2009	2010
Капиталова адекватност на ПОД (%)	180.2	217.8
Ликвидност на ПОД (коэф.)	32.4	16.7
Ликвидност на ДПФ (коэф.)	176.6	93.5
Ликвидност на ДПФ - ПС (коэф.)	146.8	325.6
Ликвидност на ППФ (коэф.)	234.9	197.3
Ликвидност на УПФ (коэф.)	207.9	184.3

Бележка: Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.
Източник: КФН.

Ликвидните средства на ПОД и управляваните фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) значително надвишават нормативнорегламентирания минимален размер. Размерът на заделяните със средства на ПОД резерви за гарантиране на минималната доходност във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване е в съответствие със законовите разпоредби, а средствата от резервите са инвестирани по нормативноустановения ред. Оценката на активите, в които са инвестирани средствата на резервите, е в съответствие с нормативните изисквания.

Степента на покритие на регистрирания капитал на ПОД се движи в широки граници между 51.0% и 382.8%. Средната стойност на показателя за 2010 г. е 140.6% спрямо 131,6% за 2009 г., което е в резултат на увеличение на отчетената печалба или намаление на отчетените загуби през 2010 г. спрямо предходната година. При шест от пенсионните дружества се наблюдава увеличение на стойността на показателя спрямо предходната година.

Рентабилността на собствения капитал нараства, като средната стойност на показателя през 2010 г. е 11.4% спрямо 7.3% за 2009 г. През 2010 г. три ПОД са отчетели загуба и рентабилността им е отрицателна, а

⁴⁷ В Приложение II.2.3.1Б. е предоставена повече информация за акционерната структура на пенсионноосигурителните дружества към 31.12.2010 г.

останалите шест ПОД са отчели печалба и съответно рентабилността на капитала им има положителна стойност. Диапазонът на рентабилността на собствения капитал по отделни ПОД е широк, като най-ниската му стойност е -7.4%), а най-високата е 41.6%.

Таблица 38. Анализ на собствения капитал на ПОД

	2009	2010
Степен на покритие на регистрирания капитал	131.6	140.6
Рентабилност на собствения капитал	7.3	11.4

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.
Източник: КФН.

Степента на покритие на активите на управляваните ФДПО за повечето дружества е в границите между 2.7% и 8.3%, с изключение на едно дружество, чиито активи покриват 76.7% от активите на управляваните фондове. Средната стойност на показателя за 2010 г. отчита намаление с 13 пр. п., като намалява до 12.5% спрямо 25.5% за 2009 г. Това се наблюдава при осем от девет дружества, като най-съществено е намалението при едно ПОД (със 130.0 пр. п.). Активите на ФДПО нарастват с по-бързи темпове в сравнение с нарастването на активите на дружествата.

Поради положителния текущ финансов резултат от дейността през 2010 г. шест дружества имат положителна рентабилност на активите, а при три рентабилността на активите е отрицателна в резултат на отчетена загуба за годината. Средната стойност на показателя към края на 2010 г. е 7.5% спрямо -4.1% за 2009 г. Наблюдаваното подобрене на рентабилността е в резултат на отчетените печалби или намалени загуби от предходната година. За отделните дружества показателят рентабилност на активите на ПОД е в границите между -5.9% и 31.2%.

Таблица 39. Анализ на активите на ПОД

	2009	2010
Степен на покритие на активите на ФДПО	25.5	12.5
Рентабилност на активите на ПОД	4.1	7.5
Ръст на активите на ПОД	15.6	20.3

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.

Източник: КФН.

През изминалата година всички ПОД имат положителна стойност на показателя ръст на активите, с изключение на едно ПОД. Това оказва влияние върху повишаването на средната стойност на показателя, който достига 20.3% спрямо 15.6% за 2009 г. За отделните дружества показателят за ръст на активите е в границите между -2.9% и 33.1%, с изключение на едно дружество, което отчита ръст на активите от 70.0%.

Таблица 40. Анализ на приходите и разходите на ПОД

	2009	2010
Ефективност на дейността на ПОД	115.6	118.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.
Източник: КФН.

Три дружества отчитат текуща загуба от дейността за 2010 г. Средната стойност на показателя за ефективност на дейността на ПОД през изминалата година е 118.0%, като спрямо 2009 г. се наблюдава нарастване от 2.4 пр. п.. Тази динамика се дължи на нарасналата ефективност на дейността при шест от дружествата, което е в резултат на нарастване на приходите с по-високи темпове в сравнение с нарастването на разходите или намаление на разходите. Стойността на показателя варира в границите между 70.8% и 191.6%.

В сравнение с 2009 г. приходите на ПОД от такси и удръжки на един участник в пенсионните фондове нарастват. Средната им стойност за 2010 г. възлиза на 17.0 лв. спрямо 15.8 лв. за предходната година. Приходите на дружествата от такси и удръжки през 2010 г. се увеличават с по-бърз темп от нарастването на участниците в управляваните ФДПО, поради което показателят нараства. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 10 и 22 лв.

Разходите за дейността на ПОД на един участник в управляваните пенсионни фондове намаляват с 4.1 лв. през 2010 г., като към края на годината те възлизат на 21.9 лв. По отношение на отделните дружества стойността на показателя намалява за четири дружества (поради по-високия темп на нарастване на участниците във ФДПО спрямо нарастването на разходите или намаляване на разходите), а за останалите пет дружества показателят нараства.

Таблица 41. Такси, удържки и разходи за дейността на един участник във ФДПО

	2009	2010
Такси и удържки на един участник във ФДПО	15.8	17.0
Разходи за дейността на един участник във ФДПО	26.0	21.9

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.

Източник: КФН.

Приходите от такси и удържки на 100 лв. активи на фондовете към края на 2010 г. са между 1.7 и 2.6 лв., като средната стойност на показателя възлиза на 2 лв. спрямо 2.2 лв. през 2009 г. Стойността на показателя за всички дружества намалява поради нарастване на активите с темп, който изпреварва темпа на нарастването на приходите от такси и удържки, единствено при едно ПОД се наблюдава незначително повишение.

Разходите за дейността на 100 лв. активи на фондовете към края на 2010 г. варират между 1 и 3.2 лв., с изключение на едно дружество, което отчита 12.5 лв. разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО. Средната стойност на показателя бележи значително намаление, като в края на 2010 г. възлиза на 3.2 лв. спрямо 4.6 лв. през 2009 г. Стойността на показателя за всички дружества намалява поради високия темп на увеличение на активите на ФДПО спрямо темпа на нарастване или намаляване на разходите на ПОД.

Таблица 42. Такси, удържки и разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО

	2009	2010
Такси и удържки на 100 лв. активи на ФДПО	2.2	2.0
Разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО	4.6	3.2

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.

Източник: КФН.

При контрола върху дейността на ПОД през 2010 г. не са установени отклонения от нормативните изисквания относно размера на задължителните такси, удържани от фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване (ФДДПО) в полза на ПОД.

Десет години след старта на втория стълб на пенсионното осигуряване у нас всички пенсионноосигурителни дружества събират максимално допустимия от КСО размер на таксите за управление на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ФДЗПО) поради задължителния характер на осигуряването в тях. Независимо че още през 2006 г. отпадна таксата, заплащана от пенсионноосигурителните дружества на Националната агенция за приходите за събиране на осигурителните вноски (в размер на 0.8% от преведените вноски), това не доведе до намаление на таксите за допълнително задължително пенсионно осигуряване и през 2010 г.

Ценовата конкуренция между пенсионноосигурителните дружества съществува и се засилва единствено в сектора на доброволното пенсионно осигуряване, а индиректните стимули за намаляване на равнищата на таксите в задължителното пенсионно осигуряване (например включването им като критерий при служебното разпределение) не дават резултат. Необходима е законодателна промяна за намаляване на таксите за ФДЗПО с оглед натрупването на по-големи средства по партидите на осигурените лица, което е особено важно за първите пенсионери през 2015 г.

Таксите, удържани във ФДДПО, са пониски от нормативноопределените максимални размери. При доброволните пенсионни фондове (ДПФ) средният размер на

удржките от осигурителни вноски възлиза на 3.4% спрямо 3.7% през 2009 г., а при доброволните пенсионни фондове по професионални схеми (ДПФ-ПС) – 4.5% при законоустановена такса до 7%. Средният размер на таксите от осигурителни вноски във ФДПО през 2010 г. е намалял с 0.3 пр. п..

Таблица 43. Инвестиционна такса и такса от осигурителни вноски

	2009	2010
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ	8.5	7.6
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ-ПС	9.9	9.7
Среден размер на такса от осигурителни вноски на ДПФ	3.7	3.4
Среден размер на такса от осигурителни вноски на ДПФ-ПС	4.5	4.5

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ДПФ и ДПФ-ПС.

Източник: КФН.

Инвестиционната такса в ДПФ възлиза на 7.6% от реализирания доход при законоустановена такса до 10%, като по-ниската стойност на таксата е в резултат главно на намаления ѝ размер при три от фондовете. Инвестиционната такса във ДПФ-ПС възлиза на 9.7%, а разликата до 10% е в резултат на закръгления на изходните стойности за изчисляване на показателя.

2.3.2 Фондове за допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната година размерът на балансовите активи на ФДПО нараства, което се дължи основно на постъпленията от осигурителни вноски и на реализирания положителен доход от инвестиране на акумулираните средства. През 2010 г. балансовите активи на ФДПО са се увеличили общо с 25.9% на годишна база, докато през 2009 г. балансовите активи на ФДПО нарастват с 37.8%. Темпът на изменение на активите е различен по видове фондове, като при универсалните пенсионни фондове (УПФ) нарастването е най-голямо (33.1%), следвани от професионалните пенсионни фондове (ППФ) (14.6%). Най-малък ръст се наблюдава при доброволните пенсионни фондове, където увеличението е с 6.0%. Нарастването на активите на единствения осъществяващ

дейност доброволен пенсионен фонд по професионални схеми е най-значително (66.0%), влияние за което оказва „ефектът от ниската база”, тъй като той е започнал дейността си през 2008 г. Следващата таблица сравнява ръста на активите на УПФ през 2009 г. и 2010 г.

Таблица 44. Ръст на активите на ФДПО

	2009	2010
УПФ	50.8	33.1
ППФ	23.2	14.6
ДПФ	9.5	6.0
ДПФ-ПС	280.4	66.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.

Източник: КФН.

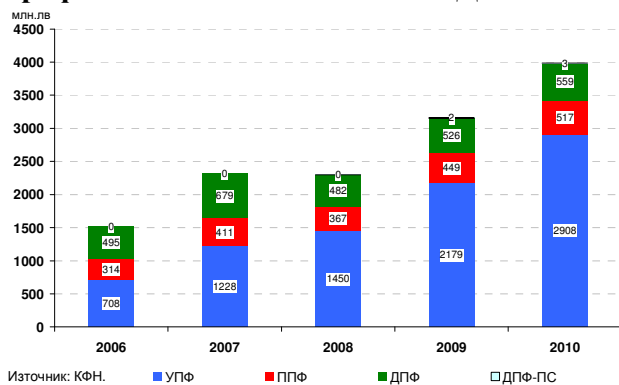
Пазарните дялове на отделните дружества на база размер на управляваните активи на пенсионните фондове не се променят съществено през изминалата година. Пенсионноосигурителното дружество, което има най-голям пазарен дял, заема 33.2% по отношение на управляваните балансови активи, а това с най-малък пазарен дял заема 0.2% от управляваните балансови активи.

През изминалата година продължават промените в структурата на балансовите активи по видове ФДПО. В резултат на по-високите темпове на нарастване на балансовите активи на УПФ делът на този вид фондове в общите балансови активи на ФДПО в сравнение с 2009 г. се разширява с близо 4 пр. п. за сметка на дяловете на ДПФ и ППФ. Към края на 2010 г. балансовите активи на универсалните пенсионни фондове притежават най-голям относителен дял (72.9%), следвани от доброволните (14.0%), професионалните (13.0%) и доброволния пенсионен фонд по професионални схеми (ДПФ-ПС) (0.1%).

Наблюдаваните тенденции при балансовите активи се отчитат и при нетните активи. През 2010 г. нетните активи на ФДПО са се увеличили с 26.3% на годишна база, като през 2009 г. е регистрирано увеличение с 37.3%. Темпът на изменение на нетните активи

се различава по видове фондове, като най-значителен е при ДПФ-ПС (69.9%) поради ниската им абсолютна стойност през 2009 г. (1766 хил. лв.). Следвайки тенденцията на увеличение на нетните активи на ФДПО през 2009 г., през изминалата година отново се наблюдава ръст, съответно за УПФ – с 33.5%, за ППФ – с 15.0%, и ДПФ – с 6.2% ръст на нетните активи. В структурно отношение най-голям относителен дял имат УПФ (72.9%), следвани от ДПФ (14.0%), ППФ (13.0%) и ДПФ-ПС (0.1%).

Графика 80. Нетни активи на ФДПО

Средният размер на управляваните активи на един участник за 2010 г. в УПФ е 810.9 лв. спрямо 648.8 лв. през 2009 г., в ППФ 1798.0 лв. за 2010 г. спрямо 1735.6 лв. през 2009 г., и в ДПФ 914.0 лв. за 2010 г. спрямо 823.5 лв. през 2009 г. При фондовете за задължително пенсионно осигуряване се наблюдава нарастване на управляваните

активи на един участник във ФДПО, като ръстът на балансовите активи изпреварва прираста на броя на участниците.

При фондовете за доброволно пенсионно осигуряване се наблюдава нарастване на управляваните активи на един участник, като е отчетен ръст на активите, а прирастът на участниците е отрицателен. За единствения фонд, осъществяващ дейност по доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, управляваните активи на един участник нарастват от 371.4 лв. през 2009 г. на 600.9 лв. през 2010 г. По дружества се наблюдават различни колебания от средните равнища - при УПФ управляваните активи на един участник са между 388.2 лв. и 1081.0 лв., при ППФ – между 427.0 лв. и 2627.3 лв., и при ДПФ – между 484.6 лв. и 1777.1 лв. Средните стойности на показателя по отделните ПОД са в границите между 561.8 лв. и 1600.6 лв.

Таблица 45. Управлявани активи на един участник във ФДПО

	2009	2010
УПФ	648.8	810.9
ППФ	1735.6	1798.0
ДПФ	823.5	914.0
ДПФ-ПС	371.4	600.9

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго.

Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.

Източник: КФН.

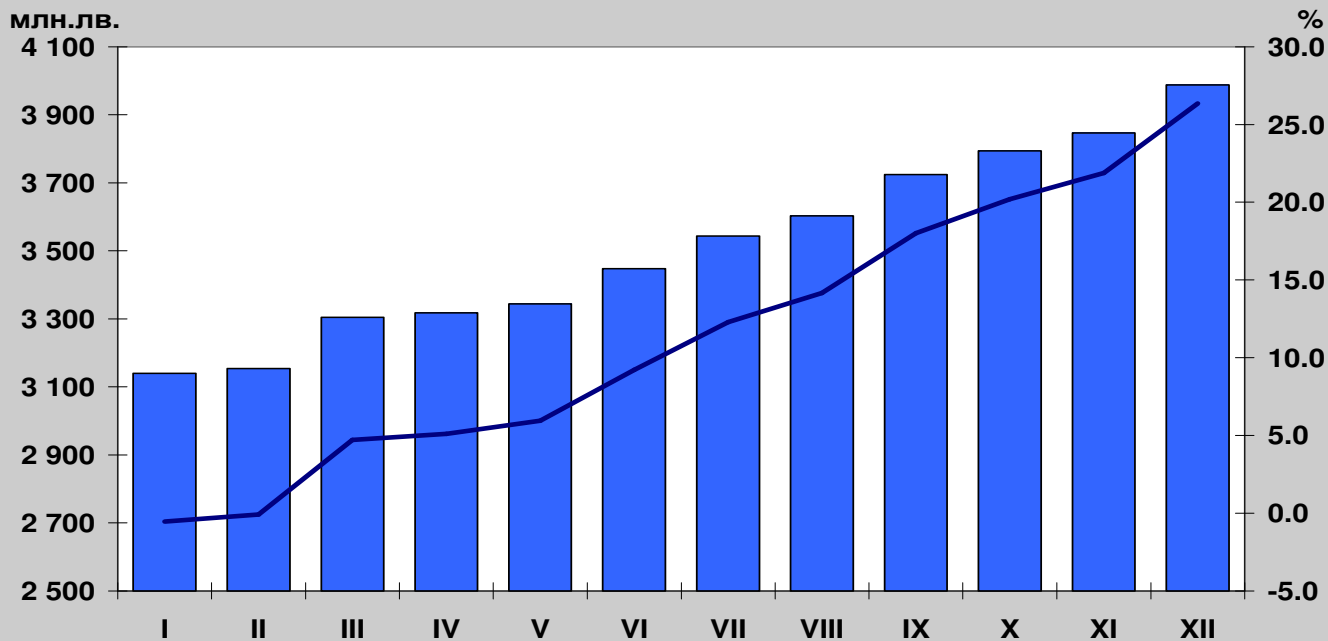
ФОКУС ТЕМА: Динамика на нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване през 2010 г.

Стойността на нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване се определя, като от брутната стойност на активите се приспадне стойността на краткосрочните задължения. Нетните активи представляват общата стойност на средствата на фондовете, носещи инвестиционен доход, и същевременно общата стойност на задълженията към осигурените лица. Поради това тяхната динамика представлява ключов индикатор за състоянието на системата за допълнително пенсионно осигуряване.

Към края на 2010 г. нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване са в размер на 3987 млн. в. Стойностите на показателя за първите два месеца на 2010 г. са по-ниски от отчетеното към края на 2009 г., тъй като през периода не са превеждани осигурителни вноски от

Националната агенция за приходите (НАП) в УПФ и ППФ. Негативно влияние върху нетните активи през първите два месеца на 2010 г. оказва и постигнатият отрицателен резултат от инвестиране на средствата на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване през януари. През следващите месеци до края на 2010 г. намалението е компенсирано и стойностите на нетните активи показват плавно нарастване на показателя (графика 81). В сравнение с предходната година нетните активи на пенсионните фондове нарастват с 831 млн. лв., или с 26.3%.

Графика 81. Динамика на нетните активи на ФДПО през 2010 г.

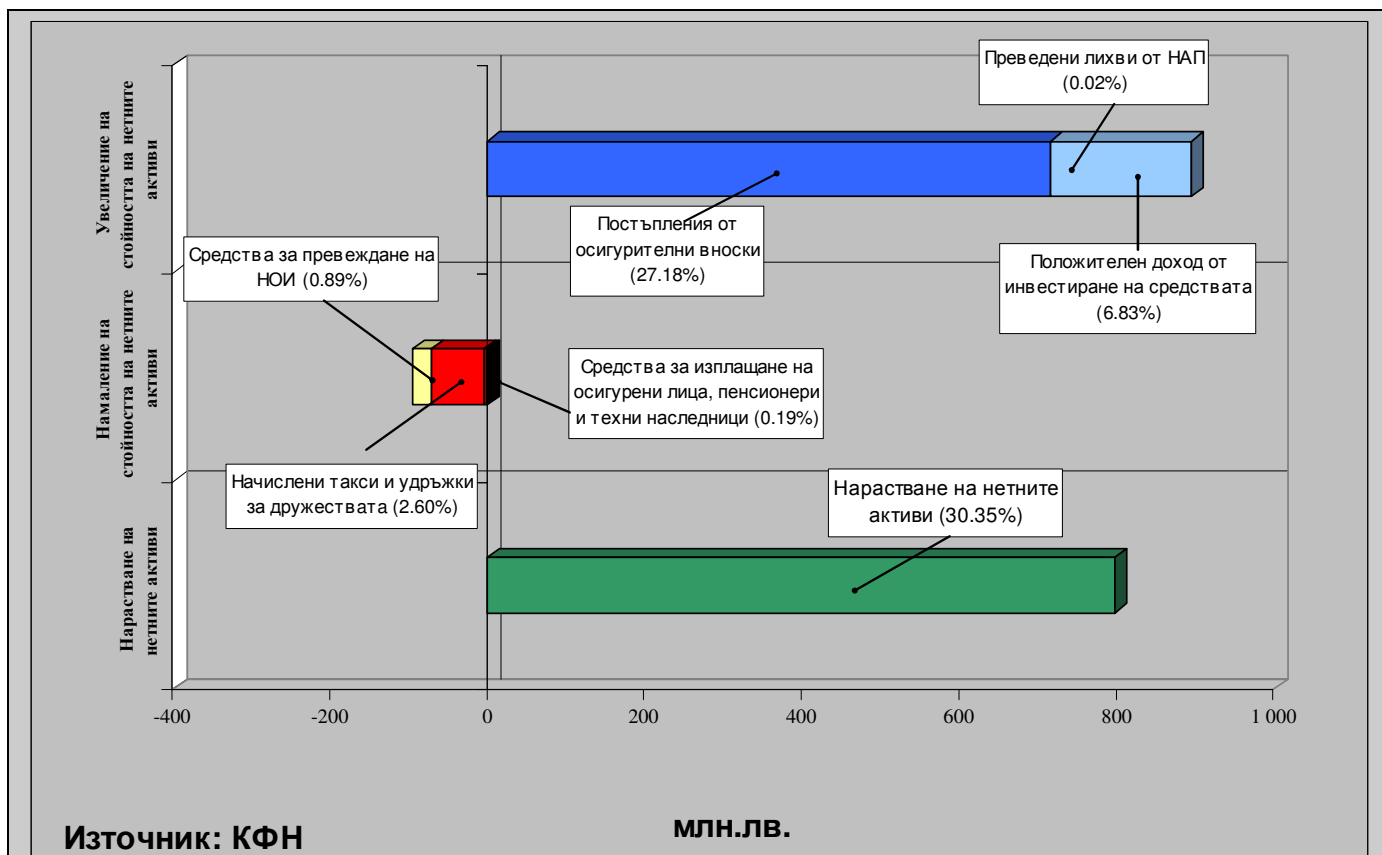
Източник: КФН. ■ Нетни активи (лява скала) — Темп на растеж спрямо края на предх. г.

Пенсионните фондове са две основни групи в зависимост от характера на участие на осигурените в тях лица – фондове за допълнително задължително пенсионно осигуряване и фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване – и съответно формират II-ри и III-ти стълб на пенсионноосигурителната система в България.

Към края на 2010 г. нетните активи на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ФДЗПО) са в размер на 3425.5 млн. лв. В сравнение с предходната година нетните активи на ФДЗПО нарастват със 797.5 млн. лв., или 23.3%.

Двата основни компонента на увеличението на стойността на нетните активи са постъпленията от осигурителни вноски и постигнатият положителен доход от инвестиране на средствата на ФДЗПО, чиито стойности за изминалата година са съответно 714.3 млн. лв. и 179.7 млн. лв. (графика 82). Сумата на постъпилите във ФДЗПО осигурителни вноски и доходът от инвестиции формират 99.95% от увеличението в стойността на нетните активи през 2010 г., като разликата до сто се дължи на постъпления под формата на преведените по реда на чл. 159, ал. 6 КСО лихви от НАП и други увеличения. От друга страна, намалението на стойността на нетните активи е резултат основно от начислените удръжки от осигурителните вноски, инвестиционни такси и други такси. Общата сума на начислените през 2010 г. такси и удръжки в полза на пенсионноосигурителните дружества възлиза на 68.3 млн. лв.

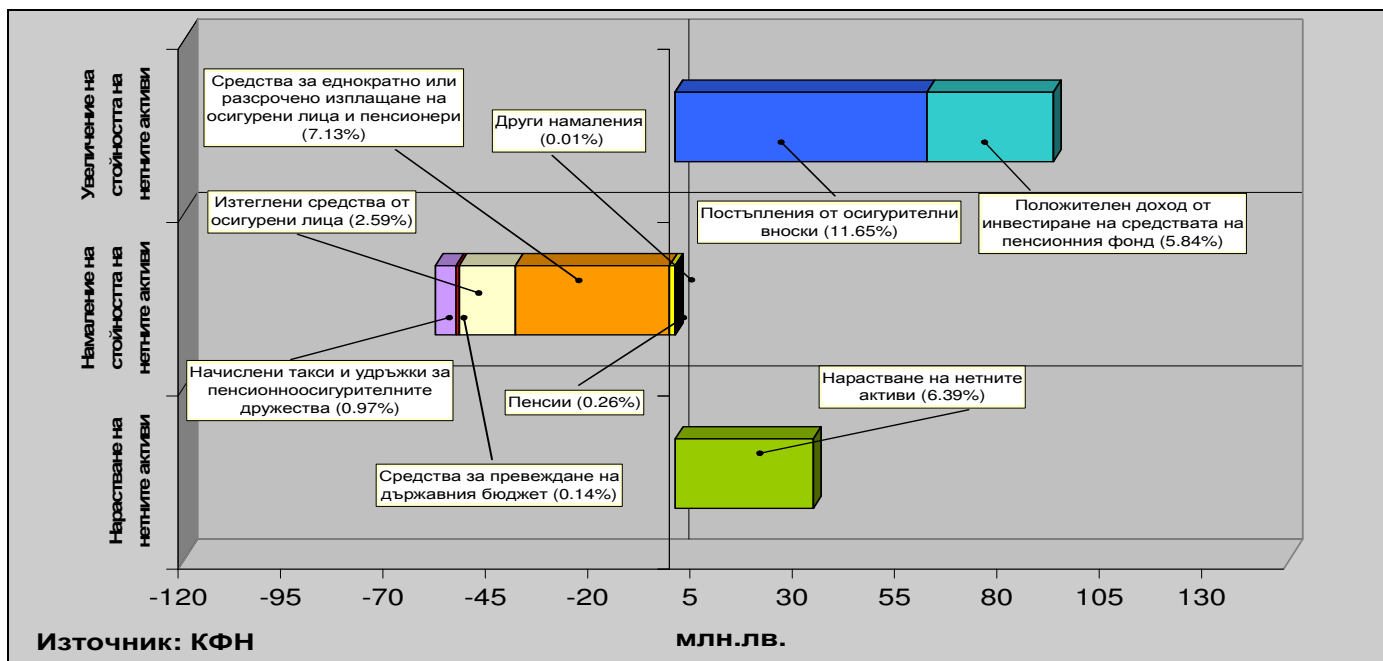
Графика 82. Компоненти на изменението на нетните активи на ФДЗПО за 2010 г.

Към края на 2010 г. нетните активи на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване (ФДДПО) са в размер на 561.9 млн. лв. Общият размер на нетните активи на ФДДПО бележи ръст с 33.7 млн. лв., или с 6.4% спрямо края на 2009 г.

Компонентите на увеличението на нетните активи на ФДДПО през 2010 г. са постъпленията от осигурителни вноски и положителният доход от инвестирането на средствата на пенсионните фондове, чиито стойности са съответно 61.5 млн. лв. и 30.8 млн. лв. (графика 83). Намалението на стойността на нетните активи за същия период се дължи на изплатените средства на осигурени лица и пенсионери (36.1 млн. лв.), изтеглените средства от осигурени лица (13.7 млн. лв.), начислените такси и удръжки в полза на пенсионноосигурителните дружества (5.2 млн. лв.), пенсии (1.4 млн. лв.) и други (0.03 млн. лв.).

Графика 83. Компоненти на изменението на нетните активи на ФДДПО за 2010 г.

Брутните постъпления от осигурителни вноски във ФДПО през 2010 г. се увеличават с 1.4% в сравнение с 2009 г. В същото време обаче е налице забавяне на темповете на нарастване на този показател в сравнение с предходните години. Причините за тази тенденция са свързани основно с последиците от икономическата криза, довели до намаляване на трудовата заетост и доходите, върху които се правят осигурителни вноски.

Постигнатата като ефект от финансовата криза отрицателна доходност на ФДПО през 2008 г. също се отрази негативно, като доведе до намаляване на интереса към допълнителното доброволно пенсионно осигуряване. През 2010 г. единствено брутните постъпления от осигурителни вноски при УПФ запазват положителния си прираст, като нарастват с 3.1%. Този вид фондове поради големия си относителен дял оказват определящо влияние за отчетения ръст на показателя за пенсионноосигурителния сектор като цяло. Брутните постъпления при останалите три вида фондове намаляват, като при ДПФ през 2009 г. те са се свили с 35.6%, а през 2010 г. – с още 9.7%. Същата динамика се наблюдава и при ППФ, чиито брутни

постъпления отчитат спад от 2.7% през 2009 г. и намаление от 2.4% през изминалата година.

Таблица 46. Брутни постъпления от осигурителни вноски

	2006	2007	2008	2009	2010
УПФ	236.8	410.6	549.8	620.5	639.8
ППФ	52.1	64.1	78.5	76.3	74.5
ДПФ	103.3	154.6	103.6	66.8	60.3
ДПФПС	-	-	0.5	1.3	1.2
Общо	392.3	629.3	732.4	764.9	775.8

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Начислените и изплатени суми през 2010 г. намаляват с 1.6% общо за всички ФДПО. Основен принос за динамиката на начислените и изплатени суми имат сумите, изплащани от доброволните пенсионни фондове, чийто дял в общата стойност е 95.6% средно за последните пет години. В резултат на тази динамика съотношението 'изплатени суми/постъпили средства' достига най-високата си стойност през 2008 г. (0.18), като през 2010 г. (0.07) то остава на нивата от 2009 г. (0.08), които са характерни и за 2007 г. – годината преди финансовата криза. В условията на развиващ се пазар на допълнителното пенсионно осигуряване в България, който е във фазата на

натрупване, съотношението възлиза на 0.11 средно за последните пет години.

Таблица 47. Начислени и изплатени суми

	2006	2007	2008	2009	2010
УПФ	0.2	0.5	0.7	1.1	2.0
ППФ	1.0	1.5	1.8	1.9	3.0
ДПФ	50.9	49.5	126.1	55.6	52.7
ДПФ-ПС	-	-	-	0.0	0.1
Общо	52.2	51.5	128.6	58.6	57.7

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Възвръщаемостта на управляваните активи на четирите вида ФДПО за 2010 г. е с положителна стойност поради отчетения положителен доход от инвестиране на средствата във всички фондове. Стойностите на показателя за 2010 г. при отделните ПОД, управляващи тези фондове, са в границите между 0.05 и 0.08. Средната стойност на показателя за 2010 г. за УПФ е 0.06 спрямо 0.09 през 2009 г., за ППФ е 0.06 спрямо 0.08 през 2009 г. и за ДПФ е 0.06 спрямо 0.07 през 2009 г.

Таблица 48. Възвръщаемост на управляваните активи

	2009	2010
УПФ	0.09	0.06
ППФ	0.08	0.06
ДПФ	0.07	0.06
ДПФ-ПС	0.08	0.05

Бележка: Данните са коефицинти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

През изминалата година участниците във ФДПО продължават да нарастват с 3.1%, макар и с по-бавни темпове в сравнение с 2009 г., когато нарастването е било с 3.3%. Най-значително като абсолютна стойност и като процентно отношение е увеличението на осигурените лица в универсалните пенсионни фондове, които са с 3.8% повече спрямо 2009 г. При професионалните фондове броят на осигурените лица през 2010 г. нараства с 3.2%.

При третия стълб на пенсионноосигурителната система (и по-

специално във фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, които са неговата основна част) се наблюдава намаление на участниците с 0.1% спрямо 2009 г., което може да се разглежда като ефект от реализираната през 2008 г. отрицателна доходност в резултат на финансовата криза. Дружеството с най-голям пазарен дял по отношение на броя осигурени лица запазва своята позиция с 32.6%, а дружеството с най-малък пазарен дял заема 0.4% от пазара. Запазва се тенденцията на постепенно намаляване на пазарния дял на дружествата, управляващи пенсионни фондове с най-голям брой осигурени лица.

Таблица 49. Прираст на брой участници

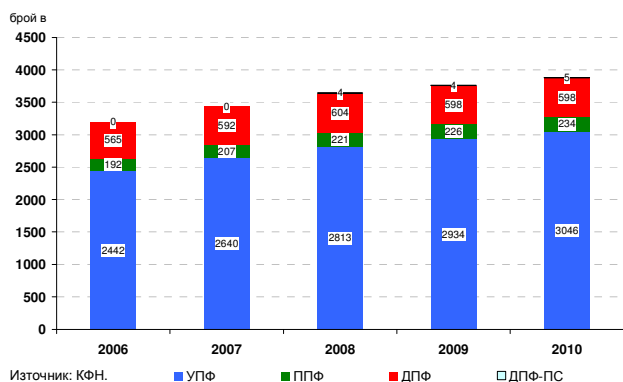
	2009	2010
УПФ	4.3	3.8
ППФ	2.6	3.2
ДПФ	-1.0	-0.1
ДПФ-ПС	12.0	2.6

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.

Източник: КФН.

По отношение на структурата на разпределение на осигурените лица между фондовете за допълнително пенсионно осигуряване не се наблюдават съществени промени спрямо предходната година. Най-голям дял от осигурените лица е концентриран в универсалните пенсионни фондове (78.4%). В края на 2010 г. лицата, осигурени в доброволните и професионалните пенсионни фондове, заемат съответно дял от 15.4% и 6.0% в структурата на разпределение на осигурените лица. Най-малък остава дялът на осигурените в доброволните пенсионни фондове по професионални схеми – едва 0.1%.

Графика 84. Брой осигурени лица

Прехвърлените средства от индивидуалните партии на лицата, променили участието си във фондове за допълнително пенсионно осигуряване, нарастват със 106.9% през 2010 г. на годишна база и са на стойност над 182.9 млн. лв. Прехвърлените средства при ДПФ остават най-ниски по абсолютен размер, но през 2010 г. те отчитат най-голяма динамика и са се увеличили над 10 пъти в сравнение с прехвърлените средства през 2009 г. В УПФ прехвърлените средства нарастват със 103.4% спрямо 2009 г., а при ППФ прехвърлените средства са с 53.7% повече от предходната година.

Таблица 50. Прехвърлени средства от индивидуални партии

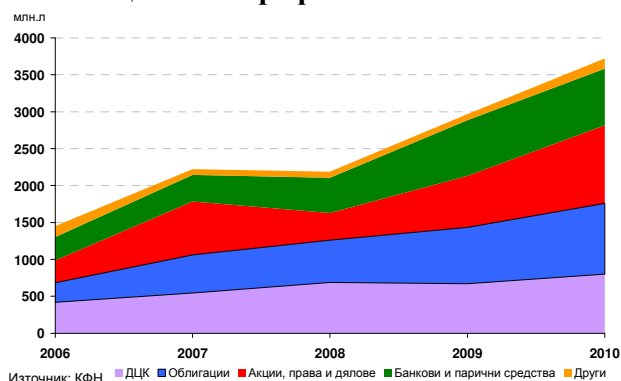
	2006	2007	2008	2009	2010
УПФ	14.1	33.6	38.6	66.7	135.7
ППФ	8.6	22.1	16.1	20.1	30.9
ДПФ	1.7	3.1	3.4	1.6	16.3
Общо	24.4	58.8	58.1	88.4	182.9

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Инвестициите на ФДПО през 2010 г. запазват тенденцията си на нарастване, като ръстът им спрямо предходната година е 25.5%. Абсолютната стойност на инвестираните средства на ФДПО в края на 2010 г. е 3.7 млрд. лв., което представлява 93.1% от балансовите им активи. Запазва се и структурното разделение на инвестираните средства по видове фондове, като с най-висок относителен дял са УПФ (72.9%), следвани от ППФ (12.6%), ДПФ (14.4%) и ДПФ-ПС (0.1%).

В периода 2006 г. - 2010 г. инвестиционните портфейли на ФДПО търпят своето развитие, следвайки динамиката на акумулиране на активите в сектора, натрупания инвестиционен опит и развитието на българския капиталов пазар. Под влияние на финансовата криза, обхванала и българския капиталов пазар през 2008 г., структурата на инвестициите се променя в посока на увеличаване на дела на по-безрисковите активи. При първите индикации за възстановяване на инвестиционния климат на финансовите пазари през втората половина на 2009 г., както и през 2010 г., се наблюдава плавна промяна в структурата на активите на ФДПО. Към края на 2010 г. в сравнение с края на 2009 г. дялът на ДЦК спада до 21.4%, акциите нарастват до 28.3%, банковите депозити намаляват до 20.6%, а облигациите относително запазват дела си от 25.8%.

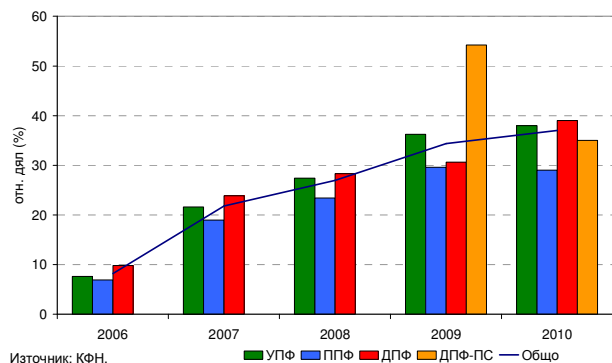
Графика 85. Структура на агрегирания инвестиционен портфейл

От 2006 г. насам инвестициите в чужбина на ФДПО поддържат тенденция на постоянно нарастване. Това увеличение се дължи на множество фактори – либерализирането на инвестиционния режим от началото на 2007 г., приемането на страната ни в ЕС, премахването на ограничението за инвестиране в чужбина и, не на последно място, нарастването на активите на пенсионните фондове. През 2010 г. 37.0% от средствата на осигурените лица са инвестирани извън страната, за което допринася както ниската ликвидност на

българския капиталов пазар, така и недостатъчното предлагане на разнообразни и качествени инструменти на местния пазар.

Графика 86. Инвестиции в чужбина като процент от балансовите активи на ФДПО

Източник: КФН.

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е запазване и нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им. Под влияние на световната финансова криза през 2008 г. в сектора на допълнителното пенсионно осигуряване беше отчетена отрицателна доходност, като инвестициите на ФДПО загубиха значителна част от стойността си. През последните две години (2009 г. и 2010 г.) тази негативна тенденция беше преодоляна. Макар и на по-ниски нива от отчетените през 2009 г., доходността на пенсионните фондове остава положителна и през 2010 г. Най-висока среднопретеглена доходност⁴⁸ от управлението на активите постигат ДПФ – 5.5%, следват ППФ с 5.2%, УПФ с 5.0% и ДПФ-ПС с 4.3%.

Таблица 51. Среднопретеглена доходност

⁴⁸ Претеглена със стойността на нетните активи на отделните фондове.

	2006	2007	2008	2009	2010
УПФ	7.4	15.4	-20.2	7.9	5.0
ППФ	8.5	15.6	-23.1	7.9	5.2
ДПФ	6.8	16.6	-24.7	7.6	5.5
ДПФ-ПС	-	-	-	6.0	4.3

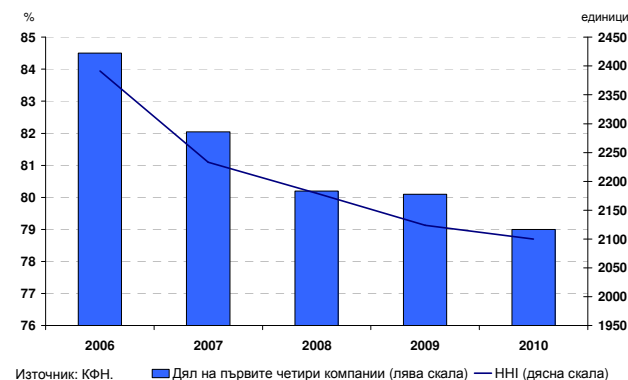
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. *

Претеглена със стойността на нетните активи на отделните фондове.

Източник: КФН.

Към края на 2010 г. дялът на първите четири компании на пазара на пенсионноосигурителни услуги според балансовите им активи е на най-ниската си точка (79.0%) за последните пет години. Същата тенденция бележи и индексът на Херфиндал – Хиршман (ННІ)⁴⁹, който постепенно намалява през годините, показвайки процес към по-ниска концентрация на пазара на допълнителното пенсионно осигуряване, като достига стойност от 2100.

Графика 87. Пазарна концентрация

Източник: КФН.

⁴⁹ Индексът Херфиндал – Хиршман (ННІ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици, пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици - умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

III. Стратегия за развитие на Комисията за финансов надзор (2010 – 2012 г.)

Стратегията на Комисията за финансов надзор е насочена към определяне на основните цели и подходите за постигането им, които държавният орган за регулиране на небанковия финансов сектор в Република България ще следва при осъществяването на своите правомощия.

Очертани са основните направления за осъществяване на ефективна надзорна дейност в средносрочен план, които целят обединяване на регулаторните действия в рамките на последователна политика при запазване на заложените приоритети.

С разработването на стратегия за ефективен надзор се цели хармонизирането на действията на регулаторния орган с променящата се икономическа среда, развитието на финансовите дейности, продукти и услуги и произтичащите промени в нормативната рамка.

В настоящия период на унифициране на надзорните практики професионалното предизвикателство пред КФН е да следва регулаторна политика, която да е адекватна и в съответствие с развитието на средата, единната европейска икономическа политика и особеностите на българския небанков финансов сектор.

Обновената стратегия отчита постигнатите резултати и натрупания опит от функционирането на надзора над ценните книжа, регулираните пазари, застраховането, доброволното здравно осигуряване и допълнителното пенсионно осигуряване, съществуващите международни стандарти и се основава на принципа на приемственост в политиките на комисията.

1. Мисия

Осъществяване на ефективен надзор и регулация върху дейността на:

- регулираните пазари на ценни книжа, Централния депозитар, инвестиционните посредници, инвестиционните и управляващите дружества, договорните фондове, физическите лица, които непосредствено извършват сделки с ценни книжа и инвестиционни консултации, публичните дружества, дружествата със специална инвестиционна цел и другите емитенти на ценни книжа,
- застрахователите, презастрахователите, застрахователните брокери и застрахователните агенти и здравноосигурителните дружества,
- дружествата за допълнително социално осигуряване и на управляваните от тях фондове,
- финансовите конгломерати,

с цел защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги и осигуряване на стабилност, предвидимост, прозрачност и доверие на финансовите пазари, включително чрез правила и системи за управление на рисковете на тези пазари, осигуряване на адекватна и стабилна инфраструктура на финансовите пазари.

2. Макроикономическа и институционална среда

Съществените промени в средата, в която Комисията за финансов надзор ще извършва дейността си в периода 2010-2012 г., са новата регулаторна рамка на единния европейски пазар и променените икономически условия, налагащи оформянето на нова стратегическа институционална рамка за превъзможване на кризата и постигане на устойчив растеж.

Създаването на Европейска система на финансовите регулатори, съставена от всички национални надзорни структури, подпомагани от Европейски орган за надзор на пазарите на ценни книжа, Европейски орган за надзор по застраховането и осигуряването по професионални схеми и Европейски орган за банков надзор, предполага укрепването на рамката за пруденциален надзор и цели постигане на финансова стабилност, превенция на бъдещи кризи, хармонизиране на регулациите и укрепване на сътрудничеството между надзорните органи.

Предвижда се създаването и на Европейски съвет за системен риск (ЕССР), който ще следи за потенциални заплахи за финансовата стабилност, породени от макроикономическата конюнктура и от промените във финансовата система като цяло.

Логично бъдещото развитие на българския небанков финансов сектор ще бъде доминирано от тенденциите в развитието на общия европейски пазар.

В настоящите условия на несигурност, породена от световната финансова и икономическа криза, българският небанков финансов сектор се характеризира с относителна стабилност. Налице е потенциал за динамично развитие и навлизане на нови продукти и участници на пазара, както и за укрепване инфраструктурата на капиталовите пазари. Възстановяването на финансовата активност и на доверието на инвеститорите в пазара са приоритетните цели на надзора.

3. Основни принципи

3.1. Балансиран подход на регулиране и надзор, отчитащ „разходи-ползи”, свързани с въвеждането на регулациите и съобразен със съществените промени в икономическата среда.

3.2. Равнопоставеност, обективност, системност, последователност, безпристрастност при осъществяване на надзорните функции.

3.3. Единство на надзорните процедури за наблюдение и оценка на сходни рискове в регулираните сектори.

3.4. Прозрачност, предвидимост, публичност на дейността.

4. Стратегически цели

4.1. Стабилност и конкурентоспособност във функционирането на пазара на небанкови финансови услуги и защитата на потребителите чрез упражняване на проактивен надзор, съобразен с основните принципи, открит за конструктивно взаимодействие с всички заинтересовани лица (пруденциален надзор на макро- и микроравнище) и съдействие за развитие на вътрешнорегулативните механизми и системи.

4.2. Регулиране и надзор, основани на риска.

4.3. Активно участие на КФН в дейността на Европейския съюз в областта на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор и интегриране в новата европейска архитектура на финансови регулаторни органи.

4.4. Повишаване на общественото доверие и информираност към търсенето и предлагането на финансови продукти и услуги, ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики.

4.5. Изграждане на адекватна и гъвкава структура на КФН, последователно и балансирано оптимизиране на процесите, процедурите и използваните информационни технологии. Провеждане на ефективна и целенасочена политика за развитие на човешките ресурси.

5. Специфични подходи за постигане на стратегическите цели

5.1. Осигуряване на стабилното функциониране на пазара на небанкови финансови услуги:

5.1.1. Провеждане на надзорна политика, основаваща се на текущ анализ на пазара с цел поддържане на икономическа и финансова стабилност.

5.1.2. Идентификация на потенциални рискове и опасности - резултат от финансовата криза и описание на възможните проявления, начини за предотвратяване и минимизиране на ефектите от тях.

5.1.3. Разработване на система за ранно предупреждение.

5.1.4. Навременно предприемане на надзорни мерки при индикации за възникване на кризи с произход небанковия финансов сектор.

5.1.5. Осигуряване на максимална защита на потребителите на продукти и услуги, предлагани от небанковия финансов сектор.

5.2. Упражняване на проактивен надзор, съобразен с основните принципи, открит за конструктивно взаимодействие с всички заинтересовани лица:

5.2.1. Прилагане на балансиран надзорни мерки, основани на утвърдените международни практики в областта на надзора и корпоративното управление чрез последователна регулаторна политика.

5.2.2. Адаптиране към интегрирания европейски пазар, подобряване на сътрудничеството, координацията, съгласуваността и доверието с националните органи, с европейските институции и с участниците на пазара на небанкови финансови продукти и услуги.

5.2.3. Оптимизиране на дистанционния надзор като приоритетен в надзорната дейност, както и на процедурите за осъществяване на проверки на място.

5.2.4. Наблюдение и предотвратяване на пазарни аномалии и нерегламентирано поведение на пазара на финансови инструменти, както и осъществяване на по-добро вътрешно взаимодействие между управленията и различните звена в КФН по установяване на злоупотреби от всички участници на пазара на финансови инструменти.

5.2.5. Информирание на инвестиционната общност и на организациите на пазарните участници за планирани от КФН регулаторни мерки или промяна в надзорната политика.

5.2.6. Активно взаимодействие с професионалните и обществените организации и стимулиране на пазарните участници за подаване на информация относно системно възникващи затруднения и предлагане на мерки за преодоляването им.

5.2.7. Усъвършенстване на обмена на информация и координация за съвместни действия с административните органи в страната, имащи отношение към надзорната дейност на финансовите пазари, както и със съдебната власт и прокуратурата.

5.3. Поддържане на среда, стимулираща дейността на конкурентоспособни участници на финансовия пазар, и съдействие за развитието на саморегулирането им:

5.3.1. Осигуряване на справедливо и равнопоставено третиране на всички участници на пазара на финансови услуги от небанковия финансов сектор, включително и на потребителите на услуги, предлагани от този сектор.

5.3.2. Осигуряване на конкурентоспособност на местния бизнес в условията на общия европейски пазар чрез въвеждане и поддържане на изисквания към поднадзорните лица, сравними с изискванията в другите европейски държави.

5.3.4. Стимулиране на пазарните участници за разработване на стратегии и мерки за избягване възникването на системни рискове и за преодоляване на последствията от тяхното възникване.

5.3.5. Поддържане на регулаторна среда, имаща за цел стимулиране и подкрепа на развитието на небанковия финансов сектор, съобразно с тенденциите в ЕС.

5.3.6. Извършване на предварителна оценка за въздействието и въвеждане на регулаторни изисквания, водещи до намаляване на административната тежест за бизнеса.

5.3.7. Регулярен преглед на създадените административни режими и предвидени допълнителни изисквания за поднадзорните лица и предприемане на мерки за облекчаването им.

5.4. Регулиране и надзор, основани на риска:

5.4.1. Поетапно разработване и поддържане на интегрирана регулаторна рамка за осъществяване на надзор, основан на риска, от КФН.

5.4.2. Придобиване на по-добро познание за различните рискове, основаващо се на обстоен анализ на досегашния практически опит на местно ниво, както и на сравнителен анализ на опита на чуждите регулатори, възприели този подход, и акцентирание на по-значимите рискове.

5.4.3. Разработване и поддържане на система за оценка на риска на поднадзорните лица и наблюдението им в зависимост от риска, който представляват за пазара, с цел актуализация на оценката.

5.4.4. Прилагане на рисковоориентиран подход за надзор върху дейността на поднадзорните лица, съобразен с икономическата конюнктура.

5.4.5. Разработване, ефективно прилагане и усъвършенстване на системата (рисковата матрица) за присъждане на рисков рейтинг за надзорни цели на всяко поднадзорно лице чрез оценка на вероятността за настъпване на отделните видове риск и ефекта им върху пазара.

5.4.6. Периодична проверка на системата за оценка на риска за адекватност по заложените параметри, както и нейното усъвършенстване.

5.5. Активно участие на КФН в дейността на Европейския съюз в областта на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор, интегриране в новата европейска архитектура на финансови регулаторни органи:

5.5.1. Участие в процеса на съгласуване на въпросите по въвеждането на новата архитектура на европейски финансови регулаторни и надзорни органи като следствие от доклада на Де Ларозиер.

5.5.2. Активно представяне и защита на позициите на КФН на комитетите от ниво 3 (Комитета на европейските регулатори на ценни книжа и Комитета на европейските застрахователни и пенсионни надзорни органи до въвеждането на новите европейски регулаторни органи) и на комитетите от ниво 2 (Европейския комитет по ценни книжа и Европейския комитет по застраховане и осигуряване по професионални схеми). Последващо активно участие в дейността на новите европейски регулаторни и надзорни органи: Европейски орган за надзор на пазарите на ценни книжа и Европейски орган за надзор по застраховането и осигуряването по професионални схеми.

5.5.3. Взаимодействие с институциите на Европейския съюз и участие в срещите на експертни групи към Съвета на ЕС и Европейската комисия по въпросите, свързани с небанковия финансов сектор.

5.6. Утвърждаване на международния авторитет на КФН чрез поддържане на активни международни позиции:

5.6.1. Участие във форумите на Международната организация на комисиите по ценни книжа (IOSCO), както и развитие на възможностите за обмен на надзорна информация с други надзорни органи в рамките на Анекс А на Меморандума на IOSCO.

5.6.2. Участие във форумите и обмен на информация в рамките на Международната организация на застрахователните надзорни органи (IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (IOPS).

5.6.3. Поддържане на тясно сътрудничество с местните регулаторни органи на трети държави и кандидат-членки на ЕС, с които България има засилен обмен на финансови услуги, включително постигане на споразумения за сътрудничество и обмен на информация с тях.

5.6.4. Активно участие в нови проекти за институционално укрепване, финансирани по програми на ЕС и други международни донорски програми, изграждане на партньорства с чужди надзорни органи.

5.7. Задълбочаване на интегритета в рамките на ЕС при осъществяване на регулаторните функции:

5.7.1. Подпомагане на участниците на пазара на небанкови финансови услуги в интегрирането им на европейския пазар на небанкови финансови услуги и продукти.

5.7.2. Активно взаимодействие с поднадзорните лица, иницирали нотификационна процедура с оглед своевременното ѝ приключване.

5.7.3. Въвеждане на процедури за ефективно и своевременно сътрудничество и обмен на информация между регулаторните органи на държавите - членки на ЕС.

5.7.4. Увеличаване интензивността в обмена на информация със съответните компетентни органи в случаите на трансгранично функциониращи участници в процеса по предлагане на небанкови финансови услуги.

5.8. Повишаване на доверието на обществото към търсенето и предлагането на финансови продукти и услуги чрез повишаване на общата информираност на обществото за тях:

5.8.1. Упражняване на надзорна политика, насочена към възстановяване на търсенето и интереса към търговията с финансови инструменти.

5.8.2. Привличане на нови участници на финансовия пазар и разширяване на предлаганите услуги и продукти.

5.8.3. Осигуряване на ясна и достъпна информация на потребителите за финансовите продукти и услуги, предлагани от небанковия финансов сектор, при спазване на принципа за равнопоставеност.

5.8.4. Разработване на информационни политики на КФН за повишаване на финансовата култура на потребителите на услуги от небанковия финансов сектор.

5.8.5. Популяризиране на функциите, ролята и дейността на КФН сред потребителите на услуги от небанковия финансов сектор.

5.9. Политики на взаимодействие с неправителствения сектор, изследователски центрове и медиите:

5.9.1. Създаване на комитет на заинтересовани лица, чрез който браншовите и неправителствените организации да бъдат включени в процеса на подобряване на регулаторната среда за пазарните участници и потребителите на небанкови финансови услуги.

5.9.2. Поддържане на ефективен диалог с поднадзорните лица и провеждане на срещи с мениджмънта, както и с техните браншови организации при установени съществени проблеми в дейността с цел тяхното ефективно и своевременно разрешаване.

5.9.3. Разработване на процедура за предварително обсъждане на проектите на нормативните документи със заинтересованите лица.

5.10. Изграждане на адекватна и гъвкава структура на КФН, последователно и балансирано оптимизиране на процесите, процедурите и използваните информационни технологии:

5.10.1. Повишаване на ефективността на институцията чрез екипна организация на работата и стимулираща вътрешна работна среда.

5.10.2. Разработване на процедури за решаване на въпроси и проблеми, които касаят повече от едно управление чрез създаване на функционални структури и експертни групи по въпросите и проблемите на база тясно сътрудничество между звената от трите управления и администрацията.

5.10.3. Извършване на планово стратегическо планиране (на годишна база) като част от управленския процес.

5.10.4. Разработване на обща рамка за развитието и организацията на единна информационна система в КФН и оптимизация на движението на информационните потоци.

5.10.5. Информационно (технологично) обезпечаване на преминаването към надзор, основан на риска.

5.10.6. Поддържане на адекватна техническата обезпеченост на КФН, съответстваща на тенденциите в развитието на ИТ технологиите.

5.10.7. Създаване и поддържане на база данни за постъпващата финансова и обща икономическа информация, която да повиши ефективността на надзора и анализа на наблюдаваните пазари и участниците в тях.

5.10.8. Унифициране, стандартизиране и централизиране на водените регистри.

5.11. Провеждане на ефективна и целенасочена политика и практики за развитие на човешките ресурси, с насоченост към потребителите на небанкови финансови услуги и небанковия финансов сектор:

5.11.1. Превръщане на управлението на човешките ресурси в приоритетен и целенасочен процес за подбор на служители, тяхното обучение, мотивиране и развитие чрез създаване на нова актуална политика по отношение на човешките ресурси.

5.11.2. Ефикасно изпълнение на организационните цели при рационално използване на публичните средства, основаващо се на разбирането, че хората са определящ фактор за институционалния авторитет и конкурентните предимства на организацията.

5.11.3. Ефективно управление на човешките ресурси чрез подобряване качеството на изпълнението и оперативното съвършенство в служба на обществения интерес.

5.11.4. Създаване на предпоставки за кариерно развитие на ръководители, носители на ценности и модели на поведение, които допринасят за престижа на работата на КФН.

5.11.5. Стимулиране на екипността в работата и приемствеността при планиране и изпълнение на задачите, оценявайки значимия ефект от подобряване на качеството и усъвършенстване на системата за управление на човешките ресурси.

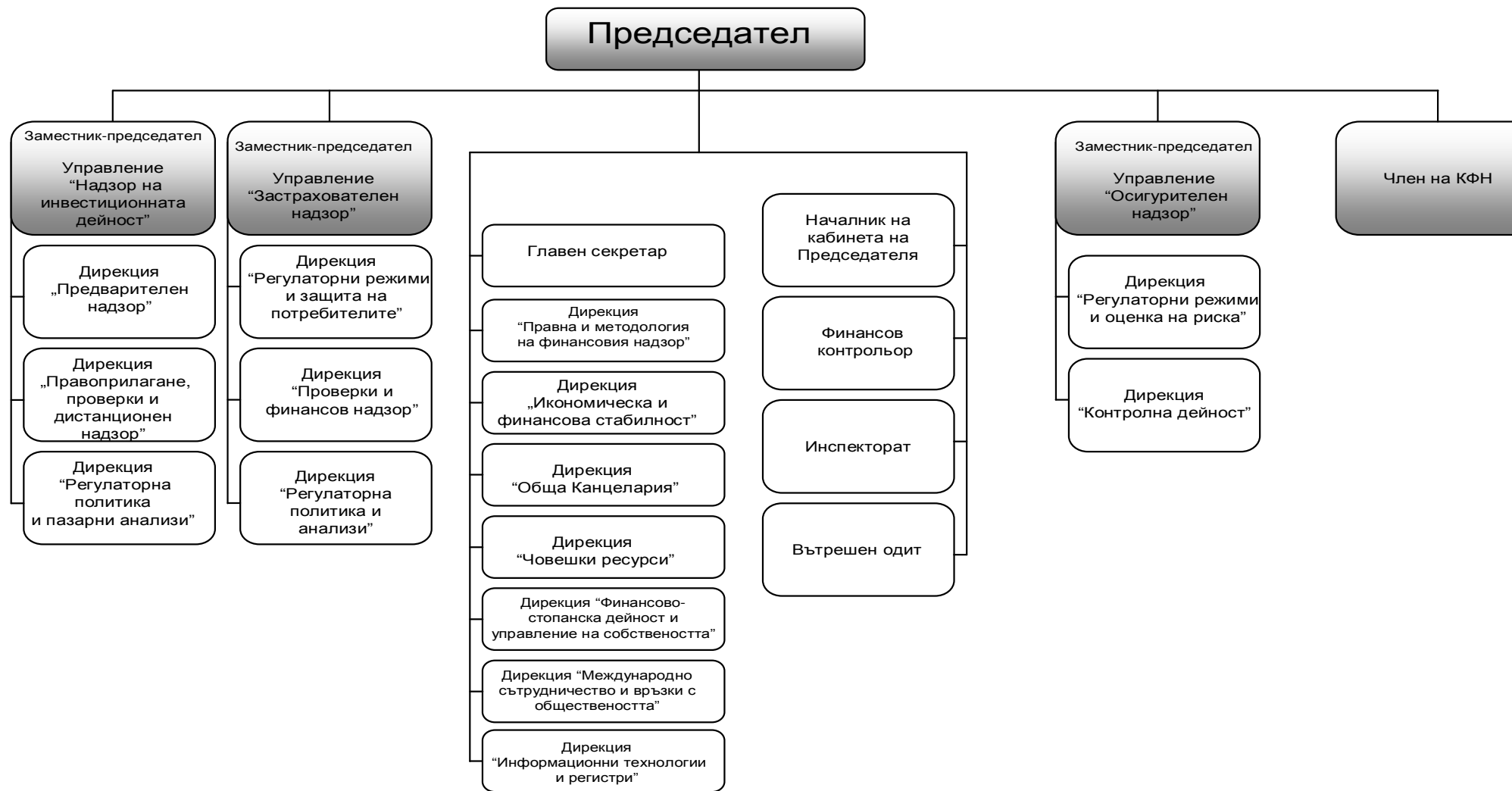
5.11.6. Усъвършенстване и подобряване на корпоративното управление, повишаване на професионализма и квалификацията на служителите на основата на сравнителни анализи.

5.11.7. Разработване на обективни системи за оценка, заплащане и стимулиране на индивидуалния принос на служителите.

6. Политика за ресурсно осигуряване на стратегията

Надзорният орган трябва да разполага с необходимите финансови, човешки и информационни ресурси, съобразени с осъществяването на надзора, съгласно приложимите нормативни документи, както и със стратегическите цели, заложи в стратегията. Основен принцип на политиката за ресурсно осигуряване на дейността на надзорния орган е принципът за рационално управление на ресурсите, включващ функция по планиране, прилагане и оценка на постигнатото, критерии при измерването и оценката на ефективността.

Организационна структура на КФН

Приложения⁵⁰

Приложение I.3.1А. Организиране и управление на нови договорни фондове от управляващи дружества

Управляващо дружество	Договорен фонд
ИНВЕСТ КЕПИТЪЛ АД	ИНВЕСТ КЕПИТЪЛ – ВИСОКОДОХОДЕН
ПФБК АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	ПФБК ВОСТОК
СТАТУС КАПИТАЛ АД	СТАТУС ГЛОБАЛ ETFs
КАПМАН АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	КАПМАН ФИКС
ОББ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	ОББ ПЛАТИНУМ ЕВРО ОБЛИГАЦИИ
ОББ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	ОББ ПРЕМИУМ ЕВРО АКЦИИ
АДАМАНТ КЕПИТЪЛ МЕНИДЖМЪНТ АД	ЕЙСИЕМ ОПОРТЮНИТИ
ЕЛАНА ФОНД МЕНИДЖМЪНТ АД	ЕЛАНА ГЛОБАЛЕН ФОНД АКЦИИ

Приложение I.3.1Б. Инвестиционни посредници, КИС, публични дружества, емитенти и АДСИЦ, вписани и отписани през 2010 г. от публичния регистър, воден от КФН

Наименование на дружество	Тип
Дружества с издаден лиценз през 2010 г.	
КОАКТОРИИ ФИНАНС АД	инвестиционен посредник
ИМОТИ ДИРЕКТ АДСИЦ (секюритизация на недвижими имоти)	АДСИЦ
ДЕБИТУМ ИНВЕСТ АДСИЦ (секюритизация на вземания)	АДСИЦ
ВАЛОР ПРОПЪРТИС АДСИЦ (секюритизация на недвижими имоти)	АДСИЦ
Дружества, вписани като публични в регистъра, воден от КФН	
ВЕЛГРАФ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	публично дружество
СОЛАРПРО ХОЛДИНГ АД	публично дружество
МАРБЪЛ АРТС АД	публично дружество
АТЛАС ФИНАНС АД	публично дружество
БЪЛГАРСКА ФОНДОВА БОРСА - СОФИЯ	публично дружество
ИМОТИ ДИРЕКТ АДСИЦ	АДСИЦ
Дружества с постановен отказ за издаване на лиценз през отчетния период	
ЕКСПАТ ДИВЕЛОПМЪНТ ФОНД АДСИЦ	АДСИЦ
Дружества с отнет лиценз през 2010 г.	
БОЛКАН СЕКЮРИТИС ЕООД	инвестиционен посредник
СИИ СЕКЮРИТИЗ АД	инвестиционен посредник
СОФИЯ ИНВЕСТ БРОКЕРИДЖ АД	инвестиционен посредник
БУЛФИН ИНВЕСТ АД	инвестиционен посредник
ВАРНЕНСКИ ИНВЕСТИЦИОНЕН ПОСРЕДНИК (ВИП-7) АД	инвестиционен посредник
ЛИДЕР ИНВЕСТ БЪЛГАРИЯ ООД	инвестиционен посредник
РОК РИДЖ ИНВЕСТМЪНТ ЕАД	инвестиционен посредник
КАПИТАЛ ФИНАНС ООД	инвестиционен посредник
МАКЛЕР – 2002 АД	инвестиционен посредник
ЗАГОРА ФИНАКОРП АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	управляващо дружество
ЕВЪР УПРАВЛЕНИЕ НА АКТИВИ АД	управляващо дружество
БУЛДЕВ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	управляващо дружество
ОВЕРОН ФИНАНС АД	управляващо дружество
КЕПИТЪЛ МАРКЕТС АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	управляващо дружество
СЪЕДИНЕНИЕ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	управляващо дружество

⁵⁰ Номерацията на приложенията посочва главата от текста на Отчета за дейността на КФН, към която се отнася конкретното приложение.

НЮУЕЙ НОВА ЕВРОПА	договорен фонд
НЮУЕЙ ИНДЕКС ПЛЮС	договорен фонд
ОВЕРОН ПРЕСТО	договорен фонд
КЕПИТЪЛ МАРКЕТС БАЛАНСИРАН ФОНД	договорен фонд
КЕПИТЪЛ МАРКЕТС ФОНД АКЦИИ	договорен фонд
ПОПУЛЯРЕН ФОНД БАЛАНС	договорен фонд
Дружества, отписани от регистъра	
Отписани след заличаване от Търговския регистър поради приключване на производство по ликвидация или несъстоятелност	
ПЪЛДИН ЕР АД	публично дружество
КАПИТАЛ ДИРЕКТ – 1 АДСИЦ	публично дружество
ПИШЕЩИ МАШИНИ АД	публично дружество
БЕЛОПАЛ АД	публично дружество
ЗММ МЕТАЛИК АД	публично дружество
КОРПОРАЦИЯ УНИМАШ АД	публично дружество
ВЕНЕЦ АД	публично дружество
СОФАРМА ЛОГИСТИКА АД	публично дружество
Отписани след осъществено търгово предлагане по реда на чл. 119, ал. 1, т. 3 ЗППЦК	
БАЛКАН АД	публично дружество
БАЛКАНКАР РЕКОРД АД	публично дружество
ПИРИНХАРТ АД	публично дружество
ГРАНД ХОТЕЛ ВАРНА АД	публично дружество
ИНТРАНСМАШ - ИНЖЕНЕРИНГ АД	публично дружество
Отписани предвид обстоятелството, че емисията ценни книжа е отписана от регистъра и емитентът няма вписана друга емисия ценни книжа	
ДОВЕРИЕ БРИКО АД	емитент
РАЙФАЙЗЕНБАНК (БЪЛГАРИЯ) ЕАД	емитент
АГРИЛИЗИНГ ЕАД	емитент
ТРАНСЛИЗИНГ ЕАД	емитент
БАНКА ПИРЕОС БЪЛГАРИЯ АД	емитент
ФЕЪРПЛЕЙИНТЕРНЕСЪНЪЛ АД	емитент
ОБЩИНА ШУМЕН	емитент
ЕЛАНА ХОЛДИНГ АД	емитент
ТИ БИ АЙ ЛИЗИНГ ЕАД	емитент
АЛМА ТУР БГ АД	емитент
СОФИЯ КОМЕРС КРЕДИТ ГРУП АД	емитент
АРКУС АД	емитент
КРИСТЕРА АД	емитент
СПОРТ ДЕПО АД	емитент
Отписани по собствена инициатива при наличие на някое от условията по чл. 18 от Наредба № 22	
ДЕВИН АД	публично дружество
ПОЛЯНИЦА АД	публично дружество
СИБАНК АД	публично дружество

Приложение I.3.1В. Проспекти за публично предлагане на ценни книжа

Наименование на дружеството	Публично предлагане	Тип ценни книжа
Потвърдени проспекти през 2010 г.		
ИМОТИ ДИРЕКТ АДСИЦ – 2 проспекта	първично	акции
СЕПТОНА БЪЛГАРИЯ АД	първично	акции
ИНДУСТРИАЛЕН ХОЛДИНГ БЪЛГАРИЯ АД	първично	акции
АЛФА БЪЛГАРИЯ АД	първично	акции
ИНТЕРКАПИТАЛ ПРОПЪРТИ ДИВЕЛОПМЪНТ	първично	акции

АДСИЦ		
ЕКСПАТ БЕТА АДСИЦ	първично	акции
КЕПИТЪЛ МЕНИДЖМЪНТ АДСИЦ	първично	акции
СИБАНК АД	първично	акции
СИЛА ХОЛДИНГ АД	първично	акции
БАЛКАНКАР ЗАРЯ АД	първично	акции
МЕКОМ АД	първично	акции
МАРТ БЪЛГАРИЯ АД	първично	акции
ПИ АР СИ АДСИЦ	първично	акции
ДЕБИТУМ ИНВЕСТ АДСИЦ	първично	акции
ВАЛОР ПРОПЪРТИС АДСИЦ	първично	акции
ИНВЕСТОР.БГ АД	първично	варанти
Проекти с издаден отказ за потвърждаване		
ВЕЛГРАФ АСЕТ МЕНИДЖМЪНТ АД	допускане до търговия	акции
СОЛАРПРО ХОЛДИНГ АД	допускане до търговия	акции
МАРБЪЛ АРТС АД	допускане до търговия	акции
БЪЛГАРСКА ФОНДОВА БОРСА - СОФИЯ АД	допускане до търговия	акции
Проекти с издаден отказ за потвърждаване		
БЪЛГАРО – АМЕРИКАНСКА КРЕДИТНА БАНКА АД	допускане до търговия	ипотечни облигации
ТРАНСИНВЕСТМЪНТ АДСИЦ	допускане до търговия	неконвертируеми корпоративни обезпечени облигации
СПЕКТЪР НЕТ АД	допускане до търговия	корпоративни обезпечени облигации
ТЕХНОЛОГИЧЕН ЦЕНТЪР – ИНСТИТУТ ПО МИКРОЕЛЕКТРОНИКА /ТЦ-ИМЕ/АД	допускане до търговия	корпоративни обезпечени облигации
СИЕНИТ ХОЛДИНГ АД	допускане до търговия	неконвертируеми корпоративни обезпечени облигации
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ЛОГИСТИЧНИ СИСТЕМИ АД	допускане до търговия	неконвертируеми корпоративни необезпечени облигации
ИНТЕРКАРТ ФАЙНАНС АД	допускане до търговия	неконвертируеми корпоративни обезпечени облигации
БЪЛГАРСКА БАНКА ЗА РАЗВИТИЕ АД	допускане до търговия	неконвертируеми корпоративни необезпечени облигации
Проекти с издаден отказ за потвърждаване		
АЛФА ЕНЕРДЖИ ХОЛДИНГ АД	допускане до търговия	корпоративни облигации

Приложение II.2.2.1А. Брутен премиен приход на общо застраховане

№	Застрахователи	2010		2009		Ръст/Спад
		хил.лв.	пазарен дял	хил.лв.	пазарен дял	
1	ЗАД БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП	180 656	13.1%	209 490	14.4%	-13.8%
2	ДЗИ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	172 533	12.5%	201 946	13.8%	-14.6%
3	ЗАД АРМЕЕЦ АД	155 269	11.3%	148 239	10.2%	4.7%
4	ЗДБУЛ ИНС АД	135 810	9.9%	130 830	9.0%	3.8%
5	ЗАДАЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ	141 687	10.3%	141 757	9.7%	0.0%
6	ЗК ЛЕВ ИНС АД	135 198	9.8%	168 057	11.5%	-19.6%
7	ЗД УНИКА АД	71 962	5.2%	63 063	4.3%	14.1%
8	ЗД ЕВРОИНС АД	71 876	5.2%	74 286	5.1%	-3.2%
9	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	54 124	3.9%	56 984	3.9%	-5.0%
10	ЗАДЕНЕРГИЯ	51 766	3.8%	67 226	4.6%	-23.0%
11	ЗАД ВИКТОРИЯ	49 830	3.6%	49 150	3.4%	1.4%
12	ЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД	44 153	3.2%	50 183	3.4%	-12.0%
13	ЗАДОЗК - ЗАСТРАХОВАНЕ АД	34 745	2.5%	28 772	2.0%	20.8%
14	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЗЕАД	34 023	2.5%	30 447	2.1%	11.7%
15	ХДИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	22 896	1.7%	19 232	1.3%	19.1%
16	БАЕЗ ЕАД	7 961	0.6%	5 624	0.4%	41.6%
17	ОББ - ЧАРТИС ЗД АД	6 750	0.5%	6 814	0.5%	-0.9%
18	ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	5 963	0.4%	6 814	0.5%	-12.5%
19	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	175	0.0%	150	0.0%	16.7%
ОБЩО:		1 377 377	100.0%	1 459 064	100.0%	-5.6%

Приложение II.2.2.1Б. Възникнали претенции и изплатени обезщетения от застрахователите по общо застраховане

№	Застрахователи	2010				2009			
		възникнали претенции (в хил. лв.)	отн. дял	изплатени претенции (в хил. лв.)	отн. дял	възникнали претенции (в хил. лв.)	отн. дял	изплатени претенции (в хил. лв.)	отн. дял
1	ЗАД БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРАНС ГРУП	161 820	21.6%	122 184	18.0%	119 575	15.7%	115 080	16.9%
2	ДЗИ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	109 592	14.6%	121 029	17.8%	137 039	18.0%	112 857	16.6%
3	ЗК ЛЕВ ИНС АД	67 365	9.0%	58 033	8.6%	74 645	9.8%	54 090	8.0%
4	ЗАД АРМЕЕЦ АД	65 805	8.8%	64 900	9.6%	76 155	10.0%	62 130	9.1%
5	ЗД БУЛ ИНС АД	63 777	8.5%	62 921	9.3%	59 653	7.8%	60 450	8.9%
6	ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ	61 774	8.2%	68 257	10.1%	64 149	8.4%	82 065	12.1%
7	ЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД	49 668	6.6%	35 190	5.2%	40 848	5.4%	28 158	4.1%
8	ЗД УНИКА АД	41 396	5.5%	36 889	5.4%	50 628	6.7%	53 802	7.9%
9	ЗД ЕВРОИНС АД	38 562	5.1%	38 505	5.7%	38 115	5.0%	37 862	5.6%
10	ЗАД ВИКТОРИЯ	22 849	3.0%	16 771	2.5%	26 100	3.4%	19 426	2.9%
11	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	17 900	2.4%	19 306	2.8%	30 986	4.1%	27 287	4.0%
12	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЗЕАД	15 903	2.1%	12 134	1.8%	10 728	1.4%	9 197	1.4%
13	ЗАД ОЗК - ЗАСТРАХОВАНЕ АД	11 445	1.5%	6 842	1.0%	9 442	1.2%	3 838	0.6%
14	ХДИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	10 983	1.5%	8 691	1.3%	14 921	2.0%	8 179	1.2%
15	БАЕЗ ЕАД	5 000	0.7%	2 949	0.4%	2 643	0.3%	1 876	0.3%
16	ЗАД ЕНЕРГИЯ	4 156	0.6%	3 031	0.4%	3 428	0.5%	2 376	0.3%
17	ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	960	0.1%	500	0.1%	1 733	0.2%	730	0.1%
18	ОББ - ЧАРТИС ЗД АД	419	0.1%	303	0.0%	511	0.1%	269	0.0%
19	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	36	0.0%	30	0.0%	15	0.0%	9	0.0%
ОБЩО:		749 410	100.0%	678 465	100.0%	761 314	100.0%	679 681	100.0%

Приложение II.2.2.1В. Технически и финансов резултат на общозастрахователните дружества

№	Застрахователи	Технически резултат (в хил. лв.)		Финансов резултат (в хил. лв.)	
		31.12.2010г.	31.12.2009г.	31.12.2010г.	31.12.2009г.
1	ЗАД АРМЕЕЦ АД	614	1 439	6 718	2 975
2	ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ	9 985	12 101	11 168	11 018
3	ЗАД БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРАНС ГРУП	-31 430	581	-30 607	95
4	ЗД БУЛ ИНС АД	5 836	8 946	3 485	5 775
5	ЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД	-22 079	-5 309	-19 136	753
6	БАЕЗ ЕАД	2 167	1 539	3 168	2 449
7	ЗД УНИКА АД	-4 135	-5 977	-2 117	-2 168
8	ДЗИ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	1 449	-32 459	7 880	-25 173
9	ЗД ЕВРОИНС АД	-2 714	-2 631	-2 154	-1 369
10	ЗАД ЕНЕРГИЯ	24 646	31 636	23 922	24 015
11	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЗЕАД	-6 481	-1 854	-5 469	-2 301
12	ЗК ЛЕВ ИНС АД	-26 936	-12 100	-25 069	7 323
13	ЗАД ВИКТОРИЯ	-1 928	-5 367	222	-3 060
14	ЗАД ОЗК - ЗАСТРАХОВАНЕ АД	1 832	822	958	351
15	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	4 393	965	8 291	5 086
16	ХДИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	159	48	227	225
17	ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	-241	-1 347	58	-963
18	ОББ - ЧАРТИС ЗД АД	1 786	1 406	1 942	1 589
19	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	-202	-175	128	69
	ОБЩО	-43 279	-7 736	-16 385	26 689

Приложение II.2.2.1Г. Сума на актива и собствен капитал на общозастрахователните дружества

№	Застрахователи	Сума на актива (в хил. лв.)		Промяна	Собствен капитал (в хил. лв.)		Промяна
		2010	2009		2010	2009	
1	ЗАД АРМЕЕЦ АД	175 802	156 133	12.6%	41 132	35 159	17.0%
2	ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ	172 905	175 476	-1.5%	55 472	54 929	1.0%
3	ЗАД БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРАНС ГРУП	213 428	236 093	-9.6%	28 806	59 088	-51.2%
4	ЗД БУЛ ИНС АД	137 343	139 146	-1.3%	32 338	34 441	-6.1%
5	ЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД	73 705	82 839	-11.0%	-5 439	7 547	-172.1%
6	БАЕЗ ЕАД	24 209	20 901	15.8%	19 365	16 942	14.3%
7	ЗД УНИКА АД	77 615	71 391	8.7%	13 681	15 465	-11.5%
8	ДЗИ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	373 586	329 306	13.4%	145 393	85 606	69.8%
9	ЗД ЕВРОИНС АД	64 796	62 793	3.2%	11 474	13 628	-15.8%
10	ЗАД ЕНЕРГИЯ	83 780	89 601	-6.5%	54 904	55 015	-0.2%
11	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЗЕАД	35 881	30 294	18.4%	9 960	11 176	-10.9%
12	ЗК ЛЕВ ИНС АД	168 507	192 921	-12.7%	32 886	57 955	-43.3%
13	ЗАД ВИКТОРИЯ	61 624	48 264	27.7%	8 586	8 276	3.7%
14	ЗАД ОЗК - ЗАСТРАХОВАНЕ АД	40 817	32 324	26.3%	11 024	9 943	10.9%
15	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	97 323	88 527	9.9%	30 542	22 237	37.3%
16	ХДИ ЗАСТРАХОВАНЕ АД	25 207	21 703	16.1%	8 106	7 878	2.9%
17	ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	13 848	11 891	16.5%	8 610	7 059	22.0%
18	ОББ - ЧАРТИС ЗД АД	15 875	13 985	13.5%	11 447	9 439	21.3%
19	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	8 095	7 451	8.6%	7 974	7 295	9.3%
ОБЩО		1 864 346	1 811 039	2.9%	526 261	519 077	1.4%

Приложение II.2.2.2А. Брутен премиен приход на животозастрахователите

№	Застрахователи	2010		2009		Ръст/Спад
		хил. лв.	паз. дял	хил. лв.	паз. дял	
1	ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТ	49 594	20.2%	47 154	21.2%	5.2%
2	ЗАД ДЗИ	32 607	13.3%	34 686	15.6%	-6.0%
3	ЗАД БУЛСТРАД ЖИВОТ ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП АД	26 519	10.8%	25 026	11.3%	6.0%
4	СИНДИКАЛНА ВЗК	26 373	10.7%	9 993	4.5%	163.9%
5	ЗК УНИКА ЖИВОТ АД	21 518	8.8%	18 378	8.3%	17.1%
6	АЛИКО БЪЛГАРИЯ ЖЗД ЕАД	21 300	8.7%	22 418	10.1%	-5.0%
7	ОББ - АЛИКО ЖЗД АД	16 879	6.9%	14 618	6.6%	15.5%
8	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	16 484	6.7%	15 055	6.8%	9.5%
9	ДЖЕНЕРАЛИ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ АД	10 795	4.4%	14 059	6.3%	-23.2%
10	ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	8 254	3.4%	6 757	3.0%	22.2%
11	ЗАД СОЖЕЛАЙФ БЪЛГАРИЯ	5 952	2.4%	5 328	2.4%	11.7%
12	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	2 762	1.1%	1 404	0.6%	96.7%
13	ЖЗК СЪГЛАСИЕ АД*	2 353	1.0%	2 340	1.1%	0.6%
14	ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	2 199	0.9%	1 888	0.8%	16.5%
15	ЗЕАД ЦКБ ЖИВОТ	2 048	0.8%	1 637	0.7%	25.1%
16	ВЗК ДОБРУДЖА - М - ЖИВОТ	172	0.1%	169	0.1%	1.8%
	ЖЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД**	-	-	1 517	0.7%	-
	ОБЩО:	245 809	100.0%	222 427	100.0%	10.5%

Бележки: * Предишно наименование: ЗД КД Живот АД.

** През 2010 г. е издадено разрешение за доброволно прекратяване на ЖЗК Български имоти АД и е отнет лицензът на дружеството за извършване на дейност по застраховане.

Приложение II.2.2.2Б. Изплатени претенции от застрахователите по животозастраховане

№	Застрахователи	2010		2009		Промяна
		хил. лв.	отн. дял	хил. лв.	отн. дял	
1	ЗАД ДЗИ	25 021	25.4%	24 653	27.1%	1.5%
2	ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТ	20 825	21.1%	18 557	20.4%	12.2%
3	ЗК УНИКА ЖИВОТ АД	12 855	13.0%	14 636	16.1%	-12.2%
4	ЗАД БУЛСТРАД ЖИВОТ ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП	10 033	10.2%	9 461	10.4%	6.0%
5	СИНДИКАЛНА ВЗК	7 786	7.9%	585	0.6%	1230.9%
6	ДЖЕНЕРАЛИ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ АД	6 640	6.7%	9 006	9.9%	-26.3%
7	АЛИКО БЪЛГАРИЯ ЖЗД ЕАД	4 993	5.1%	4 583	5.0%	8.9%
8	ОББ - АЛИКО ЖЗД АД	2 536	2.6%	2 555	2.8%	-0.7%
9	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	2 098	2.1%	1 928	2.1%	8.8%
10	ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	1 421	1.4%	1 727	1.9%	-17.7%
11	ЗЕАД ЦКБ ЖИВОТ	1 346	1.4%	558	0.6%	141.2%
12	ЗАД СОЖЕЛАЙФ БЪЛГАРИЯ	1 259	1.3%	563	0.6%	123.6%
13	ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	1 230	1.2%	1 313	1.4%	-6.3%
14	ЖЗК СЪГЛАСИЕ АД*	343	0.3%	36	0.0%	852.8%
15	ВЗК ДОБРУДЖА - М - ЖИВОТ	181	0.2%	206	0.2%	-12.1%
16	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	66	0.1%	7	0.0%	842.9%
	ЖЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД**	-	-	758	0.8%	-
	ОБЩО:	98 633	100.0%	91 132	100.0%	8.2%

Бележки * Предишно наименование: ЗД КД Живот АД.

** През 2010 г. е издадено разрешение за доброволно прекратяване на ЖЗК Български имоти АД и е отнет лицензът на дружеството за извършване на дейност по застраховане.

Приложение II.2.2В. Технически и финансов резултат на животозастрахователите

№	Застрахователи	Технически резултат (в хил. лв.)		Финансов резултат (в хил. лв.)	
		2010 г.	2009 г.	2010 г.	2009 г.
1	ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТ	9 615	11 056	10 198	10 053
2	АЛИКО БЪЛГАРИЯ ЖЗД ЕАД	6 371	7 596	5 729	6 830
3	ОББ - АЛИКО ЖЗД АД	4 625	3 858	4 154	3 469
4	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	270	1 036	2 141	1 309
5	ЗАД БУЛСТРАД ЖИВОТ ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП АД	989	212	778	9
6	ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	640	564	16	9
7	ЗК УНИКА ЖИВОТ АД	406	332	330	179
8	ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	143	356	145	356
9	ВЗК ДОБРУДЖА - М - ЖИВОТ	138	-90	143	-90
10	СИНДИКАЛНА ВЗК	111	205	95	183
11	ЗЕАД ЦКБ ЖИВОТ	-163	-344	-146	25
12	ЗАД СОЖЕЛАЙФ БЪЛГАРИЯ	-765	-1 435	-616	-1 174
13	ЖЗК СЪГЛАСИЕ АД*	-947	-1 950	-913	-1 939
14	ДЖЕНЕРАЛИ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ АД	-1 241	-1 888	-1 108	-1 740
15	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	-1 797	-1 430	-1 181	-773
16	ЗАД ДЗИ	-3 637	-6 023	2 937	7 297
	ЖЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД**	-	-134	-	-61
ОБЩО:		14 758	11 921	22 702	23 942

Бележки * Предишно наименование: ЗД КД Живот АД.

** През 2010 г. е издадено разрешение за доброволно прекратяване на ЖЗК Български имоти АД и е отнет лицензът на дружеството за извършване на дейност по застраховане.

Приложение II.2.2.2Г. Сума на актива и собствен капитал на животозастрахователите

№	Застрахователи	Сума на актива (в хил. лв.)			Собствен капитал (в хил. лв.)		
		2010 г.	2009 г.	Промяна	2010 г.	2009 г.	Промяна
1	ЗАД ДЗИ	386 305	387 503	-0.3%	283 753	285 343	-0.6%
2	ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТ	260 367	237 249	9.7%	35 108	35 134	-0.1%
3	АЛИКО БЪЛГАРИЯ ЖЗД ЕАД	80 462	70 944	13.4%	26 590	24 361	9.2%
4	ГРАВЕ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	73 618	60 857	21.0%	13 054	11 252	16.0%
5	ЗАД БУЛСТРАД ЖИВОТ ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП АД	58 040	51 302	13.1%	9 852	9 726	1.3%
6	СИНДИКАЛНА ВЗК	50 235	21 547	133.1%	1 880	1 048	79.4%
7	ЗК УНИКА ЖИВОТ АД	30 591	29 662	3.1%	8 106	8 705	-6.9%
8	ДЖЕНЕРАЛИ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ АД	22 250	23 748	-6.3%	7 186	5 220	37.7%
9	ОББ - АЛИКО ЖЗД АД	21 209	19 458	9.0%	15 468	14 091	9.8%
10	ГРУПАМА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	20 182	17 642	14.4%	9 017	7 220	24.9%
11	ИНТЕРАМЕРИКАН БЪЛГАРИЯ ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ЕАД	13 072	10 905	19.9%	10 578	10 102	4.7%
12	ЗАД СОЖЕЛАЙФ БЪЛГАРИЯ	12 630	10 895	15.9%	7 876	7 045	11.8%
13	ЖЗК СЪГЛАСИЕ АД*	9 655	8 262	16.9%	7 119	6 350	12.1%
14	ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	9 018	8 150	10.7%	7 425	6 909	7.5%
15	ЗЕАД ЦКБ ЖИВОТ	8 577	7 415	15.7%	7 292	6 438	13.3%
16	ВЗК ДОБРУДЖА - М - ЖИВОТ	2 147	2 185	-1.7%	804	661	21.6%
	ЖЗК БЪЛГАРСКИ ИМОТИ АД**	-	8 231	-	-	7 813	-
	ОБЩО:	1 058 358	975 956	8.4%	451 108	447 417	0.8%

Бележки * Предишно наименование: ЗД КД Живот АД.

** През 2010 г. е издадено разрешение за доброволно прекратяване на ЖЗК Български имоти АД и е отнет лицензът на дружеството за извършване на дейност по застраховане.

Приложение II.2.2.4А. Брутен премиен приход по доброволно здравно осигуряване

№	Застрахователи	2010		2009		Ръст/Спад
		хил.лв.	пазарен дял	хил.лв.	пазарен дял	
1	ЗОК БЪЛГАРИЯ ЗДРАВЕ АД	6 066	14.4%	5 921	15.5%	2.4%
2	ОБЩИНСКА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА АД	5 711	13.5%	3 664	9.6%	55.9%
3	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАКРИЛА ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ АД	5 564	13.2%	5 809	15.2%	-4.2%
4	ОЗОФ ДОВЕРИЕ АД	3 786	9.0%	3 163	8.3%	19.7%
5	ЗОФ ДАЛЛБОГГ: ЖИВОТ И ЗДРАВЕ ЕАД	3 512	8.3%	2 764	7.2%	27.1%
6	ЗОФ МЕДИКО-21 АД	3 285	7.8%	4 455	11.6%	-26.3%
7	ДОМ - ЗДРАВЕ АД	2 502	5.9%	3 103	8.1%	-19.4%
8	ЕВРОИНС-ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ ЕАД	2 500	5.9%	1 272	3.3%	96.5%
9	ДЗИ-ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ АД	1 737	4.1%	1 544	4.0%	12.5%
10	ЗОК НАДЕЖДА АД	1 471	3.5%	1 421	3.7%	3.5%
11	ТОКУДА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ФОНД АД	1 295	3.1%	1 186	3.1%	9.2%
12	ЗОД БУЛСТРАД ЗДРАВЕ АД	1 074	2.5%	1 180	3.1%	-9.0%
13	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА ФИ ХЕЛТ АД	974	2.3%	76	0.2%	1181.6%
14	ЮНАЙТЕД ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ ЕАД	696	1.7%	1 058	2.8%	-34.2%
15	ЗОД ВСЕОТДАЙНОСТ АД	552	1.3%	306	0.8%	80.4%
16	ЗОД ПЛАНЕТА АД	488	1.2%	500	1.3%	-2.4%
17	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	407	1.0%	323	0.8%	26.0%
18	ЗОФ ВАЙС МЕДИКА АД	262	0.6%	208	0.5%	26.0%
19	ЗОК ЦКБ-ЗДРАВЕ ЕАД	247	0.6%	294	0.8%	-16.0%
20	ЗОФ ЕВРОПА АД	29	0.1%	11	0.0%	163.6%
ОБЩО:		42 158	100.0%	38 258	100.0%	10.2%

Приложение II.2.2.4Б. Изплатени претенции от дружествата по доброволно здравно осигуряване

№	Застрахователи	изплатени претенции (в хил. лв.)				Промяна
		хил. лв.	относителен дял	хил. лв.	относителен дял	
1	ЗОК БЪЛГАРИЯ ЗДРАВЕ АД	3 586	14.6%	2 275	10.5%	57.6%
2	ОБЩИНСКА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА АД	1 858	7.6%	767	3.5%	142.2%
3	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАКРИЛА ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ АД	3 119	12.7%	4 279	19.7%	-27.1%
4	ОЗОФ ДОВЕРИЕ АД	2 721	11.1%	2 380	10.9%	14.3%
5	ЗОФ ДАЛЛБОГГ: ЖИВОТ И ЗДРАВЕ ЕАД	2 364	9.6%	2 620	12.1%	-9.8%
6	ЗОФ МЕДИКО-21 АД	3 315	13.5%	2 609	12.0%	27.1%
7	ДОМ - ЗДРАВЕ АД	1 586	6.5%	1 759	8.1%	-9.8%
8	ЕВРОИНС-ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ ЕАД	813	3.3%	428	2.0%	90.0%
9	ДЗИ-ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ АД	1 157	4.7%	1 507	6.9%	-23.2%
10	ЗОК НАДЕЖДА АД	996	4.1%	1 039	4.8%	-4.2%
11	ТОКУДА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ФОНД АД	806	3.3%	409	1.9%	97.0%
12	ЗОД БУЛСТРАД ЗДРАВЕ АД	557	2.3%	453	2.1%	22.9%
13	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА ФИ ХЕЛТ АД	496	2.0%	22	0.1%	2122.2%
14	ЮНАЙТЕД ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ ЕАД	305	1.2%	451	2.1%	-32.4%
15	ЗОД ВСЕОТДАЙНОСТ АД	570	2.3%	598	2.8%	-4.7%
16	ЗОД ПЛАНЕТА АД	34	0.1%	65	0.3%	-47.7%
17	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	32	0.1%	16	0.1%	101.4%
18	ЗОФ ВАЙС МЕДИКА АД	111	0.5%	37	0.2%	203.9%
19	ЗОК ЦКБ-ЗДРАВЕ ЕАД	95	0.4%	20	0.1%	375.0%
20	ЗОФ ЕВРОПА АД	19	0.1%	1	0.0%	1800.0%
ОБЩО:		24 540	100.0%	21 736	100.0%	12.9%

Приложение II.2.2.4В. Технически и финансов резултат на дружествата по доброволно здравно осигуряване

№	Застрахователи	Технически резултат (в хил. лв.)		Финансов резултат (в хил. лв.)	
		31.12.2010 г.	31.12.2009 г.	31.12.2010 г.	31.12.2009 г.
1	ЗОД БУЛСТРАД ЗДРАВЕ АД	-102	-266	-67	-244
2	ЗОК БЪЛГАРИЯ ЗДРАВЕ АД	192	842	452	945
3	ЮНАЙТЕД ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ ЕАД	-920	-414	-800	-245
4	ЗОД ВСЕОТДАЙНОСТ АД	-513	-557	-441	-515
5	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАКРИЛА ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ АД	-590	-399	-474	-141
6	ДЗИ-ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ АД	-3	-85	157	95
7	ОЗОФ ДОВЕРИЕ АД	-10	-225	132	-84
8	ДОМ - ЗДРАВЕ АД	134	214	185	-507
9	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	-25	-24	57	88
10	ЗОФ МЕДИКО-21 АД	-696	535	-517	539
11	ЗОК НАДЕЖДА АД	-533	-37	54	42
12	ЗОД ПЛАНЕТА АД	-102	58	20	200
13	ЕВРОИНС-ЗДРАВНООСИГУРЯВАНЕ ЕАД	-243	208	19	307
14	ТОКУДА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ФОНД АД	-65	160	41	208
15	ЗОК ЦКБ-ЗДРАВЕ ЕАД	-179	-157	80	245
16	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА ФИ ХЕЛТ АД	-136	-81	-28	-72
17	ОБЩИНСКА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА АД	1 217	818	242	743
18	ЗОФ ДАЛЛБОГГ: ЖИВОТ И ЗДРАВЕ ЕАД	-318	-1 223	-250	-1 189
19	ЗОФ ВАЙС МЕДИКА АД	-125	-174	-88	-124
20	ЗОФ ЕВРОПА АД	-162	-188	-100	-71
	ОБЩО	-3 179	-995	-1 326	220

Приложение II.2.2.4Г. Сума на актива и собствен капитал на дружествата по доброволно здравно осигуряване

№	Застрахователи	Сума на актива (в хил. лв.)		Промяна	Собствен капитал (в хил. лв.)		Промяна
		2010	2009		2010	2009	
1	ЗОД БУЛСТРАД ЗДРАВЕ АД	2 417	2 219	8.9%	1 701	1 490	14.2%
2	ЗОК БЪЛГАРИЯ ЗДРАВЕ АД	7 225	8 001	-9.7%	5 282	5 680	-7.0%
3	ЮНАЙТЕД ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ ЕАД	1 854	2 024	-8.4%	1 251	1 651	-24.2%
4	ЗОД ВСЕОТДАЙНОСТ АД	1 388	1 676	-17.2%	1 044	1 345	-22.4%
5	ДЖЕНЕРАЛИ ЗАКРИЛА ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ АД	10 416	10 639	-2.1%	1 568	2 050	-23.5%
6	ДЗИ-ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ АД	3 955	3 712	6.5%	3 073	2 894	6.2%
7	ОЗОФ ДОВЕРИЕ АД	4 337	3 387	28.0%	2 553	2 419	5.5%
8	ДОМ - ЗДРАВЕ АД	3 302	3 830	-13.8%	2 445	2 260	8.2%
9	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	2 471	2 322	6.4%	2 170	2 113	2.7%
10	ЗОФ МЕДИКО-21 АД	3 348	4 750	-29.5%	1 631	2 148	-24.1%
11	ЗОК НАДЕЖДА АД	6 162	4 027	53.0%	5 055	3 366	50.2%
12	ЗОД ПЛАНЕТА АД	2 427	2 396	1.3%	2 026	2 038	-0.6%
13	ЕВРОИНС-ЗДРАВНО ОСИГУРЯВАНЕ ЕАД	4 358	3 368	29.4%	2 573	2 554	0.7%
14	ТОКУДА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛЕН ФОНД АД	3 035	1 893	60.3%	2 308	1 255	83.9%
15	ЗОК ЦКБ-ЗДРАВЕ ЕАД	2 542	1 492	70.4%	2 147	1 067	101.2%
16	ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА ФИ ХЕЛТ АД	5 371	556	866.0%	4 890	519	842.2%
17	ОБЩИНСКА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА АД	4 969	3 010	65.1%	3 446	2 244	53.6%
18	ЗОФ ДАЛЛБОГГ: ЖИВОТ И ЗДРАВЕ ЕАД	6 391	6 148	4.0%	5 236	5 466	-4.2%
19	ЗОФ ВАЙС МЕДИКА АД	531	571	-7.0%	440	476	-7.6%
20	ЗОФ ЕВРОПА АД	1 849	1 831	1.0%	1 715	1 815	-5.5%
ОБЩО		78 348	67 852	15.5%	52 554	44 850	17.2%

Приложение II.3.1А. Акционерна структура на пенсионноосигурителните дружества към 31.12.2010 г. (акционери с 10 и над 10 на сто пряко участие в капитала на пенсионноосигурителното дружество)

ПОД	Акционери	ЕИК	Процент на акции/дялове, притежавани пряко
ПОК ДОВЕРИЕ АД	ТИ БИ АЙ ЕЙЧ ФАЙНЕНШЪЛ СЪРВИЗ ГРУП Н.В. АМСТЕРДАМ, ХОЛАНДИЯ	Дружество, регистрирано под номер 33279266 в Търговския регистър на Търговско промишлената палата, Амстердам, Холандия	92.58%
ПОК СЪГЛАСИЕ АД	ХИМИМПОРТ АД	000627519	49.42%
	ФИНАНС КОНСУЛТИНГ ЕАД	103765841	19.95%
ПОК ДСК – РОДИНА АД	БАНКА ДСК ЕАД	121830616	99.75%
ПОД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ АД	АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ХОЛДИНГ АД	040812785	65.40%
	НАЦИОНАЛНА ЕЛЕКТРИЧЕСКА КОМПАНИЯ ЕАД	000649348	34.00%
АЙ ЕН ДЖИ ПОД ЕАД	ИНГ КОНТИНЕНТАЛ ЮРЪП ХОЛДИНГ	121708719	100.00%
ПОАД ЦКБ – СИЛА АД	ЦКБ ГРУП ЕАД	121749139	46.75%
	ХИМИМПОРТ ИНВЕСТ	831541734	40.29%
ПОД – БЪДЕЩЕ АД	ГОЛДЪН ЮНИЪН ООД	130948827	15.00%
	ЮНИВЪРС КЪМПАНИ ООД	130948859	15.00%
	КЕРАМИК-СТИЛ ЕООД	121551239	11.04%
	ИЗТОЧНА ТЪРГОВСКА КОРПОРАЦИЯ ООД	130948811	10.00%
	БЕТА ТРЕЙДИНГ КОРПОРЕЙШЪН ООД	130948866	10.00%
ПОД ТОПЛИНА АД	ЕЛ-ЕМ ИМПЕКС ЕООД	122073062	46.40%
	БРИКЕЛ ЕАД	123526494	30.00%
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	ПЕЛА ЕООД	820178630	74.00%
	ЕСТ АД АД	130524198	25.00%

Приложение II.2.3.1Б. Собствен капитал и балансови активи на ПОД. Балансови активи и брой осигурени лица във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване към 31.12.2010 г.

Пенсионноосигурително дружество	Собствен капитал на ПОД (хил. лв.)	Балансови активи на ПОД (хил. лв.)	Балансови активи на управляваните ФДПО (хил. лв.)					Брой осигурени лица				
			УПФ	ППФ	ДФФ	ДФФПС	общо	УПФ	ППФ	ДФФ	ДФФПС	общо
ПОК ДОВЕРИЕ АД	26 430	42 941	1 039 571	183 360	102 489	0	1 325 420	1 032 241	76 045	159 007	0	1 267 293
ПОК СЪГЛАСИЕ АД	10 699	18 733	348 257	87 097	37 369	0	472 723	398 505	34 555	50 008	0	483 068
ПОК ДСК-РОДИНА АД	11 684	15 340	281 471	37 882	37 880	2 941	360 174	325 446	21 214	50 590	4 894	402 144
ПОД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ АД	19 142	28 309	620 608	99 525	263 208	0	983 341	593 252	37 881	233 193	0	864 326
АЙ ЕН ДЖИ ПОД ЕАД	6 255	10 144	287 168	30 432	62 904	0	380 504	265 644	17 980	35 390	0	319 014
ПОАД ЦКБ-СИЛА	14 424	17 854	254 901	52 752	46 479	0	354 132	282 309	27 469	52 665	0	362 443
ПОД БЪДЕЩЕ АД	2 550	3 211	51 861	5 517	5 029	0	62 407	91 741	5 708	5 289	0	102 738
ПОД ТОПЛИНА АД	3 397	4 250	23 339	22 071	5 693	0	51 103	41 036	12 058	11 749	0	64 843
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ АД	4 976	5 118	6 023	585	67	0	6 675	15 517	1 370	77	0	16 964
ОБЩО	99 557	145 900	2 913 199	519 221	561 118	2 941	3 996 479	3 045 691	234 280	597 968	4 894	3 882 833

Приложение II.2.3.2А. Инвестиции на пенсионните фондове (общо)

Пенсионни фондове	Фондове за допълнително пенсионно осигуряване			
	2010 г.		2009 г.	
	стойност (хил. лв.)	дял (%)	стойност (хил. лв.)	дял (%)
Инвестиции общо, в т.ч.	3 722 710	100.00	2 966 658	100.00
Дългови ценни книжа, издадени или гарантирани от държави-членки на ЕС, други държави или техните централни банки	799 802	21.48	669 943	22.58
Корпоративни облигации, в т.ч.	804 593	21.61	665 978	22.45
издадени или гарантирани от банки с цел финансиране на инфраструктурни и инвестиционни проекти	38 448	1.03	-	-
Ипотечни облигации	51 525	1.38	34 255	1.15
Общински облигации	105 193	2.83	63 823	2.15
Акции, права и дялове, в т.ч.	1 055 965	28.37	697 623	23.52
Акции и права на АДСИЦ	81 966	2.20	90 360	3.05
Акции и дялове на КИС	463 980	12.46	337 510	11.38
Акции и права извън тези на АДСИЦ и КИС	510 019	13.70	269 753	9.09
Банкови депозити	766 312	20.58	754 773	25.44
Инвестиционни имоти	139 322	3.74	80 264	2.71